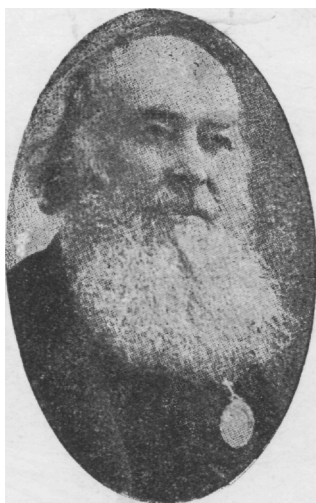

PÁTER CHINIQUY

JEHO ZKÚSENOSTI, JEHO BORBA A JEHO VÍŤAZSTVO

1 9 4 6

VYDAL MODRÝ KRÍŽ NA STAREJ TUREJ, OKR. NOVÉ MESTO N. VÁH.

Páter Chiniquy káže jako rímský kňaz
o miernosti.

Páter Chiniquy káže krátko pred svojou smr-
ťou v protestantskom chráme.

PÁTER CHINIQUY

jeho zkušenosti,
jeho borba a jeho vítězstvo

Podľa jeho vlastných sdelení zostavil a preložil:

F. SCHLACHTER

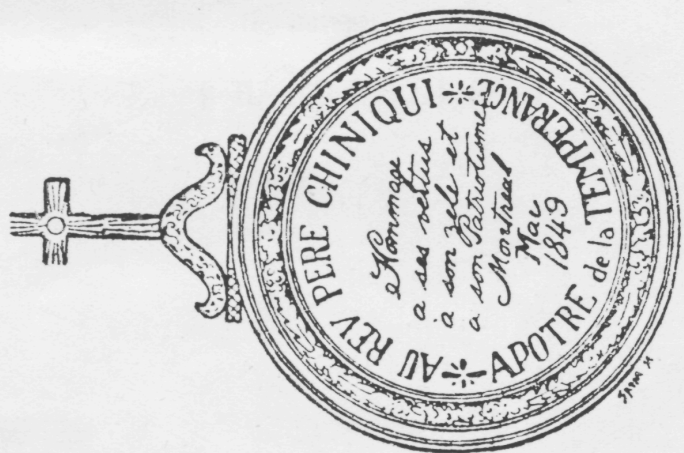
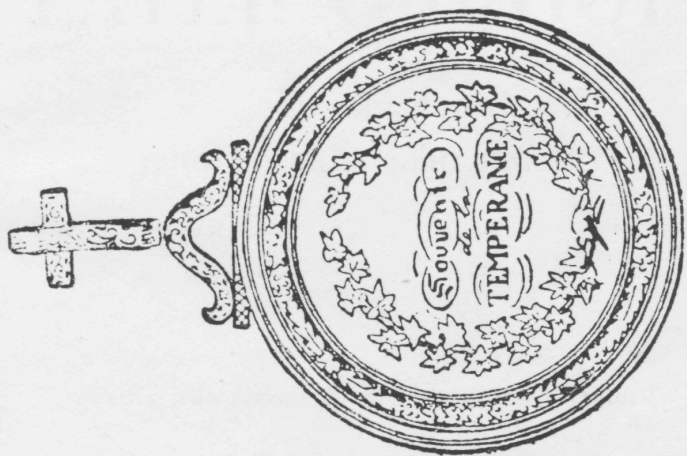
Do slovenčiny preložil:

J.R. TOPOLECKÝ

1 9 4 6

Vydal Modrý Kríž na Starej Turej, okr. Nové Mesto n. Váh.

Tlačila: Karpatia, Bratislava, Benešova ul. 19.

Obraz zlatých medailí, ktoré dostal páter Chiniquy jako rimský kňaz v odmenu za svoje dielo miernosti.

1. Biblia a rímskokatolícky kňaz.

Môj otec sa menoval Charles Chiniquy. Narodil sa v Quebec-u *) , v hlavnom meste Kanady, a študoval v tom istom meste v katolíckom seminári teológiu s úmyslom, že sa stane kňazom. Ale preto, že už len niekoľkými dňami pred svojím vysvätením bol svedkom veľkej nespravodlivosti, ktorá sa udiala vo vyšších oblastiach cirkvi, zmenil svoj úmysel, zanechal theológiu, študoval práva a stal sa notárom. Keď sa oženil vezmúc si za ženu Regínu Perraultovu, osadil sa roku 1809 v Kamuraske, kde som ja 30. júla 1809 uvidel svetlo sveta.

Tak nejako o štyri roky po mojom narodení presťahovali sa moji rodičia do Murray-bay, do novozaloženej osady, kde vtedy ešte nemali školy, a preto bola moja matka mojou prvou učiteľkou.

Jej učebnicou, ktorú používala, bola francúzsko-latinská Biblia, ktorú môj otec pri svojom výstupe zo seminára dostal od svojich vyšších do daru. Len čo som sa naučil poznávať abecedu, dala mi matka slabikovať v Biblii; pri tom volila také stati, ktoré boli primerané chápaniu môjho detinného rozumu, a dala mi ich čítať. Niektoré kapitoly sa mi tak ľúbily, že som ich znova a znova čítal, tak dlho, až som ich vedel nazpamäť. Boly to veci jako na pr. stvorenie sveta a pád prvých ľudí, potopa, obetovanie Izákovo, história Mojžišova, Samsonova, Dávidova, aj viaceré žalmy, reči a podobenstvá Pána Ježiša a zvlášte história Jeho utrpenia podľa evanjelia sv. Jána. Keď som mal deväť rokov, vedel som to všetko povedať nazpamäť.

Narodili sa mi ešte dvaja mladší bratia. Prvý sa menoval Louis a bol štyri roky mladší odo mňa; druhý, Achilles, prišiel zase o štyri roky neskoršie na svet. Keď malí spali alebo keď sa spolu hrali, trávil som často so svojou matkou najkrajšie

*) Čítaj: „Kvebek, v Kvebeku.“

hodiny svojho života pri Biblii. Kým som ja čítal, často ma prerušila, aby videla, či aj rozumiem, čo čítam. Keď jej dokázaly moje odpovedi, že áno rozumiem, mala obyčaj vybozkávať ma od radosti a pritísnuť ma na svoje srdce. Keď som jedného dňa čítal históriu Spasiteľovho utrpenia, bolo na toľko dojaté moje mladé srdce, že sa mi hlas triasol, a ja som skoro nemohol ďalej čítať. Matka to zpozorovala, a chcela mi niečo povedať o láske Pána Ježiša, ale slzy potlačily jej hlas; priložila svoje čelo na moje líce, a ja som cítil jej horúce slzy, ktoré vyvolala láska naproti Pánu Ježišovi. I ja som musel plakať, a moje slzy sa miešaly s jej slzami. Svätá Kniha vypadla z mojich rúk, a ja som vzlykajúc padol matke okolo krku. Niktoré ľudské slová by nemohly vyjadriť, čo sme cítili v tú požehnanú hodinu. Hoci, jako toto píšem, už uplynulo viac ako päťdesiat rokov od tých čias, čo mi Pán Ježiš po prvý raz v mojom živote zjavil niečo zo svojej lásky, ešte vždy plesá moje srdce, keď myslím na to.

Mali sme hodne ďaleko do kostola. V daždivé dni byly cesty mimoriadne zlé, tak že susední farmári sotva mohli vtedy ísť na služby Božie. V také dni sa shromažďovali v dome môjho otca. Ja, malý chlapec, som si musel stať na stôl a povedať nazpamäť niektoré z biblických histórií, ktoré som sa naučil. Pozornosť ľudí a ich radosť z toho, čo som prednášal, ma skoro zbavily mojej ostiechavosti. Keď som ustal, začala moja matka svojím krásnym hlasom spievať niektorú z tých krásnych piesní, ktoré vedela nazpamäť, a obveselila nimi prítomných.

Za pekného počasia, keď ma moji rodičia pojali so sebou do kostola, musel som ešte pred započatím služieb Božích s voza niektorého farmára pred kostolom nábožne očakávajúcemu ľudu povedať niektorú kapitolu z Biblie. Keď potom začali zvoniť, často vyslovovali svoje poľutovanie nad tým, že nemohli ďalej počúvať.

Jedného pekného dňa na jar r. 1818, kým môj otec sedel v úrade, a matka šila, ihral som sa pred dvermi so svojím krotkým vtákom, ktorý ma všade nasledoval. Razom som uvidel kňaza, jako smeruje k nášmu domu. Zľakol som sa, keď som ho uvidel. Bol to muž malej postavy a nepríjemného zovňajška, pri tom širokoplecía a tučný. Dlhé, nečesané vlasy,

lemovaly jeho uvädlú tvár, ktorá končila hlboko dolu visiacou dvojitou bradou.

Vbehol som dnu a oznamoval som návštevu. Otec privítal farára priateľským stisnutím ruky.

Farár Courtois, tak sa menoval kňaz, bol rodom z Francie. Počas revolúcie za hrôzovlády takého Robespierre-a odsúdený pod guillotínu, len-len čo uniknul smrti; našiel, ako mnohí z jeho kolegov, útočisko v Anglii a na koniec prešiel odtiaľ do Quebec-u, kde mu biskup sveril správu obce Murray-bay.

Kňaz sa živo zabával s mojimi rodičmi, a ja som ho s radosťou počúval. Razom zasekla jeho reč, a jeho tvár sa zamračila. Na niekoľko okamihov zavládlo v izbe trápne ticho jako ticho pred búrkou. Zrazu pozrel farár Courtois na môjho otca a pýtal sa ho: „Je to pravda, pán Chiniquy, že vy so svojím dieťaťom čítate Bibliu?“

„Áno.“ odpovedal môj otec bez dlhého rozmýšľania. „Môj malý chlapec a ja čítame Bibliu spolu, a na moju radosť vie už mnoho z nej nazpamäť. Ak dovolíte, pán farár, rád vám z nej povie niečo z pamäti.“

„Nato som neprišiel,“ odvetil prísne kňaz; „lež prišiel som sa opýtať, či vy viete, že cirkevný snem v Tridente zakázal čítať Bibliu vo francúzskej reči?“

„Ach tak!“ odpovedal môj otec. „Na tom mi nezáleží, či čítam Bibliu vo francúzskej alebo v gréckej alebo konečne v latinskej reči, lebo ja rozumiem všetkým tým rečiam asi jednako dobre.“

„Ale či neviete, že je vášmu dieťaťu zakázané čítať Bibliu?“ pokračoval kňaz prudko.

„Moja žena učí chlapca čítať v Biblii,“ odpovedal otec, „a ja na tom nenachádzam ničoho zlého.“

„Pán Chiniquy,“ riekol kňaz s hrozivým výrazom tvári, „vy ste absolvovali celý teologický kurz a tak viete, čo je povinnosťou katolíckeho kňaza. Vy viete, že je to mojou nemilou úlohou, aby som vyžiadal od vás Bibliu a spálil ju.“

Tie slová kňazove spôsobily to, že zovrela španielska krv, ktorá prúdila v žilách môjho otca. Môj starý otec bol totiž španielskym námorníkom, a naše pôvodné rodinné meno bolo Etchiquia.

Otec vyskočil rýchle jako blesk. Ja som sa trasúci privinul k matke a cítil som, že sa i ona trasie.

Na nič iné som nemyslel iba na to, že môj otec a kňaz sa pustia do seba, lebo hnev otcov sa bol zrejme zapálil pre drzosť kňaza. Ale ešte viacej som sa bál o svoju milú Bibliu, ktorá práve ležala na stole pred kňazom. Bol som ju dostal na Vianoce.

Avšak na šťastie môj otec vládala zdolať hnev. Bez toho, že by bol povedal čo len slovo, chodil rýchlym krokom sem a tam po izbe. Bledý od hnevu a od rozčúlenia trasúcimi sa rami mrmlal čosi pomedzi zuby, čomu som nemohol porozumieť.

No, mlčal i kňaz, čo ovšem bolo múdre od neho. Kľčovite objímal svoju španielsku trstenicu, pri čom nespustil oka s môjho otca a bol zrejme ustrašený jeho neočakávaným odporom. Konečne zastal môj otec pred ním a pýtal sa ho: „Pán Courtois, je to všetko, čo nám máte povedať?“

„Áno, môj pane,“ povedal kňaz.

„Tedy dobre, keď je to všetko,“ odvetil môj otec, „vtedy tu už nemáte viacej čo robiť. Viete, kade ste vošli dnu, tade choďte zase i von!“

To si poslanec Ríma nedal i druhý raz povedať. Bol rád, že mohol odísť so zdravou kožou.

Keď už bol zmizol, padol som svojmu otcovi okolo krku a bozkával som ho od radosti, že mi zostala moja Biblia. Potom som vyskočil na stôl a Jemu na česť som odriekal históriu o Dávidovi a Goliášovi, pri čom, prirodzene, v mojej detskej obrazotvornosti nebol Dávid nikým iným ako mojím otcom a Goliáš rímským kňazom, ktorého tak udatné odpratal s bojišťa.

Ty vieš, ó, Bože, že to ďakujem Biblii, ktorú som čítal na lone matky, že som pre Tvoje nekonečné sľutovanie prišiel k poznaniu pravdy. Lúče svetla, ktoré som vtedy prijal do svojho srdca, nemohly nikdy ani všetkými tými bludy rímskej cirkvi byť cele zatemnené. Vďaka Ti za to!

2. Očistec a krava chudobnej vdovy.

Mladý Chiniqy sa dva roky zdržoval mimo otcovského domu u svojho ujca vo Sv. Tomáši, aby tam navštevoval školu. Ale že tamojší kňaz urobil tamojšej školskej mládeži veľké pohoršenie, zašla matka po chlapca na jeho vlastnú žiadosť — chlapec mal vtedy dvanásť rokov — a doviedla ho zase do otcovského domu. Ale žiaľ, prišiel iba, ako sa hovorí, z dažďa pod odkvap, ako to ukáže nasledujúca udalosť.

17. júla 1821 som sa navrátil domov a odopoludnie a večer som ztrávil u svojho otca. Jako sa tomu tešil, keď videl, ako riešim ťažké problémy algebry, ba i samej geometrie! Lebo pod vedením pána Jonesa urobil som v tých predmetoch znamenitý pokrok.

Otec ma zkušal i z gramatiky a zvolal: „Aký znamenitý učiteľ musí byť ten Jones, ktorý vedel za štrnásť mesiacov doviest' dieťa tak ďaleko!“

Áké milé a predsa jaké krátke byly tie hodiny! Odbavovali sme večernú pobožnosť. Ja som čítal 15. kap. z ev. sv. Lukáša o márnoträtnom synovi. Na to zaspievala matka pieseň chvály a vďaky. Naradosteným srdcom som išiel do postele a spal som sladko jako zriedka kedy v mojom živote. Ale, ó, Bože, jaké hrozné prebudenie si mi prichystal!

Niečo pred štvrtou hodinou ráno som razom začul srdceľomný výkrik. Bol to hlas mojej matky.

„Čo sa ti stalo, mama?“ pýtal som sa.

„Ó, moje milé dieťa, ty už nemáš otca; zomrel.“

Pri tých slovách, ztratila vedomie a padla na zem. Kým nejaká priateľka, ktorá u nás nocovala, sa jej zaujala, bežal som ja k posteli otca, Tiskol som ho na svoje srdce; pokryl som ho bozkami a slzami; hýbal som jeho hlavou; stískal som mu ruky a pokúšal som sa posadiť ho. Nemohol som tomu veriť, že by bol mŕtvy. Bol už studený jako ľad.

O dva dni sme ho pochovali. Moja matka bola na toľko premôžená bolesťou, že nevládala ísť so smútočným sprievodom. Ja som zostal pri nej ako jej jediná opora na zemi. Úbohá matka, koľko slz si preliala!

Kde je nejaké pero, ktoré by vedelo opísať, čo sa deje v srdci ženy, keď jej Bôh náhle v kvete života vezme manžela, a ona musí zostať sama, a to ešte v biede a s tromi malými

deťmi, z ktorých dve sú ešte primladé, aby vedely pochopiť ztratu! Jako pomaly sa míliajú hodiny dňa úbohej vdove, ktorá musí žiť sama, bez prostriedkov a v cudzine! Jaké bolestné sú bezsenné noci srdcu, ktoré ztratilo všetko! Jaký prázdny je dom, keď niet už toho, ktorý bol jeho pánom, oporou a otcom! Každý predmet, na ktorý pozrie, každý krok, ktorý spraví, ju upomína na ztratu a vše hlbšie jej vráza meč do srdca. Oj, aké horké slzy vylieva, keď jej najmladšie dieťa, ktorému ešte nie je známe tajomstvo smrti, sa hodí do jej náručia a pýta sa: „Mama, kde je otecko? Prečo už nejde domov? Mne je tak clivo.“

Moja matka prežila takú srdcelomnú zkušku. Počul som ju plakať dlhé hodiny dňa a ešte dlhšie hodiny noci. Veľmi často som videl, ako prosila Boha na kolenách, že by mal sľutovanie s ňou i s jej tromi nešťastnými sirotami. Ja som vtedy nemohol nič robiť, aby som ju potešil, len ju milovať, s ňou sa modliť a plakať.

Niekoľko málo dní po pohrebe otcovom, prišiel farár Courtois, ten istý, ktorý nám chcel nasilu odňať našu Bibliu. Hovorilo sa o ňom, že je bohatý, a keď sme následkom smrti svojho otca boli chudobní a nešťastní, myslel som najprv, že nám nesie potešenie a pomoc. Moja matka ho privítala jako anjela z neba. Ved' pre nešťastných je aj najmenší záblesk nádeje taký milý!

Ale už jeho prvé slová nám ukázaly, že naša nádej bola márna. Síce pokúšal sa prejaviť sústrasť a povedal čosi aj o dôvere v Boha, najmä v časoch zkušek, ale jeho slová boly chladné a suché.

Potom sa obrátil na mňa a pýtal sa: „Či ty ešte vždy čítaš v Biblii, moje dieťa?“

„Áno, pane,“ odpovedal som trasúci sa, lebo som sa bál, že sa zase pokúsi urvať nám náš poklad, a ja som už nemal otca, ktorý by ho bol bránil.

Potom povedal matke: „Madame, povedal som vám, že to nebolo dobre od vás, že ste čítali túto knihu.“

Matka sklopila oči a odpovedala len slzami. Nasledovalo dlhé mlčanie. Potom pokračoval kňaz:

„Madame, vy dlhujete ešte niečo za modlitby, ktoré sa spievaly, a za bohoslužobné výkony, o ktoré ste žiadali za po-

koj duše svojho manžela. Bol by som vám veľmi povďačný, keby ste tú dlžobu vyrovnali.“

„Pán Courtois“, odvetila moja matka, môj muž mi neza-
nechal ničoho iného ako dlhy. Musím zarobiť všetko rukami,
čo potrebujem s tromi deťmi. Pre tie úbohé siroty, ak nie pre
mňa, neberte nám toho málo, čo ešte máme.“

„Ale, madame, čo myslíte? Váš muž zomrel náhle bez
akejkoľvek prípravy, a preto je v plameňoch očistca. Ak si pra-
jete, aby bol vysvobodený, musíte nevyhnutne spojiť svoje
osobné obeti s modlitbami cirkvi a s omšami, ktoré my priná-
šame.“

„Jako som vám povedala, môj muž nás zanechal úplne
bez prostriedkov, a tak mi je vonkoncom nemožné, aby som
vám dala nejaké peniaze.“

„Ale, madame, váš muž bol dlhý čas jediným notárom
v Murray-bay a tak istotne zarobil mnoho peňazí. Nemôžem
veriť, že by vás bol zanechal tak celkom bez prostriedkov, že by
ste mu nemohli teraz pomôcť, keď je jeho utrpenie o veľa väč-
šie ako vaše.“

„Je pravda, môj muž zarobil mnoho peňazí, ale aj ešte via-
cej vydal. Vďaka Bohu, kým žil, nemali sme nedostatku. Ale
nedávno dal postaviť tento dom, a bojím sa, že mi ho veriteľia
vezmú. Okrem toho kúpil, nie dávno, aj nejaký kus zeme, ktorý
je tiež len z polovice zaplatený, a pravdepodobne nebudem
môcť podržať ani ten. Je možné, že v krátkom čase ztratím
so svojimi tromi sirotami všetko, čo nám zanechal. Avšak na-
dejem sa, že vy, pán Courtois, nie ste tým mužom, ktorý by
nám vytrhol i posledný kus chleba z úst.“

„Ale, madame, omše, ktoré boli donesené za pokoj duše
vášho manžela, musia byť zaplatené!“ odpovedal kňaz.

Moja matka si zakryla tvár vačkovým ručníkom a plakala.

Ja som nemohol plakať. Ja som cítil iba vztek a nevyslo-
viteľný odpor. Hnevivým pohľadom som sa díval na človeka,
ktorý na toľko rozmnožil trápenie mojej matky a vyprešoval
z jej očí ešte horúcejšie slzy. Zatínal som päste a triasol som
sa na celom tele. Zuby mi drkotaly jako pri veľkej zime. Mojim
najväčším žiaľom bola moja slabosť oproti tomu tlstému kňa-
zovi, že som nemal moci vyhodiť ho z domu a zahnať od svojej
matky.

Keď už bola dlho ticho plakala, zase otvorila oči a povedala kňazovi: „Môj pane, vidíte tamtú kravu pri dome na paši. Mlieko a maslo od nej sú hlavnou potravou pre moje deti. Na dejem sa, že nám ju nebudete chcieť vziať. Avšak jestli by bola potrebná taká obeť, aby bola vysvobodená duša môjho muža z očistca, vtedy si ju vezmite za omše, ktorými by boli vyhásené tie ztrávujuce plamene.“

Kňaz povstal na skutku so slovami: „Tak je dobre, pani Chiniquyová.“ A išiel von.

A naozaj sa obrátil na lúku a hnal kravu smerom do fary.

Ja som kričal od zúfalstva: „Ó, mama, mama, berie nám kravu! Čo budeme teraz robiť?“

Lord Nairn nám daroval kravu, keď mala ešte len tri mesiace. Pochádzala z najlepšej škótskej rasy. Ja som ju sám vlastnoručne choval, až vyrástla, a často som s ňou podelil svoj chlieb. Zo srdca som ju mal rád, a zdalo sa, že rozumie mojej láske a že ma tiež má rada. Kde ma len zazrela, pribehla za mnou, aby som ju poláskal alebo už aby som jej niečo dal.

Moja matka ju sama dojevala a jako plakala od žiaľu, keď tam viedol kňaz naše verné zviera, to jediné, čo jej nebesia boli ešte ponechali pre nás deti.

„Prečo si mu dala kravu?“ zvolal som. „Čo si teraz počneme?“

„Moje milé dieťa,“ odvetila, „ja som predsa nemyslela, že ten kňaz bude taký ukrutný. Ach, keby som ho bola považovala za takého nemilosrdného, nebola by som mu to povedala. Pýtaš sa, čo budeme teraz robiť? Či si mi ty sám nečítal často z Biblie, že Boh je Otcom vdov a sirôt? On vyslyší našu modlitbu a pohliadne na naše slzy. Kľaknime si a prosme pokorne o sľutovanie, žeby nám zase dal, čo nám kňaz vyrval.“

Kľakli sme a prosili sme pokorne Boha o sľutovanie pre jej deti, súc často prerušovaní vzlykaním. Ale keď nemohla hovoriť hlasom, vrela svojimi vlhkými očami a rukou, pozdvihnutou k nebu. Ja som opakoval jej slová s plačom a so vzlykaním. Tak sa modliť som ešte nikdy nebol počul.

Po modlitbe bola celá bledá a triasla sa na celom tele. Studený pot jej rinul s čela; myslel som, že zomrie, a rýchlo som doniesol čerstvej vody. „Mama, mama,“ bedákal som, „ne nechaj ma samého na zemi! Však nezomrieš ešte, však?“

Zapila si niekoľko kvapiek a začala sa trochu lepšie cítiť. Na to ma pritiahla na svoje prsia a povedala: „Môj milý synu, keby si ty voľakedy mal byť kňazom, prosím ťa, nebuď takého tvrdého srdca oproti úbohým vdovám, akého sú dnešní kňazi.“ Pri tom jej padaly horúce slzy na moje líca.

Pamäť na tie slzy ma nikdy neopustila. Stále som ju cítil za tých 25 rokov, ktoré som hlásal tie neuveriteľné bludy rímskeho učenia. Prirodzene nebol som ani ja lepší než iní rímski kňazi. Veril som ako oni učeniu o očistci a o jeho ohni a bral som ako oni — vyznávam to na svoju potupu — peniaze, ktoré mi dávali bohatí za omše, keď som ich aj daroval chudobným. Ale rozpomienka na tamtie slová mojej matky zachránila ma od takej tvrdosti srdca oproti úbohým vdovám, akej je vinná väčšina rímskych kňazov. To iste sám Pán položil také prosté, a predsa také výmluvné a nádherné slová do úst mojej matky jako jeden zo svojich dôkazov milosti oproti mne. Nikdy nemohly ruky Ríma vytrieť tie slzy; niktorý papistický klamný záver rozumu nemohol spôsobiť to, aby som zabudol na tie slová svojej matky.

Dokiaľ, ó, Bože, na nebesiach, má táto rímská cirkev, hanobiteľka evanjelia, výmyslom o očistci sýtiť sa slzami vdov a sirôt? Či sa len nesľutuješ nad tak početnými národmi, ktoré sú ešte obeťmi toho bludu? Ó, strhni závoj, ktorý leží i kňazom i ľudom na očiach, ako si ho i mne strhol! Nauč ich poznať, že nemajú očakávať očistenie od toho vymysleného ohňa, ale jedine od krvi Baránkovej, ktorá bola na naše spasenie vyliata na Golgate.

3. Narodeniny kňazove.

Bôh vyslyšal modlitbu chudobnej vdovy. Niekoľko dní na to, čo nám kňaz vzal kravu, dostala moja matka dva listy. Jeden bol od jej sestry Genovévy, druhý od mojej tetky Kateriny.

Prvá, ktorá bola vydatá za mlynára, menom Štefana Eschenbacha, vo Sv. Tomáši, jej radila, aby predala všetko a prestehovala sa k nej i so svojimi deťmi. „My nemáme detí,“ písala, „a Bôh nám dal hojnosť; radi sa chceme deliť s Tebou a s Tvojimi deťmi.“

I tá druhá sestra bola vydatá, a síce v Kamuraske za pánom Amable Dionne-om. Písala, preto že len nedávno bola

ztratila svojho jediného syna, že radi vychovajú mňa, dvanásťročného Karola, na jeho mieste. Neskoršie by sám sa vraj mohol stať oporou svojej matky. Medzitým že by ona prijala ponuku svojej sestry Genovévy a presťahovala sa k nej s druhými oboma deťmi.

Tak sa i stalo. Za niekoľko málo dní predal sa celý náš nábytok. Na nešťastie sa pri tom ztratila moja Biblia. Kam sa podela, nemohol som sa nikdy dozvedieť, či ju snáď niekam odstránila moja matka zo strachu pred hrozbami kňaza, teraz keď ju už nemohol obrániť môj drahý otec, a či ju moji príbuzní oddali ohňu podľa žiadosti nepriateľa pravdy? Neviem. Len to viem, že som jej ztratu bolestne pociťoval. Zatým to bola pre mňa ztrata, ktorá mi nemohla byť nahradená.

Rozlúčka s mojou milou matkou a s mojimi mladšími bratmi ma veľmi bolela. Ale čiastočne som sa potešil láskavým prijatím, ktoré mi pripravili ujec a tetka Dionne. Keď sa dozvedeli, že je to moja žiadosť stať sa kňazom, požiadali vikára, kaplána z Kamurasky, rev. Morina, že by ma súkromne učil latine. Hovorilo sa o ňom, že je učený muž. Bolo mu vtedy nejaký 40—50 rokov. Predtým bol kňazom v dištrikte Montreal, ale pre nejaký škandál bol preložený na terajšie pôsobisko, kde menej dôkladne znali jeho drevný život. Naproti mne bol veľmi dobrý, a ja som ho miloval z celého srdca.

Už som nejaký čas požíval jeho vyučovanie, keď mi jedného dňa sdělil, že hlavný kňaz toho miesta, farár Varin, mieni naskore sláviť svoje narodeniny s veľkou slávnostnou hostinou. „Pri tej príležitosti,“ povedal, „chcú mu najpoprednejší občania obce podať nádhernú kyticu s prívetom, ktorý napísať naložili mne, a ty ho potom prednesieš pánu farárovi.“

„Ale veď ja som ešte mladý na to!“

„Tým peknejšie to bude!“ mienil vikár.

„Nuž pokúsím sa“, odvetil som, „ale pod tou podmienkou, že prívet nebude prídlhý, a ja budem mať dost času naučiť sa ho nazpamäť.“

Vikár sľúbil; ja som sa naučil svoju vec, a slávnostný deň prišiel. Najlepšia spoločnosť z Kamurasky sa shromaždila večer na deň narodenia v nádherných miestnostiach katolíckej fary. Bolo to asi 15 pánov a tiež toľko dám a jubilar v ich strede. Razom sa roztvorily dvere, dovnútra vkročil pán Pascal

Tache, predseda cirkevného sboru, i so svojou paňou. Panstvá ma viedli za ruku dnu a postavili ma do prostredku spoločnosti, rovno pred kňaza. Moja hlava bola ozdobená vencom z kvietia, lebo ja som mal predstavovať „anjela sboru“, ktorý v jeho mene, v mene sboru, mal vyjadriť farárovi city obdivu a vďaky, ktoré cítil oproti nemu. Predniesol som obsah prívetu a potom som podal kňazovi umelecky složenú kyticu, ktorú vedely dámy s veľkým vkusom prispôsobiť slávnostnej príležitosti.

Farár Varin bol malý, ale pekne urastený muž. Zdalo sa, že jeho tenké rty sú vždy hotové k láskavému úsmevu. Jeho nápadne biela koža stávala sa rumeňom jeho líc ešte peknejšou. Rozum a dobrota vyzeraly z jeho čiernych očí. Zabával svojich hosťov čo najľúbeznejšie. Také rodinné slávnosti mu boly ozajstnou radosťou. Rečou, upravenou na neho, bol pohnutý k slzám, ktoré nezostaly usporené ani jeho hosťom, keď im pohnutým hlasom ďakoval za vysoké poctenie, ktorým ho poctili.

Sotva zakončil, začaly dámy spievať roztomilú pieseň. Medzitým otvorily sa krídlové dvere, ktoré viedly z prijímacej izby do jedálne, a my sme videli pred sebou dlhý slávnostný stôl, bohato obložený skvostnými jedlami a vínami, ktoré bolo možno sohnaf v Kanade.

Prvý raz vo svojom živote som sa účastnil na kňazskom diner, obede. Možno si mysliet, ako som pozoroval všetko s najväčšou pozornosťou. Krome farára Varina a jeho vikára boli prítomní ešte traja kňazi, ktorých veľmi chutne usadili medzi najkrajšie dámy spoločnosti. Keď nás dámy tak asi hodinu ctily svojou prítomnosťou, napokon sa utiahly do salóna. Len čo posledná z nich zmizla, povstal oslavovaný kňaz, pán Varin, a povedal:

„Pánovia, nože zapime na zdravie ľúbezných dám, ktorých prítomnosť urobila takou milou prvú časť našej malej slávnosti.“

Pánovia si to nedali dva razy povedať. Každý z nich naplnil svoj vysoký pohár a vyprázdnil ho jedným dúškom na počesť dámam.

Onedlho na to povstal pán Tache a vyniesol zdravicu na zdravie „vysoko cteného a najmilovanejšieho kňaza Kanady, pá-

na Varina.“ Zase sa naplnily poháre a vyprázdnily s výnimkou mojeho, lebo na šťastie sedel som vedľa svojho ujca, ktorý keď videl, ako som vyprázdnil svoj prvý pohár, pozrel na mňa prísny pohľadom a hrozil: „Ak vypiješ ešte jeden, pošlem ťa preč od stola! Takí chlapci, jako si ty, nemajú piť, ale sa iba rtami dotknúť pohára!“

Sotva by mi bolo možné počítať všetky tie „na zdravie“, ktoré sa vypily, keď nás už dámy boli opustily. Po každom takom „na zdravie“ musela sa zaspievať nejaká pieseň alebo porozprávať nejaká rozprávka, z ktorých viaceré boli vypočuté s ohromným potleskom alebo s hlasitým smiechom.

Konečne prišiel rad i na mňa. Aby som i ja povedal nejakú zdravicu. A jakokoľvek som sa aj zdráhal, nič nepomohlo. Na koniec som povstal na svoje krátke nohy a obrátiac sa k farrárovi Varinovi povedal som: „Nože si zapime na zdravie svätého otca, na pápeža!“

Na nášho svätého otca, na pápeža, naozaj ešte nebol nikto pomyslel. Že jeho meno bolo spomenuté za takých okolností a to ešte od chlapca, to rozplamenilo kňazov i veselých hosťov až po ozajstné nadšenie. Vybuchli v zvučný smiech, dúpali nohami a kričali: „Bravo! Bravo! Na zdravie pápežovo!“ Všetci povstali a na vyzvanie pána Varina znova sa naplnily poháre a vyprázdnily.

Také mnohé „na zdravie“ pravda nebolo možné vypiť bez toho, aby nebolo badať ich následky. Prvou obeťou bol kňaz, ktorý sa menoval Noel. Bol to veľký muž a silný pijan. Ja som viac ráz spozoroval, že namiesto z pohára pil z veľkého krčaha. Keď konečne spozorovali pri ňom prvé príznaky opilosti, to nezbudilo, jako by sa dalo myslieť, poľutovanie u jeho bratov, ale potom sa ešte len začali smiať. Pokúšal sa všemožne ešte raz naplniť svoj pohár, ale jeho ruka už nevládala udržať fľašu; vyšmykla sa mu, padla na zem a rozbila sa na kusy. Aby si predsa len zachoval svoju dobrú náladu, započal akýsi Bakchov spev, ale ho nemohol dokončiť, preto že jeho jazyk bol už priťažký. Vtedy nechal svoju hlavu klesnúť na stôl. Ale hneď na to sa pokúsil vstať, čo sa mu však nepodarilo; ťažkopádne klesol späť do svojho stolca. Na koniec pri neprestajnom smiechu druhých kňazov a hosťov zúfale vypál všetky svoje sily, vstal. Ale sotva spravil dva či tri kroky, keď taký, jaký

bol dlhý, padol na zem. Teraz sa mu ponáhľali jeho dvaja spolu stolujúci susedia na pomoc. Ale aj oni stáli prislabo na to. Dvakrát sa spolu s ním sgúľali pod stôl. Konečne sa pozdvihol iný, ktorému bolo menej dodalo víno, chopil Noela za nohy a prevliekol ho do susednej izby, kde ho nechal ležať.

Prvému výjavu som sa podivil, lebo dovtedy som ešte nikdy nebol videl opilého kňaza; avšak čomu som sa ešte viac divil, to bol smiech tých druhých kňazov nad prípadom. Ale nasledoval ešte ďalší výjav, ktorý ma veľmi zarmútil. Spolu so mnou totiž sa účastnil na slávnosti ešte aj iný chlapec, Achilles Tache, syn hore spomenutého prezidenta farnosti. Toho nezapomenuli jako mňa, aby sa len rami dotknul pohára; viac ráz vyprázdnil pohár. Aj on konečne padol na zem pred očami svojho otca, ktorý už bol sám príliš preliaty, než aby mu bol mohol pomôcť na nohy. Kričal hlasito: „Zadusím sa!“ Pokúsil som sa postaviť ho na nohy, ale bol prislabý na to. Vtedy som bežal za jeho matkou. Prišla aj s nejakou inou dámou; ale medzitým bol už odniesol vikár chlapca do druhej izby, kde zaspal, keď bol najprv vydal víno zo seba.

Úbohý Achilles! V dome svojho vlastného kňaza naučil sa urobiť prvý krok na cestu hýrivosti a opilstva, na ktorej 15 rokov neskoršie prišiel o všetko svoje imanie, o ženu a o deti, a konečne ztratil na nej ešte i svoj vlastný život.

Keď sa pánovia konečne naspievali, nasmiali a dost napili, povstal hostiteľ a navrhol, aby už nenechali ďalej dámy samé. Jeho návrh bol prijatý, a išlo sa, jako sa to už za takých okolností dalo, do salona, kde dámy zabávaly spoločnosť spevom a hudbou. Avšak sa už akosi nechcela dostanoviť ozaj veselá nálada, lebo dámy nemohly nevidieť, v akom stave sa nachodia ich mužovia.

Zdalo sa, že to hostiteľ spozoroval a aby spoločnosti zase dodal života, navrhol hrať nejakú hru, na pr. hrať sa na „slepú babu“. Šťastnú myšlienku prijali všeobecným potleskom.

„Ale kto si chce dať najprv zaviazat' oči?“ pýtal sa kňaz.

„Vy sám, pán Varin!“ kričaly všetky dámy. „Vy nám musíte dať dobrý príklad, ktorý my potom chceme tiež nasledovať.“

Kňaz musel poslúchnuť. Hneď a hneď mu jedna z dám priviazala svoj parfumovaný vačkový ručník pred oči. On síce

nebol veľmi opilý, ale mal tiež viac ako dosť, hoci mnoho zniešol. Preto boli jeho pohyby smiešne, že skoro pochoreli od smiechu. Keď dlho nikoho nechtyl, podarilo sa mu konečne chytiť nejakú dámu za rameno, ktorá sa mu príliš priblížila. V snahe vytrhnúť sa srútila sa na zem a strhla so sebou i kňaza, ktorého bolo víno beztak urobilo neistého. To bol výjav, ktorého opis si radšej ušetrim. Najlepšie pri tom bolo to, že tento prípad „veľadôstojného pána“ urobil koniec nie len „slepej babe“, ale i celej tej slávnosti. No, kňazi čítali na druhý deň omšu, jako čo by sa nebolo nič stalo.

4. Príprava k prvému prijímaniu.

Rimskokatolícki kňazi pripravujú sebe sverené deti čo možnou najväčšou pečlivosťou na deň, ktorý majú po prvý raz prijať hostiu, oblátku. Po čas 2—3 mesiacov každého roku musia deti ísť do kostola učiť sa katechismus nazpamäť a vypočuť vysvetlenia kňazove.

Kňaz, ktorý nás vyučoval v Kamuraske tejto veci, bol už spomenutý vikár Morin. Bol mimoriadne dobrý oproti deťom, preto sme ho aj ctili a milovali úprimne. Síce jeho vyučovacie hodiny trvaly trochu dlho; ale sme ho radi počúvali, lebo vedel vždy nové a zaujímavé rozprávky vpliesť do svojich rečí.

Katechismus, podľa ktorého sa vyučuje náboženstvo, je základom všetkej tej modloslužby a povery, ktoré vydáva rímska cirkev za vieru v Ježiša Krista. Katechismu ďakuje z veľkej časti za zbožnú úctu, ktorou katolíci vzhliadajú k pápežovi a k jeho námestníkom. Ale tiež ním znetvorila najsvätejšie pravdy evanjelia. Tým katechismom sa to stalo, že vzali duším Ježiša zo srdca, za ktoré On zaplatil takú veľkú cenu, a na Jeho miesto postavili Máriu. Veľký klam je tak obratne vykonaný, že dieťaťu, ktoré nič zlého netuší, je skoro nemožné uniknúť pasci, ktorá mu je nastavená pod tak mnohými básnickými kvetmi a obrazmi.

Chcem to dokázať tým, že vyličím jednu takú vyučujúcu hodinu.

Jedného dňa mi povedal kňaz; „Vstaň si, moje dieťa, a zodpovedz mi tie mnohé, dôležité otázky, ktoré upravím na teba!“

Keď som vstal, začal: „Moje dieťa, keď si sa doma niečim previnil, kto ťa najprv potrestal — otec či mať?“

Odpovedal som váhavo: „Otec.“

„Dobre si odpovedal, moje dieťa,“ povedal kňaz. „Otec obyčajne rýchlejšie ztratí trpezlivosť s deťmi a je skôr hotový potrestať ich ako matka. Ale nože nám tedy povedz aj to, kto ťa prísnejšie potrestal, otec a či matka?“

„Otec,“ odpovedal som bez dlhého rozmýšľania.

„A keď si zaslúžil trest,“ pýtal sa ďalej kňaz, „či dokonca neprišla niekedy matka a nevzala otcovi palicu z ruky, aby prosila milosť pre teba?“

„Pravdaže,“ potvrdil som. „Matka to viac ráz urobila a zachránila ma tak pred tvrdým trestom.“

„Vidíš,“ povedal kňaz, „tak sa povodilo nie len tebe, ale iste aj všetkým tvojim kamarátom tu. Alebo či vás vaše matky azda často neochránily pred zaslúženým trestom?“

„Ba áno, pán farár,“ volali všetci.

„Ešte jednu otázku: Keď ťa chcel otec niekedy biť, či si sa vtedy neutiekol do náručia matky?“

„Ba hej!“ odpovedal som. „A často prosila otca za odpustenie pre mňa.“

„Správne tak,“ pokračoval teraz kňaz obrátiac sa k ostatným deťom: „Vy všetci máte Otca a Matku v nebesiach; vašim Otcom je Ježiš; vašou Matkou je Mária. Preto teraz nezaбудnite, že srdce matkino je vždy o veľa nežnejšie a viacej naklonené k sľutovaniu ako srdce otcovo. Vy sa veľmi často prehrešíte proti svojmu Otcovi v nebi svojimi hriechami. V taký čas povstane, aby vás potrestal. Hrozí vám, že vás rozdrtí svojím hromom; otvára brány pekla, aby vás tam svrhnu, a istotne by vás už dávno bol zatratil, keby ste nemali takej dobrotivej Matky v nebi, ktorá vždy znova a znova odzbrojí vášho hnevivého a rozhnevaného Otca. Keď vás chce Ježiš potrestať, ako ste si to zaslúžili, spiecha dobrotivá Panna Mária k nemu a krotí jeho hnev. Ona sa postaví medzi neho a medzi vás a zabráni mu, aby vás nebil. Hovorí za vás, prosí za vás za odpustenie, aj ho dosiahne. Tak tedy utiekajte sa k nej, ako sa utiekol váš priateľ Chiniqy do náručia svojej matky, keď ho chcel otec potrestať. Hod'te sa do náručia Matky Božej! Dôverujte moci, ktorú má nad Ježišom. Môžete byť istí, že vás zachráni.“

Takým nehanebným spôsobom prevracia rímsky kňaz evanjelium. V rímskej cirkvi nie je to Ježiš, ale Mária, ktorá predstavuje nekonečnú lásku a milosrdenstvo Božie oproti hriešnikovi. Nie Ježiš, ale ona zachráni hriešnika. A preto sa aj má k nej obrátiť, na ňu složiť všetku svoju nádej. Lebo Ježiš podľa toho bludného učenia chce vždy len trestať hriešnika, ale Mária ho chce omilostiť.

Na tejto ceste upadla rímska cirkev späť do modlárstva. Je to staré pohanstvo s novým menom: stvoreniu sa preukazuje väčšia česť a koná sa mu väčšia služba ako Stvoriteľovi a Vykupiteľovi, ktorý je požehnaný na veky vekov. Amen! Rim. 1, 25.

Aby sme nezbudili mienky, ako čo by nám išlo o to, aby sme napadli učenie a zvyky rímskej cirkvi, keď tu podávame to, čo zažil páter Chiniqy, preskočíme rad kapitol, v ktorých on, niekdajší katolícky kňaz, podáva zprávu o svojich štúdiách, ktoré konal v kanadskom kňazskom seminári. Povieme len toľko, že všetko vyučovanie v ústave smerovalo tak, aby urobili zo študenta vlastnej vôle nemajúci nástroj cirkvi a pápeža, nástroj, ktorý nesmie ísť ani za vlastným rozumom ani za svojím svedomím, ale ani za Svätým Písmom, ktoré ostatne nádejní kňazi ani čítať nesmeli, iba v tom smysle, jako ho cirkev vykladá. Chiniqy, ktorý fungoval v seminári jako bibliotekár, knihovník, našiel Bibliu v tamojšej knihovni medzi knihami, ktoré boly zakázané. A keď raz vo voľné odpoľudnie sa i proti zákazu zahľbil do nej, musel sa z toho nasledujúci deň ako z ťažkého hriechu spovedať svojmu predstavenému. Pravda potom, keď pri jeho vysviacke za kňaza úradujúci biskup držal pred ním Bibliu a slávnostne mu nariadoval, aby ju študoval a kázal, bolo mu to vraj, tak nám to hovorí, jako čo by nejaký lúč svetla preletel cez jeho dušu. Ale aj ako na to nasledujúci úder hromu bolo pre neho to, keď musel prisahať, že nikdy nebude vysvetľovať Sv. Písmo ináče, než ako ho vysvetľovali cirkevní otcovia, *) z ktorých si mnohí protirečia skoro

*) Toho hriechu sa nedopúšťa len r. k. cirkev. Kto čítaš, rozumej!

vo všetkých bodoch! Avšak zanechajme tie nechutné rozpravy a nechajme rozprávať Chiniquyho o tom, ako nastúpil svoj kňazský úrad.

5. Môj vikariát v St. Charles.

31. sept. 1833 bol som v quebecskej katedrále kanadským arcibiskupom vysvätený na kňaza rímskej cirkvi. Tri dni na to som dostal skrze tajomníka biskupovho vymenovanie za vikára (kaplána) arcikňaza zo St. Charles v Rivière Boyer. Cirkevná obec leží krásne z oboch strán rieky, asi 20 anglických míľ od Quebec-u. Mohutné, na bielo zaličené sedliacke domy a stodoly, z ktorých pozostávala obec, svedčily o blahobyte, ktorý tam vládol. Ešte nebola vandalská sekera vyhubila tamojšieho stáročného lesa, ktorý zdobil kraj. Skoro na každej farme bol zostal zachovaný šumný javorový les ako znak vkusu obyvateľov.

O reverendovi Perrasovi, kňazovi, u ktorého som sa mal stať vikárom, som už bol počul mnoho pochvalného. Je vraj jedným z najučenejších, najpobožnejších a najväzenejších kňazov Kanady. Viaceré vládne osobnosti z Quebec-u daly si od neho vyučovať svoje deti francúzskemu jazyku. Keď som došiel do jeho domu, bol práve navštíviť nejakého nemocného a preto nebol prítomný; ale jeho sestra ma prijala s vyberanou úctivosťou. I pri svojich 55 rokoch bola na pohľad neobyčajne mladá a čerstvá. Hneď po privítaní zaviedla ma do miestnosti, prichystaných pre mňa, ktoré pozostávaly zo študovne a spálne. Obe boly naplnené vôňou veľkej kytice; v každej z miestností stala jedna, uvitá z najnádhernejších kvetov, a jedna mala nápis: „Vítame anjela, ktorého Pán posielal k nám, jako svojho posla.“ V oboch izbách vládla najprísnejšia čistota, a obe boly vystrojené každým mysliteľným komfortom. Zamkol som dvere a padol som na svoje koléná, aby som poďakoval Bohu i a Panne Márii za ten nový domov, ktorý som našiel. Potom som sa zase vrátil do izby, kde mi slečna Perrasova predložila pohár vína a kúsok savoyského chleba, pochútku, ktorú vtedy bolo obyčajou servírovať v každom lepšom dome v Kanade. Uistovala ma, že sa jej brat i ona neobyčajne tešili, keď počuli, že ja príjdem k nim. Ona vraj znala moju matku ešte prv, než sa bola vydala, a že raz v jej blízkosti ztrávila šťastné dni. To ma veľ-

mi zaujímalo, lebo svoju matku, ktorá žiaľ bola už niekoľko rokov mŕtva, som nemohol nikdy zabudnúť.

Skoro sa navrátil i kňaz so svojej návštevy. Nedá sa opísať, čo som cítil, keď som uvidel človeka po prvý raz. Izraeliti sa nemohli s väčšou úctivosťou dívať na Mojžiša, keď schádzal s vrchu, než som sa ja díval na toho muža. Ale farár Perras aj bol imponujúcou postavou, skoro obor. Niktorý dôstojník, áno, niktory kral nemohol dôstojnejšie niesť svoju hlavu. Pri tom jeho modré oči dodávaly ľahom jeho tvári láskavého výrazu. Napriek 65 zimám, ktoré byly už prešly ponad jeho hlavu a ktoré tam byly zanechaly niekoľko bielych stôp, jeho vlasy byly si ešte vždy podržaly svoj zlatý lesk. V jeho tvári odzrkadľoval sa pokoj, zbožnosť a láskavosť, a to si hneď získalo moje srdce. Keď mi smejúcimi sa ústy vystrel oproti svoje otvorené ramená, nevedel som, ako sa mi deje. Padol som, k jeho nohám a zavola som: „Bôh ma posielá k vám, aby ste boli mojím učiteľom a otcom. Vy ste Ním vyvolený na to, aby ste ma uviedli do svätého úradu. Prosím, požehnajte ma a modlite sa za mňa, aby som tiež bol zrovna takým dobrým kňazom, akým ste vy.“

Také neočakávané privítanie natoľko prekvapilo pána Perrasa, že sotva mohol odpovedať. Pozdvihol ma a pritisol ma na svoje prsia. Potom vravel trasúcim sa hlasom: „Nech vás Bôh požehná, môj milý priateľu, a Jemu nech je za to chvála, že vás vyvolil za môjho pomocníka, ktorý mi v mojich starých dňoch má pomôcť niesť bremä môjho svätého úradu.“ Potom sme mali svrchovane zaujímavý rozhovor asi pol hodiny. Na to ma zaviedol do svojej knihovne, ktorá bola vybavená najlepšimi knihami, ktoré smie čítať katolícky kňaz. „Tieto knihy,“ povedal, „sú vám k službám.“

Na druhý deň ráno po raňajkách mi podal môj nový duchovný otec a radca papier, ktorý bol nadpísaný latinskou výpoveďou: *Ordo ducit ad Deum*, poriadok vedie k Bohu. „Buďte taký dobrý,“ povedal, „prečítajte si túto úlohu a potom mi poviete, čo o tom myslíte. Ja som totiž poznal, že pravidelné rozdelenie času je veľmi užitočné pre telo i dušu, a bude ma tešiť, keď aj vy, môj mladý pomocník, sa spojíte so mnou ku sriadenému kresťanskému životu.“

Prečítal som úlohu a osvedčil som sa s radosťou, že sa budem držať jej rozdelenia času. Znela: 1. Vstať ráno 5.30,

2. modlitba a sústredenie sa 6—6.30, 3. omša, počúvať spoveď, čítanie modlitby 6.30—8, 4. raňajky 8 h.; 5. návštevy nemocných a čítanie života svätých 8.30—10, 6. štúdium filozofických, historických a theologických kníh 10—12; 7. obed 12 h., 8. odpočinok a zábava 12.30—1.30, 9. odriekanie nešporné 1.30—2, 10. štúdium dejepisu, bohoslovía a filozofie 2—4 h., 11. návšteva pri svätej sviatosti a čítanie „Nasledovanie Krista“ 4—4.30, 12. počúvať spoveď, návšteva nemocných alebo štúdium 4.30—6, 13. večera 6—6.30, 14. oddych 6.30—8, 15. ruženec, čítanie Sv. Písma a modlitba 8—9, do postele o 9. hodine.

V rámci toho poriadku prebiehal náš denný život za osem mesiacov, ktoré som smel ztráviť u váženého pána farára Per-rasa. Len vše vo štvrtok sme sa odchýlili od toho poriadku, pretože toho dňa sme zpravidla išli navštíviť niektorú zo susedných farností. Nedele, rozumie sa, boli venované počúvaniu spovedi a verejným službám Božím cirkvi.

Rozhovory vo voľných chvíľach s pánom Perrasom boli väčšinou veľmi poučné. Nikdy som nepočul od neho nejakých prázdnych alebo dokonca nestudných rečí, jaké ináče často počuť od kňazov. Bol veľmi zčítaný v katolíckej literatúre, v dejinách, vo filozofii a v theologii. Okrem toho mi mohol mnoho sdeliť zo svojich bohatých zkušenosťi; vedť znal skoro všetkých kňazov a biskupov osobne, ktorí pôsobili posledných 50 rokov v Kanade. Vedel hromadu anekdot zo života rečených klerikov. Ja tu spomeniem len jeden veľmi vážny rozhovor, ktorý som mal s ním.

Ešte som nebol dlho v St. Charles, keď som sa dozvedel, že môj predchodca vo vikariáte, tam v St. Charles, sa s jedným svojim spovedancom, peknou dcérou, jednoducho zobral a ušiel. Po troch mesiacoch navrátila sa dcéra kajúčne späť ku svojim hlboko zarmúteným rodičom. Skoro v tom istom čase, keď som sa dozvedel o tom prípade, dopustil sa kňaz jednej zo susedných farností, o ktorom som sa veľmi dobré veci domnieval, taktiež hanebného skutku s nejakým dieťaťom svojej fary, keď aj nie tak verejne. Tie dve škandalózne udalosti ma mimoriadne zarmútily. Na toľko som sa hanbil, že som sa vôbec nechcel ukázať medzi ľuďmi a skoro som ľutoval, že som sa stal kňazom. Viacero nocí som už nemohol spať, ani jesť sa mi už

nechcelo. Chut' k rozhovorom s mojím principálom mi bola cele prešla; najradšej by som bol vôbec mlčať.

Toho si všimol môj predstavený a jedného dňa sa pýtal: „Ste nemocný, môj mladý priateľu?“

„Nie, nie som nemocný, ale zarmútený“, odpovedal som.

„Či by som mohol zvedieť príčinu vášho zármutku?“ Vy-
zvedal. „Chcel by som vás zase vidieť veselého; prosím, po-
vedzte mi čo vám je! Som starý človek a znám mnohé lieky
pre telo i dušu. Otvorte mi tedy pokojne svoje srdce!“

Povedal som mu otvorene, čo ma tak zarmútilo, a priznal som sa mu, že mám vážne obavy o našu svätú cirkev v Kanade, ktorá predsa len dlho neobstojí, keďže sú jej kňazi takí slabí a majú tak málo bázne Božej.

„Môj drahý priateľu,“ odpovedal farár, „naša svätá cirkev je neomylná; brány pekla jej nepremôžu, tak ako jej zaslúbil Ježiš Kristus. Jej trvanie nespočíva na nejakom ľudskom podklade, ale na zaslúbení jej Pána, ináč by už dávno bola zanikla, už v časoch stredoveku, v ktorom žil celý rad pápežov, ktorí sa dopustili najväčších zločinov. Taký Borgia, taký Alexander VI. a všeliktorí iní, ktorí všetci sedeli na stolici Petrovej, ktorých by dnes bez milosrdenstva povešal kat z Quebec-u, keby aj len polovicu všetkých tých vrážd, cudzoložstiev a prostopašností boli popáchali v tom meste, ktoré popáchali v Ríme, v Avignone a v Neapoli. Keď tedy naša cirkev,“ tak zakončil farár svoje do mnohých podrobností idúce historické poučenie, „keď tedy svätá rímska cirkev bola schopná prejsť všetkými tými búrkami neporušená, či nie je to potom istý dôkaz za to, že Kristus je sám jej kormidelníkom, a že je nerozboriteľná a neomylná, pretože sv. Peter zostáva jej základom, ktorému povedal Pán: „Ty si Peter (skala), a na tej skale zbudujem svoju cirkev, a nepremôžu jej ani brány ríše smrti!“

Čo som mal na to odpovedať? V mojom srdci znelo po celý čas, čo to všetko vysvetľoval kňaz: „Dobrý strom nemôže niesť zlé ovocie,“ a: „Po ich ovocí ich poznáte.“ Rád by som bol svojmu predstavenému citoval to slovo, ale mňa učili, aby som kládol úsudok svojich vyšších nad hlas svojho svedomia, a tak musím vyznať na svoje zahanbenie, že som sa neopovážal dať výraz svojmu vlastnému presvedčeniu.

6. Pálenie „Kanad'ana.“

Kanadskí vlastenci Papineau, Lafontaine, Bedard, Cartier a iní, ktorí v tridsiatych rokoch narobili mnoho ruchu o sebe, boli síce rodenými katolíkmi, ale sa iba menom držali katolíckej cirkvi. Znal som ich všetkých osobne a viem, že nechodievali ku spovedi. Znova a znova som ich vyzval, aby vykonali tú náboženskú povinnosť. No, na takú výzvu odpovedali po každej posmešnými poznámkami, ktoré mi ukázaly, že neveria v účinok ušnej spovedi. Ale pri tom snažili sa mužovia čestne a vážne pozdvihnúť svojich francúzskych krajanov z tej hodne nízkej kultúrnej úrovne, na ktorej stáli v porovnaní s anglickou rasou, ktorá bola víťazne vnikla do Kanady. Oni dobre videli, že ak francúzski Kanad'ania majú sa jako-tak vyrovnáť britským Kanad'anom, musia sa dať ľudu predovšetkým dobré školy.

V tej snahe, že chceli zaopatriť ľudu lepšie vzdelanie, narazili naši patrioti na rozhodný odpor kňazov. Tí totiž vedeli veľmi dobre, že moc, ktorú mali nad ľuďom, závisela podstatne od jeho nevedomosti. Predvideli správne, že takou mierou, jakou sa bude osveta a vzdelanie šíriť medzi ľuďom, musí miznúť aj ich vliv. Obecné školy boli vtedy len v niektorých nemnohých a vynikajúcich obciach, a tie stály výlučne pod dozorom kňazov. Učiteľom na takej škole mohol byť len ten, kto bol celkom oddaným sluhom kňazov. Väčšina tých učiteľov nevedela o mnoho viacej ako poznávať abc a snád' ešte malý katechismus. Viacej pravda nenaučili ani žiakov, a to málo, čomu sa naučili, aj zase skoro po svojom prvom prijímaní zabudli, a takým činom vedelo zo 100 francúzskych Kanad'anov 95 sotva napísať svoje meno! V mnohých kanadských obciach sotva vedelo, krome farára, učiteľa a notára, nejakého pol tucta ľudí prečítať alebo napísať list. Papineau jako zástupca ľudu predniesol neblahé pomery v snemovni. Kňazi mu prudko protirečili jako s kanč'ov tak i v novinách. Tvrdili, že Kanada má najlepší mysliteľný výchovný systém, ľud sa vraj pri tom dobre cíti; primnoho vzdelania by donieslo to isté horké ovocie v Kanade jako vo Francii, totiž neveru, revolúciu, vzburu a prelievanie krvi. Vraveli tiež, že Kanad'ania sú prichudobní, aby mohli platiť takú vysokú daň, akú by vyvinuté školstvo muselo nevyhnutne mať za následok. Papineau nezostal dlžen

odpoveď. „Úbohý ľud,“ riekol v jednej svojej reči, „musí obeť ohromné sumy na (vtedy v Kanade obvyklé) pozlacovanie kostolov.“ Vyložil a dokázal, aké veľké dávky musí ľud odvádzať kňazom, koľko stoja obrazy a sochy svätých, ktorých vtedy stavali veľké množstvo v kostoloch; o koľko lepšie by to vraj bolo, keby takto na neužitočné veci spotrebované peniaze boli upotrebené na zariadenie škôl a na ustanovenie slušných učiteľov.

„Kanad'an“, jediné francúzske noviny v Quebec-u, vyťažili reč a rozšírili ju po celej zemi. To bol tvrdý úder pre kanadské kňazstvo. So všetkých kancľov kričalo sa na Papineauva jako na neveriaceho, ktorého strana je vraj nebezpečnejšia ako protestanti. Držaly sa porady, jako by bolo možné zdržať ľud, aby nečítal „Kanad'ana“. V St. Charles nemaly noviny viac ako nejakého pol tuca predplatiteľov; ale tí ich čítavali v nedeľu odpoľudnia svojim susedom. Pokúsili sme sa tedy najprv v spovednici prehovoriť ľuď, aby vypovedali „Kanad'ana“, hovoriac im, že sú to zlé noviny, ktoré agitujú proti kňazom a cieľia na rozborenie našej svätej religie, nášho svätého náboženstva.

Keď také výčitky nemaly želaného úspechu, siahli kňazi po inom prostriedku, aby si podržali vieru svojich stád. Poštár v St. Charles bol muž, ktorého pán Perras, môj predstavený, dal vyučiť v seminári v Quebec-u na vlastné útraty. Ten bol preto celkom povolným nástrojom v rukách kňaza. Pán Perras mu proste zakázal, že nesmie viacej doručiť predplatiteľom „Kanad'ana“, jakonáhle spozoruje, že by noviny obsahovaly niečo nepriaznivého proti kňazom, ale aby v takom prípade, tak mu radil, len jemu odovzdal noviny, aby ich mohol spáliť, a že na reklamácie môže dať vyhýbavú odpoveď, aby mysleli, že vina leží alebo na vydavateľovi alebo na inej poštovej stanici. Poštár plnil verne žiadosť svojho farára, ktorý od toho času nie zriedka strčil celý balík novín do pece.

Keď som jedného dňa bol svedkom takého pálenia „kacirov“, dovolil som si voči svojmu farárovi urobiť nasledujúcu poznámku: „Odpusťte, keď vyslovím svoje podivenie nad tým, že sa opováziate spáliť predplatiteľom bez ich dovolenia ich noviny, ktorí si za ne zaplatili. Či máte na to právo? Či by to nemalo pre nás zlych následkov, keby sa ľudia dozvedeli, kam sa

ich noviny podievajú? Vy viete, že si vás veľmi ctím a preto ani nekladím svojej otázky z nedostatku úcty; ale preto, že, by som i ja sám mohol neskoršie ako farár prísť do takého položenía, že by som musel podobne konať, chcel by som predsa vedieť, na ktorý právny podklad by ste mohli postaviť svoj skutok.“

„Či nie sme my duchovnými otcami svojich cirkevných sborov?“ odpovedal kňaz.

„Istotne!“ potvrdil som.

„Vtedy máme tiež v duchovných veciach to isté právo,“ pokračoval, „ktoré si telesní otcovia v zemských veciach nárokujejú oproti svojim deťom. Keď tedy vidí niektorý otec, že jeho dieťa sa ide poraniť ostrým nožom, ktorý voľakde pochytilo, vtedy má nie len právo, ale i povinnosť, aby mu vzal nebezpečný nástroj.“

„Je pravda,“ odpovedal som, „ale to je predsa niečo iné! Je veľmi podobné pravde, že rečený nôž patrilo otcovi, a dieťa si ho neprávom privlastnilo, ale v našom prípade patria noviny predplatiteľom, ktorí zaplatili za ne; nám nepatria ani podľa božského ani podľa ľudského práva!“

Tá odpoveď na toľko rozrušila dobrého starého kňaza, na koľko rozrušeného som ho ešte nikdy nebol videl. „Vidieť, že ste ešte mladý“, vrhol mi, „vy ste patrne ešte nerozmýšľali mnoho o zásadách našej svätej cirkvi. Možno, že môj pred týmto použitý obraz o dieťati a o noži sa celkom nehodí; ale potom tu mám niečo iné, čo sa istotne hodí!“ Pri tých slovách vytiahol nejaký list, ktorý bol nedávno dostal od biskupa. „Vidíte“, povedal, „v tomto dopise schvaľuje dôstojný biskup Pagnet moje počínanie a len mi radí, že by som bol veľmi opatrný, aby nikto nespozoroval, že ja pálim noviny.“

„To vám ochotne uverím“, odpovedal som. „Ale čo potom, keby sa dôstojný biskup bol pomýlil, keď schvaľoval vaše počínanie? Či by ste to potom konečne nemuseli oľutovať, že ste tak konali, najmä keby vás odhalili?“

„Oľutovať, že som poslúchol radu svojho predstaveného? Jako môžete tak hovoriť? Či na toľko zle znáte povinnosti služobníka našej cirkvi oproti jej vyšším, keď sa domnievate, že niektorý podriadený by sa mohol prehrešiť, keď sa podrobí nariadeniam svojich predstavených? Toho vám istotne nepovedali v kňazskom seminári, však?“

„Oj, nie!“ riekol som na to. „Tam nás pravda vždycky učili, že sa musíme bez akéhokoľvek rozmýšľania podriadiť rozkazom vyšších.“

„No, vidíte“, povedal, „a ja vám okrem toho dokážem slovami z našich najväčších teologov, že sa nedopúšťam pred Bohom nijakej krivdy, keď pálim noviny svojich farných detí.“

To povediac vstal a išiel vziať zo svojej knihovne sväzok Liguoris Theologia moralis.*) Z toho mi prečítal doslovne nasledujúce vety: „Parato aliquem occidere, licite posse suaderi, ut ab eo furetur, vel ut fornicetur“. To znamená, krátko povedané, že je dovolené vykonať menší hriech, aby sa vyšlo ľažšiemu. Víťazoslávne sa pozrel kňaz na mňa a povedal: Vidíte tu, že robím úplne správne, keď pálim tie morovú nákažu šíriace noviny. Podľa citovanej výpovedi Liguoriho je dokonca i žena oprávnená spáchať cudzoložstvo, keď by tým mohla zamedziť vraždu. Jako by mi tedy nemalo byť dovolené spáliť noviny, keď tým môžem zachrániť nesmrteľné duše a uchrániť našu svätú cirkev od rozborenia?“

To bolo prvý raz, čo som prišiel s pánom Perrasom do rozporu. Do tých čias som sa nikdy neopovážil zastávať mienku, ktorá by sa v niečom bola protivila jeho mienke, hoci som už viac ráz bol v pokušení urobiť tak. Avšak úcta, jakú mali v mojich očiach jeho ctihodný vek a jeho mnohé ctnosti, ma zdržala od toho. Ale teraz mi už nedovoľovalo moje svedomie,

*) Na vysvetlenie pre váženého čitateľa treba poznamenať, že Liguori bol biskupom v Itálii; žil v minulom storočí a bol podľa katolíckych pochopov svrchovane pobožným kňazom, a že bol pôvodne advokátom, napísal početné právnicko-teologické diela, ktoré zastávajú mravouku, ktorá sa len málo líši od jezuitskej mravouky. Liguori je zakladateľom riadu Redemptoristov a r. 1839 bol vyhlásený za svätého. Okrem toho Pius IX. r. 1871 ho menoval za doctor-a ecclesiae, za cirkevného učiteľa, a tým povýšil aj jeho poburujúce náučné články na cirkevné učenie katolícke. Chiniquy uvádza ešte celkom inakšie príklady zo spisov Liguoriho, než sú tu hore. Diela toho „svätého“ sú základom vyučovania v kňazských seminároch.

F.Sch.

aby som mlčal pred takými zásadami, ktoré sa posmievaly jakémukoľvek smyslu pre spravodlivosť. Uchopil som veľkú Bibliu, ktorá ležala predou mnou na stole, a riekol som: „Či jestvuje niekde ešte šľachetnejšia žena, ako bola Zuzanna, o ktorej sa nám rozpráva v tejto knihe, ktorá bola hotová radšej sa dať nespravodlivo obžalovať a odsúdiť na smrť, než aby povolila chlipnej žiadosti tamtych dvoch mužov, ktorí sa jej blížili s cudzoložným úmyslom? Či robila podľa zásady Liguorihho, nášho všeobecne uznávaného cirkevného učiteľa? Či ona nepovedala oproti tomu tým bezbožným mužom: „Lepšie je, aby som upadla do vašich rúk a zomrela nevinná, než aby som hrešila pred tvárou Pánovou“. Keby sa bola riadila podľa Liguorihho zásady, nebola by odolala zločincom, áno, po spáchanom hriechu by bola mohla dokonca prísahou poprieť, že by sa bola dopustila cudzoložstva, preto že prostriedok by bol posvätil cieľ, zamedzenie vraždy, zrovna tak ako v našom prípade bezprávne pálenie „Kanaďana“ sa má omluviť cieľom, ktorý máte pri tom.“

Tak rozrušeného som pána Perrasa ešte nikdy nebol videl, ako ho rozrušila tá poznámka. Povstal a meral izbu rýchlymi krokmi. Konečne si uvoľnil vo svojej pobúrenosti týmito slovami: „Pán Chiniquy, vy zabúdate, že ste prijali kňazskú vysviacku, že ste prisahali, že nebudete nikdy vykladať Sv. Písmo podľa vlastného rozumu, ale že ho budete vykladať v súhlase so sv. otcami, ktorí vám hovoria skrze vašich vyšších. Či neschválili pápežovia a cirkev Liguorihho výrokov? A preto máme jeho učenie považovať za správne, a nepatrí sa nám zkúmať ho, či sa srovnáva so sv. Písmom! Čo si to dovoľujete? Vy ste na ceste do kacírstva, keď si dovoľujete toľko svobody!“

Len práve čo dokončil kňaz svoju karhajúcu kázeň, bilo deväť hodín. „Je čas pomodliť sa!“ povedal a padol na svoje kolenná, čo som i ja urobil. Potom sme sa odobrali bez ďalšieho slova na odpočinok. Ale pre mňa to bola bezsenná noc; plakal som a modlil som sa cez jej tmavé hodiny. Cítil som sa veľmi nešťastným a prosil som vo svojej zaslepenosti Boha, žeby umŕtvil vo mne pud, ktorý ma vždy znova a znova pohnul zkúšať cirkevné učenie na základe samého Sv. Písma, a žeby mi dal milosť, aby som sa bezpodmienečne mohol podrobiť súdu svojich vyšších duchovných.

7. Cvičenia v pokání.

Koncom mája r. 1834 dostal som od farára v Charlesburgu pri Quebec-u list, v ktorom ma pozýva, že by som ho zastupoval v jeho sbore, kým vraj bude na vizitačnej ceste, ktorú má vykonať s biskupom Panetom. Ja som mal z toho strach, že by som mal vziať na seba takú úlohu. Veď mi čítali ešte len 24 rokov, a Charlesburg ako predmestie Quebec-u, čo som si pravda mohol myslieť, bolo ťažkým postavením. Avšak nezostalo mi mnoho času na rozmýšľanie, lebo bezprostredne po povolávajúcom liste farára prišlo aj nariadenie biskupovo, ktoré som musel bezodkladne poslúchnuť.

Farár v Charlesburgu, ktorého som mal zastupovať, sa menoval Anton Bedard. Privítal ma s najväčšou možnou láskavosťou. Za ten krátky čas, ktorý ma uvádzal do môjho úradu, som ho poznal ako dobrého a úprimného človeka. Bol jedným z málo kňazov, ktorý poctive a úprimne veril, čo učila jeho cirkev. Svoje kňazské funkcie konal ešte so značne väčšou vážnosťou a horlivosťou než pán Perras, môj predošlý predstavený v St. Charles. Farár Perras bol učený aristokrat starofrancúzskeho brusu, kým farár Bedard bol mužom ľudu. To zvlášte pozoroval človek, keď porovnal kázne oboch mužov. Farár Perras kázal vôbec len jediný raz za tých osem mesiacov, ktoré som ztrávil u neho. Ale sa ešte dobre pamätám, že keď ešte nebol prišiel ani do polovice svojej prednášky, už mu polovica jeho poslucháčov spala. Lebo jakokoľvek duchaplné boli jeho rozhovory, tak málo ľudové boli jeho kázne. Avšak kto by bol mohol oproti tomu počúvať kázne farára Bedarda bez toho, aby nebol nimi pohnutý až do hĺbin duše? Zrovna zdrucujúci vedel hovoriť o súdoch Božích a o treste, ktorý očakáva bezbožného. Pri tom sa postil dvakrát do týždňa, kým to pán Perras veľmi svedomité robieval iba v dni, ktoré boli nariadené cirkvou. Za to však som pána Perrasa ale ani nikdy nevidel, že by bol pri jednom pokrme vypil viac ako dva poháre vína. Bedard síce z pravidla tiež nepil viacej ako dva tri poháry pri obede; za to však bolo jeho zvykom trikrát za deň vyprázdniť sklenicu rumu, nápoj, ktorého som nikdy nevidel, že by bol prešiel rtami tamtoho.

Keď pán Bedard robil na jednej strane čo do pitia dobré-
ho primneho, na druhej strane si uťahoval za to zo spánku

viac, než bolo treba. Mal obyčaj vstať o polnoci a svrchovane nemilosrdným spôsobom bičovať svoj chrbát, a to remeňmi, na ktorých koncoch boli pripevnené olovené guľky. Počas takeého sebatrýznenia modlil sa 51. žalm v latinskej reči. To sa dialo tak hlasne, že som vo svojej spálni rozumel každé slovo, a tiež bil svoje hriešne telo tak prudko, že som mohol čítať údery. Jedného dňa som si dovoľil najúctivejším spôsobom radiť kňazovi, že by si trochu viacej šetril svoje zdravie. „Môj milý malý brat“, odpovedal so zdvorilým úsmevom, „naše telo sa nezničí kajúcimi cvičeniami, ale ovšem našimi hriechami. V celej mojej farnosti je sotva niekto zdravší ako ja, a predsa mám už 65 rokov, a je tomu už mnoho rokov, čo som si uložil to užitočne a dobre zaslúžené káranie. A hoci som už taký starý, som ešte vždy veľkým hriešnikom. Mám nesmieriteľného a nezdolateľného nepriateľa vo svojom srdci, ktorého si môžem len tak podrobiť, že trýznil svoje telo. Keby som nepykal takto za svoje nepočítané prestúpenia, ktože by to potom chcel za mňa robiť? Kto zaplatí moje dlhy, ktoré mám voči Bohu na svojom svedomí, ak nie ja sám?“

„Ale, môj milý pán farár“, odvetil som užaslý, „čiže Ježiš Kristus, náš Spasiteľ, nezaplatil našich dlhov na Golgate svojou smrťou na kríži? Prečože by sme museli my platiť dlžobu ešte raz, ktorú vzal na seba a cele vyplatil?“

„Ale, môj milý mladý priateľu, učenie, ktoré tu predkladáte, je tridentským koncilom zatratené, preto že je protestantské“, odpovedal kňaz. „Kristus ovšem zaplatil naše dlhy, ale nie tak, že by sme my už nemali celkom nič čo platiť. Či ste nikdy nečítali, čo píše Pavel v liste Kološanom: „Doplňujem to, čo ešte chýba zo súžení Kristových, na svojom ľudskom tele za Jeho telo, ktorým je cirkev?“ Pravdaže mohol Kristus sám zaplatiť všetky naše dlhy, ale toho nechcel; chcel aj nám ešte ponechať niečo robiť. Keď sme najprv vykonali to, čo je potrebné pre naše vlastné spasenie, môžeme vykonať aj niečo viacej, a tie nadbytočné zásluhy idú potom do pokladu cirkvi, z ktorého pápež a biskupi darujú odpustky. Žiaľ, ja sám nie som ešte svätý. Ale keď to milosťou Božou voľakedy dovediem tak ďaleko, že budú všetky moje dlhy zplatené a všetky moje hriechy smazané, a keď ešte i potom budem pokračovať vo svojich kajúcich cvičeniach, hoci ich už pre seba nebudem potrebovať,

vtedy budem mať nevysloviteľnú radosť, že budem môcť plniť poklad cirkvi na požehnanie a na spásu duší, za ktoré zomrel Kristus na Golgate.“

„To, čo mi tu hovoríte“, odpovedal, som kňazovi, „nie mi je vonkoncom novým; často som to čítal v našich theologických knihách, ale ja si to nemôžem srovnáť s tým, čo som dnes ráno čítal v liste Efežanom v druhej kapitole: „Lebo ste milosťou spasení skrze vieru, a to nie zo seba, je to dar Boží; nie zo skutkov, aby sa niekto nechválil.“ (Ef. 2,8—9). Pýtam sa vás, ako môže vaše spasenie byť z milosti, keď si ho musíte zaslúžiť tým, že každého dňa takým ukrutným spôsobom trýznite svoje telo?“

Na tú poznámku pozrel na mňa môj farár vážnym pohľadom. „Viem“, riekol, „pán Perras mi to povedal, a to v prítomnosti veľadôstojného biskupa, že máte povážnu chybu pri sebe, a to je, že mnoho čítate v Biblii, a ešte viac, že máte stále sklony vykladať knihu viacej podľa svojej vlastnej mienky než podľa umenia cirkvi. Keby ma farár zo St. Charles nebol zároveň uistil, že ste na koniec vždy zase len prisvedčili jeho poučeniam, nebol by som sa rozhodol učiniť vás svojim náместníkom vo svojej farnosti. Ale takto sa nadejem, že sa nikdy nestanete zradcom našej cirkvi.“

Tie slová farára Bedarda prenikly moju dušu jako meč. Zahrýzol som do svojich rtov a povedal som: „Prisahal som, že nebudem nikdy ináč vysvetľovať Sv. Písmo než v súhlase s učením cirkevných otcov, a nadejem sa s Božou pomocou, že tomu sľubu zostanem verný. Vy ste mojím nadriadeným i svojím vekom i svojou vedou i svojou pobožnosťou. Odpustite mi, ak by som čo aj len na okamih bol zanedbal povinnosť podriadenia sa a modlite sa za mňa, aby som aj ja bol zrovna takým verným a neohrozeným bojovníkom za našu svätú cirkev, akými ste vy!“

Pri tých slovách volala nás farárova sesternica k obedu. Tým bola nechutná rozprava ukončená. Ešte sme neboli sedeli päť minút pri stole, keď sa hlásil nejaký žobrák, ktorý pre Ježiša a pre Máriu prosil o kúsok chleba. Môj farár povstal hneď a pozval chudobného cudzinca dnu, aby si sadol medzi neho a medzi mňa ku stolu, povediac mu, aby sa neostiechal, lebo že nie je nemožné, že on, žobrák, dostane vyššie miesto

v nebi ako kňaz z Charlesburgu. S tými slovami položil žobrákovi najlepšie kúsky na tanier, tak že sa ten len váhavo púšťal do toho, udivený nad takou neobyčajnou dobrotou. A pán Bedard nebol len teraz, ale bol vždy dobrý naproti chudobným, akým bol aj môj predošlý farár. Obaja títo moji predstavení tiež nikdy nezameškali týždenne aspoň raz sa vyspovedať, a keď nemali staršieho spovedníka po ruke, nehanbili sa kľaknúť pred mnou a vykonať povinnosť. Obidvaja verili tiež s veľkou vážnosťou na relikvie a na amulety. Často som ich počul tvrdiť, že tomu, kto nosí na prsiach nejaký náboženský odznak, kríž alebo niečo podobné, sa nemôže niečo horšieho prihodiť, na pr. náhla smrť. Avšak napriek všetkému tomu zomreli obaja kňazi nie len náhlou smrťou, ale zrovna hroznou smrťou. Bedard zomrel pri jednom z veľkolepých diners, aké si kňazi dávajú navzájom. Smrť ho zachvátila, kým vyprázdňoval svoj pohár. A úctyhodný Perras, žiaľ, r. 1845 duševne ochorel a zomrel 29. júla 1847 v záchvate zúrivosti. Jeho mladšia sestra bola už vtedy pomätená, keď som u neho kaplanoval, a to preto, že jej brat ukrutným spôsobom odňal dieťa, ktoré ďakovalo za svoj život jej spovedníkovi, zvodcovi. Vo svojich záchvatoch zúrivosti označovala nešťastná sestra, ktorú držal internovanú v odľahlej izbe svojej fary, vlastného brata jako vraha svojho dieťaťa!

8. Cholera v Quebec-u.

Tri týždne na to, čo som nastúpil svoj úrad ako správca farnosti v Charlesburgu, rozšírila sa strašná zvesť po celej Kanade, že v Quebec-u vypukla cholera. Mesto Quebec s Montrealom a s okolnými obcami boli už r. 1832 navštívené tou hroznou chorobou. Tisíce a tisíce jej padly za obeť. Celé rodiny boli uchvátené nákazou, ktorá sa posmievala každému lekárskemu umeniu. Podivuhodná vec je, že nasledujúceho roku, 1832, sa v celej Kanade nevyskytol ani jediný prípad cholery. Už sa ľudia nádejali, že je už spravodlivosť Božia upokojená, a že nás Bôh budúce už ušetrí hroznej pliagy, keď tu razom, ako povedané, nasledujúceho leta znova vypukla nákaza.

Charlesburg je istý druh predmestia Quebec-u, ktorého obyvatelia sú prinútení ísť každý týždeň niekoľko ráz do me-

sta, aby tam predali svoje plodiny a výrobky. Dalo sa tedy očakávať, že príšerný hosť len priskoro vtiahne do môjho sboru. Živo som si predstavil, aká nevysloviteľná bieda tým musí vzniknúť. V pomyslení na to hodil som sa na kolená pred Bohom, ktorého som vtedy znal ako rozhnevaného Boha a kričal som k Nemu o sľutovanie pre svoje úbohé ovce. Svoj vlastný život som položil Jemu k nohám ako obeť, ak by len za to ušetril môj ľud. So zvláštnou nádejou obrátil som svoje oči na svätú Pannu Máriu, ktorej nádherná štátua zdobila náš kostol, a prosil som ju, žeby len zkrotila hnev svojho Syna.

Ešte som kľáčil na svojich kolenách, keď niekto klepal na moje dvere. Mladá dcérka tam stála, zaliata slzami, bleďá jako smrť. Prosila ma, žeby som bez odkladu prišiel k jej otcovi. Že sa práve navrátil z Quebec-u, kde mal akúsi povinnosť; chytila ho vraj cholera, a že zomiera; že by som ho tak rýchle, jako len možno, zaopatril sviatosťou.

Nikto si nevie predstaviť, kto toho sám nezažil, čo znamená vidieť po prvý raz vo svojom živote nemocného na cholery, keď zápasí so smrťou. Každá iná choroba zachváti konečne len niektorú časť tela; ale cholera sa vrhne jako tiger na celého človeka a chvatne ho súčasne za všetky jeho údy. Všetko, ruky, nohy, ramená, hnáty, žalúdok, črevá a prsia, mučí čo najukrutnejšie. Ešte som nebol nikdy vo svojom živote videl nič také strašné jako ustrnulé oči tej prvej obetivnej strašnej choroby, muža toho, ku ktorému ma volali, aby som ho pripravil na smrť. Človek bol už taký studený jako ľad, keď som prišiel k nemu. Vracal neopísateľnú, čiernu, vodovú hmotu, ktorá mojím neznesiteľným zápachom naplňovala dom. Slabým hlasom ma prosil, žeby som vypočul jeho spoveď. Aby som to mohol vykonať, musel som poslať jeho príbuzných von. Ale ešte nebol povedal ani päť slov, keď začal nahlas kričať od bolesti, ktoré trhaly jeho údy. Prosil ma pre Boha, žeby som potrel jeho kožu. Robil som to tak dlho, až som konečne nemohol. Volal som o pomoc, a dvaja silní mužovia mali dosť čo robiť, aby mu trením jeho údov aspoň ako-tak zmierlili jeho bolesti.

Vidiac, že to s nemocným ide ku koncu, dal som mu posledné pomazanie. Človek bol silnej sústavy, a tak to trvalo ešte niekoľko hodín, kým cholera cele neztrávil jeho sil,

a smrť ho neosvobodila od jeho bolesti, ja som dočkal na jeho koniec, medzi jeho príbuznými a známymi, ktorí boli naplnili dom, ako čo by sa nebáli nijakej nákazy. Keď konečne posledný raz vzdychol nemocný, pokľakli sme všetci a modlili sme sa za jeho úbohú dušu, a hneď som napomenul prítomných, aby aj oni boli hotoví, pretože Pán môže prísť v hodinu, ktorú sa nenazdajú.

Keď som prišiel domov, hneď som sa okúpал a umyl som sa octom a gáľrovým liehom. Potom som bez predlenia odišiel do kostola, aby som tam až večer do desiatej hodiny počúval spoveď, lebo strach pred choleroou hnal hromadu ľudí do spovednice. Ale o desiatej hod. v noci musel som tú prvú obeť nákazy pochovať pri svetle fakieľ. To bola slávnostná chvíľa! Ticho jasnej noci hviezdnej bolo prerušované iba vzdychami zástupu, ktorý išiel za rakovou. Ja som použil vážnu príležitosť, aby som prehovoril ľuďom do svedomia používajúc citovaný text: „Preto buďte aj vy hotoví!“

To, čo som zažil toho dňa, opakovalo sa potom 40 nasledujúcich dní pravidelne. Ani jeden z nich nepominul bez toho, aby som niektorú obeť cholery nebol odprevadil do hrobu. Viac ako sto členov môjho sboru bolo postihnuté nákazou. Z tých zomreli asi štyridsiati. Nemôžem za to dosť ďakovať Bohu, že ma v tom čase podivuhodne chránil, nie len pred akýmkoľvek nakazením, ale aj pred strachom. Nie len že som mohol duchovné veci svojich ťažko navštívených farných detí uspokojiť, ale som musel razom byť aj ich lekárom, lebo lekári z Quebec-u mali v samom meste plné ruky roboty, a nebolo možné dostať ich pre našich úbohých ľudí, pretože mali tak mnoho bohatých pacientov v meste, ktorých bolo treba liečiť. A tak som študoval lekárske knihy a zariadil som si lekárňu, ktorá by ešte len aj samému lekárovi bola robila česť. Ľudia prichádzali hromadne ku mne a dostali svoje lieky i potrebnú radu darmo.

Ako som to robil ja, tak to robili v tom čase všetci katolícki kňazi v Kanade bez výnimky, kam prišla cholera. Hrdinsky konali svoju povinnosť. Mnohí zaplatili svoju odvahu svojím životom, ale ani jeden sa neutiahol pred nebezpečenstvom. Mnohí ľudia mysleli, že je to dôkazom, že tí kňazi majú pravé náboženstvo. Ale sa zabúda na to, že také opovrhovanie smrťou sa nájde na pr. aj u Turkov bez toho, že by sme museli Izlam

považovať za pravé náboženstvo. V poslednej rusko—tureckej vojne útočil celý turecký pluk s nasadeným bodákom proti nejakej ruskej batérii. Všetkých postrieľali, ale neuhli, lebo ich generál im nariadil útok. Tak vedia aj rímski kňazi, čo im nariadila cirkev; cirkev očakáva od nich, že vykonajú svoju povinnosť, a oni radšej zomrú, než aby mali opustiť svoje miesto. Naozaj skvelý heroizmus, ale taký sa vyskytuje aj u pohanov, a preto je ešte ďaleko od toho, aby bol dôkazom, že ten, kto ho preukáže, musí byť aj pravým kresťanom.

(To nie je úsudok prekladateľov, ale úsudok hrdinského kňaza samého.)

9. Kupčenie s omšami.

Počiatkom septembra 1834 bol som biskupským nariadením preložený z Charlesburgu do Quebec-u, do závidenia hodného postavenia vikára u sv. Rochusa, ktorej farnosti bol predstaveným Reverend Tetu. To bol taký milý a láskavý pán, ktorého som za štyri roky, ktoré som ztrávil v jeho fare, nikdy nepočul, že by bol cez svoje rty vypustil neláskavé slovo. Pri tom bol najzručnejším pisárom, akého som kedy poznal, len že nepísal perom, ale brusľami na hladkom ľade, čomu sa výborne rozumel. Kňaz nebol ani v riadení koní menej obratný. Keď sa hnal ako vietor na dvojkoľosom vozidle, ktoré mu požičiaval nejaký bohatý občan z Quebec-u na jeho vychádzky s niektorým z jeho štyroch vikárov, človek by bol myslel, že vidí Phaetona*). Okrem toho miloval pán Tetu aj fajnú cigaru a dobrý tabak na žuvanie a vzal si pápeža Pia IX. za príklad v tom, že stále nosil pri sebe škatuľku na šnupavý tabák. Bol by istotne býval aj dobrým kazateľom, keby nebol mal vrodého odporu proti knihám. Inú knihu, než pre katolíckeho kňaza absolútne nepostrádateľný breviár, som zriedka kedy videl v jeho rukách. Kniha bola jeho najlepším uspávajúcim prostriedkom. Ja som mu jedného dňa vychvaľoval cirkevného otca Tertuliana, z ktorého spisov som bol práve dočítal jeden sväzok. Chcel ho tiež čítať aj s ním skutočne išiel do svojej študovne. Asi

*) Starogrécky boh, ktorý riadil voz zeme a pre svoju svereposť a nešíkvnosť zabídal príliš ku slnku, ktoré pripáľilo čiastku ľudí, a odvtedy sú aj čierní.

o pol hodiny som ticho otvoril jeho dvere. Môj pán Curé (farár) spal na svojej pohovke, a Tertullián ležal na zemi. Privolal som aj ostatných vikárov a ukázal som im pokojný obraz. Nemohli sa zdržať smiechu. Na to sa prebudil, pretrel si oči a keď pochopil situáciu, vynadal nám, že máme tak málo súcitu s ľudskými slabosťami svojho farára. Ale my sme ho odvtedy nejaký čas žartovne menovali páter Tertullián.

Dá sa myslieť, že ten kňaz sa málo staral o cirkevné otázky. Toho dôkaz sme dostali, keď jedného dňa jeden z jeho vikárov po obede obrátil rozhovor na omše za duše. „Ja som dnes ráno“, povedal farárovi Tetu, „poslal biskupovi viac ako 100 dolárov, ktoré mi boli doručené od mojich zbožných spovedných detí za omše za duše, ktoré boli čítané v prospech zomrelých. Každý týždeň odvádzam asi toľko a vy všetci asi tiež, ako ostatne každý kňaz v Kanade. Ale teraz by som predsa len rád vedel, ako je možná biskupom čítať všetky tie omše a čo urobia s toľkými peňazmi, ktoré sa im hrnú z celej zeme. Táto otázka ma zamestnáva už dlhší čas; ja by som rád mal raz v tej veci svetlo“.

Kňaz zodpovedal chúlостivú otázku žartom. Povedal: „Keby všetky omše, ktoré nám zaplatia, boli skutočne zadržané, vtedy by sa musel oheň očistca dvakrát denne vyprázdniť. Lebo sotva prehánam, keď počítam, že len v samej Kanade deň ako deň dojde za zádušné omše 4000 dolárov. Ale pretože je vo Spojených Štátoch trikrát toľko katolíkov ako tu, a preto že irskí katolíci, ktorí sú tam vo veľkom počte zastúpení, sa zvlášte dobre starajú o úbohé duše v očistci, možno povedať, že v oboch zemiach vydajú každý deň najmenej 16.000 dolárov, aby vyhasili páliace plamene očistca. Á keď pri tom povážime, že za vyššie omše sa platí raz toľko ako za obyčajné, vtedy robí suma zaplatená za zádušné omše za jeden jediný rok len v Severnej Amerike, istotne 10 miliónov dolárov! Ak by tie milióny azda neprospejly úbohým dušiam v očistci, istotne prospejú našim zbožným biskupom a svätému otcovi, lebo pravda v ich rukách musí zostať najväčšia čiastka sumy, zaplatenej za zádušné omše. Lebo veď v celom svete nieto dosť kňazov, ktorí by mohli počítat všetky tie omše. Ja viem pravda tak málo o tom ako vy, čo robia biskupi s toľkými peňazmi. Akiste ich potrebujú pre svoje tajné dobré skutky. Podľa mo-

jej mienky urobíme lepšie, keď sa vôbec nebudeme starať o také veci. Keď na to myslím, prechádza mi chuť a spánok. A teda preto, že rád jem nerušené, pijem a spím, zapudzujem od seba také myšlienky podľa možnosti čo najďalej a radím aj vám, aby ste tiež tak robili“.

Osem dní po tom rozhovore čítal som vo svojej izbe „Ami de la religion et du Roi*)“, noviny, ktoré som dostával z Paríža. Jako náramne som užasnul, keď som tam čítal pod šumným nadpisom: „Obdivuhodná zbožnosť kanadského ľudu“, článok, v ktorom stálo, že kanadskí biskupi už viac ráz poslali nie menej ako 100.000 frankov do Paríža, aby tamojší kňazi prečítali za to 400.000 omší. Článok ma pohnul do plaču a otriasol mojou dôverou až do základu. Tu to bolo teda dokázané, že kým si biskupi dali zaplatiť od nášho úbohého ľudu za omšu 1.25 frankov, oni sami zaplatili za každú len 25 ct. a pri svojom kupčení zarobili na každej omši jeden frank. Ukázal som článok svojmu farárovi a druhým vikárom. Bolo im, ako keby bol do nich hrom udrel. Všetci sme si boli vo svojich očiach ako najhorší podliaci, preto že sme pomáhali tak hanebne zavádzať ľud.

Konečne preriekol jeden z mojich kolegov: „Pán farár, je to možné, aby naši biskupi boli takými klamármí a my ich mizernými nástrojmi? Čo by povedal na to ľud, keby vedel, že my sami nečítame omší, ktoré zaplatili, ale že ich za 25 centimov dávame čítať v Paríži?“

„Naše šťastie“, odpovedal farár, „že ľudia nevedia o tom, lebo ináče by nás všetkých pohádzali do rieky. Musíme držať vec v tajnosti, jako len možno; lebo ak to nie je simoniou**), potom už neviem, čo by sme mali tak menovať.“

„Ale jako môžete očakávať, že to hanebné kupčenie zostane skryté? pýtal som sa. „Noviny, v ktorých stojí história, sa rozširujú vo Francúzsku v 40.000 výtiskoch a aspoň 100 výtiskov príjde sem k nám cez oceán! „Nebezpečenstvo je väčšie, než by ste mysleli. Či francúzsky ľud neztratil všetkej úcty pred náboženstvom, pretože tam vyšly najavo také veci, a či

*) Priateľ náboženstva a kráľa. **) Svätokupectvo. Vid'. Šimon, Sk. ap. 8. kp.

práve preto nepopravovali kňazov a biskupov za revolúcie pod guillotinou jako zločincov? Ale najhorším pri tom je mne to, že omše, ktoré čítajú v Paríži za 25 centimov, nie sú hodny ani halier. Kto by nevedel, že väčšina tamojších kňazov je neveriaca a že verejne žijú v súložníctve? Naš ľud by nám nesveril nijakých peňazí za omše, keby vedel že ich v Paríži čítajú takí kňazi. Ale ja by som chcel pri tejto príležitosti, ak dovoľíte, ešte aj o inej veci prehovoriť, ktorá tiež patrí do tejto kapitoly kupčenia s omšami“.

„Len povedzte!“ volali všetci kňazi.

10. „Spolok troch omší“.

„Či sa ešte pamätáte“ pýtal som sa svojich troch kolegov, „ako ste boli vábení do spolku troch omší? Nemali sme vtedy ani tušenia o tom, že vstup do neho bude mať ten fatálny následok, že budeme musieť najväčšiu časťku roka ztráviť čítaním omší za zomrelých kňazov, a že nám tak nebude možné, aby sme splnili zbožné prosby svojich vlastných členov sbora o omše za duše ich príbuzných. Napriek tomu, že sme už patrili do oboch spoločností, do spoločnosti sv. Panny Márie a do spoločnosti sv. Michala, čo nám nakladalo povinnosť čítať päť omší za zomrelých kňazov, dali sme sa predsa zväbiť do spolku troch omší, založeného biskupom, vzhľadom na to, že raz pri našej smrti prečítajú za nás 2000 omší. Následok bol, že sme za 33 kňazov, ktorí zomreli minulého roku, musel každý prečítať svojich 165 omší, ale o toľko menej omší mohli sme čítať pre svojich vlastných ľudí a o toľko viacej zisku mal biskup tým, že tie omše, ktoré sme my nečítali, mohol predať do Paríža, pri čom zarobil pri každej omši jeden frank! Čím viacej kňazov priberie do svojho spolku, tým viacej peňazí plynie do jeho vrecka. Preto tá veľká horlivosť, ktorú preukazoval, zväbiť všetkých kňazov do spolku. Mne síce nie je ľúto za tým mnoho peňazí, ktoré získa biskup takým spôsobom, ale ma to tlačí, že mu pri tom hanebnom kupčení musíme pomáhať. Pravda nič nepomôže, keď budeme bedákať nad vykonaným bláznovstvom; musíme hľadiet, ako napraviť chybu.“

Farár Tetu, ktorý ma pozorne počúval, sa ma pýtal: „Či by ste nám vedeli ukázať východisko, keď ste nám dokázali omyl?“

„Navrhujem“, povedal som, „aby sme spolku troch omší oproti postavili spolok len o jednej omši, ktorá by sa mala čítať pri smrti každého kňaza. Tým nám bude predsa ešte 1200 omší zaistených. Keď by nám tie nemohly otvoriť bránu nebies, nebude to môcť vykonať ani tých 2000 omší. Tak budeme môcť čítať o toľko viac omší za svojich vlastných, ktorí sú sverení našej opatere, a takým činom bude môcť biskup o toľko menej predať do Paríža. Ak súhlasíte s mojim návrhom, vtedy aj hneď uvedieme spolok do života. Vy, pán farár, budete predesedom; vikára Parenta urobíme pokladníkom, a jestli vám je tak po vôli, ja budem fungovať ako tajomník. Akonáhle sa náš nový spolok ustaví, oznámime biskupovi svoj výstup zo spolku troch omší a obežníkom pozveme všetkých kňazov Kanady, žeby vstúpili do nášho spolku udajúc im jasne príčiny“.

Urobený návrh našiel súhlas u mojich kolegov. Za dve hodiny bol náš spolok ustavený, aj biskupovi sme bez odkladu poslali list, v ktorom sme mu čo najúctivejšie oznámili, že nechceme byť ďalej členmi jeho spolku. Ja ako tajomník som podpísal list. Boly ušly len tri hodiny, keď som dostal z biskupského paláca v Quebec-u prípis, v ktorom ma tajomník biskupov pozýval, aby som sa ihneď dostanovil pred jeho pána, lebo vraj musí vo vážnej veci so mnou hovoriť.

Ukázal som pozvanie svojmu farárovi a ostatným trom vikárom. „Búrka sa strojí!“ povedal som. „Modlite sa za mňa, aby som mohol pred svojím biskupom hovoriť a konať ako čestný a úprimný kňaz.“

V prijímačej izbe biskupského paláca ma čakal tajomník Cazeault. Ten mi povedal: „Môj milý Chiniquy, vy ste sa dostali do nebezpečných vôd. Musíte mať šťastie, ak vyviaznete so zdravou kožou. Biskup je veľmi nahnevaný na vás, ale sa nedajte zastrašiť, lebo právo je na vašej strane“.

Po tých slovách otvoril dvere do izby biskupovej, ktorému povedal: „Môj pane, pán Chiniquy je tu a čaká na váš rozkaz“.

Biskup rozkázal, aby som vošiel. Jako obyčajne, hodil som sa mu k nohám, aby som prijal jeho požehnanie. Ale on odstúpil niekoľko krokov nazpät' a povedal rozrušený: „Nemám nijakého požehnania pre vás, dokiaľ mi nedáte uspokojujúceho vysvetlenia ohľadne svojho svrchovane podivného počinania“.

„Aké vysvetlenie to mám dať?“ pýtal som sa povstanúc.

„Chcem vedieť, čo znamená list, v ktorom ste sa podpísali jako tajomník novozałożenej spoločnosti, zvanej „Spolok jednej omše“.

„Môj pane, list je písaný v dobrej francúzštine; vaša milosť mu iste porozumela. Pri tom nieto čo vysvetľovať“, odpovedal som celkom pokojne.

„Ja by som práve chcel vedieť“, vysvetľoval biskup, „čo vás primalo k tomu, aby ste opustili starý ctihodný „Spolok troch omší“. Či nepatria k nemu všetci biskupi a kňazi celej Kanady? Či vám je to azda nie dosť dobrá spoločnosť? Alebo či máte niečo proti tomu, že sa konajú modlitby za duše v očistci?“

„Môj pane“, odpovedal som, „musím vás upozorniť na jednu vec, ktorá patrne ušla doteraz pozornosti vašej milosti. Príslušnosť ku spolku troch omší nás núti čítať toľko omší za zomrelých kňazov, že nám je nemožné čítať omše, ktoré nám ľudia zaplatia! A preto sme nútení posielat' vám patričné peniaze, a vy potom dáte čítať omše francúzskym kňazom, ktorým musíte platiť len 25 centimov za ne. To má za následok dvoje zlo. Po prvé omše čítajú kňazi, v ktorých nemáme absolútne nijakej dôvery, a po druhé je také kupčenie omšami zločinom, ktorý vždycky zatracovala naša svätá cirkev; je to zločin simonie.“

„Tak“, pokračoval biskup, „vy ma chcete obviňovať zo simonie?“

„Áno, môj pane, práve to som chcel, a nechápem, že vaša milosť myslí, že váš obchod s omšami, pri ktorom získate na jednom duchovnom obchodnom článku 400.000 frankov, za ktorý ste sami zaplatili len 100.000 frankov, nie je simoniou?“

„Vy ma hanobíte! Vy ste najnestudatejší človek, akého som kedy videl!“ zvolal biskup. „Ak neodvoláte svojich obvinení, osadím vás a exkomunikujem.“

„To, že ma osadíte a exkomunikujete, nič nenapraví na položení vašej milosti. Ľudia sa dozvedia, že ste ma osadili preto, že som protestoval proti vášmu obchodu s omšami. Potom mi každý človek v Kanade dá za pravdu a vás odsúdi pre váš hanebný obchod, ktorý robíte so svätým telom Kristovým a s Jeho krvou.“

Povedal som to tak pokojne, že biskup mohol pozorovať, že sa ani najmenšie nebojím jeho hrozieb. Vo svrchovanom rozčúlení behal po izbe sem a tam a vrhal na moju hlavu všetku možnú hanu, ktorá mi hovorila, že som rozpustilý, buričský a nebezpečný kňaz. „Je mi jasné“, povedal konečne, „vy chcete byť reformátorom, Lutherom; ale vy nebudete nikdy iným ako opicou!“

Preto, že som videl, že môj pokoj ho tým viacej ženie do hnevu, odpovedal som mu: „Ak Luther nevykonal nič horšieho, než čo ja robím dnes, vtedy zaslúži, aby ho chválili Bôh i ľudia. Nech ráči uvážiť vaša milosť, že vec, o ktorej vám hovorím, je nebezpečnejšia, ako sa vám zdá. Podkopete cirkev a náboženské smýšľanie nášho ľudu, ak budete pokračovať v tom obchode; lebo prv alebo neskoršie to predsa len vyjde na javo, že požadujete päťnásobné za omšu toho, čo vy sami platíte za ňu. Práve preto, že vás milujem a si vás ctím, vám to hovorím prv, než bude pozde. Beda vám, beda mne, beda našej svätej cirkvi, keď sa to ľud raz dozvie a uvidí, že sme prevrátili krv Kristovu na článok obchodu, ktorého ziskom, sa plnia pokladnice biskupov a pápežov.“

Tieto posledné slová predsa len nezostaly celkom bez dojmu na duchovného pána. Biskup bol pokojnejší. Odpovedal mi: „Vy ste ešte mladý a nezkúsený. Keď raz zakúsíte volačo viacej, budete ináče súdiť a dokážete aj viacej úcty oproti svojim predstaveným. Mal by som moc potrestať vás za svobodu, ktorú ste si dovolili a ktorou ste so mnou hovorili, ale sa uspokojím tým, že vás vystríham. Vy a vaši prostí priatelia, ktorí ma žiadali, aby som vytrel ich mená zo soznamu spolku troch omší, poniesiete sami škodu z toho. Miesto 2000 omší, ktoré by ináče boly bývaly čítané za vysvobodenie ich duší z plameňov očistca, bude sa teraz čítať len 1200“.

„Ó, môj pán biskup“, povedal som, „ja mám takú vysokú mienku o omšenej obeti, že verím, že 1200 omší, ktoré bude čítať sto úprimných kňazov v Kanade, budú účinnejšie na moju záchranu z plameňov očistca ako milión omší, ktoré by, kus za 25 centímov, odrapotali parížski kňazi“.

Tá poznámka, ktorú som povedal polo vážne, polo žartom, privolala nálet veselosti do tvári biskupovej. Použil som priaznivú príležitosť, aby som prijal jeho požehnanie a rozlú-

čil sa s ním. Vzal som svoj klobúk, kľakol som pred nim, dostal som jeho požehnanie a odporučil som sa.

11. Biskup z Montrealu.

„Ako bolo?“ volali oproti mne moji kolegovia, keď som sa navrátil od biskupa. Nemalú starosť mali o mňa za tú hodinu.

„Dobre bolo!“ odpovedal som víťazoslávne. „Boj bol tuhý, ale krátky. Vyhrali sme to, a keď len zostaneme pevní, dosiahneme ešte ďalšie víťazstvo. Biskup si je taký istý, že zostaneme len sami jediní, ktorí si žiadame výstup zo spolku troch omší, že nepohne ani prstom, aby v tom prekazil iným kňazom. Budeme môcť tým viacej vykonať. Ihneď pošleme všetkým kňazom v celej Kanade obežník, v ktorom ich pozveme, aby vystúpili zo spolku troch omší a pristúpili k nášmu spolku“.

Len čo som to povedal, už sa aj pristúpilo k veci. Pomocou asi dvadsiatich pisárov sme už na druhý deň rozposlali do 300 listov, z ktorých len asi na 50 neprišla odpoveď. Biskupa zrovna zasypali vypovedaniami z jeho spolku, ale my sme dostali práve toľko prihlášek do svojho nového spolku.

No, netrvalo to dlho, a ja som dostal nové predvolanie do biskupského paláca; teraz aby som sa zároveň dostanovil i pred biskupa z Quebec-u i pred biskupa z Montrealu, ktorého si jeho vysoký kolega povolal na pomoc. Toho druhého som ešte nikdy nevidel a predstavoval som si ho ako nejaký obrovský, imponujúci zjav, ale na svoje nie malé prekvapenie videl som pred sebou malého človečička. Avšak jeho tvár si ma hneď veľmi zaujala, v ktorej sa javila pevnosť, inteligencia a statočnosť. Jeho oko sa podobalo oku orla. I svojou hlavou pohyboval rýchle ako orol. Jeho výroky boli krátke a príliehavé. Považovali ho za jedného z najučenejších a najvýrečnejších mužov celej Kanady.

Biskup z Quebec-u zostal sedieť na svojej pohovke, kým biskup z Montrealu ma prijal. Padol som k jeho nohám a prosil som o jeho požehnanie, ktoré mi aj čo najláskavejšie udelil. Potom položil svoju ruku na moje plece a povedal mi v štyle

kvékerov*): „Teda ty si Chiniquy, mladý kňaz, ktorý narobil toľko kriku? Či je to možné, aby taký malý človek narobil toľko ruchu?“

„Môj pane“, riekol som, „či neviete, že drahocenné perly a najdrahšie masti sa zachovávajú v najmenších nádobách?“

Biskup dobre porozumel, že kompliment je obrátený na jeho adresu. Usmievajúci sa odpovedal: „Hej, hej, keď aj robíš krik, nie si pri tom sprostou hlavou! Ale nože mi povedz, prečo chceš rozboriť náš spolok, troch omší, aby si na jeho rumoch vybudoval nový spolok, a to proti vôli svojich vyšších?“

„Môj pane“, povedal som, „na tú otázku vám chcem tak úctivo, krátko a zreteľne odpovedať, ako len možné. Spolok troch omší som opustil preto, lebo mám na to právo bez toho, že by som si musel pýtať dovolenie na to od niekoho. Ja predsa nemôžem veriť, že by si naši ctihodní kanadskí biskupi dali posluhovať otrokom“.

„Ja som ani nechcel povedať, odvetil biskup, „že by si bol viazaný vo svojom svedomí zostať vo spolku troch omší. Ale či by som nemohol zvedieť, prečo si opustil takú počestnú spoločnosť, na ktorej čele stoja tvoji biskupi a najpoprednejší kňazi našej zeme?“

„Môj pane, zase vám dám jasnú odpoveď“, odvetil som. „Ak si vaša milosť praje ísť do pekla s počestnými kňazmi, pomocou ktorých beriete od našich úprimných a zbožných detí spovedných 1.25 frankov za jednu omšu, ktorú potom dáte v Paríži čítať bezbožným kňazom za 0.25 fr., nemôžem a nechcem vás nasledovať. Keď okrem toho praje si vaša milosť, aby vás rozhnevaný ľud hodil do rieky, ktorý sa prv alebo neskoršie dozvie, jako chytrácky sme ho zaviedli svojím kupčeaním omšami, vtedy netúžim ani tam vás nasledovať“.

„No, dobre, dobre“, upokojoval biskup, „nechajme tým tú vec a rozlúčme sa s ňou navždy!“

Povedal to s takou určitosťou, že som nemohol pochybovať, že to vážne myslí. Na každý spôsob mu bolo jasné, že nemôže nič urobiť proti kňazovi, ktorý znal svoje práva a vedel ich brániť. Moja radosť nad takým ľahko vydobytým víťazstvom bola veľká. Zase som sa hodil biskupovi k nohám a na rozlúčku som zase dostal požehnanie.

*) Kvékeri tykajú.

Od toho času nezameškaly cirkevné noviny poznamenať pri smrti niektorého kňaza, či patrilo do spolku troch omší a či jednej omše. Ale my sme založením svojho spolku voľačo ukrátili hanobné kupčenie omšami; celkom ho rozbiť sa nám pravda nepodarilo. Viem aj to, že nedávno sa zase vynoril na povrch. Odkedy som opustil rímsku cirkev, spolok troch omší bol biskupmi z Quebec-u znova vzkriesený z hrobu.

Je to skutočnosť, ktorú nemôže poprieť niktorý kňaz, že omšový obchod s Franciou ešte vždy prekvitá. V Paríži a v iných mestách, sú verejné agentúry, ktoré prevádzajú ten obchod. Obyčajne leží v rukách kníhkupcov a predavačov chrámových ozdôb. Každý rok rozosielajú také obchody nespočetné prospekty po všetkých katolíckych zemiach, v ktorých sa ponúkajú, že keď im niekto zaplatí peniaze, ktoré dostali kňazi za zádušné omše, dajú ich čítať, pri čom sa sľubuje kňazom, ktorí pristanú na to, 25—30%. Procentá sa potom neplatia v peňazoch, ale v tovare, v cirkevných ozdobných veciach a knihách. Veľmi často darujú kňazom zlaté hodinky alebo zlatú retiazku alebo kalich. Kňazi, ktorí prevezmú čítanie omší z poverenia rečených obchodov, bývajú podobným spôsobom odmenení. Dokumenty jedného takého obchodu v Paríži prezerali r. 1874 súdne, pretože bolo odôvodnené podozrenie, že veľkolepý obchod si dal viacej zaplatiť za omše, než ich mohol dať čítať. Vtedy bolo súdne zistené, že neuveriteľne veľký počet omší, ktoré zaplatili ľudia na vyprázdenie ohňa z očistca, nikdy nikto nečítal, ale slúžily na to, aby sa naplnily vrecia tých „duchovných“ obchodníkov. Majiteľa obchodu, jakéhosi Mesme, poslali potom do káznice, kde mohol rozmýšľať o nekonečných zásluhách svätej omše, pomocou ktorej plnil svoje pokladnice. Úbohí rímski katolíci v Kanade (a iste aj inde) sa prirodzene o ničom takom nikdy nedozvedia; ich kňazi ich budú jako pred tým, tak i potom strihať pod zámenkou, že chcú vysvobodiť duše ich príbuzných z ohňa očistca.

12. Oblátka vo vačku na veste.

Jeden z prvých poriadkov, ktoré zaviedol farár Tetu, keď bol zvolil svojich vikárov, bolo, že rozdelil svoju rozsiahlu farnosť na štyri dištrikty, z ktorých každý z nás dostal jeden,

aby ho obsluhoval. Mne pripadol môj lós na severovýchode od Quebec-u, kde sa nachodila nemocnica námorníkov. Tam som mal skoro každý deň navštíviť nemocných námorníkov, ktorých počet sa pohyboval medzi 25—100. Žiaľ vtedy ešte nestála rímskokatolícka kaplnka so svojim nádherným oltárom; až r. 1837 sa mi podarilo dosiahnuť od správy nemocnice, aby bola zriadená. Preto tedy, že som v tom čase, o ktorom hovorím teraz, ešte nemal miesta v samej nemocnici, kde by som bol slúžil omšu a opatroval sviatosť, dostal som sa do nemalých rozpakov. Jedného dňa som mal totiž podať nejakému zomierajúcemu námorníkovi poslednú zravu na jeho cestu, večeru Pánovu, ktorú zomierajúci katolík dostane obyčajne razom s posledným pomazaním. Keďže sa oblátka podľa katolíckej viery pri požehnaní kňazovom premení na ozajstné telo, na dušu a na božstvo Ježiša Krista, hovorí sa o idení kňazovom, keď ide dať posledné pomazanie, že „nesie nemocnému Pána Boha“. V katolíckych zemiach sa to deje s najväčšou možnou pompou, ja som to na pr. vo svojich vonkovských cirkviach nikdy ináč neurobil ako v sprievode niekoľko mužov pešo alebo na koni. Aby bola ľuďom na ceste vnuknutá čo možné najslávnostnejšia nálada, nosil som na svojej čiernej kutni biely plášť. Predo mnou išiel človek so zvoncom, aby upozornil ľudí, že ich Stvoriteľ a Spasiteľ ide popri nich, pred ktorým majú padnúť na kolená a vzdať Mu božskú česť.

Lež či som to mohol robiť aj v Quebec-u, kde predsa, jako som dobre vedel, bývalo mnoho kacírov, ktorí by sa boli môjmu Bohu skôr vysmiali, než aby Mu dali božskú úctu? Ja zo svojej strany som sa radšej vystavil posmechu, než aby som bol zadržal svojmu Bohu vonkajšie znamenie úcty. A preto som ho aj dvakrát niesol obvyklým slávnostným spôsobom do nemocnice.

Môj farár sa pokúsil odhovoriť ma od mojej prostoty. Márne. Jeho dôvody nevykonaly pri mne ničoho, preto ma jedného dňa zavolať, aby som išiel s ním do biskupovho paláca, aby sme tomu predložili vec. Ako ma to rmútilo, keď mi ten pán s ľahkým srdcom povedal, že z ohľadu na protestantov, s ktorými sa tam človek všade stretá, je lepšie, aby náš Boh kráčať incognito, nepoznane ulicami mesta. Doložil žartovne: „Strč ho do vrecku na veste jako aj ostatní kňazi! Nerob si z toho nijakých výčitiek vo svedomí; nemáš chcieť byť lepším,

než súj tvoji bratia! Už je to raz tak, že my sme tu podmanenými, a protestantskí Angličania sú pánmi v zemi. Keby sme my boli majstrami, dali by nám poriadky našej svätej cirkvi právo potrestať tých bedárov väzením alebo dokonca aj smrťou, ktorí si dovoľia posmievať sa tajomstvám našej svätej religie. Avšak teraz je to tak, že práve nemáme moci použiť svoje právo a preto musíme mlčky niesť svoje jarmo ...“

„Ale čo mám urobiť“, pýtal som sa, „keď pôjdem ulicami so svojím Bohom vo vačku na veste, a keď sa stretne so mnou nejaký priateľ, ktorý ma pozdraví a bude chcieť so mnou žartovať?“

Biskup odpovedal so smiechom: „Musíš mu povedať, že sa ponáhľaš a musíš ísť tak rýchle ďalej, ako možno! Ale ak sa nemôžeš tomu vyhnúť, nuž tláčhaj s ním a žartuj! Len keď nikto nespozoruje, že nesieme svojho Boha incognito ulicou, vtedy je všetko dobre, ináč by to pravda silne otriaslo vierou nášho ľudu; lebo veď ľudia sú o veľa viacej držaní pri cirkvi vonkajšími ceremóniami ako čímkol'vek iným“.

Rozumie sa, že som sa poddal nariadeniu svojho cirkevného vyššieho; ale odvtedy ztratilo pre mňa udeľovanie sviatosti na dlhé časy svoj pôvab. Lahkomyselný tón, akým hovoril so mnou biskup o veci, ktorá mi bola takou svätou, zanechal u mňa dojem, že človek vôbec neverí na transsubstanciáciu, na učenie o premenení sa chleba na telo Kristovo. Preto že som vtedy pevne veril tomu učeniu, prichádzalo mi veľmi ťažko, jako mi rozkázal biskup, nosiť svojho Boha vo vačku na veste. Kým som bol sám na ceste, cítil som sa síce šťastným, mohol som mať po tichu obecenstvo so svojím Spasiteľom a prejavíť Mu pocity svojej lásky a svojej úcty. Čítaval som pri tom 103. a 51. žalm alebo čo som už iné také vedel nazpamäť. Ale jaké nepríjemné mi bolo po každé, keď som sa stretol s niekým známym, kto započal so mnou nejaký, obyčajne tak neužitočný rozhovor! Ako som vtedy preklínal po každé protestantské jarmo, ktoré mi prekázalo v tom, aby som slúžil svojmu Bohu podľa toho, jako mi to kázalo moje svedomie! Ako často som prosil svojho Boha tísnuč Ho na svoje srdce, že by len rozbil moc protestantskej Anglie, aby sme zase voľne a verejne mohli dávať svojmu Spasiteľovi poctu, ktorá Mu náleží.

O nedlho po tom rozhovore s biskupom prihodilo sa voľačo, čo mi pôsobilo ešte viacej ťažkosť vo svedomí. Istý ob-

chodník, jeden z najbohatších v Quebec-u, postavil si kniežatsky vystrojený dom a na jeho posvätenie usporiadal slávnosť, tak zvané jedenie ustríc, na ktorú pozval asi 100 hostí z najpoprednejších kruhov mesta; medzi nimi bol aj môj farár Tetu so svojimi vikármi.

Práve sme chceli ísť na slávnosť, keď prišiel posol, ktorý volal vikára Parenta k nejakej zomierajúcej žene. Parent sa narodil v Quebec-u, tam čo najskvelejšie dokončil svoje štúdiá a bol mimoriadne zbehlý sveta, miláčik poprednej spoločnosti mesta. Jeho vlasy voňaly vždycky najjemnejšími pomádami, a vzduch vôkol neho bol parfumovaný vodkou Eau de Cologne. Aký potom div, že bol spovedníkom á la móde mladých dám mesta Quebec-u!

Že ho tak nečakane volali k smrteľnej posteli jedného z jeho najbiednejších spovedných detí, nemohlo mu byť príjemným teraz, keď sa išlo na soirée, na večierok. Avšak pridobre znal svoju povinnosť, než aby bol reptal. Povedal nám: „Choďte popredku; ja prídem ešte včas, aby som dostal svoje ustrice!“ Pri tých slovách skočil do kostola, aby vzal odtiaľ „Pána Boha“. Utešovali sme sa, že príjde za nami najneskoršie za hodinu; ale jako náramne som žasnul, keď som ho najviac o desať minút videl, ako lieta od jednej dámy k druhej ako keď motýľ poletuje s kvetá na kvet. Smejúci sa a žartujúc zabával prítomných svojím nenapodobiteľným spôsobom čo najmilšie a najpríjemnejšie. Ja som sa len tomu divil, ako sa s tou zomierajúcou ženou tak rýchle odbavil.

Dlho to trvalo, až som ho mohol na chvíľku dochytiť. Keď sa mi to konečne podarilo, povedal som mu „Už sme sa obávali, že sa budeme musieť zriecť vašej prítomnosti väčšiu čiastku večera“.

„Oho!“ smejúc sa odpovedal. „Chytrá žena bola dosť rozumná, aby zomrela práve dvoma minútami pred mojím vstupom do jej domu. Nazdám sa, že jej anjel strážca pre mňa zanesol dobrú dušu volačo skôr do neba“.

Povedal to takým vtipným spôsobom, že som sa nemohol ubrániť úsmevu. Ale som hneď za tým zväžnel pýtajúc sa ho: „A čo si ty urobil s milým Pánom Bohom, ktorého si chcel zaniešať zomierajúcej?“

„Ó, toho mám tu vo vrecku na mojej veste; ten sa bude tešiť, že sa bude môcť pri tej príležitosti zúčastniť tejto sláv-

nosti. Ale aby si nie nepovedal o jeho prítomnosti, lebo to by nám pokazilo radosť“.

Tieto slová mladého kňaza, ktoré hraničia s neverou a s rúhaním sa Bohu, pripisujem menej nedostatku viery ako sladkému šampaňskému, ktorého bol snáď trochu primnoho požil. Ale ja som sa od tej chvíle necítil dobre v tej spoločnosti. Aj sa ma každý pýtal, čo mi je. Na koniec som, to považoval za najmúdrejšie vyhovoriť sa tým, že mi náhle prišlo zle, a odísť domov. Nasledujúceho dňa sa všetci účastníci toho soirée shodovali v tom, že Parent bol ľvov večera, naproti tomu že si úbohý mladý Chiniquy počínal ako blázon!

13. Ako som sa stal apoštolom temperencie.

Bôh riadi jako najväčšie tak i najmenšie veci na svete. A nám musí na tom záležať, aby sme za krátky čas, ktorý sme tu na zemi, poznali Jeho vôľu a činili ju. Od toho závisí naše šťastie tu i na tamtom svete, jako aj každý úspech alebo neúspech v našom živote pochádza od toho, či sme si povšimli alebo nepovšimli tej jednoduchej a zároveň aj najvyššej pravdy. V mojom dlhom živote a bohatom na udalosti nie mi je známy ani jeden prípad, ktorý by mi nedokazoval prítomnosti osobitej prozreteľnosti, ktorá vládla nad mojím osudom.

Nad mnohé iné naučil som sa poznať ako božské riadenie to, že mi losom, ako som už spomenul, pripadlo konať duchovnú službu v Mariánskej nemocnici v Quebec-u. Tí druhí vikári si gratulovali, že niktorému z nich nepripadlo to ťažké bremä, a mne zato kondolovali ku môjmu nešťastiu, jako to menovali. Ďakoval som im za ich účasť, ale som ich ubezpečoval, že ja sa trochu inäče dívam na vec. Bol som si istý, že Bôh má pri tom moje najlepšie a svoje oslávenie na zreteli, a nezklamal som sa v tej veci.

Bolo to v novembri 1834, keď som najprv niekoľko dní pre ľahké onemocnenie musel stráviť vo svojej izbe, že prišiel ku mne direktor nemocnice Glackmayer, aby mi povedal, že sa tam nachádza neobyčajne veľký počet na smrť chorých námorníkov, ktorí si ma túžobne žiadajú. Sú vraj medzi nimi nemocní na osýpky a na cholery.

Tá zlá zpráva mi znela jako posolstvo z neba. Zabudol som na svoju vlastnú nevoľnosť a bežal som do nemocnice.

Tam som našiel, v izbe direktorovej, nemocničného lekára, Dr. Douglas-a. To bol jeden z najlepších lekárov v Quebec-u. Hoci bol rozhodným protestantom, jednako od prvého dňa, ako sme sa poznali, uzavrel so mnou priateľstvo.

Keď som vyrozumel od lekára, že na mňa čaká veľký počet námorníkov, postihnutých nákazlivou chorobou, prosil som pána Glackmayera o sklienku likéru, prv ako som išiel po svojej práci. Podal mi ju, a ja som ju rýchle vyprázdnil.

„Čo to robíte?“ obrátil sa ku mne užaslý lekár.

„Vypil som sklienku dobrého likéru, aby som sa ako-tak zaistil oproti nakazenému vzduchu, v ktorom mám ztráviť skoro celý deň, aby som vypočul sponed' nemocných na osýpky a na cholera“.

„Je to možné“, odvetil lekár celý zarazený, „aby rozumný človek ako vy mohol ešte veriť, že alkohol chráni pred nákazou?! Naopak, vy ste teraz o veľa viac disponovaný pre tie choroby, keď ste vypili likér. Či neznáte smrtiacich účinkov tých nápojov?“

„Ó, vy úbohí protestanti“, odpovedal som, „nuž vy ste fanatickí temperenciari! Obrátiť ma nikdy neobrátime ku svojím názorom. Či azda učinil Bôh víno a likér pre psov a či nie pre ľudí, ktorí používajú jeho dary s rozumom a s mierou?“

„Môj milý Chiniquy, vy žartujete“, povedal lekár, „ale ja to myslím celkom vážne, keď vám hovorím, že ste sa otrávilí svojím likérom.“

„Pán doktor“, vrátil som mu, „keby víno a likér boli skutočne jedom, vtedy by ste už dávno boli bývali jediným lekárom v Quebec-u; lebo ani jeden z vašich kolegov nie je abstinentom. Avšak odpusťte, keď tu preruším našu zábavu; musím sa nevyhnutne pozrieť na nejakého zomierajúceho matróza, námorníka“.

„Len slovo ešte“, prosil. Dr. Douglas, „potom som hotový. Zajtra ráno budem pitvať istého námorníka, ktorý práve náhle zomrel. Na tele človeka môžete vidieť, čoho narobila vaša sklienka likéru vo vašom vlastnom tele. Pozývam vás, aby ste boli prítomný pitve“.

„Dobre, príjdem, lebo už dávno som chcel študovať pitvu; lepšieho učiteľa, ako ste vy, pán doktor, by som na to nenašiel! Na to sme si podali ruky.“

Keď som bol celý ten deň a ešte potom do polnoci počúval svedenie svojich nemocných a 25 z nich som pripravil sviatosťou na smrť, dostanovil som sa nasledujúce ráno na určenú hodinu to pitevnjej siene. Dr. Douglas ma zaopatril mocným zväčšovacím sklom, aby som mohol tým lepšie pozorovať účinnok alkoholu na ľudské telo. „Nepochybujem ani najmenej“, povedal, „že tohoto človeka zabila sklenica rumu, ktorú vypil hodinu pred svojím koncom. Rum roztrhol aortu, hlavnú žilu, ktorá vedie krv zo srdca“.

Pri tých slovách otvoril lekár svojím ostrým pitevným nožom prsia mŕtveho, a pred nami skutočne ležala roztrhnutá aorta! „Vidíte tu“, povedal lekár, „po celej žile je tisíce malých červených bodiek roztrúsené; to sú drobulinké dierky, ktorých navrtal alkohol do stien krvných ciev. To je zrovna tak, ako keď potkani prevítajú hať veľkej rieky: keď sa rieka mocne rozvodní, prerazí voda cez hať, potrhá ju na dlhej trati a šíri všade zrazu a smrť. Tak zabíja alkohol denne tisíce svojich obetí prevítavajúc ich žily. To sa nedeje len pri aorte, ale menovite aj pri jemných žilkách pľúc a vôbec po celom tele. Len sa raz poďívajte na prsia cez lupu a počítajte, ak môžete, tie tisíce a tisíce červených, tmavých a žltých škvŕn i s malými vriedkami, ktorými sú pokryté. To všetko spravil alkohol potrhajúc žily a porežúc ich. A preto je alkohol jedným z najnebezpečnejších jedov, áno, možno povedať, že najnebezpečnejší; usmrtil viacej ľudí než všetky ostatné jedy dovedna. Ľudské telo neassimiluje alkoholu, t. j. alkohol ho neživí nijakým činom, lež zapríčiňuje v ňom iba neporiadok a smrť. Krvné cievy vedú s alkoholom pravoprávy boj; niktora ho nechce prijať; keď prijde, stiahnu sa, jako čo by mu chcely zabrániť vstup. Nervy a svaly sa trasú pred ním ako pred nepriateľom, a keď sa dostanoví, ztratia svoju silu, lebo ich ochromí“.

Tými a mnohými inými slovami ma poučoval znamenitý lekár o strašných účinkoch alkoholu, a to urobilo na mňa tým väčší dojem, keď som pravdivosť jeho výrokov videl potvrdiť v tele pijana, ktoré ležalo otvorené pred mnou. Pravda ešte som ďaleko nebol tým presvedčený, že je potrebné celkom sa zdržať liehových nápojov. Pokračoval som vo svojich pitevných štúdiách a za štyri roky svojho účinkovania v nemocnici podľa možnosti som bol prítomný každej pitve, čím som

mohol hlboko nazrieť do divného zostrojenia ľudského tela. To všetko spolu s desnou zažitou udalosťou, ktorú chcem teraz porozprávať, bolo prostriedkom v ruke milostivého Boha, ktorým som, vlastne celkom proti svojej vôli, bol prinútený zriecť sa všetkých opojných nápojov a prehovárať svojich krajanov, aby urobili to isté.

14. Obeť zvyku užívať opojný nápoj.

Medzi mojimi spovednými deťmi bola nejaká mladá žena z jednej najpoprednejších rodín v Quebec-u. Bola matkou rozkošného dieťaťa, ktoré toho času, o ktorom chcem rozprávať, malo asi rok. Mladá matka milovala na toľko svoje dieťa, že nevedela ísť ani do kostola bez toho, aby ho nebola vzala so sebou; malý anjeličok bol jej modlou. Žiaľ mala ešte aj inú modlu, a to bola fľaša. Celkom poznenáhla sa dostala do pitia. Ešte z domu bola naučená vypiť niečo vína pri stole a vo spoločnosti. Neskôršie pila na radu lekárovu „na svoje posilnenie“ aj inokedy kvapku dobrého vína. Kvapka bola po kuse vždy väčšia, až sa mladá žena konečne kedy-tedy opila. Ja som bol jediným, ktorému jej muž sdělil svoj odtiaľ pochádzajúci zármatok. Viac ráz ma prosil so slzami, že by som napomenul jeho ženu, aby sa toho zdržala. Ináč bolo taký šťastný s ňou i so svojou ľúbeznu dcéruškou. Vedť bol bohatý, býval v paláci a zaujímal veľmi vážené postavenie v spoločnosti. Po každej, keď som hovoril s jeho ženou o chybe, sľubovala so slzami, že v budúcnosti nebude piť; iba množstvo, ktoré jej nariadil lekár. Avšak žiaľ práve to osudné „podľa lekárskeho predpisu“ užité množstvo účinkovalo jako olej, ktorý nalejeme do ohňa.

Jedného dňa, na ktorý nikdy nezabudnem, prišiel rýchle posol zavolať ma do menovaného domu. Že vraj sa stalo strašné nešťastie. Dieťa je mŕtve, matka nad tým polo zošalená, že si chce vziať život. — Bez predlenia som vysadol na voz, ktorý tam stál v pohotovosti, a za niekoľko málo minút som sa nachádzal na mieste nešťastia. Tam sa mi naskytl desný pohľad. Mladá matka roztrhala svoje šaty na kusy, trhala si vlasy, driapala si tvár paznechtami a kričala v jednom kuse: „Pre Boha dajte mi nôž, aby som si podrezala krk! Vedť ja som zabila svoje vlastné dieťa, môjho miláčika! Ja sama

som vrahom svojej vlastnej Lucy! Moje ruky sú poškvrené jej krvou! Oj, aby som mohla s ňou zomrieť!“

Ja som stál ako ohromený, nemý a nepohnúc sa. Mladý manžel spolu i s lekárom a s obhliadačom mŕtvol držali celou silou zúrivej žene ruky, ktorá sa potom obrátila na mňa vraviac: „Pre Boha, drahý páter Chiniquy, dajte mi nejaký nôž, aby som si podrezala krk. V opilosti som vzala svoje dieťa na ruky, aby som ho bozkala; pri tom som sa potočila a padnúc uderila som hlavičku dieťaťa o tento ostrý kraj pece. Tam hľa, na zemi je vystrieknutá jeho krv a jeho modzog! Moje dieťa, moje dieťa je mŕtve! Ja som ho zabila. Zlorečené víno, zlorečený likér! Moje dieťa je mŕtve! Ja som zatratená! Zlorečený nápoj!“

Nemohol som nič na to povedať; slzy udusily môj hlas. „Id'te, pozrite!“ volala zúfalá matka. Odišiel som do vedľajšej izby. Tam ležalo ľúbezné dieťa, mŕtve, postriekané vlastnou krvou a vlastným modzgom! Na pravej sluche malo zívajúcu ranu. Pec sa bola pádom prevalila; uhlie ležalo roztrúsené po podlahe; bez mala by sa bol i dom zapálil. Hrozný pád opilej matky s jej dieťaťom podivuhodne spôsobil, že naskutku vytriezvela. Poznala hneď, čo vykázala a práve si chcela ostrým nožom, ktorý vzala so stola, podrezať hrdlo, keď prišiel k tomu jej muž a po tvrdom zápase jej vytrhol nôž a vyhodil von oknom.

Keď som bol asi hodinu zotrval na mieste nešťastia, chcel som sa vzdialiť, keďže sa medzi tým bolo už zvečeriť; ale môj nešťastný priateľ ma naliehavo prosil v mene Božom, žeby som len zostal tú noc u neho. „Moje nešťastie je,“ povedal „dosť veľké aj bez toho, že by sa aj ďalej dozvedeli o ňom; avšak to by sa cele iste stalo, keby som musel hľadať i ďalšiu pomoc. Chcel by som, aby vec zostala takou tajnou, jako len možno. Vy ste okrem lekára a obhliadača mŕtvol jediný človek na zemi, ktorému môžem dôverovať. Prosím, zostaňte túto noc u nás.“

Zostal som, ale márne som sa pokúšal upokojiť nešťastnú matku. Znova a znova vypukla v ten istý žalostný krik. Konečne pripadol na ňu asi o desiatej hodine v noci hrozný strach.

Hoci sme boli štyria mužovia, ktorí sme ju držali, predsa sa vymanila z našich rúk a bežala do druhej izby k mŕtvemu dieťaťu. Chopila malú mŕtvolu do svojich ramien, strhla prudko obväz, ktorý boli ovinuli okolo hlavy dieťaťa, a tísila krvavú hlavičku na svoje líca aj na svoje rty, jako čo by bola chcela zase vrátiť dieťa späť do života. Potom vravela mŕtvole: „Môj miláčik, moja drahá, jediná Lucy, nože otvor svoje očka; pozri sa aspoň ešte raz na svoju mamičku! Bozkaj ma, priviň ma na svoje srdce! Ale tvoje očka sú zavrené, tvoje rty sú studené. Ty sa mi už neusmievaš! Si mŕtva, a ja, tvoja mama, som ťa zabila. Či mi môžeš odpustiť? Či môžeš prosiť Pána Ježiša, nášho Spasiteľa, že by mi odpustil? Či môžeš prosiť svätú Pannu Máriu, žeby orodovala za mňa? Či ťa už nikdy viacej neuvidím? Ach, nie, nikdy! Ja som ztratená, som zatratená! Som mizerným opilcom, ktorá som zavraždila svoje vlastné dieťa! Pre mňa už niet milosti!“

Kým tak hovorila, kľakla občas na kolená, potom zase behala sem a tam po izbe, jako čo by utekala pred nejakou príšerou, a pri tom stále tísnuť mŕtve dieťa na svoje líce, ktorého krvou sa zamazala. Bol to pre nás strašný pohľad, ktorí sme sa museli dívať na to.

Keď to už tak bola robila asi pol hodiny, kľakla na kolená držiac dieťa na ramenách, obrátila svoje oči ku mne a vravela: „Drahý páter Chiniquy, jako je to len, že som nikdy neposlúchala vašej láskavej rady, hoci ste ma často so slzami napomínali, aby som zanechala ten zlorečený nápoj? Ako často ste ma upomínali na slová: Víno robí človeka posmievačom, poštiepe jako had a bodne jako bazilišek — slovo, ktoré istotne pochodí z neba. Ako často ste ma prosili v mene môjho dieťaťa, v mene môjho verného muža, áno, v mene Božom, žeby som zanechala tie zlorečené opojné nápoje! Žiaľ, nikdy som vás neposlúchla. Ale teraz, prosím, urobte, čo vám poviem: prejdite po celej Kanade a povedzte všetkým otcom, aby nikdy nepredložili svojim deťom opojných nápojov. Pri stole svojho otca som sa najprv naučila piť víno, ktorému budem teraz zlorečiť cez celú večnosť. Proste všetky matky, že by nikdy neochutnaly toho ohavného nápoja. Bola to moja matka, ktorá ma najprv naučila piť víno, ktorému budem zlorečiť, kým žije

Bôh.* Vezmite krv môjho dieťaťa, idte a potrite ňou všetky dvere v celej zemi; povedzte ľuďom, že je to krv dieťaťa, ktoré zabila jeho vlastná opilá matka!“

Pri tých slovách zastala niekoľko okamihov, aby nabrala vzduchu. Potom pokračovala: „V mene Božom mi povedzte, či mi môže moje dieťa odpustiť, keď som ho zabila? Či môže prosiť Boha o milosť pre mňa? Či môže pohnúť k tomu svätú Pannu Máriu, aby sa za mňa primlúvila?“

Prv, než som mohol odpovedať na otázky, vyrazila nešťastná žena zo seba výkrik, ktorý preniknul až do duša človeka. „Som ztratená!“ kričala. „Zabila som svoje dieťa! Zlořečené víno!“

Prúd krvi, ktorý sa vyronil z jej úst, udusil jej hlas; klesla na zem jako mŕtvola i so svojím dieťaťom, ktoré poliala svojou vlastnou krvou.

*) F. Schlachter, ktorý uverejnil tento životopis Chiniquyho, napísal k týmto slovám poznámku, ktorou mierni ich zábeh. Miesto nej nech je dovolené slovenskému prekladateľovi spraviť vlastnú poznámku. Priamo nie je nikde v slove Božom zakázané piť víno, a okrem Jána Krstiteľa, „nad ktorého nepovstal medzi ženskými synmi, „a ktorý mal osobitné poslanie v kráľ. B., a niekoľko iných osôb, tam spomenutých, nemáme v slove Božom príkladov úplnej abstinencie. I sám Syn Boží pil víno, ktorého pitie však úzko súviselo s nepitím Jána Krstiteľa. Luk, 7, 34. Avšak príklady, jako je Noach, 1. Mojž. 9, 20 nasl., ktorý bol svedkom takého veľkého súdu Božieho a opil sa nebdejúc; Lot., 1. Mojž. 19, 30 nasl., ktorý sa v opilosti dopustil mrzkého hriechu, synovia Aronovi, 3. Mož. 10, ktorí zomreli patrne pre svoje opilstvo, v ktorom porušili poriadok Boží, v. 9, potom výroky slova Božieho, jaké sú na pr. Prísl. 20, 1; 23, 20—21, 29—35 a mnohé iné sú a zostanú vážnym napomenutím pre každého, a keď k tomu priberieme i Galat. 5, 10—21, bude jasné, že vo víne je veľké nebezpečenstvo, a ten, kto chce byť spasený a pre nejakú vážnu príčinu sa ho cele nezriekne, obmedzí jeho požívanie na minimum a bude vyhýbať spoločnostiam, kde sa pije, len aby sa pilo, čo robia opilci, ešte vo väčšej miere platí toto o iných opojných nápojoch.

O tomto strašnom prípade sa nikdy nedozvedeli v meste. Úradná zpráva hovorila o nešťastí, ktorého obeťou sa stalo dieťa, a matka že zomrela šesť hodín neskôršie od žiaľu; že sa jej srdce puklo.

O dva dni položili do tej istej rakvi i matku i dieťa; dieťa do lona matky. Ale spolu s tým nebolo pochované, čo som pri tom videl a počul. Po búrlivej noci zavrel som sa dva dni do svojej izby, aby som tam v prítomnosti Božej rozmýšľal o Jeho strašnej spravodlivosti a o Jeho odplate, čoho svedkom som bol. Nešťastná žena nebola len mojím spovedným dieťaťom, ale ona a jej muž boli z mojich najlepších priateľov. Ona sa len nedávno bola oddala pitiu. Dovtedy platila za jedného z najlepších členov rímsko-katolíckej cirkvi. Jej posledné slová, ktorými sa na mňa obrátila, sa mi zdaly jako reč Božia, ktorá ma povolala do boja proti hroznému alkoholu.

Druhú noc po tej udalosti — neviem, či som bol pri vedomí a či som spal — predstúpila predo mňa pokojná, krásna a šťastná postava mojej matky a po jej boku práve zomrelá mladá žena, ešte zakrvavená krvou svojho dieťaťa. Hovorila ku mne slovami, plnými moci a autority, ktoré sa nevymazateľne vryly do mojej duše: „Môj synu, prejdi po celej Kanade; povedz každému otcovi rodiny, aby nikdy nepredložil svojim deťom opojných nápojov. Povedz aj všetkým matkám, aby nikdy nepožili ani kvapky toho zlorečeného vína a iných liehových nápojov. Povedz všetkým ľuďom v celej Kanade, aby sa nikdy nedotkli toho jedovatého kalicha. A ty, môj synu, zriekni sa navždy požívania tých ohavných nápojov, ktoré sú prekliate v pekle, na nebi i na zemi; hryzú jako had, a bodajú ako baziľišk.“

Keď potom zmizlo podivuhodné videnie, zostal som dlhší čas vo stave mimoriadneho rozrušenia a zármutku. Myslel som u seba: „Či je to možné, že by tie strašné veci, ktorých svedkom som musel byť po tieto dni, ma boly pozbavily mojich zdravých smyslov a že by ma na koniec ešte priviedly aj do bláznica?“ V tých troch minulých dňoch som nemohol skoro nič jesť a preto som sa obával, že začínam pre svoju telesnú slabosť tratiť rozum. Hodil som sa na kolená, plakal som a modlil som sa. To mi spôsobilo uľahčenie; skoro som sa cítil silnejším a pokojnejším a tak som prosil Boha, žeby mi ukázal, či hlas, ktorý som počul, prišiel skutočne od Neho. „Môj

Bože,“ povedal som, „či je to skutočne Tvoja vôľa, aby som išiel a zvestoval po celej zemi, čo si ma naučil o strašnom účinku liehových nápojov na dušu a na telo človeka? Alebo či chceš, aby som tie podivuhodné veci, ktoré si mi ukázal, skryl pred očami sveta?“

Rýchlosťou blesku mi prišla odpoveď: „To, čomu som ťa naučil v skryte, idi zvestovať na postrešiach!“ Premožený tými slovami a naplnený silou, ktorá nebola mojou vlastnou, vystrel som svoje ruky k nebu a povedal som svojmu Bohu:

„Pre svojho drahého Spasiteľa Pána Ježiša a na dobro svojej vlasti sľubujem Ti, môj Bože, že už nikdy viac nechcem piť opojných nápojov; a okrem toho chcem vykonať všetko, čo je v mojej moci, aby som nahovoril kňazov a ľud, aby priniesli tú istú obeť!“

A tak už uplynulo päťdesiat rokov, odkedy som dal ten sľub, a vďaka Bohu, mohol som ho dodržať. Za prvé dva roky som bol jediným kňazom v celej Kanade, ktorý sa zdŕžal akýchkoľvek liehových nápojov. Sám Bôh vie, čo všetko som musel znášať vtedy, jaké osídla mi nadstavovali a jakými čestnými titulmi ma ozdobovali: fanatikom, pokrytcom, reformátorom, kacírom som bol titulovaný od kňazov a od biskupov. Ale potom prišiel i čas, keď mi od tých istých biskupov úradne bol daný titul apoštola miernosti celej Kanady. Bôh to tak riadil, že moja milovaná Kanada prevzala záväzok zdržanlivosti a vzdala sa užívania liehových nápojov. Ako mnoho sľz bolo vtedy osušené! Šťastie a blahobyť navrátily sa do mnohých predtým rozvrátených rodín, a meno milosrdného Boha velebili po celej mojej milej vlasti.

To istotne nebolo dielom úbohého Chiniquyho! To bolo dielo Božie, ktorý zase raz, ako už často, vyvolil najslabší nástroj, aby dokázal deťom človeka svoje milosrdenstvo. Povolal najnesúcejšieho zpomedzi svojich služobníkov, aby vykonal v Kanade prenikavú reformu, jakú len kedy zažila tá zem, aby česť a chvála bola daná Jemu, áno, Jemu samému!

15. Jako obracajú protestantov na katolíkov.

„Mimo cirkvi niet spasenia“, učia a veria rímskí kňazi. A preto, že to bolo aj mojím presvedčením, chcel som celou vážnosťou pracovať na obrátení protestantov. Lebo sa mi

zdalo o veľa väčším šťastím zachrániť jednu dušu z pekla ako dobyť nejaké kráľovstvo. A preto som pilne študoval také knihy, ktoré útočia na protestantské učenie, a rád som použil každú príležitosť, aby som sa pustil do protestantov, ale som mal pri tom malý úspech, lebo väčšinou vyhli sa náboženským rozhovorom. Potom som sa dozvedel, že predstavený kňazského seminára v Quebec-u, nejaký pán Parent, počas svojho dlhoročného účinkovania obrátil už niekoľko sto protestantov. Hneď som sa odobral k nemu, aby som sa naučil od neho jeho umeniu.

Skutočne mi ukázal kňaz dlhý soznam s viacej ako dve sto osobami, ktoré, ako mi tvrdil, jeho námahou prišli do lona „samospasiteľnej“ cirkvi; medzi nimi bol celý počet takých, ktoré pochádzaly z najpoprednejších rodín anglických a škótskych. Pýtal som sa kňaza, ktorý platil za človeka najjemnejších spoločenských spôsobov a zároveň i za najchrabrejšieho bojovníka proti protestantizmu, ktoré a jaké je to ozaj tajomstvo jeho úspechu.

„Pozrite“, povedal pán Parent, „väčšina protestantov v Quebec-u má katolícku slúžku, po väčšine Irčanky. Z tých skoro všetky sa sponedávajú u mňa, pretože som len do nedávna bol jediným kňazom v meste, ktorý rozumel anglicky. Vypytoval som sa u slúžok v sponedelnici na ich pánov, či sú pobožnými protestantmi alebo či sú nábožensky ľahostajní, či nazývajú v shode so svojimi farármi, a či ich aj ich farári navštevujú. Takým spôsobom som sa mohol dokonale informovať o náboženskom a mravnom živote tých protestantských rodín bez toho, čo by som aj len krok bol spravil do ich domu. Tak som sa dozvedel aj to, že všetkí z nich veľmi dobre súdia o našej cirkvi a menovite prejavujú záujem za naše obrady. Ja som si vzal potom menovite týchto na mušku jako aj tých, ktorí sa boli rozpadli so svojím náboženstvom. Jedného dňa som sa nečakane objavil u pána niektorého takého domu, aby som mu doručil nejakú sumu peňazí, niekedy to bolo sto, niekedy aj päť sto frankov. Keď sa potom, užaslý, pýtal, čo to má znamenať, odpovedal som: „Nemôžem vám povedať, od koho pochádzajú peniaze; to je sponedné tajomstvo, ktoré nesmie niktorý kňaz prezradiť, len uistiť vás môžem, že mi vaša adresa bola udaná tak zreteľne, že každý omyl je vylúčený“.

„Spoveď je ozaj podivuhodným zariadením!“ povedal na to obyčajne protestant; nebol by som myslel, že donáša také dobré ovocie!“

„Zaiste!“ odpovedal som; „Veď aj je ustanovená, od Boha. Avšak žiaľ, nemôžem teraz ďalej hovoriť s vami o tom, preto že ma moja povinnosť volá inam“. Protestant prirodzene vyslovil potom svoje poľutovanie nad tým a žiadal ma, aby som ho inokedy zase poctil svojou návštevou, aby ma mohol i svojej žene predstaviť. Ja som si to nedal dvakrát povedať a o týždeň som sa presne zase dostanovil. Medzi tým som sa postaral o to, aby mohli ľudia čítať v novinách, ako tomu a tomu pánovi bolo následkom ušnej spovedi vrátené toľko a toľko peňazí. O týždeň objavil som sa presne na určený čas u protestantskej rodiny, kde ma prijali jako mesiáša, a ja som im vyložil požehnanie ušnej spovedi, jako dobre sa hodí pre všetky potreby úbohých hriešnikov, ktorí nachádzajú vo svojom spovedníkovi priateľa, radcu, vodcu a otca, áno, ozajstného spasiteľa. Väčšinou sa mi aj podarilo opätnými návštevami získať ľudí pre našu svätú cirkev a keď aj nie vždy ich samých, tak aspoň ich deti, ktoré na moju radu poslali do katolíckych vzdelávacích ústavov, kde sa potom prv alebo neskoršie stali horlivými katolíkmi. A tak vzhľadom na docielený úspech neľutujem tých niekoľko sto frankov, ktoré som vydal na ten cieľ: sú len vnaďidlom, ktorým chytám ryby!“

Pri posledných slovách vybuchol pán Parent vo zvučný smiech. Ja zo svojej strany som mu d'akoval za jeho zaujímavé sdelenia, ale som sa nemohol zdržať, aby som sa nebol opýtal, či je to aj spravodlivé ziskávať ľudí klamom pre cirkev tak, aby verili, že peniaze naozaj pochádzajú od spovedi?

„Ale toho som ja ani nepovedal ľudom, lež som sa iba tak vyjadril, že to mohli usudzovať z mojich slov. A za to som ja predsa nie zodpovedný, keď si ľudia tvoria mylné úsudky z toho, čo im poviem. A veď ostatne nám dovoľuje cirkevné učenie ináče hovoriť, než ako myslíme, len keď máme pri tom na zreteli spasenie duší a slávu Božiu!“

Tak hovoril predstavený kňazského seminára; takej morálke tam učia. Ja zo svojej strany som mu povedal, že to nemôžem priviesť do súhlasu so slovami Pánovými: „Nech je vaša reč áno áno a nie nie“. Preto som si ani nemohol osvo-

jiť spôsob obracania pána Parenta. Ale pri tom pri všetkom sa mi podarilo za tých dvadsaťpäť rokov, čo som bol kňazom rímskej cirkvi, pohnúť deväťdesiatich i troch protestantov, aby prestúpili do katolíckej cirkvi. Avšak to musím povedať, že sa mi to nepodarilo s kalvínsky smýšľajúcimi reformovanými ani s prezbyteriánmi ani s metodistami ani s baptistami; naproti tomu veľmi ľahko s obradne smýšľajúcimi členmi anglikánskej cirkvi štátnej. Žiaľ, medzi nimi a medzi rímskymi nieto veľkého rozdielu. Ani sa vonkoncom nedivím tomu, že tak mnohí anglikáni prestupujú na katolícku cirkev, naopak, divím sa tomu, že ich niet o mnoho viac, ktorí upadajú do priepasti modlárstva, keďže sa celý svoj život pletú na jej okraji.

16. Kajúci zloději.

Tri roky, ktoré nasledovali po čase cholery, nezabudnú ľahko ľudia v Quebec-u pre drzé zlodejstva a pre vraždy, ktorými bolo celé obyvateľstvo držané v stálom strachu. Skoro každého týždňa uverejnily noviny záznam zbojníckych kúskov, ktoré spáchali v domoch bohatých obchodníkov alebo starých bohatých vdôv.

Často sme stáli celí ohromení nad barbarkými vraždennými činy, ktoré spáchali zloději, keď sa im niekto postavil na odpor. Počet zločinov, drzosť, ktorou boli vykonan, a obratnosť, ktorou vedeli vinníci uniknúť všetkému pátraniu polície, to všetko poukazuje na to, že boli výborne organizovaní a vedení mimoriadne prefikánym náčelníkom.

Mnoho sa počulo do toho času; ale krádež z 10. febr. 1835 prevyšovala svojou svätokrádežnou povahou všetky ostatné krádeže. Tej noci sa vlámali do kaply, venovanej blahoslavenej Panne Márii, a ukradli ztade: striebornú sochu Panny Márie, dar to francúzskeho kráľa, striebornú lampu, strieborný svietnik a strieborné nádoby, v ktorých sa nachodil chlieb, ktorý považujú katolíci za hmotné telo a za hmotnú krv Ježiša Krista. Posviatnu sviatosť hriešne vyhodili, a ležala rozhodená po zemi.

Slová by nevedely vyjadriť nevôľu a hnev katolíckeho obyvateľstva nad skutkom. Vypísali veľké sumy, aby vypátrali zlodějov. Konečne piatich z nich chytili: Chambres, Mathieu,

Gagnon, Waterworth a Lemoine, vypočuli ich, uznali za vinných a v marci 1837 odsúdili na smrť.

Kým vyšetrovali vec, a kým sa o tom hovorilo po celom meste, volali ma jednej noci k nejakému nemocnému; bolo tma jako v rohu. Skoro som sa zhotovil a pýtal som sa posla na meno nemocného. Odpovedal, že je to Francis Oregon. Na to som riekol, a bolo tomu skutočne tak, že som nikdy nepočul toho mena, a že Francis Oregon mi je cele neznámy. Medzi tým som sa blížil vozu, ktorý ma mal zaviezť. Ale na moje veľké prekvapenie posol zrazu zmizol. A keď som si potom dobre obzrel dvoch druhých, ktorí boli prišli vo voze, aby ma odviezli, zdalo sa mi, jako keby obidvaja mali masky na tvári.

„Čo to má znamenať?“ pýtal som sa. „Veď vy máte masky na tvári. Či ma chcete zavraždiť?“

„Milý páter Chiniquy“, odpovedal jeden z nich trasúcim sa hlasom a prosiacim tónom, „nič sa nebojte! Prisaháme pred Bohom, že sa vám nemá stať nič zlého. Naopak, i Boh i ľudia vás budú až na koniec sveta chváliť a žehnať, keď nám poskytnete pomoc a zachránite naše duše a naše smrteľné telá. My máme v rukách veľkú čiastku strieborných vecí, ktoré boli v posledných troch rokoch pokradnuté. Polícia nám je na stope, a my sme vo veľkom nebezpečenstve, že nás dochyti. Pre Boha poďte s nami. Chceme vám odovzdať pokradnutý majetok, aby ste ho mohli vrátiť majiteľom. Potom hneď utečieme zo zeme a chceme začať nový život. Sme protestanti, a slovo Božie hovorí, že nemôžeme byť spasení, keď si podržíme to, čo nám nepatrí. Síce vy nás neznáte, ale my vás známe veľmi dobre. Vy ste jediným človekom v Quebec-u, ktorému tak môžeme sveriť svoj život a toto hrozné tajomstvo. Masky sme si položili na to, aby ste nás nepoznali a neboli kompromitovaný, keby vás asnáď niekedy postavili pred súd“.

Moja prvá myšlienka bola nechať zlodejov a vrátiť sa rýchle do fary; ale taká zbabelosť zdala sa mi, po okamihu úvahy, nehodnou muža. Povedal som si, že kradnúť nemohli tí mužovia prísť ku mne, lebo každý človek v Quebec-u vie, že som chudobný jako kostolná myš, keďže všetko, čo dostanem, dám chudobným. Ani som, na koľko viem, nikomu neublížil, a preto ani nemôžu mať úmyslu pomstiť sa na mne, alebo ma

zavraždiť. Sú to protestanti, majú ku mne dôveru. A tedy dobre, nemajú toho ľutovať, že dôverovali katolíckemu kňazovi.

Odpovedal som im: „Žiadate odo mňa niečo veľmi chýlostivé, áno, nebezpečné. A na každý spôsob prv, než svolím, chcem počuť radu muža, ktorého považujem za najrozumnejšieho v Quebec-u, radu starého reverenda Demarsa, expredsedu quebecského seminára. Prosím, poďte s vozom tak rýchlo, ako možno, k semináru. Ak úctihodný pán bude radiť, aby som išiel, pôjdem s vami; ale vám nemôžem sľúbiť, že splním vašu žiadosť, ak bude odrádzať“.

„Dobre“, povedali obaja mužovia, a o niekoľko minút klepal som na dvere seminára a skoro som bol sám so starým Demarsom v izbe. Bolo práve 12 1/2 v noci.

„Náš malý páter Chiniqy tu v tejto tmavej noci? Čo to má znamenať? Čo chcete odo mňa?“ pýtal sa starý úctyhodný kňaz.

„Prichádzam, aby som si v neobvyčajnej veci vypýtal od vás radu“, odvetil som. Porozprával som krátko, čo som práve zažil, a pýtal som sa: „Mám ísť s nimi a či nemám? Ale pamätajte, že vám to sverujem pod pečaťou spovedi, aby ste neboli ani vy kompromitovaný ani ja“.

„Prv, ako mi dal odpoveď, povedal starý kňaz: „Už som sa veľmi zostarel, ale niečoho tak podivného som ešte nepočul vo svojom živote. Nuž, a či sa nebojíte ísť sám s tými dvoma zlodejmi v zakrytom voze?“

„Nie, pán Demars“, odpovedal som, „nevidím nijakej príčiny, prečo by som sa ich mal báť“.

„Tak tedy dobre“, pokračoval Demars, „keď za takých okolností nemáte strachu, tak vám dala vaša matka mozog z diamantu a nervy z ocele“.

„Ale čas uchodí“, povedal som; „možno, že mám vykonať dlhú cestu s tými dvoma. Prosím, povedzte mi svoju mienku tak krátko, ako možno. Môžete radiť ísť?“

Odpovedal: „Pýtate sa ma na veľmi neistú vec. Pri tom by bolo treba tak mnoho uvážiť, že je celkom nemožné vziať to všetko do úvahy. Nože sa pomodlime a poprosme o múdrosť a o rozum“.

Klakli sme a vraveli sme: „Veni, sancte spiritus“, prijdi, Svätý Duchu atď., ktoré končí vzývaním Márie ako matky Božej.

Po modlitbe sa ma zase pýtal Demars: „Nebojíte sa?“ Zase som odpovedal, že neviem, prečo by som sa mal báť, a súril som naliehavejšie o rýchlu radu.

„Áno, id'te, id'te, keď sa nebojíte“, odpovedal starý kňaz pohnutým hlasom a so slzami v očiach.

Padol som sa kolená a prosil som o požehnanie a o prímluvu pre ten zvláštny, ale, jako som sa nadejal, dobrý skutok. Opustil som seminár a zase som si sadol ku dvom neznámym do voza.

Cestou neprehovoril niktorý z nás ani slova, ale som spozoroval, ako neznámy po mojom ľavom boku sa modlil a hoci hovoril celkom po tichu, predsa som rozumel slovám: „Ó, Bože, smiluj sa nado mnou biednym hriešnikom!“

To sa ma dotklo hlboko v srdci, a ja som si spomenul na slová Spasiteľove: „Publikáni a smilnice vás predchádzajú do kráľovstva Božieho“. I ja som sa modlil za úbohého hriešnika i za seba 51. žalm: „Smiluj sa nado mnou, ó, Bože, podľa svojej milosti!“

Asi po pol hodine zastali sme pred nejakým domom. Ale aj tam mi bolo celkom nejasným, kde som sa nachádzal, lebo voz bol tak blízko pristál pri bráne, že za vozom a za koňmi nebolo možné pre hustú tmu nič rozoznať.

Videl som len nejakú veľkú ženu, ktorá mala na sebe dlhý čierny závoj, a ktorú som mal za nejakého preoblečeného muža, preto že nosila veľmi ťažké vrecia s takou ľahkosťou, jako čo by to bola hrst slamy.

Len jedna jediná sviečka horela za tienidlom, ktorá vydávala tak málo svetla, že všetky predmety okolo nás vyzeraly celkom ako mátohy. Obrazy a zrkadlo na stene boly obrátené naopak a ukazovaly rub. Aj pohovka i stolky boly taktiež prevrátené, tak že mi bolo nemožným ztotožniť niečo z toho, čo som videl. Nikto nepovedal ani slova, len jeden z mojich sprievodcov šeptal celkom tichým hlasom: „Prosím, všimnite si cedúl na každom uzlíku; na tých je naznačené, komu patria veci!“

Bolo osem uzlíkov. Najťažší z nich obsahoval striebro roztopených predmetov z kapy Panny Márie. V druhých boly

strieborné taniere, košíky na ovocie, nádoby na čaj, na kávu, smotánku a na cukor, strieborné lyžice, vidličky a podobné.

Všetko naložili na voz, a krátko pred svitaním boli sme zase pri fare. Na ceste nepreriekol nikto ani slova, a mal som dojem, že moji kajúci sprievodcovia, ako i ja, sa ticho modlili pri nohách svojho milosrdného Boha, ktorý povedal: „Podťte ku Mne všetci, ktorí pracujete a ste obťažaní, a Ja vám dám odpočinutie!“

Poodnášali uzlíky do mojej truhly, a ja som ich zamkol so zvláštnou pozornosťou. Keď bolo všetko hotové, odprevadil som ich až ku dveriam. Každý z nich uchoпил jednu moju ruku, dojatý vďakou a radosťou, a pritisol ku rtom. „Nech vás Boh požehná tisíckrát za ten dobrý skutok, ktorý ste vykonali!“ povedali so slzami. „Okrem Krista Ježiša ste vy naším záchrancom“.

Keď tak vraveli, ľúbilo sa Bohu poslať mi do srdca jeden z lúčov blaženstva, ktoré nám len veľmi zriedka dáva.

Tí dvaja mužovia neboli už viac v mojich očiach zbojníkmi. Boli mojimi milými bratmi, drahými priateľmi, jakých zriedka kedy vidieť. Úzkoprsé predsudky mojego náboženstva musely umlknúť pred vrúcnyimi modlitbami, ktoré som počul od nich. Zmizly pred slzami pokánia, vďaky a lásky, ktoré mi padaly z ich očí na ruky. Stisol som im ruky a povedal som: „Ďakujem vám a žehnám vás, že ste ma učinili dôverníkom svojho pokánia a svojho nešťastia. Vám ďakujem za tri z najskvostnejších hodín svojho života. S Bohom! Na zemi sa už nikdy viac nevidíme, ale sa sídeme v nebi. S Bohom!“

Prirodzene tej noci som už nemohol zavrieť oka. Povedal som si: Čo by bolo zo mňa, keby teraz polícia prehládala môj dom? Čo by som vedel odpovedať, keby sa ma pýtali, odkiaľ to všetko mám? Či som neišiel príďaleko v tom, čo som práve teraz vykonal? Či som si sám nepriložil povrazu na hrdlo?

O desiatej hodine ráno bol som s ťažkým uzlíkom roztopného striebra u pána Amiota, u najbohatšieho zlatníka v Quebec-u. Keď sľúbil, že bude mlčať, odovzdal som mu striebro a zároveň som aj porozprával jeho históriu. Prosil som ho, žeby ho odvážil a žeby mi hodnotu vyplatil v hotových peňazoch, ktoré som mienil rozdať podľa privesenej cedule. Povedal, že obsah je hoden 1000 dolárov, ktoré mi aj hneď dal do ruky. Hneď som išiel ku Cazeaultovi, kaplánovi obce,

ktorého boli okradli, a dal som mu asi polovicu utŕženého; ostatok som rozdal medzi majiteľov, ktorí boli naznačení na ceduli ohromnej hrudy striebra.

Dobrá Lady Montgomery nechcela veriť svojim očiam, keď som jej po danom sľube, že zachová vec v tajnosti, pokládol na stôl drahocenné misy z masívneho striebra, košíky na ovocie, plechovnice na čaj a na kávu, nádoby na cukor a hrnce na smotanu a veľký počet lyžíc a vidličiek z najjemnejšieho, striebra. Zdalo sa jej, že je to sen, ktorý jej pred oči pokládol tie drahocenné kusy rodinného dedičstva.

Znamenitá dáma bola protestantka, a bolo to prvý raz v mojom živote, čo som sa sišiel s protestantkou takej osvietennej a úprimnej zbožnosti. Musel som ju obdivovať.

Keď sa bola poďakovala, pýtala sa ma, či by som nemal ničoho proti tomu, keby som sa s ňou pomodlil a poďakoval Bohu za tú milosť, ktorú jej práve teraz dokázal. Svolil som. Na to mi dala nádherne viazanú Bibliu, a tak sme na kolenách striedavo čítali po verši zo 103. žalmu: „Dobroreč, moja duša, Hospodinovi...“

Keď som odchádzal, ponúkla mi vrece s 200 dolármi. Ale ja som odmietol peniaze a povedal som, že by som radšej utrátiť obe svoje ruky, než aby som vzal čo len halier za to, čo som vykonal.

Povedala mi: „Vy ste obkľúčený chudobnými; dajte im to, čo ja týmto obetujem Pánovi jako slabý výraz svojej vďaky, a buďte uistený, že kým budem žiť, budem prosiť Boha, že-by bohato vylial na vás svoju milosť“.

Keď som opustil jej dom, povedal som si, že takej opravdovej zbožnosti som nikdy nenašiel vo svojej cirkvi.

Prv ako sa deň blížil ku sklonku, navrátil som zákonným vlastníkom ich veci, ktoré mali hodnoty viac ako 7000 dolárov.

Na svoju radosť môžem povedať, že osoby, ktorým som vrátil ich veci, a z ktorých väčšina boli protestanti, boli vonkoncom počestní ľudia, a že ani jeden z nich nepovedal nikdy ani slova, ktorým by som bol mohol byť kompromitovaný, jako že som ani nikdy následkom celej tej veci nemal nijakej neprijemnosti.

Keď som starému Demarsovi porozprával celú históriu, povedal zase: „Som naozaj už veľmi starý, ale musím priznať, že niečoho tak podivuhodného a razom i krásneho jako tá historia som nikdy nepočul. Ale opakujem, že vaša matka vám musela dať do života modzog, tvrďší ako diamant, a nervy, pevnejšie ako železo, že ste sa nebáli tej noci.“

Hoci ma minulých dvadsaťštyri hodín bolo veľmi rozrušilo a unavilo, jednako som len nasledujúcu noc zase nemohol zavrieť oka. Po prvý raz som sa tak pozrel protestantizmu do očí. Moja cirkev ma učila, aby som všetkou silou brojil proti nemu. A teraz, keď ho Boh spolu s mojím náboženstvom položil na váhu, zdal sa mi jako čisté zlato oproti hromade starých handier. Proti svojej vôli musel som znova a znova počuť bolestný výkrik kajúceho zlodēja: „Ó, Pane, maj sľutovanie so mnou biednym hriešnikom!“

Potom vznešená, zbožnosť Lady Montgomery a priania požehnania Božieho, ktoré vysielala k Bohu za mňa, to všetko bolo jako žeravé uhlie, ktoré sám Bôh shrnul na moju hlavu, aby ma trestal, preto že som tak mnoho zlého bol nahovoril na protestantov a tak často potupil ich zbožnosť.

Nejaký tajný hlas sa pozdvihol vo mne: „Či nevidíš, ako protestanti, ktorých by si chcel zničiť, vedia o veľa lepšie sa modliť a oľutovať a dať náhradu za svoje hriechy ako tí otroci ušnej spovedi? Či nenahliadaš, že Duch Boží, milosť a láska Ježiša Krista dokonávajú o veľa trvalejšie dielo v srdciach a v myšliach protestantov, než to môže vykonať ušná spoveď? Len porovnaj tie mizerné klamstvá pána Parenta, ktorými metá ľudu, netušiacemu ničoho zlého, piesok do očí, s priamosťou, šľachetnou úprimnosťou a podivuhodnou múdrosťou tých protestantov, ktorou za svoje zločiny dávajú náhradu pred Bohom i pred ľuďmi, a súd sám, ktoré z tých náboženských ponímaní pozdvihuje vinných, aby ich zachránilo, a ktoré ich ponizuje, aby ich zahubilo. Usudzuj dnes podľa ovocia, ktoré z tých dvoch náboženstiev je vedené duchom temnosti a ktoré Svätým Duchom?“

Preto že som nechcel odsúdiť svoje náboženstvo a že som zase protestantizmus chcel ďaleko držať od svojho srdca, prebdel som dlhú noc plný strachu, zronenosti a nepokoja.

Či si Ty, ó, môj Bože, dopustil, aby to všetko, ešte len aj ti zlodeji, slúžili na to, aby si otriasol tou veľkou budovou bludu, povery a nepravdy, ktorú Rím postavil v mojom duchu? Nech je chválené Tvoje meno na veky za Tvoje milosrdenstvo oproti mne, Tvojmu nehodnému služobníkovi!

17. Dvakrát omilostený zločinec.

Niekoľko málo dní po tej neobyčajnej noci, ktorú som prežil s kajúcimi zlodejmi, dostal som od lúpežného vraha Chambersa a od jeho spolu uväznených spoločníkov poznámku s obsahom: „Milý páter Chiniquy, sme odsúdení na smrť. Prosím, pomôžte nám, aby sme mohli zomrieť ako kresťania!“

Hneď som vyhľadal odsúdených. Čo som cítil, keď som vstupoval do ich dusných a tmavých ciel, dá sa ťažko opísať. Závzdychy a slzy nešťastníkov mi prenikaly srdce jako meč ostrý na obe strany. Len Chambers, hlava lotrovskej bandy, jako sa zdalo, nevedel nájsť zprvu slz ani slov. Tí druhí vyznali svoje hriechy a prosili ma, žeby som ich pripravil na smrť. Ale Chambers mal niečo iné na srdci. Povedal: „Ako viete, som protestant, ale mám ženu katolíčku, ktorá sa sponďavala u vás. Vy ste už prehovorili dve z mojich milých sestier, aby sa staly katolíčkami; a to je aj moja žiadosť už dávno. Len môj zločinný život ma zdržal od toho. Ale teraz som rozhodnutý urobiť to, čo v tejto veci uznávam za vôľu Božiu. Prosím vás tedy, povedzte mi, čo musím učiniť, aby som sa stal katolíkom?“

Ako horlivý rímsko-katolícky kňaz som sa pravda veľmi radoval nad obrátením toho veľkého hriešnika. Považoval som jeho obrátenie za veľký div milosti Božej. A preto som sa aj všemožne namáhal za krátky čas, ktorý som ešte mal, vynaučovať zločince v katolíckej viere. Krome toho som čítal odsúdencom odseky z Biblie a zo života svätých. Behom osem dní, ktoré predchádzaly popravu, zdržoval som sa pravidelne ráno od 9 hodín do 9 hodín večer v celách.

Ale čím viacej sa blížil hrozný deň, tým viacej sa ma zmocňoval strach o nich, ktorí boli sverení mojej opatere. Cítil som takú sústrasť s nimi, že by som rád bol položil svoj vlastný život, len keby som bol mohol ich zachrániť. Preto že viacerí z odsúdených pochádzali z najpoprednejších rodín, nádejaj

som sa, že bude možné prosbopisom na guvernéra dosiahnuť ich omilostenie. A taký prosbopis aj bol skutočne napísaný, v ktorom bola napísaná prosba o omilostenie zločincov v tom smysle, aby boli doživotne vypovedaní do Botany-bay v Austrálii. Ale napriek tomu, že bola žiadosť opatrená mnohými podpismi vlivných mužov a mnou v sprievode arcibiskupského tajomníka vlastnoručne odovzdaná guvernérovi, nenašla u neho milosti; zamietol ju rozhodne s poznámkou, že mužovia majú toľko vrážd na svedomí a preto že držali zem taký dlhý čas v strachu, že súdcovský výrok má byť určite na nich vykonaný.

Keď som doniesol odsúdeným ako pre mňa tak i pre nich jednako strašlivý odkaz, pri čom slzy dusily môj hlas, popadali na zem a naplnili svoje cely bedákaním. Pokúsil som sa modliť sa s nimi a čítať, ale som už nemohol. Bolo počuť do ciel, ako kresali šibenicu, na ktorú mali byť zločinci na druhý deň ráno zakvačení, a mne nebolo inak, než ako by som i ja bol mal byť povesený, áno, aby som povedal pravdu, bol by som sa rád dal zavesiť, len keby som nešťastníkov bol mohol zachovať pri živote. Báľ som sa totiž, i keď som vyčerpal všetky prostriedky, ktoré zná katolícka cirkev, že odsúdení predsa len zomrú vo svojich hriechoch. Práve spoveď, odpustok, svätená voda, kríže atď., čo všetko som hojne použil, sa mi predsa len nezdaly byť dosť účinnými voči smrti, a mal som dojem, že zločinci sú pri tom pri všetkom nie obrátení. Skoro som ľutoval, že som Chambersovi, náčelníkovi zbojníkov, dopomohol prestúpiť, lebo som potom myslél, že azda jeho náboženstvo by mu bolo predsa len mohlo skôr ukázať cestu spasenia. Aby som sa upokojil, pred večerom som spravil ešte jednu zkušku s vinníkmi, aby som videl, či sa aj ozaj kajajú, Žiaľ, ich odpovedi ma presvedčily o tom, že som im skutočne vnukol primného dôvery v spoveď a v odpustok a v svätú Pannu Máriu, a že som ich neodkázal dostatočne na Toho, ktorý zomrel na kríži za nich. Strach o úbohé duše ma hnál na kolená, a tam som dostal novú odvahu urobiť posledný pokus u guvernéra. Bez odkladu som sa odobral do jeho paláca, ale len neradi a až o 7. hodine večer ma pripustili.

„Pán Chiniquy“, privolal mi, keď som vstúpil, „nadejem sa, že len nechcete obnoviť svoju žiadosť o milosť zo dnes rána; je mi nemožné prísť na to“.

Hodil som sa pred ním na kolená a vrel som s ním takým spôsobom, jako som to ešte nikdy nebol urobil vo svojom živote. Nie len slovami, ale slzami a vzdychami a pozdvihnutými rukami som úpenlivo prosil o sľutovanie pre svojich úbohých odsúdených. Guvernér ma dlho mlčky počúval, až i jemu vstúpily slzy do očí, a povedal mi: „Páter Chiniquy, prosíte ma o milosť, ktorú by som nemal udeliť; ale nemôžem odolať vašim slovám, vašim slzám a vašmu vzdychaniu; vnikajú jako šípy do môjho srdca. Omilostím odsúdených“.

Bolo desať hodín v noci, keď som klepal na dvere väzenia a prosil som strážneho, aby mi dovolil, žeby som zanesol svojim odsúdeným priateľom radostnú zvesť o ich omilostení. Strážny mi to vôbec nechcel uveriť; až keď si bol dvakrát prečítal patričný dokument, presvedčil sa, že mu hovorím pravdu.

Zdalo sa mi, že som najšťastnejším človekom pod nebom, keď som mohol zavolať do ciel odsúdených: „Radujte sa a ďakujte Pánovi, moji priatelia! Nezomriete! Prinášam vám omilostenie!“ Mužovia skoro zamdleli od prekvapenia; plakali a kričali od radosti. Prečítal som s nimi niekoľko ďakovných žalmov, a potom konečne po polnoci som sa odobral na odpočinok, ktorý som tak súrne potreboval po tom vzrušujúcom dni.

Ráno sa skoro shromaždil ľud na popravišti, aby bol svedkom nezvyklého divadla popravy obávaných zločincov. Možno si predstaviť nevôľu davu, keď sa ľudia dozvedeli, že rozsudok smrti je zmenený na doživotné vypovedanie do Botany-bay. Skoro sa bolo čo obávať, že dav urobí útok na väzenie a zlynčuje vrahov. Náčelník polície musel porobiť rozsiahle bezpečnostné opatrenia a odkázal mi, aby som sa neukázal niekoľko dní na ulici.

Trvalo to ešte skoro mesiac, kým odišla loď do Austrálie, ktorá mala týchto a ešte nejaký rad iných trestancov odviezť do kolónie zločincov. Bolo ich v celku asi 70. Odklad som použil na to, aby som svojim sverencom dal úpravu, jako by mohli započat' nový život. Na rozlúčku som daroval každému Nový Zákon katolíckeho vydania, preložený od de Sacy.

Niekoľko mesiacov po tom, čo sa bola odplavila loď, dozvedel som sa, že hlave zbojníkov Chambersovi sa bolo podarilo cestou rozviazať reťazi sebe i niekoľkým spolu zajatým.

Mal úmysel pobíť posádku lodi, aby potom mohol utiecť s ňou na niektoré vzdialené pobrežie. Sprisahanie bolo na šťastie včas objavené, a Chambersa cestou cez Liverpool obesili.

To sa stalo roku 1837. Ušlo viac ako 40 rokov, keď ma (r. 1878) povolali do austrálskej kolónie Botany-bay, aby som tam prednášal o rímsko-katolíckej cirkvi. Keď som prednášal v jednom z tých rýchle sa rozmáhajúcich miest tej zeme, jedného dňa zastal nádherný koč, ťahaný dvoma jemnými anglickými behúňmi, pred domom, v ktorom som býval. Nejaký pán úctyhodného vzostupu vystúpil z koča a pýtal sa po mne. Keď bol sám so mnou, predstavil sa mi ako jeden z tamtých nekdajších zločincov, ktorých omilostenie som bol vymohol.

Že to, čím sa stal, ďakuje popri Bohu mne a preto vraj prišiel aby mi vyslovil svoju vďaku. Rozprával obširne, ako čítaním Nového Zákona, ktorý som mu dal, už na ceste prišiel k poznaniu svojho spasenia, a to výpoveďou: „Hľa, Baránok Boží, ktorý sníma hriech sveta!“ ktorý mu prišiel pred oči, keď ho cestou znepokojovaly a trápily jeho hriechy. Baránok Boží skutočne snal jeho hriechy a učinil nového človeka z neho. Potom zvestoval aj svojim spoluväzňom to isté evanjelium, a že vraj viacerí z nich našli odpustenie svojich hriechov v tých tmavých dierach lodí. Poj svojom príchode do Sydney, v Austrálii, museli vraj konať veľmi ťažkú prácu vo svojich reťaziach; ale že mu tam železné reťazi boli také ľahké ako perie v blaženom vedomí, že mu boli snaté ťažké reťazi hriechu. Už o rok neskoršie mu bola darovaná svoboda pre jeho bezvadné chovanie. Pozdejšie odcestoval do austrálskych zlatých baní. Aby sa mohol nerušene modliť, zvolil radšej cestovať sám. Keď prišiel do kraja zlatých polí, sadol si jedného dňa pri nejakom potôčku, aby pojedol na obed svoj chlieb a čistou vodu uhasil svoj smäd. Kým tak robil s vďakou naproti Bohu, padly jeho zraky na nejaký kameň veľkosti asi husacieho vajca. Ležal na okraji potôčku a lesknul sa v lúčoch slnca. Pri bližšom vyšetrovaní ukázalo sa, že kameň je skoro čistým zlatom. Osamelý pútnik ďakoval Bohu na kolenách za nález. Keď si potom bližšie obzrel miesto, ukázalo sa, že pôda obsahuje mimoriadne mnoho zlata. Vtedy si tam postavil svoju bídu a skoro vykopal majetok zo zeme. Aby nebudil podozrenia, šatil sa veľmi biedne. Keď už mal zlata v hodnote 80.000 funtov šterlingov, uloženého v banke, ponúkli mu ďalších

80.000 za jeho zlatú jamu. Za tú sumu si kúpil súvislý kus zeme, na ktorom založil mesto, ktoré sa rýchlo zväčšovalo, tak že sa stal jedným z najbohatších majiteľov v Austrálii. Jako taký započal potom ešte pilným štúdiom rozmnožovať svoje skromné školské vedomosti, ktoré bol doniesol so sebou z Kanady; potom sa oženil, a Bôh mu daroval peknú rodinu, jako som sa raz pri návšteve v jeho kniežatsky vystrojenom dome mohol presvedčiť. To všetko mi rozprával rečený pán za veľkého pohnutia o veľa obšírnejšie, než to môžem tu podať. Žasnul som náramne nad podivuhodnými cestami, ktorými vodí Boh svojich vyvolených. „Teraz rozumiem tomu“, volal som, „prečo mi vtedy dal Bôh takú moc nad guvernérom Kanady, tak že musel svoliť, aby ste boli omilostení, celkom proti svojej vôli! Milosrdný Boh vás, chcel zachrániť, a ste zachránení. Jeho meno nech je oslávené!“

18. Moje podivuhodné uzdravenie.

Obchodné lodi v jaseň roku 1836 dovezly množstvo na týfus nemocných matrózov do Quebec-u, tak že naša nemocnica námorníkov bola nimi celá naplnená. Loďný týfus je veľmi nákazlivý a nebezpečný. Direktor nemocnice, dvaja lekári a väčšia časť perzonálu boli behom zimy uchvátení nemocou. Ja som bol až do jari 1837 ušetrený od nemoci, hoci som sa denne mnoho stýkal s nemocnými. Ale koncom mája som sa videl byť núteným poprosiť svojho biskupa o zástupcu, lebo som zrejme cítil známe predznaky týfu vo svojom celom tele a pripravoval som sa na smrť, pretože len zriedka kedy niekto unikol. Mal som práve ešte toľko času, aby som uviedol svojho, ešte veľmi mladého zástupcu do jeho nebezpečného úradu, potom som sa položil vo fare na lôžko vo svojej nemoci, aby ma za deväť dní mučila najstrašnejšia horúčka, ktorá mi ponechala iba kožu a kosti.

Na deviaty deň vypovedali lekári biskupovi, ktorý ma navštevoval, že pre mňa už niet nádeje. Prijal som posledné pomazanie a pripravoval som sa na spôsob rímskej cirkvi na smrť. Na desiaty deň som ležal celkom nehybne a nemohol som dostať ani slova cez rty. Môj jazyk bol taký suchý jako kusok dreva. Od počiatku nemoci som nejedol ničoho, len čo som užil niekoľko kvapiek vody, ktorých mi len s námahou mohli

nakvapkať cez sovrené zuby. Moje oči boli od horúčky na toľko prevrátené, že bolo len ich biele vidieť. Ale hoci sa zdalo, že všetka moja telesná sila odumrela, bola moja pamäť, môj rozum, a moje cítenie pri plnom živote, a moja duša pracovala väčšou silou než inokedy. V mojich horúčkových snoch sa mi ukazovali hrozné veci. Raz som sa videl, ako visím zavesený na nitke nad bezodnou priepasťou hlavou obrátený na dol, a druhý raz som bol obkolesený nemilosrdnými nepriateľmi, ktorí vrážali svoje dýky a svoje paloše do môjho tela. Sny boli len krátko trvania, ale zanechali nevymazateľný dojem v mojej mysli.

Smrti som sa zprvu nebál ani najmenšie. Vykonal som všetko, čo predpisuje moja cirkev na spasenie. Každý deň som vydal chudobným svoj posledný groš, postil som sa, nakladal som si tresty, ktoré ma mohli celkom dobre zabiť, vyspovedal som sa s najväčšou bedlivosťou a úprimnosťou a konečne kázal som takou horlivosťou a vážnosťou, že ma preto celé mesto obdivovalo. Moje farizejské ctnosti a moja farizejská svätosť rozširovaly taký okúzľujúci lesk, že moji vysokí cirkevní páni mi už aj boli ponúkli prvé biskupské sídlo v Oregone a vo Vancouver. Okrem toho som prosil všetkých svätých počnúc od Panny Márie až po posledného svätého a volal som vážne o ich prímluvu za spásu mojej duše.

Trinástu noc, keď sa boli utiahli lekári, ktorých som nemal menej ako päť, povedali po tichu obom vikárom, ktorí strážili pri mne: „Už je mŕtvy, alebo ak nie je ešte, tak sotva už bude žiť niekoľko minút; už je studený a nedýcha, a už nebadáme pulzu.“ Tie slová, jakokoľvek boli ticho vyslovené, dopádaly jako hrom do mojich uší. Dvaja mladí kňazi, ktorí ma zo srdca milovali, vypukli v hlasitý nárek, tak že farár a tí druhí vikári, ktorí boli odišli na odpočinok, prišli do izby a začali tiež plakať.

Slovo lekárovo: „Je mŕtvy!“ mi razom ukázalo nebezpečenstvo, v ktorom som sa nachádzal, že by ma mohli pochovať za živa. Neopísateľná hrôza ma pochytila pri tej myšlienke. Studená, ľadová vlna začala pomaly, ale s neodolateľnou silou sa pohybovať od mojich rúk a nôh smerom k srdcu -- istý to znak blížiacej sa smrti! V tom okamihu snažil, som sa s vynaložením všetkých svojich síl vydať si počet zo svojej nádeje na spasenie volajúc k tomu Matku Božiu o pomoc. A tu mi bo-

lo, jako čo by nejakú váhu položil sa predo mňa. V jednej miske som videl všetky svoje dobré skutky i svoje kajania, ale v druhej miske všetky svoje hriechy. Moje dobré skutky sa mi videly jako zrnko piesku pri porovnaní s bremenom mojich hriechov.

To strašné zjavenie rozborilo moju bludnú farizejskú ubezpečenosť a naplnilo moju dušu nevysloviteľnou bázňou. Nemohol som volať ani k Bohu ani ku Kristu o sľutovanie, lebo som veril podľa učenia svojej cirkvi tuho a pevne, že obidvaja sa hnevajú na mňa pre moje hriechy. Vo svojom strachu obrátil som sa na sv. Annu a na sv. Filoménu. Prvej z tých svätých som bol dal svoju dôveru od toho času, jako som videl tie bezpočetné bádla a tabuľky s venovaním v chráme „dobrotivej sv. Anny severa“ kým sv. Filoména bola vtedy v móde. Hovorilo sa, že pred nedávnom objavili jej mŕtvolu podivuhodným spôsobom, a celý katolícky svet bol naplnený divami, ktoré vraj byly učinené prímluvou rečenej svätej. Jej obraz bolo vidieť v každom dome, jej medailu skoro na každom hrdle, a jej mene bolo na rtoch každého človeka. Ja som mal dokonalú dôveru v tie dve sväté, že by mohly dosiahnuť jakúkoľvek milosť pre mňa, a preto som volal na ne, žeby sa modlily za mňa Bohu a prosily ešte o niekoľko rokov života. A pri tom som sľuboval s celou vážnosťou, že sa v budúcnosti chcem ešte viacej kajať a žiť svätý život a že sa aj s väčšou horlivosťou než kedy venujem službe chudobných a nemocných. Okrem toho som sľúbil, že zavesím obraz obidvoch svätých v chráme sv. Anny, ktorý bude až po koniec sveta zvestovať ich veľkú moc na nebi, ak vymôžu moje uzdravenie a dajú mi zase moje zdravie.

Divná vec! Sotva som dokončil svoju modlitbu, videl som nad sebou sedieť sv. Annu a sv. Filoménu v prostred žiariaceho svetla na oblaku, nádherne pozlátenom! Sv. Anna bola veľmi stará a vážna, naproti tomu sv. Filoména mladá a pekná. Obe sa láskavo dívaly na mňa. Ale pravda láskavosť sv. Anny bola pomiešaná s toľkou vážnosťou a hlbokou úctou, že mi jej pohľad nebol príjemný. Zato sv. Filoména sa dívala na mňa s výrazom takej blahosklonnosti a láskavosti, nadľudskej lásky a dobroty, že som cítil, ako ma k nej ťahá niečo magnetickou silou. Vravela mi: „Vyzdravieš!“ A videnie hned zmi-zlo.

A ja som bol uzdravený, cele uzdravený! V tom momente, keď tie dve sväté zmizly, prešlo čosi jako elektrický úder celou mojou bytosťou. Bolesti boli tam, jazyk bol rozviazaný, čuvy dostaly svoju obvyklú silu. Mohol som otvoriť oči; studené jako ľad smrteľné vlny, ktoré chcely preniknúť k srdcu, premenily sa v príjemné teplo, ktoré, nieslo život a silu do všetkých častok môjho tela. Pozdvihol som svoju hlavu, vystrel som svoje ramená, ktorými som tri dni nebol pohl, a obzerajúc sa po izbe uvidel som štyroch kňazov. Povedal som im: „Som uzdravený! Prosím, dajte mi niečo jesť; som hladný“.

Užasli nad mieru, vyskočili dvaja z nich ku mne a ovinuli svoje ramená okolo môjho tyla, aby ma podopreli a upravili mi podušku, aby som mohol sedieť. Dvaja druhí bežali ku stolu, na ktorom boli všelijaké pochútky, ktorými ma boly zaopatřily dobré mníšky z Quebec-u. Kňazi neverili, že mi je ozaj lepšie, lež, ako mi neskoršie vyznali, považovali moje divné počínanie za posledné zblknutie vyhasínajúceho života. Avšak, skoro sa presvedčili o inom, keď uvideli, jako hltavo som jedol, a počuli, jako som hovoril s nimi a ďakoval Bohu radosťou pohnutým, keď aj ešte len slabým hlasom.

„Ako je to?“ pýtali sa. „Lekári nám povedali včera večer, že ste mŕtvy, a preto sme celú túto noc oplakávali vašu smrť a modlili sme sa za vašu dušu, aby sme ju vykúpili z plameňov očistca, a teraz máte takú dobrú chuť a ste taký veselý a cítite sa tak dobre!“

„Vec sa má takto,“ povedal som. „Nebol som mŕtvy, ale blízky tomu.“ A tak som im rozprával, čo som práve zažil. Kňazi zanemeli od úžasu; oči sa im naplnily slzami radosi, a začali spievať: „Te Deum“.

Ráno sa rozniesla zvesť o mojom zázračnom uzdravení rýchle po meste. Lebo nie len že som mal mnoho príbuzných medzi občanmi Quebec-u, ale aj nie menej ako 1800 spovedných detí, ktorí ma milovali a ctili jako svojho duchovného otca. Ako ďaleko išli v tom, nech dokáže nasledujúca skutočnosť. Jeden z mojich lekárov bol upozornil susedov fary, že jakýkoľvek hrmot alebo krik mi zapříčiňuje najväčšie bolesti v mojom zapálenom modzgu. Na to pokryli všetky cesty na okolí slamou na tľsto niekoľko palcov, aby som nepočul hrkotu vozov a dupotu koní.

Prirodzene prišli aj lekári, aby videli, čo sa to so mnou stalo. Najprv neverili svojim očiam. Večer pred tým sa ma už boli vzdali, a teraz som bol úplne zdravý. Ani stopy viacej po horúčke, nič nebolelo, všetky funkcie tela i duše boli celkom normálne. Pýtali sa ma zovrubne na všetko, čo sa to so mnou dialo, a ja som im rozprával všetko otvorene. Dvaja z lekárov boli rímsko-katolíci, ostatní traja boli protestanti. Tí prví, jako sa zdalo, verili divu, tí druhí oproti tomu vyhlásili v mene vedy a rozumu, že sa to dialo prirodzenou cestou.

Dr. Douglas, už tam prv menovaný nemocenský lekár, sa namáhal, aby ma presvedčil o tom. Náhle uzdravenie vysvetľoval tak, že to spôsobila moja pevná vôľa, mocou ktorej som odolal smrti, keď som cítil, že je blízko. Že sa mi vodilo nejako tak, ako sa vodieva pacientovi, ktorý pri pohľade na kliešte zubného lekára ztratí zúrivú bolesť. Videnie, ktoré som mal, nebolo vraj ničím iným, ako prirodzený obrat nemoci, ktorý nastal preto, že som porážal smrť ako hrdina. Doktor mi gratuloval k môjmu, jako myslel, mnou samým dobytému víťazstvu a prial mi, aby som vždy tak úspešne zdolával smrť; potom že sa budem tešiť dlhému životu.

Ja som si prirodzene vtedy nemohol osvojiť také vysvetlenie, ale radšej som chcel zotrvať vo svojej viere v moc svätých. Súc verný svojmu sľubu dal som namaľovať obraz oboch svätých, ktoré sa byly zjavily na moju záchranu. Nejaký maliar, ktorý vykonal svoje štúdiá v Ríme, vyhotovil ho podľa toho, jako som mu to udal. Predstavoval ma, jako som ležal na svojej posteli a dostal zjavenie sv. Anny a sv. Filomény. Tri mesiace po svojom uzdravení som zaniesol obraz do chrámu sv. Anny, kde bol nejaký môj príbuzný farárom. Ale jako som užasol, keď ma človek, ktorý, aby bolo dobre rozumené, bol kňazom pri tom pútnickom chráme, zrovna vysmial, že som taký sprostý jako nevedomý ľud a verím v nejaký div, vykonaný od svätého. Keď som mu porozprával o svojom uzdravení, dal mi to isté vysvetlenie, jaké mi dal tamten protestantský lekár. Keď som sa ho na to pýtal, prečo je v jeho chráme povešané toľko bariel, povedal mi so smiechom, že 90 proc. bariel pochádza od niekdajších žobrakov, ktorí ich upotrebovali len nato, aby dostali viacej almužien, a ktorí konečne, keď už boli dost' nažobrali, zbavili sa ich obyčajne takýmto spôsobom pod zámienkou, že byly zázračne uzdravení.

Napriek všetkému tomu som nechal maľovaný obraz, ktorý ma stál 200 dolárov, zavesiť v pútnickom chráme a rozprával som ohromnému množstvu ľudu, ktorý sa bol dohrnul pre tú príčinu, o zázraku, ktorý tie dve sväté vykonal na mne. Následkom toho prichádzaly tisíce a tisíce, aby sa modlili pred obrazom, až keď ho biskupským nariadením roku 1858 strhli, lebo sa zaľúbilo Bohu otvoriť moje oči, a ja som verejne po celej Kanade odvolal svoj drevnejší blud, v ktorom som sa nachodil, keď som veril v uzdravenie, spôsobené svätými. Mesiac po svojom obrátení, roku 1858, som totiž znova onemocnel na lodný týfus, tedy 21 rokov neskoršie, a zase som ho bol dochytiteľ pri návšteve nemocného. Smrti som sa už nebál, lebo teraz som už nehľadal svojej spravodlivosti vo vlastných skutkoch, lež som ju našiel v krvi Baránkovej. Ale keď som na 13. deň bol zase celkom v tom istom stave jako pred 21 rokmi, vtedy som povedal Pánovi: „Drahý Pane Ježišu, rád by som išiel k Tebe, ale ak je to Tvoja vôľa, aby som ešte niekoľko rokov smel šíriť svetlo evanjelia medzi mojimi krajanmi, večne by som Ťa za to oslavoval“. Sotva som dokončil modlitbu, uvidel som, ako maširuje proti mne celý tucet biskupov, ozbrojený mečami, aby ma zabili. Keď prvý pozdvihol proti mne svoj meč, aby mi ním rozťal hlavu na poly, zúfale som sa postavil oproti nemu, vytrhol som mu ho a jedným úderom som mu zťal hlavu s trupu a tak som urobil všetkým dvanástim. Keď sa posledná hlava skotúlila na zem, privolal som svojim priateľom, ktorí plačúc stáli okolo mojej posteli domnievajúc sa, že som už mŕtvy: „Či nevidíte tých hláv a tej krvi ležať na zemi?“

V tom istom okamihu ma prenikol nejaký elektrický úder od hlavy až do nôh. Bol som uzdravený, dokonale uzdravený, a to teraz nie len na tele, ale i na duši! Teraz som videl zreteľne, že ani prvé moje uzdravenie nebolo dielom svätých, ale dielom Božím skrze Jeho Syna, Ježiša Krista.

19. Vymenovaný za farára v Beauporte.

21. september 1838 bol pre mňa smutnými dňom. Toho dňa totiž som dostal list od svojho biskupa, ktorý mi oznamoval, že som vymenovaný za farára v Beauporte. Často som vravel svojim kolegom, keď sme hovorili o rôznych farách, že by som nikdy nechcel ísť do Beauportu. Tá farnosť, ktorá bola

jakýmsi predmestím Quebec-u, sa totiž plným právom považovala za vlastné hniezdo opilcov celej Kanady. Pôda obce bola síce neprevyšiteľne úrodná; v záhradách rástly najvýbornejšia zelenina a najvýbornejšie ovocie; nádherné lesy dávaly dosť dreva pre celé mesto a krome toho mala obec nevyčerpatel'né vápencové kameňolomy; ale jej občania sa napriek tomu počítali k najchudobnejším, najotrhanejším občanom celej zeme.

Odkiaľ to pochodilo, mohol vidieť človek na tržné dni, keď celá cesta, ktorá viedla z Quebec-u do Beauportu, bola plná opilých ľudí. Ako často som počul krik opilých a videl bariny krvi, ktoré zanechaly ich pračky na ceste.

Môj predchodca, reverend Begin, ktorý spravoval cirkev od roku 1825, držal s veľkým rímsko-katolíckym teológom Liguori-m, ktorý učil, „že človek nie je vinný hriechu opilstva, dokiaľ vie rozoznať ihlu od voza sena.“ A zdá sa, že i jeho cirkevníci sa klonili k tomu názoru.

List biskupov ma zasiahol ako blesk hromu z čista-jasna. No, nádej som sa, že nešťastie sa dá ešte odvrátiť, pretože mi bolo známe, že nie málo kňazov bažilo po farnosti, mnou pohrdnutej. A tak som bežal prosto do biskupského paláca a použil som všetko svoje umenie prehovárať, aby som urobil pochopiteľným jeho eminencii, že musí poslať niekoho iného do Beauportu. Biskup vypočul moje dôvody s veľkou trpezlivosťou a dobrotivosťou, ale potom mi odpovedal: „Môj milý pán Chiniquy, vy vždy znova zabúdate, že slepá a bezpodmie- nečná poslušnosť oproti vyšším je najvyššou ctnosťou dobrého kňaza. Vy ste mi už narobili mnoho ťažkostí tým, že ste sa zdráhali stať sa biskupom v Oregone. Teraz vás musím z ohľadu na svoju autoritu a na vaše vlastné dobré prinútiť, aby ste poslúchli moje volanie. Opilstvo Beauport'anov menujete jako jeden z dôvodov, pre ktoré sa nemôžete stať farárom tej cirkvi. Ale práve preto padla moja voľba na vás, lebo vy ste jediným kňazom v mojej diecéze, ktorý môže podujat' nádejný boj proti tomu hlboko zakorenenému ošklivému zlu. A tedy čo som písal, písal som. Vy ste už aj zapísaný v našom úradnom zázname jako farár v Beauporte, a vy ním aj zostanete, dokiaľ nenájdem lepších dôvodov ako tie, ktoré udávate, aby som v tom niečo zmenil. A ani nieto nijakej príčiny vás ľutovať. Beauport nie len že je z tých farností, ktoré majú najpeknejšiu

polohu v zemi, lež tamojší farár má aj celkom pekný príjem. Keďže vaša fara stojí pred bránou hlavného mesta zeme, môžete razom požívať i prednosti mesta i príjemnosti vonkova. Ozaj by som už nevedel, čo by som vám mohol príjemnejšie ponúknuť!“

Tak som musel poslúchnuť, hoci sa to stalo s ťažkým srdcom. Keďže môj predchodca bol preložený do veľmi vzdialenej farnosti, chcel pred svojim odchodom predať svoj nábytok na licitácii a povolal ma láskovo ku dražbe sľubujúc mi dlhý úver, aby som si vzal, čo sa mi bude ľubiť... Keď som prišiel, bola už celá cirkev shromaždená pred farou, čiastočne, aby povedali odchádzajúcemu farárovi s Bohom, čiastočne, aby videli nového farára. Netrvalo to dlho, keď som spozoroval, že moja malá a chudá postava urobila na ľudí zlý dojem, lebo ich doterajší farár, mimoriadne vysoký a širokoplecí pán, ma úplne zatônil.

Ľudia si celkom voľne vymieňali svoje názory o mne. „Je sotva väčší ako moja tabaková škatuľa,“ mienil jeden, nie ďaleko odo mňa. „Nazdám sa, že by som ho mohol strčiť do vrecku na veste“, potvrdil iný. „Vyzerá jako suchá sardína,“ šeptala nejaká žena svojej susede so smiechom, tak hlasite, že som to mohol počuť. Keby som bol mal viackej obratnosti odpovedať, bol by som tak mohol ľahko získať srdcia pre seba. Ale žiaľ, vtíp nepatrí k mojím prirodzeným vlohám. (? Prekladateľ.)

Keď už bola trvala dražba viackej hodín, razom zdvihli obrus s veľkého stola. Objavilo sa neuveriteľné množstvo pohárov na víno a na pivo, prázdnych fliaš aj krčahov každého druhu. Všetko sa smialo a tleskalo rukami pri pohľade na to. Oči všetkých sa obrátili na mňa, a všetci volali jako jednými ústy: „To je niečo pre vás, pán Chiniquy!“

Bez toho, že by som bol čo len na okamih rozmýšľal, odpovedal som: „Neprihádzam do Beauportu, aby som kupoval fľaše na víno a poháre na víno, ale nato, aby som ich porozbíjal!“

Tie slová padly jako iskra do suda s pušným prachom. Rozpútaly opravdivú búрку rozhorčenia oproti mne. Priam ma zasypali nadávkami a preklínaním. Ľudia boli totiž podnapilí, preto že ich farár dal častovať pivom a rumom.

Ja som uznal za dobré uvrznúť tak rýchle, jako bolo možné, a dal som sa na cestu priamo do biskupského paláca. Tam som porozprával svojim predstaveným, čo som prvé zažil u Beauportanov a povedal som: „Vidíte, môj pane, že svojou nerozmyslenou a prenáhlenou odpoveďou som navždy ztratil dôveru ľudí. Už teraz ma nenávidia, a ich brutálne nádvky ma triafaly jako ohnivé šípy. Radšej zomriem, ako by som mal budúcu nedeľu hovoriť takým spustlým ľudom. Necítim sa ani mravne ani telesne dost' silným, aby som tam mohol niečo vykonať!“

„Tu som ja cele iného názoru,“ odvetil biskup. „Ľudia chceli zrejme zkúsiť len vašu odvahu, keď vám ponúkali, aby ste si kúpili tie poháre. Keby ste boli pristali na to, cirkev by bola hneď od počiatku ztratila všetok rešpekt pred vami; ale takto videli ľudí, že ich nový farár je statný a nebojácny človek. Práve to je to, čo potrebujú Beauportania. Ja ich znám od mnoho rokov. Sice sú oddaní opilstvu, ale odhliadnuc od tej neresti, sú istotne najlepšimi ľuďmi, jakých možno nájsť. A keď aj nemajú nijakého vzdelania, majú zato kus zdravého rozumu a okrem toho všeliktoré dobré vlastnosti, ktoré istotne skoro objavíte. Vy ste svojím otvoreným slovom ľudí len trochu prekvapili, že ste vraj prišli porozbíjať poháre a fľaše; ale len mi uverte, Beauportania vám budú ešte vd'ační za to, keď splníte to proroctvo. Sice je pravda, že by to bol zázrak, keby sa ľudia v Beauporte stali miernymi; avšak nezúfajte si, dúfajte v Boha, bojujte jako dobrý vojak Ježiša Krista, a víťazstvo vám nevystane!“

Priateľské slová biskupove mi dobre robily, a keby som aj ešte vždy bol radšej išiel niekam k zapadlým lesom, najodľahlejším od sveta, ako do Beauportu, predsa som sa už len chcel odvážiť v dôvere v Boha na to, lebo ved' som si musel povedať, že tento môj osud je spravedlivo zasluženým trestom za to, že som odmietnul biskupské sídlo v Oregone.

20. Prvá nedeľa v Beauporte.

Nedeľa, ktorá nasledovala po nešťastnej dražbe, bola krásnym dňom, a kostol v Beauporte sa naplnil do posledného miesta, lebo ľudia očakávali s napnutím, aby videli svojho nového farára po prvý raz pred oltárom a na kazateľnici.

Predchádzajúce tri dni som strávil na modlitbe a pri pôste. Je sotva možné, aby niektorý kňaz alebo kazateľ evanjelia vyšiel na kazateľnicu s hlbším pocitom veľkej zodpovednosti, ako som to ja cítil toho dňa. Tomu, čo hýbalo mojím srdcom, dal som výraz kázňou o 1. Kor. 9, 16: „Ale beda by mi bolo, keby som nezvestoval evanjelia!“ Hlboko dotknutým srdcom som vyložil poslucháčom strašnú zodpovednosť farárovu. Po kázni som im povedal: „Prosil by som vás, keby ste mi vykonali nejakú žiadosť. A keď sa to deje po prvý raz, istotne mi vykonáte moju prosbu. Práve som hovoril o povinnostiach vášho úbohého mladého farára oproti vám. Teraz by som rád, aby ste prišli dnes odpoľudnia o pol tretej ešte raz, aby som vám mohol povedať, aké vy máte povinnosti voči svojmu farárovi.“

Na určenú hodinu bol kostol čo možné ešte viacej naplnený ako ráno. Zdalo sa, že milosrdný Bôh ešte viacej požehnal druhú kázeň ako prvú. Jej text znel: „A keď vyženie (Pastier) všetky svoje vlastné ovce, ide pred nimi, a ovce idú za ním, preto že znajú jeho hlas.“ Ján. 10, 4.

Dve kázne jednu nedeľu! To bola predsa v rímsko-katolíckej cirkvi v Kanade neslýchaná novota, za ktorú som si hneď so strany biskupa a susedných farárov utŕžil nejednu horkú poznámku. Všetci tvrdili jednomyselne, že chcem byť malým reformátorom. Nepochybovali o tom ani najmenšie, že si chcem vo svojej vysokomyseľnosti zadovážiť u ľudu povest' najhorlivejšieho kňaza v Kanade. To hovorili nie len za mojím chrbtom, ale mi viac ako raz vrhli obvinenie svrchovane urážajúcim spôsobom do tváři. No, Bôh vie, že som chcel len to, aby som zdržal ľudí od toho, aby neišli do krčmy, a to tým, že som ich väčšinu nedel'ného dňa držal v kostole. Avšak zároveň som sa tiež nádejal, že pravdy, ktoré som im kázal, lepšie dokážu svoju zachraňujúcu a znovarodiacu moc, keď ich budem môcť dvakrát v ten istý deň predložiť v rôznej podobe. Toto opatrenie sa aj skutočne dokázalo požehnaným, tak že som i pri všetkom odpore za štyri roky svojho úradovania v Beauporte každú nedeľu dvakrát kázal.

Preraziť ešte s inou novotou sa mi predbežne nepodarilo. Chcel som totiž v Beauporte, jako to páter Mathew bol už urobil v Irsku, uviesť do života spolok miernosti. Úmysel som

najprv verne sdělil svojmu biskupovi v nádeji, že použije svoj vplyv v dobro môjho plánu. Ale on ma iba vysmial a znovu mi zakázal vykonať, čo som zamýšľal.

„Také spolky miernosti sú protestantským zariadením,“ povedal. Kážte proti opilstvu, ale nechajte počestných ľudí, ktorí nie sú nijakými opilcami, na pokoji! Pavel kázal Timoteovi, aby pil víno. Nože nechodme ďalej, ako išli apoštolovia.“

Tá odpoveď ma veľmi zklamala, ale ja som sa nedal odvieť od svojho plánu. Chcel som to zkúsiť so susednými farrármi, či by sa azda oni nespojili so mnou ku križiackemu ťaženiu, ktoré som zamýšľal podujat' proti požívaniu opojných nápojov, aby sa i v Kanade dosiahlo to isté, čo dokázal páter Mathew v Irsku. Ale aj kňazi s výnimkou jedného jediného ma proste vysmiali a žiadali ma v mene rozumu, aby som nikdy viac nepovedal ničoho proti ich „poháru vína.“

Aký smutný som bol, keď tak všetky moje nádeje boli rozbité na trosky, nádeje, ktoré som prechovával pre svojich úbohých Beauport'anov a pre celú Kanadu, nedá sa opisať. Bôh vie, koľko slz som preliat, koľko nocí prebdel, ako som študoval, ako som sa modlil a rozmýšľal o prostriedkoch a o spôsobe, jako vykonať to, čo som vtedy považoval za jedinú záchranu pre svoj úbohý ľud. Obrátil som sa na všetkých svätých v nebi s prosbou o viac sily a svetla. Lebo som bol rozhodnutý stoj čo stoj predsa len založiť spolok miernosti. Konečne som sa rozhodol, že napíšem páterovi Mathewovi a požiadam ho o radu a o prímluvu. Odpovedal mi výmluvnými slovami a naliehal na mňa, aby som len započal a nedal sa odstrašiť nijakým odporom ľudí, ale aby som spoliehal jedine na Boha.

Múdra a kresťanská rada zbožného irského kňaza mi znela jako hlas Boží. Keď som prečítal jeho list, padol som na svoje kolená a vravel som: „Ty vieš, môj Bože, že nie som ničím iným ako úbohým hriešnikom. Tvoj neužitočný sluha nemá ani svetla ani sily. Preto vojdí Ty sám do môjho srdca a veď ma v tom diele miernosti, ktoré si mi Ty dal do mysli, aby som ho podujal. Bez Teba nemôžem vykonať ničoho, ale s Tebou všetko!“

To bolo v sobotu večer, 20. marca 1839. Nasledujúci deň bola prvá pôstna nedeľa. Po kázni som povedal cirkvi nasledujúcu reč: „Už som vám častejšie povedal, že verím, že som od Boha povoláný nato aby som urobil koniec nevysloviteľnému

nešťastiu a zločinom, ktoré tu v celej našej zemi zapríčiňuje požívanie opojných nápojov. Alkohol, lieh, je najväčším nepriateľom vašich duší a vašich tiel ako je aj najnebezpečnejším nepriateľom našej drahej vlasti a nášho svätého náboženstva. Toho nepriateľa musím zničiť, ale ja to nemôžem sám vykonať. Musím utvoriť armádu a v prostredku pozdvihnúť prápor, okolo ktorého sa shromaždia všetci tí, ktorí chcú byť dobrými bojovníkmi Ježiša Krista. On sám bude našim generálom; on nás požehná a posväti a povedie nás k víťazstvu. Navrhujem vám, aby sme nasledujúce tri dni venovali prípravám pre utvorenie takej armády. Kto sa chce dať zaradiť do nej, ten nech príjde a ztrávi dni so mnou na modlitbe a pri pobožnosti pred našimi svätými oltármi. Všetkých vás pozývam v mene nášho Spasiteľa Ježiša Krista, ktorý je každý deň znova križovaný alkoholom. Pozývam vás v mene svätej Panny Márie a všetkých svätých aj anjelov, ktorí plačú nad zločinními, spôsobenými opojnými nápojami. Pozývam vás vo mene žien, ktoré vidím plakať tu v našom strede, pretože ich muži sú oddaní opilstvu. Pozývam vás v mene rodičov, ktorých srdcia idú puknúť, pretože ich synovia sú opilcami. Pozývam vás v mene mnohých detí, ktoré sú hladné, nahé a opustené od svojich rodičov, oddaných opilstvu. A konečne vás pozývam v mene vašich vlastných nesmrteľných duší, ktoré večne zahynú, ak obor alkohol, veľký boriťel, nebude zapudený z nášho stredu.“

21. Ruka Božia v zakladaní spolku miernosti v Beauporte.

Pondelok po tamej prvej pôstnej nedeli bol kostol o 8. hodine ráno už nabitý. Bol som verejne vyhlásil, že toho dňa mám úmysel založiť spolok miernosti. Svoju prvú reč som povedal o pol deviatej, druhú o pol jedenástej hodine, tretiu o dvoch hodinách a štvrtú o piatej hodine. Prestávky medzi prednáškami boli vyplnené prednesmi spevu, ktoré som osobitne vyvolil pre ten cieľ. Moje prednášky boli častejšie prerušované hlasitým plačom a závdychmi ľudí, medzi ktorými sa ukazovalo zvláštne hnutie. Už prvého dňa prišlo 75 mužov, a to z najhorších opilcov, a postavili sa pod prápor miernosti. Druhého dňa som povedal zase štyri reči ešte s väčším úspechom. Dve sto mojich drahých cirkevníkov vstúpilo do armá-

dy, ktorú sme chceli utvoriť do boja proti ich najhoršiemu nepriateľovi. Dokonca neopísateľné je to, čo sa stalo na tretí deň z tých pamätihodných dní, keď prostred slz, vzdychov a radostných výkrikov ďalších 300 osôb prisahalo pred Bohom, že sa nikdy viac nedotknú opojných nápojov, ani ich neokúsia ani ich nebudú predávať. Za tri dni prevzalo viac ako dve tretiny mojich ľudí záväzok miernosti, a prisahali slávnostne v prítomnosti Božej pred svojimi oltármi: „Pre lásku Kristovu a z milosti Božej sľubujem, že už nikdy viac nebudem užívať liehové nápoje vynímajúc ako liek. . . . Taktiež sľubujem, že vykonám všetko, čo bude v mojej moci, aby som svojim slovom a príkladom pohlol aj iných k tomu, aby doniesli tú istú obeť.“

Účinok toho verejného zrieknutia sa bol podivuhodný. Väčšina mojich cirkevníkov sa celkom premenila, nie mnou, ale priamym účinkom veľkého a milosrdného Boha, ktorý jediný môže zmeniť ľudské srdce.

Hromada ľudí zo susedných obcí, menovite z Quebec-u, sa bola dostanovila zo zvedavosti do môjho kostola. Preto sa zvesť o podivuhodných udalostiach rýchle rozšírila po zemi. I francúzske i anglické noviny zaznamenaly o tom zpravu, a to všeobecne v priateľskom smysle. Ale kým protestanti z Quebec-u ďakovali Bohu za to, čo sa stalo, menovali ma katolícki Kanaďania, na čele s kňazmi, bláznom a kacírom. Už druhého dňa po tom prebudení som povolal susedných kňazov, žeby prišli a videli, čo Pán koná medzi nami, ale neprišiel nikto. Ani mi len neodpovedali krome jedného jediného, farára Charlesburgu, ktorý mi poslal listok nasledujúceho obsahu: „Môj milý oltárny brat! Prosím, odpustite mi, keď vzhľadom na rešpekt, ktorý som dlžen sám sebe, neprijdem, aby som sa díval na vaše hlúposti. Vám oddaný Pierre Roy.“

Ak boli moji úradní bratia na toľko pohnevaní na mňa, o koľko viac moj duchovný predstavený, biskup! Jeho nevôľa neznala hraníc. Už o niekoľko dní som dostal od neho predvolanie, v ktorom žiada odo mňa zpravu a počet z môjho „podivného chovania sa“. Keď som sa dostanovil pred neho, takto ma oslovil: „Či je to možné, pán Chiniquy, že by ste môj zákaz zakladať vo svojej cirkvi taký smiešny spolok miernosti boli tak skoro zabudli? Keby ste boli len sám seba kompromitovali tou protestantskou komédiou,

lebo to nie je ničím iným, bol by som mlčal a vás ľutoval; ale vy ste kompromitovali našu svätú religiu, naše náboženstvo, zavedením spolku, ktorého pôvod je vonkoncom kacírsky. Velkovikár Demars mi povedal, včera večer, že vy prv alebo neskoršie istotne prejdete k protestantom, a toto je vraj prvý k tomu krok. Či nevidíte, že vás chvália jedine protestanti? Či sa nehanbíte za to? Nastúpená cestá vás istotne vedie do vašej zkazy. Vy ste sa verejne urobili smiešnym, a obávam sa, že už od teraz bude pre vás nemožným prospešné účinkovať nie len v Beauporte, ale aj všade v celom mojom biskupstve. Nechcem to pred vami kryť: keď som včera počul od očitého svedka, čo ste urobili, myslel som najprv, že vám zakážem každú ďalšiu duchovnú činnosť a že vás suspendujem, zbavím úradu. Len nádejou, že sami zase napravíte to, čo ste urobili, som sa dal zdržať od toho kroku. Nadejem sa, že sami rozpustíte ten protikatolícky spolok a sľúbite mi, že urobíte tými novotám koniec, ktoré príliš zapáchajú kacírstvom, než aby ich váš biskup mohol trpieť.“

Ja som odpovedal: „Môj pane, vaša milosť vie, že som sa celkom proti svojej vôli stal farárom v Beauporte, ale i dnes potrebujete povedať iba slovo, a vzdám sa bez reptania, aby ste mohli lepšieho kňaza postaviť na čelo cirkvi, ktorej obyvateľstvo pravda je dnes najvýbornejšie a najtriezvejšie z celej Kanady. Ale ja by som sa vzdal len pod tou podmienkou, že mi dovolíte verejne vyhlásiť, že môjho predchodcu nikdy nepokarhal jeho biskup, hoci za 23 rokov nechal svojich cirkevníkov pokojne sa váľať v ich opilstve; ale že ja som upadol u svojho biskupa do nemilosti, a že ma zahnal z fary preto, že som z Božej milosti mohol byť nástrojom nato, aby som z tých opilcov urobil najtriezvejší ľud v celej zemi.“

Keď videl biskup, že sa nedám zastrašiť, natiahol inú strunu. Povedal: „A či nevidíte, že slávnostné sľuby, ktoré ste vynútili od úbohých opilcov, boly dané priskoro a nerozmyslene? Ľudia zrušia svoj sľub pri prvej príležitosti, a potom bude ich neskorší život, keď len sa pominie vzrušenie, horší, ako bol prvý.“

„Je pravda, toho by sa bolo čo obávať,“ povedal som, „keby zmena, ktorá to predchádzala, bola mnou spôsobená. Ale preto, že je dielom Božím, netreba sa obávať ničoho.“

Ludské diela sú slabá a krátkeho trvania; ale Božie diela naproti tomu sú pevné a stále. A potom čo sa týka výčitky, že miernosť je protestantským zariadením, myslím práve, že by to bolo smutné svedectvo, ktoré by sme vystanovili svojej katolíckej viere, keby sme ponechali iba protestantom snažiť sa o miernosť. Ale to nie je tak, lebo je známe, že pátera Mathewa, ktorý ma tiež povzbudil k môjmu podujatiu verejne za to chválil jeho biskup, a dokonca mu i pápež dal svoje požehnanie, pretože obťahuje Irsko sieťou spolkov miernosti. Ale mňa tu hania kňazi i môj biskup, lebo som podujal rovnaké dielo.“ Kým som ešte hovoril, hlásil biskupský tajomník nejakého pána, ktorý vraj musí hneď a hneď hovoriť s jeho eminenciou. Na moje veľké uľahčenie ma prepustil biskup. Na každý spôsob bol sám rád, že sa takým ľahkým činom dostal zo slepej uličky, do ktorej sa bol dostal so mnou.

S jedinou výnimkou práve menovaného tajomníka zaobchodili so mnou v nasledujúcich dňoch a týždňoch všetci kňazi, ktorí ma stretli, so zrejším opovržením. Jeden z nich, ktorý mal známych v Beauporte, vzal si dokonca prácu chodiť po mojom sbore a hovoriť ľuďom, že som sa zbláznil, a že najrozumnejšie, čo by mohli urobiť, je, aby pili na moje zdravie, keď idú do mesta. Avšak neprišiel ďaleko so svojou dobrou radou, lebo už v treťom dome mu odpovedala nejaká žena: „Či je náš farár blázon preto, že robí ľudí triezvymi, neviem; ale viem to, že vy ste vyslancom diablovým, keď dávate môjmu mužovi radu, aby znova započal piť. Vy sami viete, že bol jedným z najhorších pijanov a jako často ma bil, a v jakom hlbokom nešťastí sme trčali. A teraz, keď vzal na seba záväzok miernosti, sa máme dobre, a vy ho chcete zase odvrátiť! Practe sa preč, lebo ináčé vás ja zažením svojou metlou!“ A istotne by bola aj vykonala svoju hrozbu, keby kňaz nebol včas zutekal. No, zatým som musel pravda znášať ešte mnoho opovrzenia zo strany kňazov, ale za to som mal bohatú náhradu v statnosti zachránených pijanov.

22. Odpor kňazov zlomený.

Zmena, ktorá sa diala v Beauporte miernosťou, bola taká nápadná, že ruhači museli mlčať zahanbení. Ľudia oprávali domy, platili dlhy, slušne šatili deti. Najväčším dôkazom pre-

nikavej zmeny, ktorá bola nastala, bolo práve zamknutie siedmych krčiem s najlepším odbytom v obci, ktorých majitelia boli prinútení hľadať si iný zárobok. Pokoj, šťastie, blahobyť a pilnosť zavítaly; hýrivosť, bitky a všeobecná bieda, ktoré predtým vládly, zmizly. Vďaka a úcta ľudí oproti ich mladému farárovi neznala hraníc, a jakú lásku a jaký obdiv som ja mal pre nich, sa tiež nedá opísať.

Preto, že miernosť doniesla obci tak mnoho požehnaní ako v hmotnom tak i v mravnom ohľade, bolo len prirodzené, že si aj v susedných obciach začali žiadať jej zavedenie. Ženy pijanov sal pýtaly: „Prečo nerobí aj náš farár toho, čo urobil farár v Beauporte?“

Jedného dňa prišla nejaká žena, ktorej muž bol pijanom a premrhal jej celý jej majetok. Rozprávala mi, ako prosila svojho farára, žeby ma zavolať, aby som aj v jeho cirkvi zaviedol miernosť, ale že ju hrubo odbyl. Žena vravela so slzami „Jako je to možné, že sú naši kňazi takí ľahostajní oproti našim bolestiam a môžu sa pokojne dívať, ako nás trápi diabol pijanov, kým vám Bôh dáva ľahký prostriedok do ruky v miernosti, aby navždy bola zlomená jeho moc?!“

Slzy ženy ma dojalý, a radil som jej pod podmienkou najprísnejšej mlčanlivosti nasledujúce:

„Keď pôjdete zase prvý raz k spovedi, povedzte svojmu kňazovi, že máte nejaký nový hriech, ktorý by ste mali vyznať, z ktorého by ste sa mu však len veľmi neradi vyspovedali. Keď potom bude do vás dobýjať, povedzte mu „Otče, vyznávam, že som ztratila, dôveru vo vás!“ A keď sa bude pýtať po príčine, odpoviete mu: „Otče, vy viete, jak mi zle robí môj muž, ktorý je oddaný pijatyke, a ako sto iných žien nášeho sboru sdielá so mnou ten istý smutný osud. Vy viete aj to, jako zhubne účinkuje taký zlý príklad na deti, ktorý im dávajú takí otcovia, a koľko ohavností a zločinov zapríčiňuje požívanie opojných nápojov deň čo deň. Bolo by to vo vašej moci, aby ste osušili naše slzy a urobili z nás šťastné manželky a matky. Vy by ste mohli obrátiť našich mužov a zachrániť naše deti, len keby ste zriadili spolok miernosti, jaký je v Beauporte. Ale vy toho nechcete! Jako vás potom ešte môžem považovať za dobrého kňaza a jako veriť, že máte s nami nejaké sľutovanie a nejaký súcit?“

Žena poslúchla moju radu a s ňou ešte iných asi 50 žien, ktoré väzely v tom istom nešťastí jako ona. O tri týždne zase klepal niekto na moje dvere. Ale tento raz to nebola tá nešťastná žena, lež jej farár. Ten bol predtým jedným z mojich najlepších priateľov, ale od založenia spolku miernosti sa mi úzkostlivo vyhýbal. Dnes prišiel po prvé zase. Prijal som ho si mimoriadnou láskavosťou a pozval som ho k obedu. Vyzeral veľmi zkomútený a po nejakom váhaní vyrukoval s rečou, jako som to očakával.

„Môj milý Chiniquy“, povedal, „zprvu sme mali silný predsudok oproti vášmu spolku miernosti. Ale po jeho ovocí, ktoré doniesol v Beauporte, vidíme predsa, že je to dobrá vec. Či by ste boli azda taký dobrý a konali aj v mojom sbore za tri dni také shromaždenia, jako ste to robili v Beauporte?“

„S radosťou,“ odpovedal som; „avšak len pod tou podmienkou, že predtým všetkým i sám donesiete obeť a v prítomnosti svojho sboru vezmete na seba záväzok zdržanlivosti.“

„Prirodzene,“ odvetil; „predsa pastier musí byť príkladom svojmu stádu.“

Po nových troch týždňoch nasledoval jeho sbor príklad Beauportu, a milý farár bol prešťastný. Bez odkladu sa vybral na druhých dvoch farárov vo svojom okrese, zvanom La Côte de Beaupré, a získal aj ich, tak že za dobu šesť týždňov boli zatvorené všetky krčmy od Beauportu až po St. Joachim, a ťažko by bolo bývalo v celom tom okrese ešte niekoho prehovoriť, aby požil čo len jeden pohár liehového nápoja.

Takým spôsobom vzdali sa všetci vidiecki farári jeden po druhom svojich predsudkov proti miernosti a smele sa družili pod náš prápor. No, biskup, keď už aj nebol taký tvrdý, bol predsa chladný oproti mne. Ale na koniec prinútila aj jeho Božia prozreteľnosť, aby zaujal iný postoj k veci, áno, aby uznal náš spolok za jedno z najpožehnanějších zariadení nášho storočia. Ako sa to stalo, ukáže nasledujúca kapitola.

23. Premožený biskup.

Koncom roku 1840 navštívil biskup s Nancy Severnú Ameriku. Vysoký duchovný hodnostár bol strýcom Karola X. z Francúzska, ktorý v revolúcii 1830 stratil svoju korunu. S ním bol zahnaný aj jeho strýc, gróf Forbin Janson, ktorý

bol predtým ministrom sosadeného kráľa a zároveň aj biskupom v Nancy. Z novín som sa dozvedel, že menovaný biskup chce prijsť z New-Yorku do Montrealu. Vedel som už z nejakého listu, ktorý mi napísal páter Mathew, že rečený francúzsky biskup ho navštívil v Irsku a požehnal jeho dielo miernosti a postaral sa aj o to, aby irský apoštol miernosti dostal i požehnanie pápežovo ku svojim podujatiam.

Velmi mi záležalo na tom, aby ten muž, prv ešte, než by bol uvidel môjho biskupa, bol oboznámený aj s mojím dielom miernosti. Preto som sa hneď ponáhlal oproti nemu do Montrealu, aj ma skutočne pripustili pred neho. Porozprával som mu o založení nášho spolku miernosti a prosil som ho, žeby uplatnil svoj vplyv na jeho dobré u môjho biskupa. Sľúbil mi to a povedal, že je dokonale presvedčený o tom, že opilstvo je nie len jedným z najväčších a najrozšírenejších hriechov ľudu, ale ešte väčším hriechom kňazov v Amerike, celkom podobne jako v Irsku, a že je presvedčený, že tu môže pomôcť len spolok, v ktorom by elita spoločnosti pracovala na zmene toho zkazovného zvyku. Povedal: „Pozrel som si dielo p. Mathew-a v Irsku a rád vykonám i tu všetko, čo je v mojej moci, aby som podporil vaše ustávanie. Ale vás prosím, nepovedzte nikomu ničoho o tom!“

O niekoľko málo dní po tom rozhovore prišiel biskup z Nancy do Quebec-u. V tamojšom kňazskom seminári dávali veľkú hostinu na jeho počesť, na ktorú krome nášho arcibiskupa a biskupa z Quebec-u bol povolaný aj celý klérus, viac ako sto kňazov dovedna. Keďže som bol jedným z najmladších farárov, dostal som posledné miesto, práve oproti biskupom, od ktorých ma delila iba šírka stola.

Keď už bolo poslužené rôznymi chody obeda, ktoré pozostávaly z najbohatších a najzriedkavejších druhov mäsa, a keď na pochútku bolo predložené rôzne, najrozkošnejšie ovocie, zjavily sa konečne pri takých príležitostiach nevyhnutelne vínové fľaše, naplnené najjemnejšími sortami, v neuveritelnom počte. Predstavený kňazského kolégia, ktorého hosťami sme boli, povstal a povedal hlasne: „Môj pán biskup a moji dôstojní páni, nože zapime na zdravie pána grófa Forbin Jansona, prímasa z Lotringenska a biskupa z Nancy!“

Súc poslušný rozkazu, každý si nalial. I ja som naplnil svoj pohár, len že nie vínom, ale vodou. Nazdal som sa, že toho

nikto nespozoroval, ale v tom som sa mýlil. Môj biskup, Lord Signaie, ma pozoroval. Najprísnejším tónom povedal: „Pán Chiniquy, čo to tam robíte? Nalejte si vína a pite s nami na blaho pána biskupa z Nancy!“

Nečakaný rozkaz uderil do mňa jako hrom a naplnil ma zdesením. Cítil som, že sa chystá búrka, jakej som, ešte nezažil. Krv mi tuhla v žilách; nebol som schopný vyriečiť slova. Lebo veď čože som mohol povedať bez toho, aby som sa navždy nekompromitoval?! Verejne sa zprotiviť svojmu biskupovi v takej dôstojnej spoločnosti sa mi zdalo nemožným; ale zrovna tak som ho nemohol ani poslúchnuť lebo som bol sľúbil pred Bohom a pred celou svojou zemou, že už nikdy nebudem piť vína. Najprv som myslel, že odzbrojím biskupa svojím mlčaním. Ale teraz byly všetky oči obrátené na mňa. Mráz ma prešiel, až do kosti. Srdce mi prudko bilo, že som už nemohol ani dýchať. Bol by som sa udusil, keby mi niekoľko slz, ktoré mimovoľne vypadly z mojich očí, nebolo uvoľnilo. Môj sused pri stole ma konečne posotil laktom a povedal mi: „Či ste nepočuli, čo vám rozkázal Lord Signaie?“ Zostal som nemý a neopovážil som sa pozdvihnúť svoje oči, a predsa mi hovorilo hrobové ticho, ktoré vládlo v dvorane, že každý čaká na moju odpoveď. Konečne prerušil biskup mlčanie opakujúc svoju predošlú otázku hlasne a s hnevom.

Teraz som už nemohol ďalej mlčať. Povedal som trasúcim sa hlasom: „Môj Lorde, svoj pohár som naplnil tým, čo chcem piť. Sľúbil som pred Bohom i pred celou zemou, že už nikdy nevypijem ani kvapky vína!“

„Vy nie ste ničím iným ako fanatikom; vy nás chcete reformovať!“ kričal na mňa biskup.

Hrubá výčitka dopadla na mňa jako elektrický úder, a v okamžení mi navrátila duševnú silu. Zabudol som, že biskup je mojím predstaveným; cítil som sa už len ako muž voči inému mužovi. Povstal som sa nohy a obrátil som sa na pána domu, na veľkovikára Demarsa, predstaveného kňazského seminára, takto ho osloviac cele pokojne: „Pán Demars, či ste ma nato pozvali za host'a, aby ma tu niekto urážal? Či nemáte smelosti obrániť česť svojho host'a? Keď sa zdá, že na toľko zle znáte svoju povinnosť, som prinútený sám odraziť nespravedlivý útok, ktorý tu robia na mňa.“

Na to som sa obrátil na biskupa z Nancy a povedal som: „Môj Lorde z Nancy“, odvolávam sa na vašu excelenciu oproti tomu nespravедlivému súdu, ktorý tu práve môj biskup vyriešol nado mnou. V mene Boha a Jeho Syna Ježiša Krista sa vás tu pýtam, či nie je dovolené kňazovi pre jeho Spasiteľa a pre dobro jeho blízkych zaprieť sa a navždy sa vzdať požívania liehových nápojov bez toho, aby musel byť preto zhanobený, jako sa to mne tu vo vašej prítomnosti stalo?“

Na tú otázku nasledovalo zase hrobové ticho, prerušené len hlasom môjho biskupa, ktorý vyzval prítomného kolegu, aby urobil za dosť mojej žiadosti a povedal svoju mienku. Ale on znajúc ťažké svojho polozenia nechcel zprvu nič povedať. Ale keď všetci prítomní dobíjali do neho, nakoniec videl, že je prinútený povedať svoj rozsudok. Najprv pozdvihol svoje oči k nebu a prosil si o múdrosť s hora v tichej modlitbe. Na jeho tvári zjavil sa dôstojný, majestátny výraz, tak že sa viacej podobal niektorému prorokovi starých čias ako človekovi našich dní. Kým všetkých, oči boly uprené na neho, rozmýšľal ešte niekoľko okamihov a potom začal:

„Môj Lord-biskup z Quebec-u, tu-pred nami stojí náš mladý kňaz Chiniqy, ktorý raz na svojich kolenách v prítomnosti Boha a jeho anjelov pre lásku Kristovu na svoje vlastné dobré a na dobré svojej zeme sľúbil, že nebude viacej piť. My sme toho svedkami, že je verný svojmu sľubu napriek tomu, že ho vaša milosť chcela prinútiť, aby ho zrušil. Keďže drží svoj sľub s takou odvahou, vaša milosť ho karhajúc pomenovala fanatikom. Nuž a ja mám v tomto chúlостivom prípade povedať svoj úsudok. Môj úsudok zneje: Chiniqy nemá piť vína! Ani Samson ani Ján Krstiteľ nepili vína; istotne nikto z nás neodsúdi niktorého z nich pre to. Keď tedy obaja tí mužovia stoja po boku nášmu priateľovi, kto sme my, aby sme ho mali preto napadnúť a odsúdiť?“

Po tých slovách, ktoré vypočuli všetci prítomní s veľkým napnutím, sadol si biskup z Nancy, vzal svoj vínom naplnený pohár, vyprázdnil ho do nejakej nádoby, naplnil ho vodou a vypil na moje zdravie. Môj úbohý biskup bol teraz taký porazený, že ho každý ľutoval. Je pochopiteľné, že po tomto prípade nechcela jakosi prijsť zábava do pravých kolají, a slávnostný obed sa skoro skončil bez toho, že by sa bolo pilo na

zdravie biskupa z Nancy. Nikto nevypil svojho pohára; všetci ktorí kňazi si namiesto toho naliali vody a vypili so zrejším znamením súhlasu na moje zdravie.

Tak bola miernosť jej nepriateľmi zavlečená na bojište. Ale namiesto toho, aby si bola odniesla porážku, jako sa nádejali, odniesla si víťazstvo. A tým začala svoj víťazný pochod Kanadou.

24. Jako zožral potkan „Boha“ Ríma.

V „La jeune Lorette“ žil nejaký starý slepý kňaz. Narodil sa vo Francii a bol za času veľkej revolúcie počas hrôzovlády odsúdený na smrť. Ušiel guillotíne a utiekol do Kanady, kde ho biskup z Quebec-u vymenoval za kaplána uršulinského kláštora. Mal pekný hlas, bol výborný hudobník a mal aj básnickú žilu. Jako skladateľ mnohých cirkevných piesní dostal titul „Père Cantique“, ale vlastne sa volal „Père Daule“. Jeho viera a jeho zbožnosť zadovážily mu, medzi rímskymi katolíkmi, veľkú vážnosť. Pri tom bol jedným z najmilších a najveselejších spoločníkov, akých som kedy poznal. Ale jeho modré oči, ľúbezné na pohľad ako oči holuba, jeho plavé vlasy, ktoré splyvaly v zlatých kaderiach na jeho pleciah, jeho ružové líca a jeho úsmev, ktorý stále hral vôkol jeho rtov, to všetko bolo jemnocitným srdciam dobrých mníšek primocným. Nebolo zostalo tajomstvom, že Père Cantique bol vo svojich mladých rokoch prestal rôzne zaujímavé dobrodružstvá v kláštore. Zrovna div to nebol. Akože by aj bol mohol mladý, nezkúsený letný vták obísť bez toho, aby si pri takých mnohých horiacich lampách nebol poškodil svojich zlatých krýdel ?! Ale dobrí ľudia pokryli plášt'om lásky rany, ktoré dostal starý bojovník na nebezpečnom bojišti, a keď sa pre dostavivšiu sa slepotu stal neschopným služby, starali sa farári na okolí Quebec-u takým spôsobom o neho, že ho každý radom prijal na nejaký čas do svojej fary. Za krátky čas po svojom vtiahnutí do Beauportu prevzal som ho od svojho doterajšieho principála, farára z Charlesburgu, práve v Máji 1840, v mesiaci, ktorý je u katolíkov zvláštnym spôsobom venovaný službe Panny Márie, ktorej bol páter Daule beztak veľmi oddaný. Nevyčerpateľnou horlivosťou nám vykladával, že Mária je najbezpečnejším základom nádeje a spasenia hriešnikov, ktorá stále pamätá na to,

aby krotila hnev svojho Syna, a že jedine tej okolnosti máme čo ďakovať, že nás Ježiš už dávno nerozdrtil.

Rímské cirkevné snemy zakázaly slepým kňazom čítať omšu. Ale páter Daule pre svoju znamenitú zbožnosť dostal od pápeža osobitné dovolenie celebroidovať takzvanú krátku omšu sv. Panny Márie, ktorú vedel veľmi dobre z pamäti.

Jedného rána, keď starý kňaz slúžil omšu, a ja som bol zamestnaný počúvaním spovedi, prišiel chlapec z chóru a prosil ma, žeby som hneď prišiel k pátrovi Daule-mu. Báł som sa, že sa starému človekovi prihodilo niečo zlé, a bežal som bez odkladu k oltáru. Stál tam a hmatal oboma rukami na okolo, jako keby bol ztratil voľačo veľmi cenné.

„Čo hľadáte?“ pýtal som sa ho.

„Dobrý Bôh mi zmizol s oltára!“ zvolal žalostne. „Nemôžem ho nikde nájsť.“

Pomohol som mu hľadať, ale som nemohol nájsť ani stopy po „Bohu“, urobenom z múky. Už mi bola prišla myšlienka, že sa tu udial nejaký taký div, o jakých rozprávajú legendy tak mnoho čo do hostie (oblátky), keď mi náhle iná myšlienka preletela hlavou a predesila ma skrz na skrz. V kostole totiž v Beauporte riadilo mnoho nestudatých potkanov. Už častejšie predtým, keď som niekedy čítal omšu, som videl niektorého, ktorý, nesporne privábený sladkou vôňou čerstvej hostie, chcel sa priblížiť ku nej, ale môj pohyb alebo môj hlasný hovor ho po každej zaplašil. Avšak páter Daule mal vo zvyku po posvätení hostie zotrvať pred ňou desať až pätnásť minút v tichej modlitbe, preto že tuho a pevne veril, že vyslovením slov ustanovenia sa pečivo premenilo v ozajstné telo Kristovo a stalo sa Bohom. Vtedy po každej zostal stáť nehybne jako mramorová socha, kým z jeho očí tiekly slzy od dojatia. Preto som nemohol pochybovať o tom, že hostia zmizla na menovaný, nie priam veľmi zázračný spôsob, ktoré presvedčenie som sa snažil i starému priateľovi, jako len bolo možné, šetrne nahovoriť. Šuškal som mu do ucha: „Potkan ukradol dobrého „Boha“ a zožral.“

„Čo to hovoríte!“ odpovedal páter Daule, predesený. „Dobrého Boha by bol mal potkan zožrat?“

„Áno, žiaľ, ani najmenšie nepochybujem o tom.“

„Môj Bože, môj Bože!“ zvolal. „Aký som ja nešťastný“

človek! Ach, keby si bol radšej vzal môj život, než aby si bol mal dopustiť, že by sa mi stalo niečo také strašné! Čo mám teraz robiť?“

Odpovedal som: „Cirkev predvidela také prípady a naria-dila za to, aby sa vzala iná hostia, a omša sa zopakovala. Donesiem vám inú.“ Donesol som mu jednu zo sakristie a tak dokončil svoju omšu. Ale sa nedal potešiť. Konečne som bol prinútený ísť na neho silnými rozumovými dôvodmi a vysvet-liť mu, že tu z jeho strany nie je nijakého hriechu, áno, dokon-ca som sa odvážil tvrdiť, že len sám Bôh môže byť zodpoved-ný za prípad. „Lebo,“ povedal som, „keby som ja bol Bohom, a chcel by ma zožrať nejaký potkan, jednoducho by som ho zabil prv, než by sa ma dotkol!“

Tak som pravda mohol hovoriť len preto, že rečený prí-pad povážlivo zaklátil mojou vierou v transsubstanciáciu, to jest v učenie, že hostia, oblátky, kňazským požehnaním sa pre-mení na božstvo. V mojom srdci znelo: „Nebud' viacej kňazom Boha, ktorého môžeš stvoriť vlastnými rukami a ktorého môže zožrať potkan!“ Keby som bol poslušol ten vnútorný hlas, bol by som už toho dňa polámal reťazi, ktoré ma viazaly s pápežstvom. Ale páter Daule ma zahrnul obrovskou hroma-dou dôvodov, ktoré pobral od cirkevných otcov, od cirkev-ných snemov a z neomylných vysvetlení pápežov, tak že som ešte toho istého dňa pokorený padol na kolená v spovednici, aby som vyznal svoju neveru jako ťažký hriech. Za trest mi nalo-žil 1) zaviazanie sa, že nikdy nepoviem ničoho o prípade, pre-tože by to malo škodlivý účinok na vieru ľudu, a 2) za deväť dní som sa musel každý deň premodliť 14 staníc cesty utrpenia Kristovho šmýkajúc sa na kolenách, čo som aj verne konal, hoci som už na šiesty deň mal predranú kožu na kolenách, a len za veľkých bolestí som mohol dokončiť svoj trest. Tak sa potlačí v rímskej cirkvi každé hnutie rozumu.

25. Jako som staval školské budovy.

Akonáhle bol zlý duch nemiernosti vyhnaný z mojej far-nosti, uznal som za svoju prvú povinnosť venovať svoj pozor výchove mládeže, ktorá bola doteraz tak hanebne zanedbaná, takže sa nenachádzal v obci ani jediný ústav, ktorý by bol za-slúžil meno školy. Za výnos dobrovoľnej zbierky, ktorú som

vybral na ten cieľ v dedine, začal som blízko kostola stavať peknú kamennú školskú budovu. Ale ešte nebola dostavená ani do polovice, keď som bol vydal i posledný cent. A preto že ľudia nemali absolútne nijakého poňatia o hodnote školského vzdelania, neopovážil som sa ešte viacej vyberať, ale som predal svojho koňa, cenný to dar istého bohatého ujca, a tak som dokončil stavbu.

Ale ľudia neboli vonkoncom s tým spokojní, že ich farár musel pešo navštevovať svojich nemocných. Hanbili sa, lebo dobre vedeli, prečo som predal svojho pekného koňa. Keď ma po niekoľkých dňoch neprítomnosti jedného rána volal sluha do stáje, stál tam na moje prekvapenie jeden z najjemnejších kanadských koní. Keď som sa pýtal, ako je to, odpovedal sluha: „Kým ste boli v St. John-e, aby ste tam zaviedli miernosť, složili vaši cirkevníci 500 dolárov. Lebo ľudia sa už nemohli ďalej dívať na to, jako ste museli chodiť po blate. Všeobecne bolo počuť hovoriť: „Náš farár nás zavedením miernosti naučil týždenne usporiť viacej ako 500 dolárov, a tak je slušné, aby sme mu tiež raz dali dar úspory jedného týždňa!“

Nuž ako som mohol ľuďom lepšie preukázať svoju vďaku, než aby som sa oteraz s dvojnásobnou horlivosťou staral o výchovu ich detí. A tak som im skoro navrhol vystaviť druhú školskú budovu, ktorá mala byť postavená asi dve míle od prvej. Ale pri tom som narazil ešte na väčšie ťažkosti ako pri prvej stavbe. Ľudia, z ktorých sotva jeden z päťdesiatich vedel podpísať svoje meno, povedali totiž: „Aj naši otcovia boli bez takých nákladných škôl, a čo nám to prospeje, keď vydáme za niečo toľko peňazí, čo nám nedá ani studeného ani teplého?“ Najmä medzi bohatými farmármi bola ľahostajnosť taká veľká, že som sa začal obávať, že som na koniec išiel predsa len príďaleko. Už som zase bol vydal posledný cent zo svojho vlastného príjmu, ba ešte i nejaký malý dlh som bol spravil, len aby som mohol dostať došlým záväzkom, a ešte bolo treba 500 dolárov na dokončenie započatého diela. Utiel som sa k jednému z najbohatších mužov v Beauporte. Ten istý bol prišiel pred 40 roky bosý a bez centu do sboru. Prvý dolár, ktorý vtedy zarobil, vydal na rum, na ktorom za dve hodiny získal dva doláre. Tým započal obchod s páleným, v ktorom pokračoval, až bol jeho majetok hodný 200.000 dolárov, ktorými sa potom dal na špekuláciu kúpy a predaju domov. Člo-

vek odpovedal na moju prosbu: „Môj milý pán farár, ja by som vám rád dal žiadaných 500 dolárov na tú stavbu školy; ale včera som sa stretol s veľkovikárom Demarsom, a ten ma vystríhal pred vašimi, jako sa vyslovil, prehnanými názormi na školské vzdelanie. Napomínal ma, aby som vykonal všetko, čo môžem, aby som vás odhovril od vášho úmyslu.“

„Pán de Roussel, či to smiem vytykať pánu veľkovikárovi, čo ste mi práve teraz sdělili?“ pýtal som sa bývalého obchodníka s páleným.

„Pravdaže, smiete!“ odpovedal mi. „Lebo vec nie je vonkoncom nijakým tajomstvom, lebo pán Demars to povedal viacerým farmárom tohoto sboru, a ostatne vie každý, že kňazi z Quebec-u sú rozhodne proti vašim plánom na zavedenie ľudových škôl. Ťažkosti, s ktorými sa stretáte pri zaopatrení potrebných prostriedkov na školské budovy pochádzajú jedine odtiaľ. Nateraz nemáme nedostatku peňazí v Beauporte, a ľudia by vám istotne radi pomohli, alej nechcú sa predsa stavať proti tým, ktorých sú naučení si utiť.“

„Či sa už nepamätáte,“ pýtal som sa pána de Roussela, jako sa tí istí kňazi zpočiatku stavali aj proti mojim snahám miernosti?“

„Áno, a predsa ste ich obrátili ku svojmu názoru!“

„Pravdaže, a dúfam, že ich získam aj pre svoje výchovné plány.“

Na druhý deň ráno po tom rozhovore dostanovil som sa k pánu veľkovikárovi, Demarsovi v kňazskom seminári v Quebec-u priviažuc svojho koňa na dvere. Prijal ma s veľkou úslužnosťou. Nemrhajúc času sdělil som mu, čo mi povedal pán de Roussel, a pýtal som sa ho, či je to pravda. Konečne sa musel priznať, keď bol chcel najprv dať vyhýbavú odpoveď. A tak som sa ho pýtal, akým právom mi robí opozíciu, keď sa chcem postarať o dobré školské vzdelanie pre deti svojho sboru.

„Vy zaiste neveríte, že by som bol nepriateľom vzdelania!“ odpovedal mi „Ináče by som nebol zostal taký dlhý čas predstaveným seminára, čím som bol, keď ste sa vy ešte neboli narodili. Ale moja mienka je to, že stačí, keď je v každej cirkvi niekoľko vzdelaných mužov, ako na pr. notár, lekár a niekoľko obchodníkov. Naše kanadské farnosti sú teraz miestami po-

koja, lebo stoja pod správou našich farárov. Ale jakonáhle by boly zavedené ľudové školy, jako to vy chcete, mali by sme len samé ťažkosti, lebo potom sa všetko zlé, ktoré väzí v ľudskom srdci, vyvinie s neodolateľnou silou. A veď okrem toho viete, jako od tých čias, čo si Angličania podmanili Kanadu, snažia sa protestanti rozšíriť Bibliu medzi našim ľudom. To nebezpečenstvo zdoľáme len tak, že prekazíme vznik ľudových škôl. Lebo keď sa raz naučí náš ľud čítať, bude chcieť, ako Eva, aj požívať zakázané ovocie. Ľudia budú čítať Bibliu, stanú sa protestantmi a zahynú pre časnosť a večnosť.“

„Toho by som sa najmenej bál,“ odpovedal som. „K najväčším darom milosti, ktorých sa mi dostalo, počítam to, že ma moja matka, keď som bol ešte len dieťa, naučila čítať Bibliu, a práve preto nie naposledy by som chcel, aby každé dieťa v Beauporte vedelo čítať, aby som mohol položiť do ruky jedného každého z nich evanjelium Kristovo. Ostatne neprišiel som, pán veľkovikár, nato, aby som vás získal pre svoj názor. To by bola opovážlivosť odo mňa mladého človeka. Ale ani vy mňa nezískate pre svoj názor, lebo veď viete, že mi ide povest', že mám veľmi tvrdú kotrbu. Ale za to som prišiel, aby som vás poprosil, žeby ste ma nechali robiť v mojom sbore, jako mi káže moje svedomie, a žeby ste zrovna tak nehovorili do mojich vecí, jako ani ja vám nehovorím do riadenia vášho seminára. Práve tak, ako si ja nedovolím kritizovať vás pred vašimi žiakmi a vás zosmiešňovať, práve tak by ste si nemali ani vy ďalej dovoliť upodozrievať ma pred mojimi cirkevníkmi. Ja som si vás doteraz vždy uctil ako svojho otca; boli ste často mojím radcom a mojím priateľom, a preto sa nadejem, že mi urobíte, za čo som vás teraz prosil v mene nášho spoločného Spasiteľa. Bude to pre mňa a pre moju cirkev veľmi užitočné.“

Starý kňaz bol dobrosrdečný človek. Posledné slová sa dotkli jeho srdca. Sľúbil mi, že už nebude pletichovať proti mne, a tak sme sa rozišli v lepšej nálade, než by som bol myslel.

Keď som išiel dvorom, aby som zase vysadol na svojho koňa, videl som, že pri ňom stojí arcibiskup Signaie, ktorý obdivoval zviera. Povedal som mu: „Môj lorde, to by bol kôň pre biskupa. Má byť váš!“

Odpovedal: „I ja tak myslím. Aj som to práve povedal svojmu sekretárovi. Povedzte, odkedy že máte toto zviera?“

„Je tomu ešte len niekoľko dní,“ odpovedal som.

„Chcete ho predat?“ vyzvedal sa.

„Ak sa páči môjmu biskupovi, som hotový!“

„Čo chcete zaň?“

„Tí, ktorí mi ho dali do daru, dali zaň 500 dolárov!“

„Oho!“ zvolal biskup. „To je primnoho! Veď za také peniaze možno kúpiť päť dobrých koní. 200 dolárov je dosť!“

„Vaša milosť žartuje,“ povedal som. „Keby som bol taký bohatý, jako som chudobný, zviera by mi za tisíc dolárov nebolo na predaj, vyjmúc tak, že by ho zapriahli do voza môjho biskupa.“

„Biskup sa obrátil ku svojmu tajomníkovi. „Id'te,“ povedal, „a napíšte šek na 200 dolárov vyplatiť pánu Chiniquovi!“

Kým tajomník išiel do domu, aby napísal poukážku, vyzval biskup zo svojej peňaženky tri stodolárové bankovky a podal mi ich poznamenajúc: „To bude so šekom dovedna 500 dolárov. Ale nepovedzte nikomu o tom. Ja nemám rád, aby sa o mojich súkromných veciach hovorilo na uhloch všetkých ulíc. Kôň je najkrajšie zviera, aké som kedy videl. Som vám veľmi povďačný, že ste mi ho predali.“

Ja zo svojej strany som nebol menej vďačný za 500 dolárov. Lebo za 300 dolárov som mohol dokončiť započatú stavbu svojej školskej budovy a za ostatok započatť tretiu, vzdialenú tri míle od druhej. Ale najlepšie bolo to, že moji farmári, dojatí obeťou, ktorú som doniesol, mi odteraz dali k službám svoje prostriedky na stavbu školských budov a okrem toho mi zadovážili nového koňa. Len že mi ho už nedarovali, len mi ho požičali. Lebo povedali: „Keď vám ho darujeme, zase ho predáte; ale takto si ho musíte podržať.“

26. Moje preloženie do Kamurasky.

Ráno, 25. augusta 1842 posvätili sme a otvorili siedmu školskú budovu v Beauporte. Tým bolo teraz umožnené, že všetky deti toho sboru mohli dostať také dobré vyučovanie, jako to vôbec v Kanade na vonkove bolo možné. Možno povedať, že školy byly vybudované na rumoch, sboreninách, siedmich krčiem, ktoré byly obci za taký dlhý čas na kliatbu.

Preto bolo moje srdce toho dňa plné nevysloviteľnej radosti pri pohľade na zázraky, ktoré vykonala ruka Božia za taký krátky čas.

Odpoludnia toho nezapomenuteľného dňa chodil som po odpoľudňajších službách Božích vo svojej záhrade popod tónisté javory a dal som prejsť popred svoje duševné oko všetkým tým víťazstvám posledných štyroch rokov. Zdalo sa mi, jako čo by mi boly chcely všetky stromy nádhernej záhrady i každá trávička i každý kvet privolať: „Oslavuj Pána za Jeho milosť!“

Pri mojich nohách valila majestátna velerieka St. Lorenz (Sv. Vavrinca) dolu svoje hlboké vody. Hen na druhej strane ležal Quebec, staré hlavné mesto Kanady, so svojim mohutným hradom, s pyšnými vežami a so svojimi vzdornými delami. Početné člnkové strechy mesta sa blýšťaly v lesku slnečných lúčov. Čerstvý vánok vial od rieky a prinášal mi balzamovú vôňu mnoho tisíc kvetov. Ešte nikdy sa mi nezdal život takým ľubezným ako práve teraz. Najodvážnejšie túžby môjho srdca a najsvätejšie snahy mojej duše boly splnené na taký spôsob, jako by som to nikdy nebol smel pomyslieť. Pokoj, šťastie, pilnosť, blahobyt, zbožnosť a vzdelanosť boly vtiahly na krýdlach miernosti do obce na požehnanie rodín, ktoré mi boly sverené. Drievnejšia tvrdosť mojich cirkevných vyšších bola sa zmenila v láskavosť. Ako by som bol mohol ináče urobiť než zvoliť: „Dobroreč, moja duša, Hospodinovi!“

Teraz už bolo jedinou mojou túžbou len to, aby som navždy mohol zostať v tom sbore, ktorý bol premenený z bezodnej priepasti zkazy na zemský raj. Jako Peter tam na vrchu premenenia, tak som i ja zamýšľal tu stavať stany. Ale jako bol jeho sen vtedy rozbořený, tak bol i môj.

Kým som ešte bol zamestnaný svojimi myšlienkami, blížil sa voz biskupov a zastal pred dvermi fary. Biskupský podtajomník, pán Belisle, vystúpil z neho a oddal mi list biskupského koadjútora Turgeona, ktorý ma pozýval, žeby som hneď prišiel v biskupovom voze k milostivému pánovi, preto že má voľačo veľmi vážne pohovoriť so mnou.

Keď som dve hodiny neskoršie bol sám s oboma pánmí, pýtal sa ma koadjutor, či nie je Kamuraska mojím rodiskom, a či sa zvlášte nezaujímam o to miesto?

Keď som na obe otázky odpovedal, že áno, pokračoval biskup: „Vy viete, že starý farár Varin bol už slabý posledné roky na to, aby sa bol mohol sám duchovne starať o sbor. Avšak nijakému mladému vikárovi je nemožné prenechať dlhší čas tú farnosť, kde cez leto sa zdržiava na stá najlepších rodín z najvyšších kruhov Quebec-u a Montrealu. My sme tam už ozaj pridlho experimentovali s takými mladými kňazmi, na škodu cirkvi, ktorá sa mravne nachodí v hodne zlom položení. Opilstvo, prepych a nemravnosť tam strašne pustošia. Tomu sa musí urobiť prietrž, a na to ste vy, pán Chiniquy, ten pravý muž. Tie slová prenikly moju dušu jako meč, ostrý na obe strany. Trasúcimi sa rtami som vykotal slová: „Mojí milostiví pánovia, však len to bude váš úmysel odlúčiť ma od môjho milovaného Beauportu?“

„Nie, pán Chiniquy,“ uisťoval biskup, „my istotne nechceme potrhať nežné a posviatne sväzky, ktoré vás viažu ku vášmu terajšiemu sboru; chceme vám len predložiť dôvody, ktoré nás vedú k žiadosti vidieť vás na čele veľkej a dôležitej farnosti Kamurasky a potom to ponechať vášmu svedomiu, či by ste sa odvážili neprijat' pozvanie.“ A potom vynaložili obidvaja biskupi za dve hodiny všetko svoje umenie prehovárať, aby ma pohlí k sústrasti s úbohými dušami, ktorým hrozilo, že upadnú do opilstva a do všetkých možných nerestí a ktoré nemaly nikoho, kto by ich držal od toho. Arcibiskup mi dal na rozmyslenie, či by som to raz mohol zodpovedať pred Bohom, keby tisíce drahých duší v Kamuraske zahynulo len preto, že som nechcel tam ísť, aby som ich zachránil.

Otcovským a láskavým napomínaniam oboch biskupov nemohol som trvale odolávať. Povedal som, že som hotový, keď aj so slzami, zameniť peknú budúcnosť, ktorá mi kynula v Beauporte, za nové boje a ťažkosti, ktoré, jako som dobre vedel, čakaly na mňa v Kamuraske. Nemusím hovoriť, že Beauport'ania vykonali všetko, čo bolo v ich moci, aby prekazili moje preloženie. Ale márne; obeť musela byť donesená. Druhú nedeľu v septembri som mal svoju kázeň na rozlúčku a 17. toho istého mesiaca som už bol na ceste do svojej novej farnosti. Zanechal som všetko, čo som mal v Beauporte, ešte len aj svoje knihy, aby som bol celkom voľný pre zápas, ktorý čakal na mňa na novom pôsobišti.

Keď som sa bol odobrať od biskupa z Quebec-u, ukázal mi list, ktorý bol práve dostal od farára Varina, ktorý sa horko ponosoval nad tým, že taký fanatik, taký podpaľač, ako je Chiniquy, je určený pre také pôsobište, kde všetko nažíva v svornosti. List končil slovami: „Kňazi a ľud Kamurasky a okolia považujú vymenovanie za urážku, a prosíme a nadejeme sa, že vaša milosť urobí ešte iné rozhodnutie“. Biskup a jeho koadjútory mi povedali, keď mi boli prečítali list: „Obávame sa, že budete mať viacej ťažkosti, než sme mysleli; ale my vás odporúčame milosti Božej a ochrane sv. Panny a upomíname vás na slovo Spasiteľovo: „Dúfajte, ja som premohol svet!“

Došiel som 21. sept. 1842 s ťažkým srdcom do Kamurasky, hoci to bol jeden z najpeknejších dní celého toho roku. Všetci kolegovia, s ktorými som sa stretol na ceste tam, mi vraveli to isté, že cirkev so svojim starým farárom sú za jedno v opozícii proti mne. Hovorilo sa dokonca, že mi v nedeľu pred nosom zavrú kostolné dvere. Ku takým nedobrym vyhlídkam dostanovilo sa ešte dvojnásobné nešťastie, ktoré sa mi prihodilo na ceste. Môj brat Achilles, ktorý býval v St. Michel (vo Sv. Michale) ma mal zaviezť odtiaľ až do St. Roch des Aulnets, odkiaľ ma potom môj druhý brat Louis mal zaviezť až do Kamurasky. Ale sme ešte neboli išli na voze ani dve hodiny, keď pekný, novofarbený vozík tak prudko narazil kolesom na nejaký kameň, že sa sedisko zlomilo, a my sme sa obidvaja skotúľali na zem. Kým môj brat všeličo prial človekovi, ktorý mu predal vozidlo za nové a prima jakosti, práve išiel na šťastie iný voz popri nás. Vozka mi dovolil vysadnúť, a tak som sa rozlúčil so svojim bratom so sľubom, že keď polámal voz v mojej službe, kúpim mu zaň lepší.

Keď ma potom o dva dni môj druhý brat viezol už na miesto môjho určenia, stupil jeho kôň, keď sme ešte len hodinu boli išli, na dlhý klinec a vrazil si ho do nohy. Padol na zem a zdochol na ztrnulosť. Odobral som sa aj od neho so sľubom, že mu darujem iné zviera. Iný voz ma doviezol konečne šťastne na miesto určenia.

Keď som došiel ku kostolu, ktorý stál len asi 200 siah vzdialený od fary, sostúpil som a prepustil som kočiša, vzal som svoju tanistru do ruky, v ktorej bolo všetko moje imanie, a pustil som sa do kostola, kde som viac ako hodinu zotrval

v horúcej modlitbe alebo lepšie rečené v kriku a v slzách. Moje srdce bolo také ťažké, že som ho musel vyliat'. Nie ďaleko odo mňa odpočívaly vonku na cimiteri smrteľné pozostatky mojej milovanej matky, ktorej anjelská tvár ma ešte vždy sprevádzala. Predo mnou stál oltár, kde som odbavil svoje prvé prijímanie, po mojej ľavej strane bola kazateľnica, ktorá sa teraz mala stať mojím bojišťom. Keď som si predstavil odpor ľudu a nenávisť starého farára, s ktorým som sa mal teraz stretnúť, opúšťala ma smelosť, a videlo sa mi, že mi predsa len naložili príťažké bremä. No, na koniec som jednako len nabral duševnej sily. Modlitba a slzy, ktoré pochádzajú zo srdca, majú zázračnú moc. Povstal som so svojich kolien ako nový človek. Zdalo sa mi, jako čo by som počul trúbu Božiu, ktorá ma volala na bojište. Jediné, čo mi bolo robiť, bolo ísť do boja a spoľahnúť sa na Pána čo do víťazstva. Vzal som svoju cestovnú kapsu, opustil som kostol a išiel som do fary. Odvtedy shorela. Bola to statná budova, 80 stôp dlhá a s priestrannými pivnicami. Krátko pred dobytím Kanady ju boli vybudovali na úschovu zakázaného tovaru. Ale keď sa minula svojho cieľa, urobili z nej faru.

27. Dvojnásobné víťazstvo.

Starý farár Varin ma videl z obloka, keď som sa doviezol, a divil sa tomu, že som išiel najprv do kostola a že som tam bol tak dlho.

Zaklepal som na dvere domu, ale keď nikto nevyšiel, otvoril som sám a klepal som na vnútorné dvere. Nijaká odpoveď! Len dvaja zúrivi malí psi pozdvihli svoj hlas. Konečne som vstúpil, ale sotva som sa mohol ubrániť psom, tak že ma viac ráz pokúsali. Klepal som na tretie i štvrté dvere a vždy s tým istým úspechom; nikto ma neprijal!

Zo svojej mladosti, ktorú som tu ztrávil, vedel som ešte, že nasledujúce dvere vedú do spálne farára Varina. Bojzhlivo som sa odvážil zaklepať tam.

Na moje zaklepanie zavznelo z kňazovej spálne nevrlé „voľno!“ Otvoril som. Tam sedel starý slabý muž vo veľkej lenoške. Prv ešte, než som ho mohol pozdraviť, privolal mi hnevivo: „Beauportania sa veľmi namáhali, aby vás mohli podržať, naproti tomu ľudia z Kamurasky sa všemožne pousilujú, aby vás zahnali!“

„Pán farár“ odpovedal som pokojne, „Bôh vie, že som si nikdy nežiadal zameniť Beauport s týmto miestom. Doviedol ma sem proti mojej vôli; dá mi aj silu zdolať všetok odpor.“

„Čo ma voláte farárom, chcete si zo mňarobiť posmech?“ odpovedal kňaz, roztrpčený: „Vy ste tu farárom, nie ja!“

„Odpustite, pán Varin,“ opravoval som, „vy ste a zostanete, kým žijete, velebným a milovaným farárom Kamurasky. Ja z mojej strany som sa zriekol všetkých titulov a pôct, ktoré mi chcel dať biskup, z vďačného ohľadu na vás.“

„No, a čože ste vy potom, keď som ja farárom?“ pýtal sa kňaz, už trochu pokojnejší.

„Ja som prostý vojak Ježiša Krista, rozsievateľ, ktorý chce rozsievateľ dobré semeno!“ povedal som. „Jako Mojžiš pozdvihol svoje ruky k nebu, kým bojoval Jozua, tak môžete aj vy, milý pán farár, keď pôjdem do boja, podporovať ma svojimi modlitbami.“

„Áno, áno, to by bolo celkom pekne,“ povedal starý kňaz hlasom, ktorý už znel badateľne priateľskejšie. „Ale kde máte svoj nábytok a svoju knižnicu?“

„Všetky svoje pohnutelnosti mám tu vo svojej ruke,“ odvetil som. „A čo sa týka mojich kníh, nepotrebujem ich, dokiaľ budem mať česť upotrebovať Vašu knižnicu a smieť sa jej tešiť.“

„Ale ktoré izby si prajete zaujať?“

„Rozhodnutie o tom ponechávam vám, pán farár! Vy ste pánom v dome. Ja sa uspokojím s každou miestnosťou, ktorú mi vykážete, a keby to hneď bola hoci aj pivnica alebo stodola! Nechcem vám ani najmenšie stáť v ceste. Vy ste sa ma pred dvadsiatimi rokmi, keď som ako chudobná sirota žil vo vašom sbore, otcovsky zaujali; prosím, považujte ma i teraz proste za svoje dieťa; ja som vás vždy miloval ako otca. Zostaňte mojim vodcom až po svoj koniec; no, ja sa chcem pokúsiť stať sa vašou pravou rukou a chcem sa učiť z vašich bohatých zručností, jako mám žiť a pracovať ako dobrý kňaz Ježiša Krista.“

Ešte som nebol dokončil posledné slová, len keď starému človekovi vyškľy slzy z očí, padol mi okolo krku a pohnutým hlasom prosil za odpustenie všetkého toho zlého, ktoré popísal a povravel proti mne. „Buďte vítaný v mojej fare!“ zvolal. „Ďakujem Bohu, že mi poslal takého milého mladého priateľa, ktorý mi chce pomôcť niesť bremä mojej staroby!“ Potom som

mu odovzdal list od' biskupa, ktorý mu potvrdil to, čo som mu práve bol povedal, že totiž prichádzam k nemu s vonkoncom pokojným úmyslom. Od toho dňa až do smrti pána Varina, ktorá nastala šesť mesiacov po tom, bol starý farár mojím najlepším priateľom.

Vďaka Bohu, hlava odporu v Kamuraske bola premožená. Dúfal som a dôveroval v Boha, že aj stádo bude nasledovať príklad svojho pastiera, a to sa naozaj malo stať rýchlejšie, než ako by sa mi to bolo snívalo, a to pre nejakú celkom neopatrnú aj nepredvídanú udalosť.

Odpor ľudí oproti mne pochádzal hlavne odtiaľ, že som bol synovcom pána Amable Dionne, obchodníka, ktorý si na úkor obce Kamurasky zadovážil veľký majetok. Farár Varin, ktorý bol neprestajne jeho dlžníkom, musel u neho kupovať všetko, čo potreboval pre seba i pre cirkev a nesmel nič povedať, ani keď ho môj ujec aj akokoľvek pretiahol, a takým činom sa nikdy nedostali z dlžôb ani cirkev ani farár, hoci i tá i ten mali značný príjem. Keď tedy počuli ľudia, že synovec pána Dionne má byť ich farárom, povedali druh druhovi: „Teraz už príjde naša úbohá cirkev celkom na zkažu. Pán Dionne bude ešte len teraz robiť s nami, čo bude chcieť!“

Hneď na druhý deň po mojom príchode sdelením mi kostolník, že nevyhnutne potrebuje pro cirkev niekoľko laktov látky na nejakú opravu. Myslí vraj, že to bude musieť doniesť od pána Dionne-a. Povedal som mu: „Áno, idte najprv tam a opýtajte sa na cenu; ale potom sa opýtajte aj v inom obchode, prv než kúpite. Kde to dostanete najlacnejšie, tam to kúpte. A keďže pán Dionne žiadal 30 centov, za to však pán St. Pierre za tú istú látku len 15 c., kúpilo sa, prirodzene, u toho.“

O neslýchanej udalosti hovorilo sa ešte toho istého dňa po celej obci. Farmári si gratulovali navzájom, že je jarmo konečne zlomené, ktoré im bol pán Dionne spolu i so starým farárom naložil, a ktoré museli niesť také dlhé roky. Nákladný monopol pre nich bol teraz zrušený. Ľudia chodili sami k pánu Pierre-ovi, aby sa opýtali, či je to naozaj pravda, že ich ich nový farár osvobodil od jarma, proti ktorému predtým tak často márne protestovali. Udalosť bola ostatok týždňa jediným predmetom rozhovoru v celej obci. Ľudia sa nemohli o tom dosť nahovoriť, aké vysvobodenie sa im stalo, že konečne majú kňaza takého nezávislého a čestného smýšľania, ktorý

ani len k vôli príbuznému, u ktorého ztrávil svoju mladosť, neurobí zlého.

Tedy takým jednoduchým prostriedkom som si získal úctu ľudí. Len jedna obava bola ešte zostala: bolo im povedané, že jediným tématom, o ktorom viem kázať, je pálenie, víno a opilstvo. Mysleli, to musí byť veľmi zdĺhavé, najmä keď je niekto rozhodnutý, jako oni, i ďalej si vypiť svoj pohár vína alebo rumu. Ale už akokoľvek, raz predsa len chceli počuť svojho nového farára, a tak bol kostol nabitý, keď som v nedeľu kázal na text: „Jako mňa miloval Otec, tak som i ja vás miloval“, a ukázal som im z neho, jako sa Ježiš doteraz dokázal ako ich priateľ. A jako veľmi sa tomu divili moji poslucháči, že som vedel skoro hodinu hovoriť bez toho, že by som aj len slovo bol povedal o liehových nápojoch.

V Biblii sú veľmi priliehavo porovnané národy s morskými vlnami. Jako vlny dnes zúria vôkol skaly, jako čo by ju chcely prevaliť, zajtra, keď medzitým sa vietor obrátil, ju nechajú úplne v pokoji, tak to robia aj ľudia. V Kamuraske boli ľudia plní hnevu, keď som prišiel, ale o niekoľko dní neskoršie boli by za mňa dali i poslednú kvapku svojej krvi.

28. Sklamaní obchodníci s rumom.

Už o dva dni po mojom príchode do Kamurasky dostal som list, podpísaný susednými kňazmi, v ktorom vyslovovali nádej, že vo svojej novej farnosti nezaložím takého spolku miernosti, jako som to urobil v Beauporte, lebo tvrdili, že v tejto čiaske Kanady nie je ani ďaleko opilstvo tak rozšírené jako v Quebec-u a na okolí. Ja som im odpovedal úctive, ale určite, že dokiaľ budem na čele tejto obce, budem sa usilovať napomáhať jej dobré podľa toho, jako to uznám za dobré, a že sa nadejem, že aj oni budú robiť to isté a že sa nebudú miešať do cudzích vecí.

Na druhú nedeľu po mojom príchode bol kostol čo možné ešte viac naplnený jako na prvú. Bol som sa dozvedel, že obchodníci obce mienili ísť nasledujúceho dňa so svojimi loďmi do Quebec-u, aby tam nakúpili svojich zásob na zimu, medzi ktorými zaujímal doteraz rum obyčajne prvé miesto. To ma pohlo, aby som pred kázňou povedal nasledujúce: „Moji priatelia, ako som počul, obchodníci chcú odcestovať, aby nakúpili rumu.

Chcem ich ako ich nejlepší priateľ pred tým vystrihať a jako poslanec na mieste Kristovom im zakazujem dopraviť sem, a čo by to bola aj len jediná kvapka toho nápoja. Istotne to oľutujú, ak neposlúchnu tejto priateľskej rady, lebo po nasledujúcej nedeli nebudú môcť predať ani kvapky. O týždeň zamýšľam totiž ukázať inteligentným občanom tejto obce, že rum a všetky iné liehové nápoje, ktoré sa tu predávajú, nie sú ničím iným ako smrtiacim jedom.“ Na to som kázal na text: „Budte hotoví každého času, lebo nevíete ani dňa ani hodiny, v ktorej príjde Syn človeka“. Zdalo sa, že kázeň urobila dobrý dojem na poslucháčov. Ale výstraha pre obchodníkov, ktorú som pred tým povedal, sa im veľmi neľúbila. Po kostole bežalo všetko k nim a napomínalo ich, aby len nepočúvali na moju výstrahu. Vraveli: „Ak myslí náš mladý farár, že nás bude môcť vodiť za nos ako tých opilcov v Beauporte, nuž skoro sa bude musieť presvedčiť o tom, že to tu tak nejde. Namiesto 100 tón rumu, jako minulý rok, dovezte pokojne 200! Vypijeme ich potom na zdravie svojho farára. Žatva vyšla tohoto roku dobrá, a tak chceme prežiť veselú zimu!“

Kostol v Kamuraske akiste ešte nikdy nevidel medzi svojimi múrami toľko ľudí ako nasledujúcu nedeľu, druhého októbra 1842. Bol doslovne nabitý. Zvedavosť postavila všetko na nohy. Nie len že chceli počuť moju prvú veľkú kázeň proti rumu, ale chceli mať aj pôžitok vidieť môj neúspech, ktorý, tak mysleli, zažijem pri zamýšľanom zakladaní spolku miernosti. Už cez celý týždeň a ešte aj v nedeľu pred kostolnými dverami si navzájom sľubovali, že nikdy nezanechajú pitia, dokonca aby mali vstúpiť do spolku miernosti, o tom vraj ani hovoriť!

Ale čo dokáže človek proti Bohu?! Čo sú jeho predsavzatia proti vôli Všemohúceho? Ľudia neboli ešte počuli polovicu mojej kázne o miernosti, keď už aj boly zabudnuté všetky ich úmysly. Bôh sa dotkol ich srdca, áno, spôsobil to, aby roztály, a premenil ich, pretože zase chcel ukázať, že Jeho milosrdenstvo sa rozprestiera na všetky diela jeho rúk.

Od svojho príchodu do Kamurasky som sa bol povypytoval na všetky neresti, ktoré tam už boly zapríčinené opojnými nápojmi. Bolo mi povedané, že za posledných dvadsať rokov sa utopilo dvanásť mužov, a osem zmrzlo v opilosti. Zanechali po sebe dvadsať vdov a šesťdesiat sirôt v najúbohej-

ších pomeroch. Šesťdesiat farmárov prepilo svoje majetky. Celé imanie viacerých iných rodín bolo už zapísané obchodníkom s rumom, tak že mohli očakávať každý deň, že ich vyhádzú na ulicu. Sedem matiek zomrelo na delirium tremens, jedna sa v opilosti obesila, iná skočila do vody. Obchodníci s rumom obce utržili za pätnásť rokov 100.000 dolárov. Obyvateľstvo má krome toho u iných obchodníkov 200.000 dolárov dlhu, z čoho sú tri štvrtiny za opojné nápoje. Konečne štyroch mužov zavraždili, medzi nimi tamtoho Achillesa Tacheho, ktorý sa kedysi so mnou jako chlapec bol zúčastnil raz na jubileu vo fare, na ktorom sa tak strašne pilo.

Keď som vo svojej kázni vypočítal všetky tie príbehy, ktoré boli známe a nepodvrátiteľné; keď som líčil zkazu tak mnohých opustených žien a detí, krvou poškvrnené ruky vrahov a dokaličené telá ich nešťastných obetí; keď som upomínal na večné muky zatratených, ktorí boli vychvátení vo svojej opilosti; keď som poukázal na to, jako vlastne už všetci viac alebo menej museli trpieť smutnými následkami opilstva; keď som líčil strašlivé zločiny, ktoré už boli spáchali v ich strede, a keď som potom ukázal, aké smutné je to, že tak mnohé tisíce duší by malý ísť do zahynutia, za ktoré predsa Kristus dal i svoj život, bolo toľko plaču a vzdychania medzi poslucháčmi, že som musel častejšie zastat'.

Na koniec svojej kázne, ktorá trvala dve hodiny, prosil som tých, ktorí sú rozhodnutí zastaviť so mnou povodeň opilstva, usušiť ním zapríčinené slzy a zachrániť duše, ktoré sú ním ohrozené, že by predstúpili a verejne prevzali na seba záväzok miernosti tým, že bozkajú krucifix, križ s Umučeným, ktorý som držal vo svojej ruke. Tisíc tristo desať osôb po slúchlo vyzvanie! sotva päťdesiati sa utiahli, ale aj tí prišli, s malou výnimkou, pri nasledujúcej príležitosti a zriekli sa s druhými požívania liehových nápojov.

Ženy obchodníkov, ktorí boli medzitým odišli do Quebec-u porobiť tam svoje nákupy, nemalý nič pilnejšieho, ako aby ešte toho istého dňa uvedomily svojich mužov o tom, čo sa stalo, a tí uznali za dobré nedoviezť so sebou rumu. Aj okolité obce nasledovali nie dlho po tom chvályhodný príklad Kamurasky, tak že obchod s páleným na celom tom kraji bol doslovne zničený.

29. Ja idem do kláštora.

Pri svojich návštevách v rôznych obciach, do ktorých som bol volaný, aby som tam založil spolok miernosti, mal som smutnú prednosť musieť vypočuť všetky možné škandalózne udalosti. Najhoršie, čo mi prišlo do uší v tom čase, čo som pôsobil v Kamuraske, bola udalosť nejakého mladého dievčaťa, ktoré na návod nejakého kňaza preobleklo sa za muža, ktoré potom pod menom Jozef prijal do svojej služby. Aby odvrátil od seba jakékoľvek podozrenie, oženil kňaz „Jozefa“ pravoprate s nejakým chudobným dievčaťom obce, ktoré prirodzene tiež prijal do svojho domu, tak že ľudia mysleli, že má manželský pár vo svojej službe. Preoblečené dievča hodilo svoje šaty, na jeho radu, do rieky, načo sa rozšírila povest', že sa utopilo. Ale po mnohých rokoch prišiel jedného dňa nejaký príbuzný z jej domovskej obce náhodou do patričnej fary. „Jozef“ mu odpovedá na jeho otázky. „Odkiaľ ste?“ pýtal sa návštevníka. „Z Vercheres“, odpovedal človek. Jozef zbládnul, lebo to bola jeho rodná obec. Cudzinec to spozoroval a keď si dobre pozrel domnelého sluhu, zvolal užaslý: „Môj Bože, čo tu vidím! Ved si ty Genonéva, o ktorej sme mysleli, že si sa utopila! A ty si tu preoblečená za muža?“

„Ujec,“ zvolala Genonéva, ktorá teraz už tiež poznala príbuzného, „pre Boha, ani slova! viacej o tom!“

Avšak už bolo neskoro. Niektoré osoby počuly rozhovor a teraz potvrdily, čo ľudia bystrého oka už dávno upodozrievali. Veci boly súdne zistené. Súd rozlúčil „manželstvo“, a Genonéva dostala odškodné, s ktorým ju poslali cez hranice Kanady do Spojených štátov, kde sa potom dodatočne ešte vydala.

Udalosť mi sdělili tam na mieste so všetkými podrobnosťami, ktoré z príčin slušnosti nie je možné tu porozprávať. Moja viera v cirkev, ktorej som patrili, bola tým otrasená až do hĺbín. Hanbil som sa, že patrím ku kňazstvu, ktoré natoľko ztratilo jakýkoľvek smysel pre slušnosť. Úprimne som ľutoval, že som sa stal kňazom. Bolo mi jasným, že spovedelnica a bezmanželstvo kňazov sú hlavnou, keď aj nie jedinou príčinou takých ohavností. Keby som bol poslúchol svetlo, ktoré som vtedy bol dostal, bol by som býval zavedený k evanjelickej pravde. Ale žiaľ! Ja som bol ešte vždy slepý! Veľký Lekár sa nebol ešte svo-

jou životodarnou rukou dotkol mojich očí. Ešte vždy som bol držaný v blude, že mimo katolíckej cirkvi niet spasenia. Za to však som sa musel často pýtať sám seba: „Jako sa môžem nádejať, že zvíťazím na bojišti, na ktorom už mnohí, ktorí boli o mnoho močnejší ako ja, zahynuli?“ Môj pokoj bol už tam! Kňazom a biskupom som už nemohol dôverovať, lebo dokonca i biskupský koadjútór bol zapletený do tej hanebnej udalosti; vedel roky o tom a nevykonal ničoho proti tomu! Jakokoľvek pekne bolo v Kamuraske, a jakokoľvek pekne so mnou zaobchádzali, farský úrad ztratil pre mňa akúkoľvek príťažlivosť. Zdalo sa mi, že ma na všetky strany obkľučujú nebezpečensvá, a ja som mal už len jedinú žiadosť: aby som mohol čo skôr opustiť klamný a ztratený svet.

V tom čase, keď sa vlny horkosti valily cez moju dušu, navštívil ma predstavený kláštora „Otcov nepoškvrnenej Márie“. Tomu som zjavil svoj žiaľ a hnus, ktorý mi vstúpilo proti sebe kňazstvo pre neprestajne sa vyskytujúce škandály. Úctyhodný prior, ktorý aj sám bol predtým kňazom, uznal, že mám pravdu. Povedal, že vie ešte o veľa horšie veci ako ja, lebo pôsobil dlhší čas v Kanade a vo Francii. Vravil: „Obávam sa, že dnes je sotva toľko nepoškvrnených duší medzi kňazmi, jako ich bolo za Lotových čias v Sodome. Svetský kňaz môže len vtedy dodržať svoj sľub bezženstva, keď Bôh vykoná pri ňom zvláštny div milosti. Naša svätá cirkev by už dávno bola bývala Sodomou, keby milosrdný Bôh nebol dal mnohým kňazom milosť vstúpiť do náboženských riadov, ktoré sú pre cirkev tým, čím bol vo dňoch potopy koráb pre Noacha aj pre jeho rodinu. Len tí kňazi sú chránení, ktorých Bôh vo svojej milosti povolá za členov riadu, lebo stoja pod otcovskou ochranou svojich predstavených, ktorých horlivosť a láska im je štítom. Sväté a prísne pravidlá kláštorné sú mocnými múrami a silnými vežami, ktoré nemôže nepriateľ dobyť.“

Ja som bol príliš naklonený k tomu, než aby som nebol uveril takému svodnému líčeniu svätosti kláštorného života, najmä keď hovorili prior o pokoji, ktorý pociťuje človek za bezpečnými múrami. Uistoval ma tiež, že ma s radosťou prijímú do jeho kláštora, ktorý stál pri Montreali, lebo vraj práve takého muža tam potrebujú, ktorý by z poverenia kláštora napomáhal hnutiu miernosti. Že to je tam zrovna také potrebné

jako v biskupstve Quebeca, kde ma už teraz jednako menej potriebujú.

Priorove slová padly u mňa na vnímavú pôdu. Doniesol som obeť a opustil som svoju kvetúcu farnosť v Kamuraske, od ktorej som sa odobral koncom septembra 1846, aby som ako novic vstúpil do kláštora nepoškvrnenej Márie v Longueil.

30. Medzi oblátmi „Nepoškvrnenej“.

Oblátmi (donesenými, posvätenými) sa menujú mnísi riadu nepoškvrnenej Márie. Ich úlohou je konať tak zvané misie v rímskej cirkvi i mimo nej, to isté, čo v novšom čase je známe u nás pod menom kázňové týždne. Aj medzi pohanmi konajú misiu.

Prvú nedeľu v novembri 1846 padol som v kláštornom kostole v Longueil na svoje kolená a prosil som o milosť, žeby ma jako novica prijali do toho riadu. Robil som to s najväčšou možnou vážnosťou, lebo v pravde sa mi videlo jako najväčšia milosť smieť žiť medzi takými svätými mužmi, ktorí sľúbili chudobu, poslušnosť a milosrdenstvo a postavili medzi sebou a medzi zkaženým svetom nepreniknuteľný múr. Aký bezpečný som sa tam cítil, medzi tými, Bohu sa zasväťšími mužmi, z ktorých každý sa mi javil ako anjel milosrdenstva! Nado mnou bdel teraz prior ako otec, ktorého mi bolo treba len bezpodmienečne poslúchať, aby som už bol zbavený jakejkolvek zodpovednosti.

Pravda, moja radosť bola hned' na počiatku trochu zakaľená, keď mi prior, páter Guigues, vtedy, keď ma slávnostne prijímali, oddal nejakú knihu, písanú latinsky, o ktorej mi výslovne povedal, že je to tajná kniha, a že mimo riadu nesmiem nikomu nič z nej povedať. Nie málo som žasnul nad tým, keďže som vedel, že pápeži boli vyriekli najhroznejšie kliatby nad všetkými tajnými spoločnosťami. Nuž akože je to, že tu pápežom uznaný riad nie je ničím iným ako tajnou spoločnosťou? Kým som sa márne namáhal rozriešiť protirečenie, prišlo mi na myseľ, že ved' som sa vstupom do riadu len teraz zaviazal, že sa úplne vzdám svojich vlastných myšlienok a len sa proste podriadim pravidlám riadu. Ved' nemám a nechcem byť viacej ničím iným, ako mŕtvolou, ktorá sa celkom bez vôle poddá všetkému. Aby som umlčal svoj rozum a premohol hned' prvé

pokúšenie, dal som sa do knihy, ktorú som dostal, aby som ju prezkúmal. Čím viac som v nej čítal, tým lepšie som tiež chápal, prečo mala zostať v tajnosti, najmä pred očami všetkých svetských kňazov. Hovorila totiž o nich o všetkých s najväčším opovržením, tak že musím vážne pochybovať o tom, že by nejaký kňaz, keby vedel, akú mienku podávajú obláti o ňom, dovolil niektorému z nich účinkovať vo svojej cirkvi. Podľa rečenej knihy sú len obláti pravými kresťanmi; celý ostatný svet, zahrnujúc do toho i kňazov, je ztratený.

Kej som to čítal, nemohol som sa ubrániť myšlienke, že kláštor je školou najrýdzejšieho farizejstva. Avšak musel som pravda uznať, že je to len príliš pravda, čo hovorila kniha o kňazoch, a utíšil som sa voľačo myšlienkou, že keď, ako sa zdá, obláti ozaj žijú svätý život, majú konečne právo poukázať na prednosti riadových kňazov, ktoré majú pred svetskými kňazmi. A ostatne veď som nemal ani v tomto bode počúvať na hlas svojho rozumu, ale proste prijať to, čo učil riad. A tak som sa tedy horlivo modlil celý týždeň sv. Panne, ochránkyni riadu, že by mi udelila milosť, aby som bol bezvoľnou mŕtvou a tak dosiahol vysoký stupeň dokonalosti, na jakom má stať každý brat riadu.

Prvý týždeň mŕtvoho noviciátu, ktorý som venoval výlučne modlitbe a štúdiám, aj celkom pekne pominul. Od pol šiestej ráno do pol desiatej večer mohol som sedieť za knihami. Prestávku som spravil len vtedy, keď bolo treba odbaviť pokrm, čo sa dialo o 7. h. ráno, o 12. h. na poľudnie a o 6. h. večer. Po čas jedla zriedka kedy bolo povedané nejaké slovo. Predčítavalo sa zo zbožných kníh. Strava bola dobrá, len čo do čistoty bolo treba jedno oko trochu privrieť, lebo vtedy nemaly kláštornej kuchárky, lež bratia obstarávali všetko sami. Nie-kedy to bolo tak zle, že dokonca bolo treba zavrieť aj obe oči, aby človek nevidel, čo je. Raz som si chcel preto zťažovať, avšak mi prišlo práve na myseľ, že veď mám byť mŕtvou, a taký človek sa predsa nestará o čistotu! Ale keď som aj nič nepovedal predsa sa len vzpieral môj žalúdok, najmä keď som na tretí deň našiel kravský hnoj v mlieku. Bolo mi hodne zle, tak že som nemohol vypíť mlieko. Pripisoval som to svojmu ešte tak nedokonalému stavu, a zo srdca som závidel ostatným mníchom, ktorí už boli na toľko pokročili v posvätení, že mohli zniest' aj kravský hnoj.

Ináče išlo všetko dobre, len v piatok pri obede som sa trochu naľakal. Práve sme boli zjedli polievku a ja som počúval s veľkým záujmom, ako sa čítalo zo života svätých, keď tu zrazu som cítil, že nejaká ruka obhmatáva moje nohy. Vyskočil som, pustil som z ruky nôž i vidličku a zvolal som: „Môj Bože, čo je to?“ Bolo mi, jako čo by ma bol diabol pochytil.

Avšak riadoví bratia nebrali veci tak vážne. Vidiac moje preľaknutie vypukli v hlasitý smiech. Prior od smiechu mi dlho nemohol dať vysvetlenia, čo ešte len stupňovalo moju nevoľnosť. Konečne sa vyjasnila vec. Zpod stola vyšiel kláštorňý brat páter Lagier, celý pokrytý prachom; ani on nevládal vstať od smiechu. Ale nejaký druhý brat mi rozriešil hádku: „Páter Lagier ti chcel len nohy bozkať!“ Teraz som sa už i ja smial, lebo tu som porozumel, že tu išlo len o nejaké cvičenie sa v pokore, obvyklé v tom kláštore.

Z toho som mal naskore i viacej poznať. Jedného večera, keď sme po večeri išli z jedálne do kláštorňého kostola, aby sme tam konali svoju pobožnosť, musel som ako posledný prísť do kláštora ísť popredku. Idúci spievali sme hlasne latinský žalm: „Miserere mihi, Deus!“ Smiluj sa nado mnou, ó, Bože! Išlo sa rýchlym krokom tmavou chodbou. Len razom som zavadil svojimi nohami o nejaký mäkký predmet a prekotúlil som sa cez to, cez mňa druhý, tretí brat, až nás šesť „svätých otcov“ ležalo na jednej hromade, prirodzene smejúc sa na svojej nehode. Na čo som sa potkol, to sa nám skoro vyjasnilo. Páter Brunette s dovolením priorovým opustil jedáleň niekoľko minútami pred nami a položil sa krížom cez chodbu, nie aby nám vyviedol nejaké šelmovstvo, lež aby sa cvičil v pokore!

Mne sa pravda zdaly veci, nemohol som si pomôcť, celkom ošklivými. Plaziť sa po zemi nebolo, podľa mojej mienky, nijakou kresťanskou pokorou, ale jej nechutným, áno, diabolským zptvorením. A hoci som kázal mlčať hlasu rozumu, ktorý mi to hovoril, ten len tým hlasnejšie vrazil. Avšak spovedal som sa dvakrát do týždňa zo všetkých svojich pochybností a rozpakov pátrovi Allardovi, spovednému otcovi novicov, ktorý ma tešil zasľúbením, že však prv alebo neskoršie dosiahnem pokoj, ktorému sa, podľa jeho slov, tešili všetci mnísi, ktorí vzhľadom na kláštorňé poriadky a na vôľu ich vyšších stali sa bezvoľnými jako mŕtvoľa.

Avšak žiaľ mne sa to nechcelo podariť ani pri najúprimnejšej námahe, ktorou som sa namáhal vpraviť sa do takého kláštorného života. Dve veci mi v tom prekážaly. Na svoje predesenie som pozoroval, že medzi bratmi vládne svrchovaná nedôvera, čo pochádzalo odtiaľ, že podľa kláštorných pravidiel je každý povinný dozeráť na druhého a priorovi hlásiť každé nejaké podozrivé slovo. Preto sa každý bál druhého, a najhoršie bolo, že priorovi zrejme donášali lži. Tak vraj som ja na pr., povedal jedného dňa, že vtedy panujúci pápež je starý blázon. Že mu to hlásil jeden z najspoľahlivejších pátrov, tvrdil mi prior. Ja som mu odpovedal: „Ten najspoľahlivejší páter vám povedal veľkú lož. Ja som nikdy netvrdil ničoho takého, lebo naopak, ja považujem terajšieho pápeža za jedného z najmúdrejších pápežov, ktorí len kedy panovali. „Ostatne teraz chápem“, doložil som, „že medzi mníchami neprijde k nijakému dôvernému pomeru; keď je nebezpečenstvo, že tak zle porozumejú človeka“. Boli to, jako som sa dozvedel od nejakého starého mnícha, menovite nevzdelaní, len nedávno z Francie dopravení obláti, ktorí, čomu zle rozumeli alebo zle rozumieť chceli, čo najhorlivejší v povinnosti, hlásili priorovi.

Druhá vec, ktorá mi robila kláštorný život nepríjemným, preto že som ho poznal v jeho pravej podstate, bola smutná skutočnosť, že ani otcovia nepoškvrnenej Márie nežili nijakým činom nepoškvrneného života. Síce pre kláštornú kuchyňu to bolo šťastím, že sme nejaký čas po mojom vstupe dostali kuchárku, avšak nebolo to šťastím pre ňu samu, lebo žiaľ, hoci už bola prekročila svoju štyridsiatku, zaľúbila sa do svojho kláštorného spovedného otca, ktorý sa na toľko zabudol s ňou, že ju museli prepustiť, ale jemu naložiť kláštorný trest. Od toho času boli všetky moje ilúzie o väčšej svätosti kláštorného života navždy tam, a ďalšie zkúsenosti, ktorých som musel nadobudnúť, neboly takého rázu, aby mi byly prinavrátily vysokú mienku o ňom, ktorú som mal pred svojím vstupom do kláštora. Veď museli skoro na to iného mnícha, keď sa navrátil zo svojej trojmesačnej misie v pralesoch, dať pod kláštornú kázeň preto, že sviedol ženu svojho hostiteľa k cudzoložstvu. Ale v čom záležal trest? Proste v tom, že ho na desať dní zavreli do jeho izby, kde sa mal postiť a modliť a cvičiť sa v pokore tým, že bozkával zem atď. Preto som musel jednému z našich starších oblátov dať za pravdu, ktorý mi otvorene povedal, že

podľa jeho mienky je pokušenie ku takým hriechom u riadových kňazov ešte väčšie ako u svetských kňazov, lebo títo sa musia aspoň obávať verejnej mienky, ktorá ich odsúdi, keď padnú; ale o mníchov, ktorí sa skryjú za svoje kláštorné múry, sa nikto nestará; tí obídu pri takom smiešnom treste, jako je práve povedané. Mních mi povedal jasnú pravdu o kláštornom živote. Povedal mi: „Kristus je svetlom sveta; mnišstvo je nocou. Kristus je život, mnišstvo je smrť. Kristus zomrel, aby nás osvobodil, ale kláštory sú postavené na to, aby z nás urobili otrokov.“

„Nadejem sa,“ povedal mních ďalej v dôvere ku mne, „že naskore dostanem milosť, za ktorú už tak dlho prosím pokorne Boha. Keď z poverenia kláštora pocesťujem do skalnatého kraja, príde hodina môjho vykúpenia. Potom roztrhnem svoje putá a povstanem z hrobu mnišstva, aby som už nebol viacej mŕtvolou, ale tým, na čo ma Bôh stvoril, svobodným mužom, ktorý smie s vykúpenými Pánovými sedieť pri stole.“

Mních dodržal svoje slovo. Keď raz kázal v skalnatom kraji divochom, povedal riadu bez toho, že by bol narobil mnoho kriku, dobre sa maj, aby už ako svobodný muž slúžil Pánovi, a to v svätom sväzku kresťanského manželstva oženiť sa s počestnou Amerikánkou. A čo so mňa týka, 1. nov. 1847 som tak tiež povedal klášturu s Bohom. Pre mňa to bolo ešte ľahšie, lebo som bol ešte len novicom. A predsa mi bolo z čiastky hodne ťažko odobrať sa od kláštorných bratov. Poznám medzi nimi niektoré šľachetné duše, ktoré by boly bývaly hodny lepšieho osudu. Ale žiaľ nemaly dost svetla, aby boly učinily krok ku svojmu osvobodeniu. No, mňa doviedla milostivá ruka Božia späť medzi môj milovaný ľud kanadský, aby som mu aj ďalej obetoval svoj čas a svoju silu, svoju lásku a svoj život.

31. Kanadský apoštol miernosti.

Pán Brassard, miestny katolícky farár v Longueil, ma bol pozval, ešte keď som bol v kláštore, aby som prišiel k nemu, keby som voľakedy opustil kláštor. Pri svojom vystúpení použil som jeho láskavosť a ztrávil som niekoľko týždňov v jeho fare. Keď som v tom čase navštívil biskupa Bourgeta v Montreáli, aby som mu obšírne predložil dôvody, ktoré ma pohly

vystúpiť z kláštora, oddal mi dvojnásobný dar od pápeža, ktorý mu pri jeho nedávnej návšteve v Ríme dal pre mňa. Biskup totiž rozprával pápežovi o mojom boji proti alkoholu v Kanade. Na to mi, „Jeho Svätosť“ ráčila poslať svoje zvláštne „apoštolské“ požehnanie po biskupovi pre to dielo a k tomu drahocenný medailón s obrazom pápežovým ako aj nádherný krucifix s určením, aby každý, kto sľúbi zdržanlivosť, bozkajúc nohu krucifixa dostal odpustok na 300 dní! Okrem toho mi dal biskup moc kázať v celom jeho biskupstve a počúvať svedčanie a prepustil ma tak, že položil na mňa svoje ruky vraviac pri tom modlitbu, žeby Bôh vylial svoje hojné požehnanie na moje dielo miernosti v Kanade.

A tak som tedy započal vojenné ťaženie miernosti, ktoré trvalo štyri roky a rozprestieralo sa na celú Kanadu a ktoré sa malo stať ozajstným víťazným pochodom. Počiatok som urobil hneď v Longueil, a použil som na to prvý týždeň adventnej doby. Na všetkých miestach, kde som konal prednášky o miernosti, som sa obyčajne prv dôkladne vypýtal na nasledujúce štyri veci:

1. Koľko smrtných prípadov následkom opilosti bolo na patričnom mieste za posledných 15—20 rokov?
2. Koľko vdov a sirôt zanechali po sebe zomrelí na opilstvo?
3. Koľko rodín zchudobnelo pre opilstvo?
4. Koľko peňazí sa vydalo za posledných 20 rokov za opojné nápoje?

V Longueil ako aj inde hovoril som po tri dni za sebou denne dvakrát početným shromaždeniam na základe Príslovia 23, 31—32: „Nehľad' na víno, že vydáva v pohári svoju farbu a lesk, že sa hladko kĺza dolu hrdlom. Naposledy poštiepe jako had a bodne jako bazilišek“. Prvý deň som poukázal na to, jako opojné nápoje doslovne rozhrýzú pľúca, modzog, jät'rá, nervy a svaly a trávia krv. Druhy deň som ich líčil ako najhorších nepriateľov otcov, matiek a detí bohatých a chudobných, mladých a starých, roľníkov, obchodníkov a remeselníkov, obce i celej zeme. Tretieho dňa konečne som ukázal, ako poškodujú opojné nápoje inteligenciu a dušu človeka, jako škodia evanjeliu Kristovmu a Jeho cirkvi a protivia sa každému božskému a ľudskému právu. Potom som vzal svoj krucifix, pozdvihol som ho do vyše a vyložil som často vzlykajúcemu množstvu, čo

trpel Kristus na kríži pre hriechy, ktoré pôsobí požívanie opojných nápojov. Keď som sa konečne mohol nádejať, že všemohúcou milosťou Božou je zlomený každý odpor duší, že sú prekážky odstránené, že je rozum osvietený a vôľa zdolaná, zakončil som svoju reč vrúcnou modlitbou k Bohu, že by nám udelil milosť, aby sme sa navždy vzdali užívania „prekliateho jedu“, a žiadal som všetkých prítomných, aby vo svojom srdci učinili nasledujúci sľub, ktorý som im predriekal:

„Zvelebovania hodný a drahý Spasiteľu, Ježišu Kriste, ktorý si zomrel na kríži, aby si sňal moje hriechy a zachránil moju vinou obťaženu dušu, sľubujem na Tvoju česť, na dobro svojich bratov a celej zeme zrovna tak ako i na svoje dobré, že s Tvojou pomocou už nikdy viac nebudem piť nijakého opojného nápoja ani ho iným nebudem dávať piť, len ak by to bolo nariadené nejakým počestným lekárom.“

Milostivý Bôh zrejme požehnal tak podujaté dielo svojho nehodného služobníka. Úspech prevyšoval menovite v Longueuil najsmelšie očakávania. 2300 osôb tam prevzalo v tých dňoch tu uvedený záväzok, ktorý som im však nedal podpísať, ale potvrdiť tým, že prišli pred oltár a bozkali krucifix. A ovocie nevystalo. Farmári nemali nič pilnejšieho ako rozbiť svoje sudy na pálené a ich škodlivý obsah vyliat' na zem.

Sedem dní po tom víťazstve v Longueil som už mal 80 pozvaní v rukách, ktoré prišli z najrôznejších obcí zeme a ma tam volaly, aby som zahatil povodeň alkoholu.

Počas nasledujúcich štyroch rokov, ktoré som venoval výlučne ťaženiu proti alkoholu, vykonal som v 200 rôznych farnostiach 1800 verejných prednášok, následkom ktorých prisahalo viac ako 200.000 osôb na zástavu miernosti. Všade v tých obciach museli pozatvárať krčmy. Pivovary a pálenice zanikly, a ich majitelia boli prinútení započat' inú živnosť. A to sa nedialo azda nejakým zákonným donútením, ale proste preto, že ľudia už nechceli piť.

Na všeliktorých miestach, kam som prišiel, obyčajne posledný večer, ktorý som ztrávil v niektorej tej obci, posnášali všetky sudy na pivo, víno a na pálené na verejné miesto a nahromadili ich v pyramídu, ktoré potom v prítomnosti všetkého obyvateľstva za veľkého plesotu zapálili. Poslednému súdku na rum som potom obyčajne ja musel vyraziť dno, a keď vytieklo, potom mi slúžil ešte za kazateľnicu pre moju reč na rozlúčku.

Pohľad na také množstvo ľudu, ktorý oslavoval Boha za vykúpenie z pút opilstva, bol vždy čímsi uchvacujúcim a dojímavým. Plamene horiacich sudov, z ktorých často horiaci líkér šľahal vysoko do vzduchu, premenily nie len noc na deň, lež spôsobili aj to, že tvári prešľastných manželiek a detí žiarily v radosť, ktoré ďakovali Bohu i mne za svoje osvobodenie od biedy, ktorú im bolo zapríčinilo pijanstvo ich mužov a otcov.

I moja radosť bola nevysloviteľné veľká. Niečo kalená bola iba okolnosťou, že mi preukazovali príliš mnoho cti a pripisovali mojej práci to, čo predsa bolo dielom milosti Božej. Ľudia z Longueil spolu i so susednými kňazmi má vychvaľovali a darovali mi môj vlastný obraz, maľovaný chýrnym umelcom v oleji. Priviedli ma tým do nemalých rozpakov, lebo veď som cítil, že nie som hoden takej cti. Ale oni vykonali ešte viac. V máji 1840 prišiel sudca Mondelet ako poslanec biskupa a kňazstva z Montreala v sprievode 15.000 ľudí ku mne, aby ma poctili zlatou medailou a 400 dolármi.

Najväčšie prekvapenie som zažil v júni 1850. 40.000 takých, ktorí dali sľub zdržanlivosti, ma vyslali do parlamentu v Toronto, aby som mu podal návrh zákona, ktorý by obsahoval ustanovenie, aby predavači páleného boli vyhlásení za zodpovedných za škodu, ktorú spôsobí nimi predaný nápoj v rodinách opilcov. Parlament rokoval o návrhu v mojej prítomnosti a povýšil ho na zákon, tak že odtiaľ ženy a deti opilcov mohli žalovať krčmára na náhradu škody, ktorý ich manželom a otcom dal liehové nápoje.

Len čo bol zákon prijatý parlamentom, povstal poslanec Dewitt a vrazil chváloreč na mňa, v ktorej, podľa mojej mienky, vykonal všetko ľudsky možné, čo do vychvaľovania a preháňania. A to sa videlo tým divnejším, že on bol protestant, a ja som bol katolícky kňaz. Jeho reč vyznela v návrh, aby mi kanadský parlament za moje služby, ktoré som vykonal zemi, odovzdal peňažnú sumu jako znak vďaky. Návrh bol oboma ministrami, Baldwinom a Lafontainom, schválený a ešte viacerými inými poslancami podporovaný. Takým činom som dostal 500 funtov šterlingov 1) ako verejné svedectvo vďaky kanadského ľudu za zavedenie hnutia miernosti. Okrem toho mi

1) Na ten čas značná suma.

udelil biskup z Montreala úradný titul apoštola miernosti Kanady, pre ktorú vec mi dal poslať latinské svedectvo.*)

Niktoré slová by nemohly vyjadriť, ako hlboko zahanbený som sa cítil všetkými tými prejavmi úcty. Jakokoľvek sa aj chcela pohnúť u mňa prirodzená pýcha, jednako len bola udušená vnútorným hlasom, ktorý mi stále privolával: „Chiniquy, ty si úbohý hriešnik a nie si nijakým činom hoden takých počt!“ Často, keď ma viezli v jemnom voze vo víťazosláve z jednej obce do druhej, pýtali sa ma kňazi, ktorí sa viezli so mnou: „Prečo ste taký smutný, keď každý plesá?“ Vtedy som obyčajne odpovedal: „Som smutný, preto že sa mi tieto nezaslužené prejavy úcty zdajú byť najkratšou cestou, ktorú vymyslel diabol na to, aby ma zničil.“

Ujsť takému nebezpečenstvu, uznal som za dobré ztráviť vždy po takých vychvaľovaniach čiastku noci na modlitbe pred Bohom a čítaním histórie utrpenia Pánovho, od víťazoslávneho vtiahnutia Kristovho do Jeruzalema až po Jeho smrť na kríži. Medzitým čo ma zahrňovali prejavmi úcty, vše mi prišlo na myseľ slovo: „Lebo čože to osoží človekovi, keby získal celý svet a svoju dušu utratil?“

Zdalo sa, že i tie sumy peňazí ma chcú priviesť do veľkého nebezpečenstva, ktorými ma v tých dňoch tak bohato obdarili. Keby som ich bol investoval, mohol som si ľahko nadobudnúť imanie. Ale keď som sa zkušal pred Bohom, poznal som, že som príliš slabý na to, aby som uniesol také skvelé bremeno. Znal som tak mnohých, ktorí, hoci iste boli pevnejší ako ja, predsa podľahli nebezpečensvám bohatstva. K tomu ma, keď som mal ešte len 18 rokov, predstavený kňazského seminára vážne vystríhal pred snahou zbohatnúť. „Chiniquy“, povedal mi, „vy si zaiste raz spravíte svoju cestu vo svete a je podobné pravde, že vám potom nebude ťažko stať sa bohatým človekom. Ale ja vám radím, keď sa vám kedy bude hrnúť striebro a zlato, nehromadzte ho, lebo keď zavesíte naň svoje srdce, budete biednym človekom na tomto svete a zatrateným v budúcom. Nebudte tučnou sviňou, ktorá je užitočná až po svojej smrti! Radšej dávajte, kým ešte žijete, a tak vás budú žehnať Bôh i ľudia, a vaše svedomie vám nebude robiť výčitiek; budete žiť v pokoji a zomriete s radosťou.“

*) Pochvalnú listinu.

A preto že sa zdalo, že radu učiteľa mi potvrdzuje i Sv. Písmo i moje vlastné svedomie, rozhodol som sa na svojich kolénach — keď som aj neurobil formálneho sľubu —, že z toho, čo mi darujú, upotrebím len toľko, čo potrebujem, ale ostatné že dám chudobným alebo na nejaký kresťanský alebo vlastenecký cieľ. A to som aj urobil. 500 funtov, ktoré som dostal od parlamentu, nezostalo ani tri týždne v mojich rukách, a keď som r. 1850 opustil Kanadu, aby som sa presťahoval do Illinois, bolo mojich peňazí v hotovosti, miesto 70.000 dolárov, ktoré prešli cez moje ruky, len toľko, koľko som utržil za čiastku svojich kníh, ktoré som pre veľkú vzdialenosť nemohol vziať so sebou.

32. Jako bola otrasená moja viera v Pannu Máriu.

15. augusta 1850, na slávnosť vstúpenia Panny Márie do neba, kázal som v katedrále v Montreali o moci sv. Panny Márie prosiť v nebi za nás úbohých hriešnikov. Ctil a uctieval som ju vtedy celým srdcom. Nič sa mi nezdalo prirodzenejším ako sa jej modliť a spoliehať sa na jej ochraňuj. Snažil som sa ukázať vo svojej kázni, že Ježiš Kristus nemôže odmietnuť niktorú prosbu, ktorú mu prednesie Jeho matka, ale že vždy dosiahla od Neho každú milosť, o ktorú ho prosila pre svojich čiteľov. Rozumie sa, že moja kázeň bola viacej citová ako biblická, jako je to obyčajou u rímskych kňazov. Avšak som to myslel čestne a veril som úprimne tomu, čo som povedal ľuďom.

Povedal som nábožným poslucháčom, že iste nikto z nich by nemohol odoprieť ničoho milovanej matke. Ako by to potom učinil Ježiš, najlepší od všetkých synov?! A veď okrem toho je aj napísané, že Ježiš bol poddaný svojim rodičom. Nuž a On je ten istý včera i dnes i na veky, a tak tedy — záveril som logikou rímskeho kňaza — musí ešte i dnes byť poddaný! Preto tedy aj pozýva svätá cirkev, „stĺp a základ tej pravdy“ veriacich, aby složili svoju dôveru v prímluvu Matky Božej, a to tým viac preto, že sme všetci bezpočetne rás rozhnevali Ježiša Krista svojimi hriechami, takže sa vôbec nesmieme opovážiť sami predstúpiť pred Jeho Veličenstvo; to môže len Jeho matka urobiť za nás; ona je v pravde, jako to slávnostne vyslovil pápež Gregor XVI., „jedinou nádejou hriešnikov“.

Jej, nebeskej kráľovnej, Ježiš ešte nikdy neodoprel ničoho. To bol refrén, ktorý sa stále opakoval v mojej kázni.

Kým som hovoril ľudu, veril som naozaj, že prednášam pravé náboženstvo Kristovo; učil som, čo žiada rímska cirkev od všetkých svojich kňazov. Kázeň aj urobila zrejmý a hlboký dojem na poslucháčov. Biskup Prince, ktorý ju spolu s inými počúval, mi osobitne ďakoval za ňu a gratuloval mi k účinku, ktorý mala.

Avšak Bôh mi ukázal, že On ináče posudzuje moju kázeň. Prv než som si ľahol do postele, mal som v obyčaji prečítať aj niektorý odsek zo svojej Biblie a urobil som tak aj večer na vstúpenie Panny Márie v hosťovskej izbe biskupského paláca, kde som mal prenocovať. Prihodilo sa, že som čítal 12. kap. evanj. sv. Matúša. To sa dialo modliacim srdcom a s túžbou porozumieť slovám Pánovým. Prišiel som po 46. verš, kde sa rozpráva, že matka Ježišova a Jeho bratia Ho chceli navštíviť. Miesto som už predtým často čítal, ale nikdy neurobilo na mňa toho dojmu jako teraz. Mohol som si živo predstaviť, ako sa Mária musela radowať že zase uvidí svojho Syna. A teraz, čo tam stálo? Ježiš odpovedal: „Kto je moja matka, a kto sú moji bratia? A vzťahnuc svoju ruku na svojich učeníkov povedal: „Hľa, moja matka i moji bratia! Lebo ktokoľvek by činil vôľu môjho Otca, ktorý je v nebesiach, ten je mojím bratom i sestrou i matkou!“

Jasný pot vystúpil na moje čelo, a srdce mi klepalo, že ho bolo možno počuť, keď som čítal tie slová a porovnal s nimi svoju dnešnú, verejne prednesenú náuku, že Ježiš vždycky splnil žiadosť svojej matky. Tu žiadala predsa rozhovor s Ním, ale On jej ani len rozhovoru nedovolil! „Či sa nehanbíš“, znelo vo mne, „klamať seba aj iných takými sprostosťami?“

„Či nevieš,“ hovorilo mi moje svedomie jako hromovým hlasom, „že si dnes ráno vyslovil bohorúhavú lož? Len čítaj, čo hovoria evanjelisti, a poznáš, že Ježiš nesplnil nikdy svojej matke nijakej žiadosti, a nie, ako si ty povedal, že vždy! Nao-pak, zavrátil ju, ako pri tejto príležitosti tak i na svadbe v Kane. Prečo to? či azda preto, že jej nemiloval a nectil? Nie, ale preto, že chcel slávnostne protestovať proti modlárske mu uctievaníu, ktorým ju v budúcich časoch, ako to dobre predvi-del, majú uctievať.“

To všetko ma priviedlo do takého zmätku, že som sa triasol na celom tele. Hlas, ktorý som počul vo svojom nútri, som považoval za hlas diabla, a volal som na Boha a na sv. Matku o záchranu z ruky zlého nepriateľa. Ale mi bolo skoro jasným, že to nie je satanov, ale Boží hlas, ktorý ma upravil na Bibliu. A tak som tedy otvoril a znova čítal miesta, na ktorých Marek a Lukáš podávajú zprávu o tom istom prípade, a neušlo mi, že podľa Lukáša sa Pán ešte ostrejšie vyjadril. Čo tu bolo robiť? Ako som sa mohol protiviť súhlasnému svedectvu evanjelií? Trasúc sa padol som sa svoje kolená a ešte som volal na Pannu Máriu, že by ma len zachránila v tom pokušení, aby som neztratil vieru na ňu. Ale čím vážnejšie som sa tak modlil, tým hlasnejšie znelo vo mne: „Jako smieš povedať, že Ježiš vykonal vždy prosby svojej Matky, keď predsa evanjelium podáva zprávu o tom, že to bolo práve naopak?“

Tak to zápasilo vo mne celú noc. Keď svitol deň, bol som bezmála premožený, t. j. môj rozum, vôľa ešte nie. Avšak môj doterajší názor na vzývanie Panny Márie dostal povážlivý úder a zmenil sa veľmi značne.

Keď som po bezsennej noci prišiel ráno s červenými očami k raňajkám, pýtal sa ma biskup: „Ste nemocný? Vyzeráte, ako keby ste celú noc boli plakali.“

„To som aj skutočne robil, milostivý pane,“ vyznal som.

„Či smiem zvedieť, prečo?“ pýtal sa biskup sústrastne.

„Áno, môj pán biskup, to môžete. Dokonca je to mojou povinnosťou vám to povedať. Ale, prosím, nie tu, lež keď budeme sami, vo vašej izbe. To, čo vám mám povedať, je voľačo také chúlóstivé, že vám to môžem sdeliť len medzi štyrmi očami.“

33. Môj rozhovor s biskupom o vzývaní Panny Márie.

Keď sme po raňajkách boli sami spolu, ďakoval som biskupovi za jeho dobrotvivé dovolenie, že môžem pred ním vyliat svoje srdce. Ostatne mi bol už od čias mojich štúdií naklonený, lebo bol profesorom rečnictva v kňazskom seminári. Od tých čias sa často spovedal u mňa ako aj bral živú účasť na mojej snahe čo do miernosti.

„Mal som najstrašnejšiu noc vo svojom živote,“ povedal som mu. „Celú noc ma trápily pokušenia, namierené proti na-

šej svätej religii. Vaše slová uznania mi včera tak dobre robily, ale v noci bola moja radosť obrátená na zúfalstvo. Nejaký hlas mi hovoril po celý ten čas, že som vo svojej včerajšej kázni celkom bohorúhavo lhal, keď som tvrdil, že Ježiš nemôže nič odrieknuť svojej matke, a že toho ani nikdy neurobil. Z Biblie som bol skoro presvedčený, že ja učím, áno, že celá naša svätá cirkev učí rúhavú nepravdu, keď označuje uctievanie Márie za zvyk odôvodnený v evanjeliu.“

Úbohému biskupovi bolo po tých slovách, ako čo by bol hrom udrel do neho. Povedal: „Dúfam, že ste nepodľahli tomu pokušeniu, ináč by to bola na koniec pravda, čo si už dávno pošuškávajú vaši nepriatelia, že na koniec odpadnete k protestantom“.

Odpovedal som: „Milostivý pane, milosrdný Bôh nech ma ráči zachrániť, tak aby som až po svoj koniec mohol zostať verným a horlivým kňazom našej svätej cirkvi! Ale to vám musím vyznať, že moja dôvera v cirkev bola poslednú noc silne otrasená. Ako biskup musíte mať viac svetla a známosti ako ja. Vaša múdra rada a vaša známosť Písma by mi nemohly byť nikdy vítanejšími ako práve teraz. Pomôžte mi, prosím, z toho bahna, do ktorého som bol zanesený tuto noc. Len ráčte prečítať, čo tu stojí.“

Pri tých slovách som mu podal otvorenú Bibliu a poukázal som na koniec Matúša 12.

„Prosím, prečítajte to nahlas!“

Biskup to urobil. Potom pozrel na mňa a pýtal sa: „Čo tým chcete?“

„Nech mi ráči vaša milosť láskavo vysvetliť, akým právom my môžeme tvrdiť vzhľadom na to miesto, že Ježiš vykonal svojej matke všetky prosby, kým nám tu predsa evanjelista hovorí práve opak toho?“

Úbohý biskup prišiel tou jednoduchou a úprimne miennou otázkou do svrchovaných rozpakov. On alebo ešte nikdy nebol čítal toho miesta alebo, jako väčšina kňazov, nikdy nespozoroval, že je tak celkom priamo proti učeniu cirkvi. Aby som mu pomohol z jeho rozpakov, prosil som ho o dovoľenie smieť mu predložiť ešte niektoré otázky, čo mi rád dovolil. Na to som mu predložil nasledujúce otázky:

„Kto prišiel na svet, aby nás zachránil, Ježiš a či Mária?“

„Ježiš,“ odpovedal biskup.

„Koho pomenovali priateľom hriešnikov, Ježiša a či ju?“

„Ježiša tak pomenovali.“

„Ku komu pozval hriešnikov, k Márii a či k sebe?“

„Povedal: „Poďte ku Mne, všetci, ktorí pracujete a ste obtiažení“, odpovedal biskup. „Nikdy nepovedal: „Idte k Márii!““

„Či nám azda hovorí Písmo o nejakom hriešnikovi, ktorý by bol išiel najprv k Márii a ktorý by potom bol skrze ňu dostal prístup k Ježišovi?“

„Nie mi je známy nijaký taký prípad“, vravel biskup.

„Naproti tomu,“ povedal som ja, „vieme, že zomierajúci lotor sa obrátil na Ježiša a nie na Máriu, hoci stála pri kríži“.

„Skutočne,“ potvrdil biskup.

Ale teraz mi povedzte, milostivý pane, či azda Ježiš, odkedy odišiel do neba, ztratil niečo zo svojej lásky k hriešnikovi a zo svojej vykupiteľskej moci, že by tak Mária bola musela nastúpiť na Jeho miesto?“

„Zaiste že nie, odvetil biskup; „Ježiš má ešte vždy tú istú lásku a tú istú moc.“

„Tak tedy,“ záveril som, „keď je Ježiš ešte vždy mojím najlepším priateľom, mojím mocným Spasiteľom, plným milosti, prečo by som nemal ísť priamo k Nemu, ale k niekomu, kto stojí ďaleko pod Ním?“

Biskup blabotal nejakú, mne nezrozumiteľnú odpoveď. Potom povstal a povedal, že má nejakú súrnu prácu, podal mi ruku a dal mi radu, aby som zpytoval u cirkevných; otcov, že tam nájdem odpoveď na svoje otázky.

„Či by ste mi mohli požičať cirkevných otcov?“ pýtal som sa chytivo.

„Žiaľ, nemôžem“, riekol biskup; „ja ich sám nemám“.

Odpoveď ma veľmi prekvapila a ešte len otriasla mojou dôverou. Biskup ma odkázal na cirkevných otcov a zrejme ani sám nečítal ich spisov! Ale ja som chcel predsa poslúchnuť jeho radu a hneď som si objednal u istého knihkupca celú sbierku. Ale jako veľmi som žasnul, keď som ani pri najpilnejšom štúdiu nenašiel ani jediného miesta, kde by cirkevní otcovia boli odporúčali vyzývanie Panny Márie! Do šiesteho storočia po narodení Kristovom, nenájde sa o tom ani stopy! Všetko, čo čítame v katolíckych vydaniach o vyzývaní Márie, sú neskoršie dodatky, klamným spôsobom vsunuté do pôvod-

ného textu. Keď mi to bolo jasným, znelo stále vo mne: „Vyjdi z Babylona!“

Ale kam som mal ísť? Kde inde mám nájsť spasenie okrem v rímskej cirkvi, ktoré predsa, podľa mojej mienky, bolo možno dosiahnuť len v nej? „Zaiste“, povedal som si, „blúdi moja cirkev v niektorých veciach; prach storočí usadil sa na jej zlaté poklady. Ale kto mi ručí za to, že nenájdem ešte väčších bludov vo stách protestantských cirkví (koľko ich je v Amerike), u episkopálnych, u Luteránov, prezbyteriánov, kongregacionalistov, baptistov, methodistov a jako sa všetci menujú?“ Predo všetkým som postrádal u rečených rôznych protestantských cirkví jednotu, jakú, aspoň na vonok, predstavuje rímska cirkev. Nuž ja som vtedy ešte nerozumel slovu Kristovmu, keď hovorí: „Ja som vinič, a vy ste letorasty“. Neskoršie sa mi to vyjasnilo pri viniči, ktorý som sám zasadil, že rôzne révové výhonky i pri všetkej svojej rôznosti sú predsa všetky jedno na spoločnom kmeni, z ktorého vyrastajú, a že zrovna tak, i pri všetkej rôznosti v učení a vo vonkajšej forme, všetky v pravde kresťanské cirkvi sú jedno v Kristu.

34. Prasa chudobného človeka.

Nie dlho po tom, čo moja viera v Pannu Máriu bola otrášená, riadil to tak Bôh, aby nový šíp vrazil do môjho rímsko-katolíckeho svedomia, ktorý ho zranil skrz na skrz.

Na pozvanie kázal som vo Varennes po tri po sebe nasledujúce dni. Keď som na druhý deň pred večerom s miestnym farárom opúšťal kostol, stretol sa s nami prostred medzi farou a kostolom nejaký chudobný človek, ktorý vyzeral veľmi biedny a bol otrhaný. Strhol pred nami oboma kňazmi úctivo klobúk a obrátil sa trasúcim sa hlasom na farára so slovami: „Jako viete, veľadôstojný pán farár, moja žena zomrela a bola pochovaná pred desiatimi dňami. Žiaľ pre nedostatok peňazí nemohol som jej dať čítať zádušnú omšu, a tak sa bojím, že je v očistci. Skoro každú noc ju vidím vo sne, jako je obkľúčená plameňmi. Kričí o pomoc a prosí ma, žeby som dal spievať vysokú omšu za pokoj jej duše, a tak vás prosím, žeby ste to láskavé vykonali.“

„Prirodzená vec,“ odpovedal kňaz, že sa vaša žena nachodí v plameňoch očistca a znáša tam tie najstrašlivejšie

muky; ani nemôže byť ztade ináče vykúpená ako velebnou sviatosťou omše. Dajte mi päť dolárov a zajtra ráno vyspievam omšu.“

„Ach, pán farár“, zavzdýchol chudobný človek, „vy viete dobre, že nie len moja žena bola nemocná, ale i ja sám som bol dlhý čas chorý. Je mi vonkoncom nemožné dať vám päť dolárov“.

„Ach tedy, keď nemôžete nič platiť, nemôžem ani ja omšu spievať! Vy viete, čo je poriadok; ten nemôžem meniť“, odpovedal nemilosrdný kňaz. Spôsob jeho reči, jakým hovoril, stál v nápadnej protive k vážnosti a k smútku chudobného človeka, ktorého mi bolo veľmi ľúto. Znal som kňaza jako zámožného človeka, ktorý mal svojich niekoľko tisíc dolárov v pokladnici a okrem toho obsluhoval jednu z najbohatších farností. Naozaj som očakával, že vykoná chudobnému človekovi jeho prosbu bez toho, že by aj len slovom spomenul plat, a preto som bol veľmi sklamaný. Rád by som bol chudobnému človekovi daroval potrebných päť dolárov alebo sa mu ponúkol, že mu zadarmo zaspievam omšu; ale musím vyznať na svoju hanbu, že som nemal potrebnej odvahy, preto že som sa bál, že by sa miestny farár mohol tým cítiť urazený, keď bol k tomu i starší ako ja. Ako som tak stál bez slova, povedal ešte kňaz človekovi: „Zomrelá bola vaša žena, nie moja, a tedy je to vaša povinnosťou a nie mojou starať sa o to, jako ju dostanete von z ohňa očistca!“ S tým ho odbehol a povedal mi: „Musíme ísť večerať“. Chudobný človek ešte volal za ním: „Ja preda len nemôžem nechať svoju ženu v plameňoch očistca! Ak tedy nemôžete spievať vysokú omšu za ňu, vtedy prosím, prečítajte aspoň päť obyčajných omší!“

„Päť obyčajných omší stojí päť šilingov; ak mi ich zaplatíte, splním vašu žiadosť“, odpovedal kňaz chladne a nemilosrdne jako predtým.

„Ja práve tak nemôžem zaplatiť päť šilingov ako päť dolárov, zvolal chudobný človek celý zúfalý. „Nemám ani centa, a mojich troje detí je nahé a hladné“.

„Tak, tak“, odpovedal kňaz; ale vy máte preda dvoje prasiat; videl som ich dnes ráno prechádzať sa pred vašim domom. Dajte mi jedno z nich, a prečítam vám zato tých päť omší“.

„Prasiatka mi daroval milosrdný sused, aby som ich v-choval a v zime predal a za utŕžené zašatil a choval svoje úbohé deti. Nuž nemôžem ich dať preč, lebo moje deti by musely hladovať.“

Ďalej som už nemohol pre hanbu aj nevôľu počúvať unavujúci rozhovor. Nechal som dušokupca samého dokončiť jeho obchod; išiel som do svojej izby a zavrel, som za sebou dvere, padol som na svoje kolená a vyplakal som sa. Keď ma o štvrt' hodiny volal kňaz ku čaju, poďakoval som sa mu a zostal som vo svojej izbe, kde som ztrávil bezsennú noc. Volal som k Bohu a vravel: „Je to možné, aby sa v mojej milovanej cirkvi mohly vyskytovať také hanebnosti? Keby si Ty, môj drahý Spasiteľu, bol ešte na zerni a videl by si nejakú chudobnú dcéru Izraelovu, že padla do horiacej pece, či by si aj žiadal prv nejaký šiling alebo dolár, prv než by si ju vytiahol? Ty si vylial poslednú kvapku krvi za duše, a my sme takí ukrutní a nemilosrdní oproti nim!“

Také a iné myšlienky ma zamestnávaly a mučily tú noc. Vlažil som svoju podušku slzami. Ráno bolo mojím prvým, prv ako som čítal omšu, že som sa vyspovedal zo svojej zbabelosti, ktorá ma zdržala pomôcť chudobnému človekovi, a potom som ho rýchle vyľadil, aby som mu daroval tých päť dolárov.

Potom do desiatej hodiny som počúval spoveď a za tým som kázal o utrpeniach, ktoré spôsobili naše hriechy Spasiteľovi na kríži. Tým sa zase potešilo moje srdce. Pri tom som mohol zabudnúť na smutnú udalosť o prasati chudobného človeka.

Po kázni ma pojal farár za ruku a zaviedol ma do jedálne k paškrtnému obedu, ku ktorému okrem mňa bolo pozvaných ešte iných trinásť kňazov. Akokoľvek som sa aj bránil, musel som sedieť za vrch stola. Pán Primeau, tak saj volal miestny farár, mal povest', že má vo svojich službách jednu z najlepších kuchárov v celej Kanade. Bola to vdova po niekdajšom guvernérovi z Nového Škótska. To, čo dnes stálo na stole, dokonale ospravedlňovalo dobrú povest' gazdinej.

Najprv predložili pražené prasa. Vyzeralo tak vábivo a voňalo tak rozkošne, že by i najprisnejšiemu askétovi bolo vyvolalo sliny v ústach. Ja som teraz celých dvadsaťštyri hodín nebol nič jedol, avšak som za ten čas odbavil dve kázne a šesť

hodín som počúval spoveď. Nuž bol som istotne hladný, a prasa bolo pre mňa veľkým pokušením. Hostiteľ mi aj podal prvý kus, ktorý odrezal z neho. Ale práve keď som prvý zákus chcel podniesť k ústam, zase mi prišlo na myseľ prasa chudobného človeka a netušiac nič dobrého položil som svoju vidličku na tanier, pozrel som na hostiteľa a povedal som mu: „Dovoľte, pán farár, aby som sa vás niečo opýtal dotyčne tohoto pokrmu“.

„Ale áno, veľmi rád, len sa pýtajte, čo chcete, pán Chiniquy; som k vašim službám“.

„Či je snáď toto prasa prasa toho chudobného človeka od včera?“ pýtal som sa vážne.

Farár sa hlasitě zasmial! „Áno, áno, to je ono!“ povedal. „Keď nemôžeme vykúpiť dušu úbohej ženy z plameňov očistca, tak chceme aspoň dobré prasiatko vytiahnuť z pece!“

Trinášť kňazov vypuklo na ten vtíp domáceho pána v zvučný smiech. Ale ich smiech netrval dlho. V záchvate nevoľe a hanby totiž sotil som svoj tanier s kusom prasaťa po stole, že bezmála preletel až na zem, a pri tom som zvolal plný ošklivosti: „Radšej by som zomrel hladom, ako by som mal jesť také niečo, na čom ľpia slzy chudobného človeka a jeho hladných detí, áno, krv úbohej duše! Moji pánovia“, povedal som kňazom, „nedotýkajte sa toho! Pamätajte na 30.000 kňazov a mníchov ktorí v krvavej francúzskej revolúcii z roku 1793 museli nechať svoj život preto, že sa bol ľud zobudil a videl, ako ľudia pod maskou náboženstva prevádzali hanebný obchod s dušami. Tak sa raz i nám povodí, ak budeme robiť to isté!“

Farár vstal dotknutý a pokúšal sa predniesť nejaké omlivenia. Avšak prasa zostalo nedotknuté, a v ďalšom podobal sa obed skôr karu ako nejakému banketu. Ale ja som pozbavil svoje svedomie bremena. Pravda pri tom som smrteľne urazil city kňazove a jeho rovnosmyšľajúcich priateľov a ich sympatie som ztratil navždy.

Takým spôsobom viedol Bôh svojho nehodného sluhu neobyčajnými stezkami. Strašlivé búrky hrozily loďke môjho života; ale slúžily na to, aby ma vše bližšie priviedly ku brehu Božej milosti, kde som sa niekoľko rokov neskoršie mohol bezpečne vylodiť.

35. Ako rozumel biskup z Detroit-u miernosti.

Počiatkom mája 1851 dostal som od lorda Lefebre, biskupa z Detroit-u súrne pozvanie, aby som tam osídleným francúzskym Kanadčanom konal prednášky o miernosti. Menovaný bol nástupcom biskupa Rese, ktorý svojim verejne ľahkým životom uvrhol hanbu na celú katolícku cirkev v Amerike. Rečené cirkevné knieža bol v posledných rokoch svojej činnosti každý týždeň aspoň raz tak hovädne zpitý v niektorej zlej krčme — alebo ho aj z ulice zobrali —, že ho museli obyčajne v bezvedomí zavliecť do biskupského paláca. Po mnohých márných pokusoch polepšiť ho, podarilo sa konečne pápežovi a iným biskupom pohnúť ho k tomu, aby vykonal cestu do Ríma. Len čo tam prišiel, uvrhli ho do jedného z väzení inkvizície, kde zostal, až keď ho revolučného roku 1848 vysvobodili republikáni, kým musel pápež pius IX. utiecť do Civita Vecchia.

Aby zase vymazal škvrnu, ktorou jeho nehodný predchodca poškrvnil rímsku cirkev, podporoval biskup Lefebre hnutie miernosti s najväčšou horlivosťou. Hneď po svojom uvedení pozval katolíkov svojho biskupstva, aby nasledovali jeho príklad a sdružili sa pod zástavu miernosti. Povedal mohutnú reč proti nemiernosti, ktorej strašlivé následky maľoval ľuďom pred oči. Potom predstúpil pred oltár a položiac svoju ruku naň sľuboval slávnostne, že už nebude piť nijakých liehových nápojov. Skoro všetky časopisy uverejnili jeho reč, ktorú som i ja často pri svojich prednáškach o miernosti predčítal z katekizise, lebo, rozumie sa, slová biskupove platia mnoho u ľudu.

Keď som prišiel do Detroit-u, nebol biskup práve doma. Ale ja som jednako hneď započal so svojimi prednáškami, na ktoré sa hrnulo veľké množstvo ľudu do katedrály. Mal som vykonať päť prednášok. Biskup prišiel práve vtedy, keď som konal tretiu. Privítal ma po nej čo najpriateľskejšie; gratuloval mi k mojej horlivosti a k môjmu úspechu vo veci miernosti a potom ma zaviedol do jedálne, kde som mal s ním požiť nejaké občerstvenie.

Na svoj úžas našiel som tam celý stôl plný vínových, pivových a likérových fliaš, ktoré boli nachystali pre biskupa a pre jeho šiestich alebo siedmich kňazov. Kňazi si už aj boli

z nápojov poriadne upili. Najprv som si chcel uľahčiť tým, že som chcel vyliat' svoje rozhorčenie nad tým, ale potom som uznal za lepšie pozorovať trochu, jako sa ďalej budú mať veci. Biskup mi kázal, aby som si sadol po jeho pravom boku. Potom pochytil fľašu a povedal: „Páter Chiniquy, tu je najsladší Claret, aký ste kedy pili!“ A prv než by som bol mohol povedať čo len slovo, už mi aj nalial plný pohár a svoj vlastný vypil na moje zdravie.

Hľadel som na biskupa celý udivený a pýtal som sa: „Čo to má znamenať, môj milostivý pane?“

„To má znamenať toľko, že chcem s vami piť najlepší Claret, aký ste kedy chutnali.“

„A či ma považujete za komedianta a či ste ma azda na to sem pozvali, aby som vo vašej katedrále hral komédiu?“ odpovedal som trasúcimi rami od rozhorčenia.

„Vonkoncom nie!“ odpovedal biskup. „Dal som vám prijsť, aby ste poučili ľud o miernosti, a vy ste poďakovaniahodným spôsobom vykonali svoju úlohu svojou prednáškou dnes večer, ktorej som bol prítomný, bez toho, že by ste boli vedeli o tom. Ani som ešte nikdy nepočul lepšie hovoriť na to téma. Nuž, keďže ste vykonali svoju povinnosť, musím predsa i ja vykonať svoju a zaobchádzať s vami, jako treba zaobchádzať s gentlemanom (vzdelaným človekom)“.

„Milostivý pane“, odpovedal som, „dovoľte mi, aby som povedal, že by som nezaslúžil mena gentleman, keby som bol dost' nesvedomitým, aby som po takej prednáške, jakú som práve vykonal, ešte pil víno“.

„Odpusťte“, povedal biskup, „keď mám o tejto veci inú mienku. Pijani, ktorým ste hovorili, potrebujú taký prísny a horký prostriedok, ako je úplná zdržanlivosť; ale my, ktorí sme mierni a slušní ľudia, toho nepotrebujeme. Veď lekárom ani len na rozum nepríde, aby sami požili pilulky, ktoré predpíšu nemocným.“

„Vaša milosť mi dovoľí, aby som ja zo svojej strany tiež mal inú mienku ako vy. Popieram rozhodne, aby ten, kto pije ako vy a vaši kňazi, zaslúžil byť menovaný miernym“.

„Prosím, pán Chiniquy, nezabudnite, kde ste a s kým hovoríte!“ odpovedal biskup, zrejme užaslý nad mojou smelosťou.

„Možno, odvetil som, „že som vykonal hlúposť, keď som prišiel sem a tak hovoril s vami, jako sa to práve teraz stalo. Ak je tomu tak, vtedy som ochotný prosiť za odpustenie. Ale prv, než by som mohol odvolať to, čo som práve povedal, dovoľte mi, že by som vám predložil jednu otázku“. Pri tých slovách som vytiahol z vrecka nejaký zošit, ktorý obsahoval tam tú, vyššie spomenutú biskupovu reč o miernosti i s jeho verejne, slávnostne daným sľubom, že už nebude nikdy viacej piť opojné nápoje a že ich ani iným nedá piť. To posledné som prečítal nahlas a potom som sa ho opýtal: „Či ste to vy ten pán biskup z Detroit-u, menom Lefebre, ktorý dal ten slávnostný sľub? Ak ste to nie vy, vtedy vezmem svoje slovo späť a poprosím vás za odpustenie. Ale ak ste to vy, vtedy nemám čo brať späť.“

Biskup bol porazený. Pokúsil sa dať nejaké vysvetlenie; ale preto, že sa mu nepodarilo, utiekol sa k vytáčke a povedal: „Pán Chiniquy, ja som vás nepozval, aby ste kázali biskupovi, ale ľudu z Detroitu!“

„Celkom správne, milostivý pane! Ale keby som bol vedel, čo rozumie biskup z Detroit-u a jeho kňazi pod miernosťou, totiž, že niekto verejne a slávnostne položí ruku na oltár a sľúbi, že už nebude piť nijakých liehových nápojov, aby sa potom predsa naplnil zavrhnutia hodnými nápojmi, nuž, by som vás ozaj nebol obťažoval svojou prítomnosťou ani svojimi poznámkami. Na každý spôsob nech ráči vaša milosť pre ďalšie prednášky pohľadať iného rečníka. Ja odcestujem zajtra ráno prvým vlakom do Chicaga.“

Sotva mi treba vravieť, že druhí kňazi, ktorí počúvali rozhovor, boli práve takí plní nevôle proti mne, jako už boli plní vína. No, ja som vstal, povedal som dobrú noc a odobral som sa do svojej spálne. O pol hodiny klepal niekto na moje dvere. Biskup vstúpil. Zapisahal ma, aby som upustil od svojho rozhodnutia a vykonal sľúbené prednášky, aby nebolo škandálu, keď by sa ľudia dozvedeli, prečo som tak rýchle odcestoval.

„Škandál bude z toho“, povedal som, „ale to je vaša vina.“

Najprv sa pokúšal vyhovoriť sa, že vraj mu lekár nariadil liehové nápoje. Ale ja som mu povedal, že je to len zámienka.

Potom ľutoval to, čo sa prihodilo, a aj uznal, že by bolo lepšie, keby i kňazi sami robili to, čo žiadajú od iných. Prosil ma pre Krista, žeby som zabudol na pochybenie biskupovo a kňazov a žeby som myslel na úbohý ľud, na opilcov, ktorí by azda, mojimi prednáškami mohli ešte byť zachránení. Konečne som popustil a tedy, že vykonám ešte tie dve sľúbené prednášky, na čo mi od radosti dal bozk pokoja.

Po noci, ztrávenej bez spánku, išiel som skoro ráno do záhrady. Tam stál biskup, opretý o strom, a svoju tvár mal zakrytú vačkovým ručníkom. Ako som pristúpil bližšie, videl som, že plače. Prial som mu dobré ráno a pýtal som sa po príčine jeho smútku.

„Ach, páter Chiniquy, či ešte neviete, jaké nešťastie ma stihlo tejto noci?“

„A čože?“ pýtal som sa chtivo.

Povedal: „Vy ste si iste všimli včera večer mladého kňaza, ktorý sedel po vašom pravom boku pri stole. Nuž ten sa tejto noci pobral preč a utiekol ukradnúc mi 4000 dolárov a okrem toho odviezol so sebou nejakú mladú vydatú ženu! Či nie je to neuveriteľné?“

„Vonkoncom nie neuveriteľné“, odpovedal som. „Keď tak pije človek, ako ten pil včera večer, vtedy je na všetko schopný.“

„Žiaľ, máte pravdu“, povedal biskup vzdychajúc. „Všemohúci Bôh ma potrestal za to, že som zrušil svoj sľub. Musí byť ináč! Ale jaký strašný škandál je to, že jeden z mojich mladých kňazov sa mohol tak zabudnúť!“

Žiaľ, nemal som nijakého potešenia pre biskupa, lež navrátil som sa do svojej izby, aby som robil to, čo som už i minulú noc robil, totiž aby som plakal nad žalosným stavom kňazstva svojej cirkvi, o ktorej som pri svojom vstupe do úradu mal takú vysokú mienku, a v ktorej som sa videl teraz tak škaredé sklamaným.

Rozumie sa, že v ďalších dvoch dňoch, ktoré som bol hosťom biskupovým, neprišlo už na stôl nijaké víno. Ale žiaľ jeho eminencia zase skoro zabudla, čo sľúbila. Biskup pil ďalej so svojimi kňazmi, až keď r. 1875 smutne zakončil.

36. Veľkolepé plány.

Z Detroit-u som sa viezol priamo do Chicaga. Cesta ta nebola vtedy ešte, v júni 1851, taká príjemná ako dnes. Michiganská centrálna železnica siahala ešte len po Nové Bufalo. Odtiaľ sa išlo loďou, parnikom, po Michiganskom jazere, kde by sme v tú búrlivú noc boli bezmála zahynuli. Ráno 15. júna som vystúpil pri Chicagu na zem. Polámané parníkové schody tvorily vtedy stanicu teraz už hlavného mesta západu. Hradské, ktorými som musel ísť, aby som sa dostal do biskupského „paláca“, nachodily sa v neopísateľnom stave. Tu a tam bola položená nejaká doska jako núdzový most krížom cez hradskú, len priam aby nezviazol človek v bahne.

Ten, kto vidí dnešné Chicago, ťažko si vie predstaviť, ako to tam bolo ešte, ani nie pred 50 rokmi, keď čítalo mesto sotva viacej ako 30.000 obyvateľov. Celý štát Illinois nemal vtedy viacej ako 200.000 obyvateľov, kým dnes býva len v samom Chicagu pol druhá milióna ľudí!

Keď som vstúpil do baraku, ktorý mi označili jako biskupský palác, skoro som neveril vlastným očiam. Dosky podlahy v prizemí doslovne plávaly vo vode. Bolo umením zachovať svoje nohy suché po čas obeda. A predsa som sa cítil šťastnejším v úbohom dome láskavého a úctivého biskupa ako neskoršie v mramorovom paláci, ktorý vystavil jeho vysokomyseľný nástupca.

Vtedy bolo v Chicagu asi 200 francúzsko-kanadských rodín, ktoré obsluhoval kňaz menom Lebel, ktorý bol rodom z Kamurasky jako ja. To, čo mi tento môj priateľ z mladosti rozprával o opilstve a o nemravnosti tamojšieho kňazstva, prevyšovalo ďaleko všetko, čo som dovtedy počul. Pod podmienkou, že pred jeho smrťou nepoviem ničoho o tom, rozprával mi, jako predchodcu terajšieho biskupa otrávil jeho vlastný veľkovikár, ktorý sa jako spovedný otec nejakého kláštora mníšek dopustil hriech a mal za to byť od biskupa ťahaný na zodpovednosť. Aby si ušetril trest, namiešal do pokrmu biskupovho jedu, ktorý bolo ťažko objaviť. Biskup zomrel skoro na to, a ani kohút nekikírikal za tým.

Súc zdesený nad takými zpravami bol by som sa najradšej zase hneď vrátil do Kanady. Ale po zrelom uvážení bolo mi jasným, že práve pre tie smutné pomery mám poznať hlas

Boží v povolání, ktorým ma povolal biskup z Chicaga. Biskup mal totiž veľký plán. Chcel úrodný štát Illinois osadiť samými katolíkmi a mňa si vyhladol na to, aby som katolíckych vystehovalcov upravoval do tej zeme. Ja som chcel najprv niečo poznať zem i ľudí. Behom týždňa, čo som bol v Chicagu, vložil mi biskup bližšie svoj plán, a ja som použil večere tak, že som konal prednášky miernosti.

Plány biskupove boly naozaj veľkolepé. Celé nádherne a úrodné údolie rieky Mississippi chcel popresádzať katolíckymi obcami, aby tam urobil takým činom katolícku cirkev vládnúcou, a potom, tak počítal, keď by bola najbohatšia časť Spojených Štátov v rukách katolíkov, mohol by pomocou jej bohatstva, ku ktorému by tam istotne museli prísť, ľahko nadobudnúť dominujúceho vlivu vo veľkej severoamerickej republike vôbec.

Moja horlivosť za cirkev bola taká veľká, že by som bol s radosťou dal i svoju poslednú kvapku krvi, len aby som ju urobil silnou a mocnou. Pochodil som zem krížom-krážom a sám som sa presvedčil o tom, že biskup nepreháňal, keď jej pre jej úrodnosť sľuboval takú veľkú budúcnosť. V tých dňoch dozrelo vo mne rozhodnutie, že obetujem svoju terajšiu prácu a svoje postavenie v Kanade, aby som belgických, francúzskych a kanadských vystehovalcov, samých dobrých katolíkov, upravoval do týchto krajov zeme, aby som tak upevnil a rozšíril moc rímskej cirkvi.

A tak tedy som, sľúbil pri svojom návrate do Chicaga tamojšiemu biskupovi, že v jaseň prídeme zase, aby som mu bol na pomoci pri prevedení jeho veľkolepých plánov. Avšak bolo usnesené, aby sme, ani on ani ja, nepovedali ničoho o tom lebo som dobre vedel, že môj biskup doma sa bude čo najrôznejšie vzpierat' takému úmyslu. Jediné, čo som predbežne mohol vykonať, bolo uverejnenie výzvy na katolíkov, ktorí mali chuť sa vystehovať, v ktorej výzve im malo byť údolie rieky Mississippi jako cieľ ich vystehovania vychvaľované jako ozajstné eldorado. Napísal som výzvu a poslal som ju istému kanadskému časopisu, na čo bola odtlačená nie len od všetkých časopisov v celej Kanade, ale aj v Belgii a vo Francii. Jaký netušený účinok mala výzva, o tom porozprávam v nasledujúcom.

37. Prečo má bohatá vdova ísť do kláštora.

Vo svojom novinovom článku, v ktorom som vychvaľoval Kanadanom, hotovým sa stehovať, štát Illinois pre jeho bezpríkladnú úrodnosť, povedal som len pravdu a nepreháňal som nijakým činom. No, nebol by som nikdy verejný výzvy, keby som bol mohol predvidieť jej účinok. V čase niekoľko málo dní po jej uverejnení klesla cena fariem v Kanade o polovicu, preto že vo všetkých obciach chcel každý predať, aby sa vystehoval do „zasľúbenej zeme“. Na šťastie sa nenašli kupci, ináč by sme boli videli púť z Egypta, ktorá by bola priviedla Kanadu na vnivoč. Mňa prirodzene veľmi rozdielne posudzovali pre to písmo. Kým ma jedni vyvyšovali až do neba, zlorečili mi druhí a menovali ma zradcom. Deň po tom, čo vyšiel článok, bol som v Quebec-u, kde sa kanadskí biskupi boli práve zišli na nejakú poradu. S ktorým z nich som sa najprv stretol, to bol biskup z Toronta. Dal mi svoje požehnanie a potom povedal: „Práve som čítal váš obdivuhodný list. Je jedným z najlepšie písaných článkov, aké mi kedy prišli pred oči. Istotne vám ho vnukol Duch Boží. Práve som poslal jeho šesť opisov na rôzne časopisy vo Francii a v Belgii. Tam donesla vaša výzva nevypočítateľný úžitok takým činom, že vystehovania chtví katolíci francúzskeho jazyka sú upravení do zeme, kde im nehrozí nebezpečenstvo ztratiť svoju vieru, kým pri tom majú najlepší výhľad, že si tam pre seba a pre svojich príbuzných zaopatria bezstarostnú budúcnosť. Tedy vaše meno, pán Chiniquy, bude raz menované medzi najväčšími dobrodincami človečenstva.“

To vychvaľovanie sa mi videlo, priznám sa otvorene, trochu prehnánym. No, jednako ma tešily slová biskupove, preto že boly potvrdením mojej nádeje, že bude možné založiť kolóniu katolíkov v rečených úrodných krajoch, ktoré by sa nemali čo obávať kacírov. A tak som mu ďakoval za jeho slová uznania a ponáhlal som sa potom pokloniť sa aj svojmu vlastnému, vtedajšiemu predstavenému, lordovi Bourgetovi v Montreali, aby som mu podal zpravu o svojej ceste.

Našiel som duchovného pána práve pri čítaní spomenutého novinového článku. Jako sa ten pozrel na mňa! Lvica, ktorej práve niekto uchvátil jej mláďatá, sotva by mohla lútejšia vyzerieť.

„Či je to možné“, započal, „aby vaša ruka, pán Chiniquy, bola napísala a podpísala taký perfídny článok? Ako ste aj len mohli byť taký ukrutný oproti svojej vlastnej zemi, ktorá s vami doteraz tak pekne zaobchádzala? Či nevidíte, že vaše vlastizradné písanie musí mať za následok to, že naše najkvetúcejšie farnosti budú opustené od svojich obyvateľov? Vy toho síce nehovoríte, ale človek to môže vyčítať z riadkov, že aj vy sami máte úmysel opustiť svoju vlasť, aby ste tam odtiaľ pracovali na jej zkaže“.

Jakokoľvek veľmi ma prekvapil tvrdý súd môjho biskupa, zachoval som chladnú krv a povedal som mu, že ma docela zle rozumie, a odvolal som sa na úsudok biskupa z Toronta, na ktorého urobil môj článok celkom opačný dojem. Ale môj lord Bourget nedal dnes hovoriť so sebou, a teda odobral som sa tak skoro, ako bolo možné, v nádeji, že ho inokedy nájdem v lepšej nálade.

A tak to ani netrvalo veľmi dlho, a dostal som od biskupského kancelára pozvanie, aby som prišiel k milostivému pánovi, keďže má voľačo veľmi dôležité so mnou pohovoriť. Keď som prišiel, prijal ma biskup mimoriadne láskave. Zdalo sa, že celkom premohol svoj hnev. Najprv porobil niekoľko láskavých poznámok o mojom diele miernosti, ale potom razom zasekla zábava, a zdalo sa, jako čoby chcel niečo povedať, čo jakosi nemohol dobre dostať cez rty.

Konečne započal: „Či nie ste vy spovedným otcom pani Chenierovej?“

„Áno, som, môj pane. Dáma sa spovedala u mňa, odkedy som v Longueil“.

„Vtedy budete istotne vedieť, že jediné dieťa rečenej vdovy je v opatere v kláštore mnišek, či?“

Keď som povedal, že áno, pokračoval biskup: „Či by ste nemohli pohnúť i matku k tomu, aby aj ona vstúpila do kláštora?“

„To mi ešte nikdy neprišlo na rozum, ale ani nevidím nijakej príčiny, prečo by žena mala zameniť svoj milý dom, ktorý sa tak mile vzhliada vo velerieke Sv. Vavrinca, za pošmúrne múry kláštora!“

„Žena je ešte hodne mladá,“ odpovedal biskup vážne; „je aj pekná a tak by sa len príliš ľahko mohla stať obeťou ne-

jakého pokušenia, práve preto, že býva v takom peknom dome a môže si dovoliť hocikakú zábavu.“

„A či by potom nebolo lepšie, milostivý pane, jej poradiť, aby sa zase vydala? Kresťanské manželstvo by istotne bolo lepším prostriedkom zachrániť pred pokušeniami, na ktoré naráža vaša milosť, ako kláštor mníšek.“

„Vy hovoríte jako nejaký protestant!“ odpovedal biskup, podráždený. My sme sa už vôbec dávno čudovali tomu, že ani jedna z tých mnohých mladých dám, ktoré sa u vás spovedujú, nikdy neprijala závoja. Tak sa vidí, že si vy vôbec nevšimáte toho, že sľub čistoty je najbezpečnejšou cestou k svätému životu v tomto svete a k blahoslavenstvu v budúcom“.

„Milostivý pane“, odpovedal som, „žiaľ, že nemôžem v tejto veci sdielať váš názor. Slovo Božie menuje celkom iný prostriedok proti hriechu ako ten, ktorý vy chcete, aby sa odporúčal. Hovorí: „Nie je dobre byť človeku samotnému, a aby vyhol smilstvu, nech vraj má každý svoju vlastnú ženu, a jedna každá nech má svojho vlastného muža“ (1. Kor. 7. 2.). Ale vy chcete, aby sa ľudia odrádzali, aby nevstupovali do manželstva, aby zostali „čistí“. Ale žiaľ ja viem len príliš dobre o tom, ako zachovávajú mníšky svoj sľub čistoty, a preto nemôžem veriť, že by vami označený prostriedok bol lepší ako ten, ktorý Bôh nariadil človekovi“.

Biskup zase pozrel práve taký najedovaný na mňa ako neďávno a zvolal: „To je protestantizmus, pán Chiniquy, najčistejšie kacirstvo, čo tu hovoríte!“

„Prosím pekne“, odvetil som, „to nie je protestantizmus, ale jasné a prosté slovo Božie! Ostatne nechcem vami byť nijakým činom neposlušný. Ak mi vaša milosť môže udať dostatočný dôvod, prečo by som mal pohnúť madam Chenier, aby vstúpila do kláštora, rád sa pokúsim o to“.

Tvár milostivého pána sa zrejme vyjasnila, a dal mi nasledujúce vysvetlenie: „Mám preto dva dôvody. Prvý je spása duše dámy, a sľub čistoty a chudoby napomáha spáse. Avšak druhý dôvod je bohatstvo ženy, ktoré by sme nateraz mohli veľmi dobre potrebovať. Niet pochyby o tom, že by nám pripadol jej majetok, keby išla do kláštora, keďže jej jediný dieťa, jako povedané, je už dané do opateru v kláštore mníšek“.

„Môj drahý biskup“, odpovedal som, „vy už viete, čo myslím o prvom dôvode. Som pevne presvedčený, že pravá

čistota sa o veľa skôr nájde v kresťanskom manželstve ako v kláštore mníšek, ktorého obyvateľa, ako viem z ich vlastných vyznaní, pociťujú svoj sľub ako ťažké putá, ktoré väčšina z nich preklína, preto že ich nemôžu rozviazať. Avšak čo sa týka druhého dôvodu, nuž je to proste proti môjmu svedomiu, aby som niekoho pohlol vstúpiť do kláštora s úmyslom dostať do rúk jeho majetok. Na to ma nevysvätili za kňaza, aby som počestné rodiny oraboval o ich právne dedičstvo chcúc ním obohatiť alebo sám seba alebo iných. Ja viem, že madam Chenier má chudobných príbuzných, ktorí budú radi, keď raz dostanú volačo“.

„Hádam ma len nebudete chcieť považovať za zlodēja ?“ odpovedal cirkevný kňaz rozhorčený.

„Na nijaký spôsob!“ upokojoval som. „Vy práve, môj milostivý pane, vidíte vec s vyššieho stanoviska ako ja, ktorý zaujímam len nižšie postavenie v cirkvi. Ale ja sa cítim byť viazaný svojím svedomím práve tak ako vaša milosť svojím“. S tým som vstal, aby som sa odporučil, prosiac ešte biskupa za odpustenie pre zklamanie, ktoré som mu pripravil.

Odpovedal chladno: „Nie je to prvý raz, že preukazujete taký nedostatok úcty a podriadenosti voči svojim vyšším. Pri tom pri všetkom vám to nechcem zazlievať, lež naopak, ctím si vašu svedomitosť a prosím vás len o to, žeby ste náš rozhorvor podržali pre seba“.

„To rád vykonám a len sa nadejem, že ani vaša milosť ani sám veľký Bôh, ktorý nás sám počúval, ma nikdy nebude nútiť, aby som hovoril o tom.“

„Po tom sľube som sa odobral. Ale jaký veľký bol môj úžas, keď som sa ešte toho istého dňa dozvedel od svojho priateľa, farára Brassarda v Longueil, že biskup už požiadal viacerých kňazov, medzi inými aj jeho, aby ma prehovoril, že by som pohnul madam Chenier vstúpiť do kláštora!

38. Pomsta biskupova.

Sotva osem dní po tom, čo som pripravil biskupovi také nemilé prekvapenie, počúval som v istom kostole v Montreali sponed. Nejaká mladá dáma elegantného zovňajšku prišla pri tej príležitosti a vyznávala svoje hriechy. Jej vyznanie hriechov čo do hanebnosti prevyšovalo všetko, čo som kedy počul.

Hoci som jej to dvakrát zakázal, menovala mi mená rôznych kňazov, s ktorými hýrila. Rozprávala všetko tak dopodrobna a s takou nehanebnosťou, že mi bolo hneď jasné, že neprišla robiť pokánie, ale aby ma zvedla, pravdepodobne niekym vyučená na to. Preto som jej hnusnej rozprávke urobil razom koniec povediac jej: „Spôsob, akým vyznávate svoje hriechy, mi dokazuje, že ste neprišli sem nato, aby ste hľadali smierenie s Bohom, ale aby ste ma zkazili. Ale sa vám, to nemá podarit! Zakazujem vám ešte sa voľakedy u mňa spovedať! Keby ste prišli ešte raz, rozkážem kostolníkovi, aby vás von vypratal.“ Potom som zavrel okienko na spovedelnici.

Čo potom ešte povedala, nemohol som rozumieť, len som pozoroval zo znenia jej hlasu, že zúrila od jedu, a potom som ešte videl, ako vymenila niekoľko slov s kočišom, ktorý sa tiež chcel spovedať.

Večer som sdelil prípad svojmu priateľovi, farárovi Brassardovi. Upevnil ma v mojom podozrení a upomenul ma na to, že ma už nedávno vystríhal pred nástrahami, ktoré snovali proti mne. Vraj ani najmenej nepochybuje o tom, že osoba je nástrojom mojich nepriateľov, ktorí mali namierené ma zkažiť, aby prekazili nádejné kolonizačné dielo. Že sa vraj veľmi bojí o mňa.

Ja som povedal: „Ja sa nebojím! Bôh zná moju nevinu a čistotu mojich pohnútok. On ma už bude vedieť zachrániť“.

„Zaiste učiní tak“, odpovedal môj priateľ. „Ale vy sa predsa len nesmiete cítiť bezpečným. S biskupom Bourgetom ste si to na každý spôsob navždy pokazili tým, že ste sa zpečovali pohnúť madam Chenier vstúpiť do kláštora, aby mohol strčiť jej majetok do vačku, a je známy ako najpomstychtivejší človek v celej zemi. Použije prvú príležitosť, ktorá sa mu naskytne, aby vás bez milosti potrestal.“

Odpovedal som: „Ó, ja sa nebojím ani tisíc biskupov Bourgetov, dokiaľ len som na pravej ceste“.

Bolo to počiatkom septembra, keď sme to spolu hovorili. Nasledujúceho dňa som musel opustiť Longueil, aby som konal prednášky miernosti v rôznych farnostiach na vonkove. Keď som sa 28. septembra (1851) navrátil do domu svojho priateľa Brassarda, ktorého hosťom som bol zostal, odkedy som vystúpil z kláštora, našiel som tam krátke písmo od biskupa Bourget-a, v ktorom mi oznamoval, že ma pozbavuje kňazskej hod-

nosti pre zločin, ktorý nemá byť bližšie označený, ktorý som spáchal s osobou, ktorá tiež nemá byť bližšie označená, a že vyrieka nado mnou interdikt, t. j. že mi zakazuje vykonávať odteraz akékoľvek kňazské funkcie.

„Nuž tu, hľa, máme už splnenie vášho proroctva“, povedal som farárovi Brassardovi dajúc mu prečítať list. „Čo poviete na to, že nejaký biskup vyslovuje interdikt nad kňazom bez toho, že by mu aj len povedal, čo zlého vykonal a bez toho, že by mu menoval jeho žalobcov?“

„Ja som to neočakával ináče od nesmieriteľného protivníka, jakým je biskup z Montreala. On vám nikdy neudá príčiny svojho konania, lebo vie dobre, že ste nevinný.“

„Ale či nie je to proti jakémukoľvek božskému a ľudskému právu? A či nie je to aj proti cirkevným zákonom?“

„Prirodzene, že je. Ale čo sa starajú naši americkí biskupi o božské alebo o ľudské právo, keď ide o to, aby tyranizovali svojich kňazov?“

„Ak je tomu tak“, povedal som, „vtedy majú ozaj protestanti cele pravdu, keď vyčítujú našej cirkvi, že zavrhla slovo Božie a chodí podľa podania ľudí. Či nato položil Syn Boží svoj život na kríži za nás, aby sme boli ľobdou takých bezzákoných tyranov, ktorí sa ráčia menovať biskupmi?“

„Na tú otázku vám nemôžem odpovedať“, riekol pán Brassard. „Ale skutočnosť je, že naši biskupi zosadili už mnohého kňaza bez toho, že by mu boli udali dôvod.“

„Len nemyslíte, že sa mne bude páčiť uspokojiť sa s tým!“, odpovedal som. „Na šťastie nestojí naša zem pod krvočerveným krížom inkvizície, ale pod znamením britského ľva, ktorý chráni náš život a našu česť. Ja som nevinný; to vie Bôh. Na Neho sa nadejem; On ma neopustí. Bez odkladu pôjdem k biskupovi. Ak ešte nikdy nezkúsil, aká moc väzí v čestnom kňazovi, nuž tak sa to má dnes raz naučiť!“

O dve hodiny neskoršie klepal som na dvere biskupove. Prijal ma ľadovou úctivosťou.

„Vaša milosť už vie, načo som tu“, povedal som. „Vy ma obviňujete zo zločinu, ktorý predsa nie je bližšie označený, a nechcete mi menovať mená mojich žalobníkov. Aj len bez toho, aby ste ma boli vypočuli a konfrontovali s mojimi žalobníkmi, trescete ma jako vinníka. Vy ma tým olupujete nie len o česť, ale aj o život. A tak teraz som prišiel a prosím vás

v mene Boha a jeho milého Syna, žeby ste mi povedali, z akého zločinu som obžalovaný, aby som mohol dokázať svoju nevinu. Konfrontujte ma s mojimi žalobníkmi, aby som ich mohol podvrátiť.“

Mojím príchodom prišiel biskup zprvu zrejme do rozpakov. Jeho rty zblľadly a chvely sa. Ale jeho oči boli ako oči tigra sledujúč korisť. Povedal: „Nemôžem vykonať vašu prosbu, pane!“

Na to som otvoril svoj Nový Zákon a prečítal som mu 1. Tim. 5, 19, ktoré miesto zneje v katolíckom vydaní Biblie takto: „Proti kňazovi neprijímaj žaloby, leda pod dvoma alebo pod tromi svedkami.“ Potom som povedal: „Toto slovo bolo prečítané, keď ma vysviacali za kňaza. Dúfam, že vaša milosť nebude chcieť odložiť na stranu slovo Božie a nariadenie cirkvi! Však len nezrušíte slávnostnej smluvy, ktorú učinil Kristus so svojimi učeníkmi a ktorú zapečatil svojou krvou?“

S pohľadom, opovrzenia a s tyranskou tvrdosťou, jakú by som nebol nikdy očakával od biskupa, odpovedal: „Mne nie je prijímať od vás poučenia z Písma alebo o kanonickom práve ani nie som vám dlžen odpoveď na vaše bezočivé otázky. Ste osadený; viacej nemám s vami čo robiť.“

Tie slová urobily na mňa prapodivný dojem. Tak hovoril ten, ktorého som bol zvyklý považovať za svojho predstaveneho. Bolo mi, jako čo by som sa zobúdzal z nejakého dlhého a nepríjemného sna. Teraz som mohol pochopiť slová svojho priateľa Brassarda. Bolo po mne! Dôvera ľudu bude už tam, až len bude známe, že je vyrieknutý nado mnou interdikt. Jestli aj je vysoký cirkevný hodnostár i tým najväčším pokrytcom, u ľudu jednako len bude platiť za svätého. Vedel som, že dav bude predsa považovať jeho nespravodlivý súd za spravodlivý. Na jeho pokyn mu padnú k nohám, a mňa zničia. Uši všetkých mi budú odteraz zatvorené, a srdcia všetkých budú už teraz pre mňa neprístupné. Keď mi to bolo jasným, po prvý raz vo svojom živote som ztratil všetku silu a odvahu. Zdalo sa mi, jako čo by som upadal do jakejś bezodnej priepasti, z ktorej už nieto uniknutia. Čo mi už ďalej pomôže moja nevinna, keď ma celý svet bude považovať za vinného?!

Nedá sa slovami povedať, aké duševné muky som prekonal tej strašnej hodiny. Sedel som tam bez slova aspoň nejakú dobrú štvrt' hodiny. Biskup, ako sa zdalo, písal horlivé listy, kým mne prúdom tiekly slzy. Konečne som padol na svoje ko-

lená. Uchopil som biskupovu ruku a povedal som od pohnutia trasúcim sa hlasom: „Milostivý pane, v mene nášho Pána Ježiša Krista a pred tvárou Božou prisahám, že som neurobil ničoho, čím by som si bol zaslúžil taký súd.“

Biskup mi utiahol svoju ruku, jako čo by som ju bol zanečistil. Povstal a povedal hrubo: „Ste vinný, hľadte, aby ste sa odpratali!“

Už som tisíckrát ďakoval Bohu za to, že som vtedy nenosil so sebou dýky. Myslím, že by som mu ju bol vrazil do srdca. Vidiac diabolskú zlosť toho človeka zпамätal som sa, a moja ztratená odvaha sa mi zase navrátila. Pocítil som niečo z nadprirodzenej sily, ktorú Bôh často vzbudieva v potlačných. Bol som rozhodnutý pustiť sa do boja proti krivde, a bolo mi, jako čo by som videl, v plamennom písme na stene biskupského paláca, slovo Zjavenia o veľkom Babylone, o tej veľkej smilnici, ktorá mala napísané na svojom čele: „Tajomstvo bezzákonnosti.“ Zjav. 17, 5; 2. Tes. 2, 7.

39. Ako som prinútil biskupa odvolať.

Bez toho, že by som bol povedal slovo, vstal som a opustil som biskupský palác v plnej dôvere v Boha pravdy a spravodlivosti, ktorý znal moju nevinu a zatvrdilosť môjho utlačateľa. Ponáhľal som sa do Longueil k svojmu priateľovi, farárovi Brassardovi, pevne rozhodnutý, že sa odvážim do boja s biskupom až do krajnosti. Môj priateľ vyrazil slzy, keď vyrozumel, ako zachádzal so mnou biskup.

„Je zrejmé,“ povedal pán Brassard, „že sú presvedčení o vašej nevine, lebo ved' ináč by vás konfrontovali s vašimi žalobníkmi, a zločin, ktorého ste sa udajne dopustili, by zavesili na veľký zvon. Ale takto dáva biskup prednosť tomu, aby vás proste mocou svojej nezaslúženej hodnosti rozdrtil, a bojím sa, že sa mu to podarí.“

„To sa, mu nemá podariť!“ odpovedal som. „Vít'azstvo bude celkom iste na mojej strane. Len počkajte! Zjavná nespravodlivosť sa odsúdi sama. Ja znám protijed a ten použijem. Len nech sa najdrieť dozviem mená svojich žalobníkov, potom prinútim mocného tyrana, aby tak rýchle, jako len možno, odvolal svoj odsudzujúci výrok. Ale aby som vynašiel svojich žalobníkov, k tomu mi dopomôžu jezuiti, ktorí majú dobre za-

slúženú povest', že vedia vyviesť tie najtajnejšie veci na svetlo. Ja idem teraz do jezuitského kolégia a ztrávim tam týždeň na modlitbe a v tichom rozjímaní. Medzitým vyjde zaiste vec na svetlo.“

Jako som povedal, tak som urobil. Toho istého dňa, večer okolo šiestej hodiny sedel som s pátrom Schneiderom, ctihodným direktorom jezuitského kolégia v Montreali, v prijímacej izbe menovaného ústavu. Rozprával som mu, ako ma podporoval biskup v posledných štyroch rokoch, odkedy som vystúpil z kláštora, v mojich snahách o miernosť, ale jako celkom zrazu zmenil svoje smýšľanie proti mne len preto, že som nechcel pohnúť bohatú madam Chenier k tomu, aby vstúpila do kláštora, a pre moje rozhodnutie zaviesť francúzskych vy-stehovalcov do údolia rieky Mississippi. Povedal som mu aj o svojom dobre odôvodnenom podozrení na biskupa, že poslal naničhodnú osobu, aby sa u mňa vyspovedala a vtiahla ma tým do pasce. A tak že som prišiel jednak nato, aby som sa v tichosti pripravil na svoju nastávajúcu cestu, ale jednak aj nato, aby som hľadal pomoc zistiť svojich žalobníkov, aby som mohol pohnúť biskupa, aby odvolal svoje nespravodlivé nariadenie proti mne. Povedal som, že keby to nechcel urobiť, že ho odhalím pred celým svetom a vyzvem ho verejne, aby ma konfrontoval s mojimi žalobníkmi.“

„Keby ste to urobili“, riekol páter Schneider, „tým by ste nie len biskupovi, ale i celej našej svätej cirkvi spôsobili nikdy nenapraviteľnú škodu.“

Ja som odpovedal: „Naša svätá cirkev by si zaiste sama ťažko uškodila, keby ospravedlnila počínanie biskupovo; ale to je nemožné.“

„Tu máte celkom pravdu,“ potvrdil jezuita, „cirkev nemôže nikdy sankcionovať také nespravodlivé konanie. Prvé, čo máme teraz robiť, je, aby sme sa dozvedeli mená vašich žalobníkov. Len to je škoda, že ste sa neopýtali na meno tamtej osoby, ktorá sa to tak nestudate postavila proti vám. Tá vie istotne viac o veci, než by bolo biskupovi milé, aby sme sa dozvedeli. Na každý spôsob sa pokúsím jasným urobiť tomu pánovi, že jeho stanovisko, ktoré zaujíma proti vám, je celkom neutržateľné. Môžete byť istý, že ešte prv, ako váš pobyt pôjde tu ku koncu, bude biskup rád, keď sa bude môcť zase smieriť s vami. Len sa nadejte na Boha a na sv. Pannu; vy sa

nemáte čoho báť. Náš biskup sa svojim postupovaním oproti vám postavil do protivy so všetkým božským a ľudským právom. On, ktorý vám svojho času verejne a úradne udelil titul „kanadského apoštola miernosti“, nesmie nijakým činom tak robiť. Tých 200.000 mužov, ktorí na vaše ustávanie sa prisahali na prápor miernosti, tí ho už prinútili, aby odvolal svoj prenáhlený a nespravedlivý súd.“

Páter Schneider, ktorý mi tak hovoril, bol európejský kňaz, ktorý sa ešte len od r. 1849 zdržoval v Kanade. Ja som už od počiatku prejavoval veľkú dôveru v neho a už som sa bol častejšie u neho spovedal.

Ešte som nebol len tri dni v kollégiu, keď mi páter sdělil, že vynašiel kočiša, s ktorým tá slečna vymenila toho dňa niekoľko slov v kostole, keď som ju poslal preč. Že ak by som si to prial, mohol by ho vraj dať zavolať.

„Prosím, dajte ho zavolať!“ povedal som. „Neztraťme ani chvíľu!“

O dve hodiny neskoršie prišiel kočiš. Dal sa mi vo znanie ako zachránený opilec. Pýtal som sa ho na meno dievčaťa, ktoré s ním hovorilo, keď sa mi bolo vyspovedalo. Znal ju a povedal: „Žiaľ, osoba nemá priam dobrého mena, hoci pochádza zo vzácnnej rodiny.“ Na moju otázku, či by ju mohol sem doviešť, odpovedal: „Veľmi rád.“

„Ale jej nepovedzte, kto ju volá,“ radil som mu, „lež povedzte jej len toľko, že nejaký kňaz by chcel s ňou hovoriť.“

Odpoludnia o troch hodinách klepal niekto na moje dvere. Bol to kočiš, ktorý mi oznámil, že osoba je teraz v prijímačej izbe. Že nemá ani tušenia o tom, že ja chcem s ňou hovoriť, lebo vraj mu povedala, že nateraz kážem vo Sv. Konstante. Povedal, že je veľmi rozhorčená na mňa a že si zťažuje na nedostatok zdvorilosti u mňa. „Majte sa pred ňou veľmi na pozore!“ vystríhal ma kočiš. „Je to jedna z najhorších osôb v celom meste a má veľmi zlý jazyk a predsa obcuje — musím to povedať na hanbu našej relígie — každý deň v biskupskom paláci.“

Ja som sa hneď odobral k pátrovi Schneiderovi a prosil som ho, žeby spolu so mnou vypočul osobu, o ktorej som bol tým, čo mi práve sdělil kočiš, pevne presvedčený, že ju biskup chcel upotrebiť na moju záhubu. Potom som dodal: „Ale vezmite si evanjelium, papier, atrament a pero so sebou!“

A tak sme išli spolu.

Kto by vedel opísať zdesenie dievčaťa, keď ma videla prichádzať! Skoro omdlela. Obával som sa, že nebude môcť ani hovoriť. Ale pohár vody a láskavé slovo ju zase skoro priviedly k sebe. A tak som započal a hovoril som s ňou pevným, ale slávnostným hlasom: „Nachádzate sa tu v prítomnosti Božej a pred dvoma Jeho kňazmi. Všemohúci Bôh počuje každé slovo, ktoré budete hovoriť. Viem, že ste ma očernili pred biskupom, ako čo by som sa bol dopustil veľkej krivdy. Pre tú príčinu mi zakázal vykonávať odteraz kňazský úrad. Len vy sama môžete zase napraviť krivdu, ktorá sa mi stala tým že tu, v prítomnosti tohoto úctyhodného kňaza poviete, či som vinný zločinom, ktorý mi kladú za ťarchu, a či nie?“

Nešťastné dievča vypuklo v plač. Zakryla svoju tvár svojím vačkovým ručníkom a vzlykajúc odpovedala: „Nie, môj pane, vy nie ste vinný.“

Pokračoval som: „A ďalej mi povedzte: či neprišli ste k svedeckosti s tým úmyslom, aby ste ma zvedli k hriechu namiesto hľadať smierenie s Bohom?“

„Áno, to bol naozaj môj bezbožný úmysel.“

„Vyznajte ďalej,“ povedal som, „a veľký a milostivý Bôh vám odpustí váš hriech. Či ste ma neobžalovali nepravu u biskupa z pomsty, aby ste dosiahli to, že by ma shodil?“

„Áno, to bola jediná príčina, prečo som vás obžalovala.“

Z tých výrokov dievčaťa dal som v jeho prítomnosti pátrom Schneiderom spraviť štyri odpisy, ktoré podpísal ako svedok. K tomu som dal odprisahať dievčaťu, že jej výroky sú pravdivé, tak, že položila ruku na evanjelium. Keď som ju potom uistil, že som jej odpustil, prepustil som ju, ale nie bez toho, že by som jej bol dal vážne poučenie a napomenutie.

Keď sme boli sami, povedal som pátrovi Schneiderovi: „Verný Bôh neopustí nikdy tých, ktorí sa spoliehajú na Neho.“

„Ten dojem mám i ja,“ potvrdil. „Sám Bôh sa zaujal vašej veci, aby vás osvobodil od ruky vašich protivníkov. Ale mi povedzte, prečo ste dali spraviť štyri odpisy protokolu o výrokoch dievčaťa?“

„Jeden je určený pre biskupa, druhý si môžete podržať vy, tretí dostane môj priateľ Brassard, a štvrtý zostane v mojom majetku. O biskupovi totiž myslím, že by to mohlo z neho

vystať, že by zničil odpis, ktorý sa mu má poslať. V tom prípade by tu zbývaly ešte tri iné.“

„Tak dobre,“ povedal páter Schneider. „A teraz už nemáte nič viacej čo robiť iba poslať biskupovi odpis v sprievode úctivej, ale určitej žiadosti, žeby vzhľadom na výroky dievčaťa odvolal interdikt, vyrieknutý nad vami. O ostatné nechajte mňa sa postarať. Bitka je teraz vybojovaná. Vďaka Bohu za úplné víťazstvo, ktoré vám dal. Biskup urobí iste všetko, čo bude v jeho moci, aby ste len skoro zabudli na túto najčiernejšiu stránku dejín jeho života.“

Môj jezuitský páter sa nemýlil. Biskup nebol ešte nikdy taký láskavý voči mne, jaký bol, keď som o týždeň odišiel k nemu, aby som sa pred svojím odcestovaním odobral od neho. Dal mi vlastnoručne písaný list, ktorý obsahoval najlepšie svedectvo, jaké len mohol vôbec vystanoviť. V ňom znelo: „Len ďakovať vám môžem za všetko, čo ste vykonali medzi nami.“ Áno, ku slovám uznania prišiel ešte i cenný dar, strieborný kalich, ktorý som mal odteraz upotrebovať pri omši. Konečne ma ešte objal a prepustil ma so slovami: „Nech vás všemohúci Bôh žehná vždy a všade až po váš koniec!“

40. Založenie osady Sv. Anny v Illinois.

29. októbra som došiel do Chicaga. Tamojší biskup, Vandeveld, vystrojil ma všetkými plnými mocami, ktoré nejaký biskup môže vôbec udeliť niektorému kňazovi, a dal mi najmúdrejšie rady pre kolonizačné dielo, ktoré som mal podujat' podľa jeho vôle. Bola to slávnostná chvíľa pre mňa, keď ma prepúšťal biskup s poverením vziať do držania štát Illinois na dobro katolíckej cirkvi. Padol som pred ním na kolená a prosil som o jeho požehnanie, a žeby ma vždy uzavieral do svojich modlitieb. On nebol menej dojatý ako ja, pritisol ma na svoju hrud', bozkal ma a požehnal.

Za tri dni som sa dostal z Chicaga cez prérie do Bourbonnais, osady, ktorú boli založili francúzski Kanad'ania. Tamojší kňaz, pán Courgeault, mi poslal ľudí oproti, ktorí ma prijali čo najsrdečnejšie. Keď som tam ztrávil niekoľko dní, povedal som kňazovi cieľ svojho poslania, že ma totiž biskup poveril, aby som založil nejakú väčšiu osadu, kolóniu, ktorá by v mladom štáte mohla vykonávať vládnucci vliv. Sdelenie

naplnilo srdce Courceaultovo nenávisťou a žiarlivosťou oproti mne. Myslel, že sa obmedzím na to, že privediem nových pristehovalcov do jeho kolónie, aby som tak zväčšil jeho obec. To isté si bol namyslel i kňaz Lebel v Chicagu; aj ten sa nahneval na mňa, keď sa dozvedel, akou úlohou ma poveril biskup. Od toho času sa obidvaja kňazi usilovali robiť mi prekážky, kde len mohli, aby som nemohol uskutočniť svoje plány. Toho som neočakával a preto, keď som videl taký neočakávaný odpor, skoro by som bol ztratil odvahu, takže som ľutoval, že som opustil Kanadu. Ale už som sa nemohol vrátiť a preto som sa rozhodol, že sa budem nádejať jedine na Boha a tých dvoch nepriateľov že budem považovať za nepredvídanú prekážku, ktorú mám podľa vôle Božej zdolať.

A tak som išiel vesele vpred. Šiesti počestní občania z Bourbonnais ma sprevádzali s tromi vozmi, aby mi boli na pomoci pri voľbe najlepšieho miesta pre kolóniu, ktorá sa mala založiť. Pomocou kompasu, ktorý som nosil so sebou, určili sme svoju cestu cez nekonečnú prériu, ktorá sa ako oceán rozprestierala pred nami. Chcel som pre svoju kolóniu vynájsť najvyšší bod kraja, aby som jej zabezpečil dobrý vzduch a dobrú vodu.

Miesto, ktoré som zvolil, nebolo naozaj nijakým činom zle volené, lebo už o desať dní po tom, čo som tam postavil svoj stan, táborilo päťdesiat kanadských rodín okolo neho, na krásnom pozemku, kde dnes stojí obec Sv. Anna.

Bol už koniec novembra, a keď aj ešte slnko hrialo, predsa nesmel človek ztratiť ani hodiny, ak mali všetky tie rodiny prv, ako by nastala zima, dostať príbytok, chránený proti vetru a dažďu. Mali sme len stany a dve malé srubové chatrče a spali sme, zakrútení do svojich plášťov, na holej zemi.

1. Decembra bolo sčítanie ľudu, a zistili sme, že naša spoločnosť pozostáva z 200 duší, z ktorých len polovica bola dospelých. Vysvetlil som ľuďom v prednáške, že sa nám len spoločnými silami môže podať dostať ešte včas potrebné domy pod strechu; keby sa každý chcel starať len sám o seba, nebude ani jeden dom hotový v pravý čas. A preto si chceme jako bratia a priatelia navzájom pomôcť a postaviť niekoľko srubových domkov, ktoré by predbežne mohli postačiť našim potrebám. Ľudia to pochopili a boli ochotní ísť do hory a spoločne nazotínať dreva a potom budovať domok za domkom. Prv ako

sme odišli, hodili sme sa na kolená a prosili sme svojho nebeského Otca o Jeho ochranu a o Jeho požehnanie. A hľa, v neuveriteľne krátkom čase stálo tam štyridsať šumných domkov. Kým muži pracovali, ženy pripravovali spoločné pokrmy. Múku a sviňské mäso nám posielali z Bourbonnais za nízku cenu. Ale ja som išiel s niektorými druhými mužmi na lov, aby sme takým činom mali vo svojich pokrmoch niečo viacej zmeny. Keď sme potom mohli predložiť ľuďom všelijakú divú hydinu, nachádzali, že veď ich obyčajné pokrmy sú tu lepšie ako najbohatšie hostiny v Kanade a k tomu nestoja takrečene nič!

Keď som videl, že počet vybudovaných domov predbežne stačí poskytnúť kolonistom prístrešie na zimu, zase som ich shromaždil a navrhol som im, že by teraz ešte postavili dom s dvoma poschodiami. „Vrchná časť“, povedal som, „bude zároveň školou a kostolom, ale prízemie bude mojim farským bytom. Podlahy a pokrov zaplatím ja ako aj obloky; ale vy musíte dať drevo zadarmo, a vaša práca vám nebude zaplatená. Za to potom chcem ja vyučovať vaše deti, lebo je svrchovaný čas, aby sa niečo vykonalo pre ich výchovu. V tejto zemi môže len ten prosperieť, kto sa niečomu naučil.“

Ľudia boli s tým spokojní. 16. januára započali sme so stavbou kostola. O tom čase bolo v tej južnej časti zeme tak teplo jako v Kanade, v máji. 17. apríla toho istého, roku mohol biskup, ktorý osobitne za tým cieľom prišiel z Chicago, odovzdať dom Boží jeho určeniu. Meral 40 stôp v štvorec, a nad ním čnela veža o výške 30 stôp, nad ktorej visel zvon, dokonca ťažký 250 funtov. Najprv sa myslelo, že kostol bude priveľký, ale na deň posviacky čítala kolónia už 100 rodín s 500 dospelými. Už o mesiac sme museli uzavrieť prístavbu o ďalších 40 stôp, ktorá sa o 6 mesiacov zase znova dokázala byť nedostatočnou, natoľko pribúdalo počtu prisťahovalcov, ktorí prichádzali z Kanady, Belgie a z Francie. Skoro musela byť založená aj druhá osada, 15 míľ juhozápadne od Sv. Anny, kde som vztýčil kríž, a ešte neskoršie 12 míľ južne. Tie kolónie sa skoro naplnily novými prisťahovalcami, lebo už tej prvej jari prišlo len z Kanady do tisíc rodín.

Niktoré slová by neboly schopné vyjadriť radosť môjho srdca, jakú som mal, keď som videl, ako moja, vtedy mi taká drahá rímska cirkev zaujala do državia tú nádhernú zem

a teraz sa išla stať vládnuou cirkvou v štáte Illinois, áno v celom údolí rieky Mississippi.

Ale cesty človeka nie sú cestami Božími. Ja pravda som bol povolaný rímskymi biskupmi, aby som v tej zemi rozšíril moc katolíckej cirkvi; ale môj Bôh ma povolal nato, aby som jej práve v tej zemi dal smrteľný úder, a snáď najnebezpečnejší, jaký len kedy z tejto strany oceánu dostala.

A teraz už bude mojou úlohou ukázať mojim čitateľom, kúzelné putá, ktorými som doteraz ako otrok bol držaný pri nohách pápeža, a jako Bôh otvoril moje oči a oči duši, ktoré mi sveril, takže sme mohli poznať ohavnosti Ríma.

41. Škandál v Bourbonnais.

Pol hodinou pred svojím odcestovaním, po posviacke nášho kostola v kolónii Sv. Anna, vyzval ma biskup z Chicaga, aby som ho odprevadil do Bourbonnais, kde vraj má v prítomnosti farára Courgeaulta o niečom dôležitom pohovoriť. Do tamojšej fary sme dorazili po dvojhodinovej rýchlej ceste. Kňaz dal pripraviť svojmu biskupovi chutnú hostinu a pozvať k nej i popredných svojej obce. Po jedle, keď sa už aj hostia boli odobrali, a my dvaja kňazi sme boli sami s biskupom, vytiahol biskup uzlík kanadských novín zo svojej cestovnej tašky, v ktorých bol rad článkov, pre neho svrchovane urážlivých, podpísaných s R. L. C. Podajúc mi ich pýtal sa: „Pán Chiniquy, pre jakú príčinu ste uverejnili také urážlivé články proti svojmu biskupovi?“

Mne bolo, jako čo by som bol s neba spadol. „Či by som ja bol mal písať tieto neslýchané články?“ zvolal som, plný rozhorčenia. „Čítať som ich čítal, a to s najväčšou nevôľou; ale radšej by som si dal uťauť svoju pravú ruku, než aby som napísal niečo také perfídne proti inému človekovi.“

„Či trváte na tom tvrdení?“ pýtal sa biskup.

„Áno, uistujem vašu milosť čo najurčitejšie, že som ne-napísal ani lítery zo všetkého toho“.

„A či by ste mi azda potom mohli povedať, kto to urobil?“

„Tú otázku nech ráči vaša milosť upraviť na pána Courgeaulta, ktorý ju bude istotne vedieť lepšie zodpovedať ako ja“, odvetil som hľadiac kňazovi ostro do očí. I biskup sa teraz pozrel zadivene na neho. Ale on spustil svoje zraky k zemi, a jeho tvár, ktorá už i tak vyzerala dosť ošklivá, zbledla jako smrť. Jeho kolená začaly sa chvieť, a veľké kvapky znoja vystúpily na jeho neumyté čelo. Musím tu totiž mimochodom poznamenať, že tento kňaz bol najšpinavejším človekom, s akým som sa kedy stretol v svojom živote.

Biskup, ktorý už nemohol byť v pochybnostiach o tom, ktorého má považovať za vinného, privolal mu so znameniami najhlbšieho opovrzenia: „Vy bedár, vy ste pôvodcom tých článkov! Dvakrát ste mi písomne udali pána Chiniquiho jako ich pôvodcu, a teraz tu vidím napísané na vašej tvári, že ste to vy sám. Zdá sa, že ste naplnený ozajstnou diabolskou nenávisťou oproti svojmu kolegovi. Chceli ste ho pripraviť o moju priazeň a ponížiť ho pred jeho krajanmi, preto ste to urobili! Jako je to len možné, aby sa kňaz tak dal za nástroj satanovi?“ Potom obrátiac sa ku mne pokračoval biskup: „Odpusťte, pán Chiniquy, že som vôbec mohol niečo také o vás myslieť. Ja som sa dal tomuto človekovi riadne oslepiť. Týmto odvolávam všetko, čo som kedy napísal alebo povedal proti vám“.

Na to sa biskup zase obrátil ku Courgeaultovi a povedal: „Najmenší trest, akým vás môžem potrestať je to, že vás vyotím zo svojho biskupstva. Okrem toho sa postarám o to, aby ste nikde v celej Amerike viacej nedostali úradu“.

Keď to počul kňaz, padol predo mnou na kolená, chopil moje ruky, máčal ich svojimi slzami a povedal: „Milý pán Chiniquy, uznávam, že som sa dopustil veľkej krivdy voči vám i voči veľadostojnému biskupovi. Ale nože mi odpustite pre nášho Spasiteľa Ježiša Krista! V budúcnosti budete mať vo mne najlepšieho priateľa. A vás, môj milostivý pane“, obrátiac sa k biskupovi povedal, „môžem len uistiť, že som veľmi rád, že táto moja zlosť vyšla na javo. Prosím, odpustite mi! V budúcnosti budem vašim poslušným a oddaným služobníkom“.

Kto by sa bol vedel zdržať slíz pri pohľade na takého kajúneho hriešnika?! Ja som mu odpovedal: „Odpúšťam vám z celého srdca, jako si prajem, aby mne Bôh odpustil“.

Biskup, ktorý sa tiež nemohol zdržať slz, keď videl, že som pozdvihol kajúcného kňaza a pritisol na svoje srdce, pýtal sa ma: „Čo mám urobiť? Či mi mám tiež odpustiť a ponechať ho na takom dôležitom mieste, hoci sa tak zachoval?“

„Oj, áno!“ povedal som. „Prosím, odpustite mu a zabudnite na poblúdenia tohoto drahého brata. Vykonal už mnoho dobrého mojim krajanom. Môžem vás uistiť, že v budúcnosti bude jedným z vašich najlepších kňazov.“

Biskup odpustil kňazovi, avšak nie bez toho, aby mu nebol dal niektorých otcovských napomenutí, ktoré som uznal za veľmi miestne.

Boly teraz tri hodiny po poludní, a tak sme sa rozišli, aby každý odriekal svoje nešporné modlitby, čo vzalo asi hodinu času. Ja som odbavoval svoju pobožnosť vo farskej záhrade. Keď som práve bol dokončil, videl som farára Courceaulta, jako prichádza od kostola ku mne. Potácal sa. Veľmi som sa tomu divil, lebo som ho znal ako úplného abstinenta, a v kostole predsa len nemohol piť. Spravil niekoľko krokov a zase zastal; konečne prišiel ku mne, chytil ma za ruku a sadol si so mnou na lavicu. Tam mi chcel niečo povedať, ale nemohol. Slzy udusily jeho hlas. Myslel som, že chce znova prosiť za odpustenie, a preto som ho hľadel potešiť a ešte znova som ho uisťoval, že som mu cele odpustil.

Konečne sa premohol a povedal: „Môj milý Chiniquy, musím vám ešte niečo celkom iné vyznať. Je tomu už viac ako rok, čo mám pomer s dcérou svojho kostolníka, a práve mi sdělila, že sa naskore ukážu toho následky. Žiada odo mňa 500 dolárov odškodného. Ak jej vraj nedám toľko, hrozí mi, že ma obžaluje u biskupa a dá vec na verejnosť. Či by nebolo najlepšie, aby som utiekol ešte tejto noci a nalodil sa do Francie, aby som tam ukryl svoju hanbu? Už som niekoľko ráz myslel na to, že si vezmem život, aby som takým činom urobil koniec svojej biede. Či myslíte, že mi biskup odpustí tento nový poklesok, keď mu ho vyznám? Či mi asi dá inú faru vo svojom veľkom biskupstve, na mieste, kde ma neznajú?“

To nové odhalenie ma hlboko vzrušilo. Síce som ľutoval nešťastného človeka, ale jeho pokrytectvo, ktorým vedel taký dlhý čas kryť svoj nečistý život pokrývajúc ho plášťom po-

božnosti, ma naplnilo hnusom. Vedel sa obklúčiť takým leskom mravnej prísnosti, že ho niektorí cirkevníci skoro jako svätého ctili, ktorého relikvie by voľakedy mohli tvoriť divy. Len nedávno bol prinútil nejaké dva páriky, aby v kostole verejne pred všetkými prosili za odpustenie len preto, že v nejakej váženej spoločnosti spolu tancovaly. Tá farizejská prísnosť oproti iným musela postaviť jeho vlastný hriech len do tým ostrejšieho svetla. Predvídal som, že keď bude známy jeho pád, nebude to bez veľkej škody pre cirkev.

Odpovedal som mu: „Vaše nešťastie je naozaj veľké. Keby tu práve nebol biskup, povedal by som vám, čo by som v takomto prípade považoval za najlepšie. Ale takto je on vašim povolaným radcom. Vyznajte mu svoj prípad prosto a otvorene a poslušnite jeho radu!“

Išiel vzdychajúc a bedákajúc, tak že to bolo počuť po celom dome.

Po polhodinovom rozhovore, ktorý mal s ním, prišiel biskup ku mne s do ruda vyplakanými očami a s bľadou tvárou. „Jaký to strašný škandál!“ povedal mi. „Jakú hanbu spôsobil zase tento Courgeault našej cirkvi, a ja som ho dodnes považoval za jedného zo svojich najlepších kňazov. Poradte mi, čo si mám s ním počať? Ako by sme mohli najlepšie zabrániť tomu, aby sa títo ľudia nepohoršili, a aby ich viera neutrpela škody?“

„Môj milý biskup“, odpovedal som, „čím viacej rozmýšľam o veci, tým jasnejšie mi je, že táto vec nemôže pre našu cirkev zostať bez ťažkej škody. Zodpovednosť za to sa mi vidí priveľká, než aby som sa odvážil tu radiť. Vaša milosť nech urobí to, k čomu vás podľa vášho cítenia za daných okolností ponúka Duch Boží. Ja zo svojej strany by som nevedel urobiť nič lepšieho ako zakryť svoju tvár a vrátiť sa do svojej osady, aby som sa tam modlil, plakal a pracoval.“

Biskup odpovedal. „Keďže mi vraví Courgeault, že v obci nemá nikto ani najmenšieho podozrenia na neho, a keď on považuje za najlepšie, aby sa osoba poslala do asyly, ktorý je v Kanade pripravený pre také prípady, mienim ho tu ponechať, aby sa nevzbudila pozornosť. A snáď budete taký dobrý a požičiate mi sto dolárov pre kňaza, aby z toho mohol zaplatiť osobe cestu a pobyt v menovanom asyle. Verím pevne, že

v budúcnosti sa bude Courgeault chrániť podobných pochybených krokov, Sľúbil mi to sväte.“

„Ak si je vaša milosť istá toho, že sa Courgeault obrátil, a jestli naozaj nevie nikto v obci o veci, vtedy pravda bude najlepšie urobiť to tak, hoci i tak je nebezpečenstvo dosť veľké“, odpovedal som. „Avšak sto dolárov vám nemôžem požičať, lebo práve teraz nemám ničoho.“

„Vtedy napíšem zmenku na banku v Chicagu, a vy ju podpíšete“, navrhol mi biskup.

Prisiel som na to a potom som sa ešte toho istého dňa vrátil do Sv. Anny. Avšak päť dní neskoršie prišli ku mne štyria poslanci cirkvi Bourbonnais, aby mi sdělili, že im je nemožné, aby ešte ďalej podržali svojho kňaza. Vraj pri odchode kostolníckovej dcéry si počínal tak nápadne, že dávno prechovávané podozrenie ľudí bolo potvrdené. Nuž prosili by ma vraj, že by som prišiel a prehovoril ich kňaza, aby dobrovoľne opustil cirkev, lebo vraj ináč bude musieť uhnúť násiliu.

Hned som sa vrátil s mužmi späť, a podarilo sa nám pohnúť ho k tomu, aby o polnoci nastúpil cestu do Chicaga. Na to nasledujúceho týždňa som konal, na žiadosť ľudí, večerné kázne v Bourbonnais. Naraz v prostredí tej práce zjavil sa jedného večera na konci služieb Božích utečený kňaz v kostole na všeobecné zdesenie ľudí. Smial sa bezočivo, jako čo by sa nebolo nič stalo, a kráčal cez celý kostol ku mne. Ja netušiac nič dobrého, aby som mu nemusel pred cirkvou podať ruku, ponáhlal som sa preč do fary. Prišiel za mnou a povedal mi, že na radu biskupovu sa zase navrátil, aby prevzal svoj úrad. To vraj nie je pravda, že by jeho pochybenie bolo známe v obci, že som mu to len luhal, keď som mu to vravel, a to preto, aby som ho zahnal, a ja aby som si takým činom zadovážil jeho miesto.

„Dobre, povedal som, „keď vás poslal biskup, som rád, že sa môžem zase navrátiť ku svojim ľuďom“. A ešte tej istej noci som odišiel vozom do osady.

Ale v pondelok prišli tí štyria poslanci z Bourbonnais zase a porozprávali mi, jako sa navždy zbavili svojho farára. Celá cirkev odišla v nedeľu do kostola. Courgeault, tým posmeľný, celkom vesele slúžil svoju omšu a potom vystúpil na ka-

zateľnicu. Avšak len čo otvoril svoje ústa, povstali všetci a ponáhľali sa von z kostola. Na to nevhodný kňaz vraj sám dobrovoľne zaďakoval a zmizol ešte tej istej noci.

Tým pravda nebolo dané pohoršenie nijakým činom napravené, ale teraz začali ľudia vyjadrovať svoje pochybnosti o správnosti cirkevných ustanovení. Pýtali sa ma, či Ježiš naozaj prikázal kňazom bezženstvo, pre ktoré sa vyskytujú také škandály.

Radil som im, aby si sami hľadali odpoveď na tú otázku v Novom Zákone, a aby to mohli urobiť, dal som dopraviť dve plné debny Nových Zákonov. Ľudia pozorne čítali knihy a vynašli, že na pr. podľa 1. Kor. 9, 5, okrem Pavla, boli všetci apoštolovia ženatými mužmi, ba že dokonca podľa nariadenia Pavlovho starší alebo prezbyteri (od ktorého slova povstalo nemecké slovo Priester alebo francúzske pretre, kňaz) majú byť „mužmi jednej ženy“. A tak videli najprv na tej veci, že ustanovenia rímskej cirkvi stoja v rozpore so Sv. Písmom, a čítaním Nového Zákona nastala znateľná zmena nie len v pochopoch, ale i v celom chovaní sa ľudí.

42. Duchovní podpaľáči.

20. mája 1852 dostal som písmo od biskupa Vandevelda, v ktorom mi oznamoval, že Courgeault po svojom zahnaní z Bourbonnais prišiel k nemu do Chicaga. Že vraj ho poslal do Francie a že je teraz prinútený zaplatiť za neho dcére kostolníka tých 500 dolárov odškodného, ak vraj nechce, aby bol kňaz volaný pred svetský súd.

„Courgeault dostal“, tak písal biskup, „svoju spravедlivú odplatu. Ale žiaľ v osobe kňaza Lebela povstal tu v Chicagu nový nepriateľ. Ten totiž písal list biskupovi z Montrealu, v ktorom ohovára naše kolonizačné dielo. Biskup sa prirodzene pousiloval uvarejniť list v ktorýchsi kanadských novinách spolu so svedectvom nejakého krivoprisažníka, ktorý pod prisahou tvrdil, že mnohých kolonistov, ktorí sa vystehovali do Illinois, už poštipali hadi chrestáči, a druhí vraj musia zaplatiť dane nad možnosť, 30 centimov za každú obločnú tabuľu. Nadejem sa, že sa nedáte pomýliť takými nespravедlivými útokmi; sú najlepším dôkazom toho, že je naše dielo od Boha. Ja by som sosadil aj Lebela, keby som mal len nejakú

náhradu za neho. Ani do Bourbonnais nemôžem poslať nikto-
rého iného farára; musíte obsluhovať obe kolónie dovtedy,
kým nebudem môcť poslať druhého francúzsky hovoriaceho
kňaza. Zostaňte verný až do konca a pamätajte na slovo Pá-
novu, ktoré povedal Jozuovi: „Buď silný a pevný, lebo ty roz-
delíš tomuto ľudu do dedičstva zem, o ktorej som prisahal ich
otcom, že im ju dám“. Joz. 1,6.

Pletichy našich nepriateľov aj naozaj nemohly spôsobiť
našemu kolonizačnému dielu nijakej veľkej škody, lebo napriek
všetkému tomu prišlo k nám len v nasledujúcich šiestich me-
siacoch viacej ako 500 rodín z Francie, Belgie a z Kanady.
Avšak moja radosť nad týmto neočakávaným úspechom bola
voľačo kalená správou, že Courgeault znova znepokojuje kraj.
Bol len mesiac zostal vo Francii. Síce do Bourbonnais sa ne-
povážil prísť, ale sa zdržoval neďaleko odtiaľ na hranici In-
diány a zrejme nemal ničoho dobrého za lubom. Aj som na-
ozaj skoro dostal od neho list, najhanebnejší, jaký som azda
kedy dostal vo svojom živote, v ktorom mi vyhrážal, že (ešte
nedostavený) kostol v Bourbonnais zblkne plameňom, a že ja
sám to zaplatím životom, ak tam ešte dlhšie zostanem. Biskup,
ktorému som poslal vyhrážajúci list, mi odpovedal, že pova-
žuje chlapa za schopného na všetko, a že sa domnieva dokon-
ca, že sa aj Lebel s ním sprisahal spáliť kostol v Bourbonnais.
Že bude najlepšie dať budovu poistiť. Že to už aj chcel obstar-
ať v Chicagu, ale že ho všade odbyli, lebo že je kostol ešte ne-
dokončený, a že myslí, že preto nechceli prevziať poistenie, že
Lebel odrádzal agentov poisťovní od toho. Aby som sa vraj
sám pokúsil. Žiaľ nepodarilo sa ani mne, a tak som písal bisku-
povi nazpäť, že bude asi najlepšie dokončiť stavbu a potom
hneď poistiť budovu. Na ten účel som nasbíral 400 dolárov
medzi kolonistami a zo svojich vlastných prostriedkov som pri-
dal ďalších 300 dolárov.

Biskup dal svoj súhlas, a tak sme dokončili započatú
stavbu v krátkom čase od 1. marca do 1. mája. Pre vidiecku
cirkev bol kostol mimoriadne pekne vybudovaný. Opažili sme
ho čiernou dubinou, ktorá sa tam nachodí, a ktorú vyhladily
a vyleštily schopné ruky jako zrkadlo. Voľačo peknéjšie ako
z toho istého dreva zhotovený oltár som zriedka kedy videl.

Jednej soboty večer už neskoro sme boli hotoví. Poistiť
kostol ešte toho istého večera nebolo v možnosti. Ale mienil som

to urobiť hneď v pondelok. Nádherná neďeľa shromaždila veľký počet nábožných poslucháčov do kostola, a ľudia boli zdarilým dielom celí unesení.

Ale žiaľ naša radosť mala byť len krátko trvania. Kým som sedel pri obede, pribehli dvaja malí chlapci, ktorí boli zostali v kostole, aby dočkali na vyučovanie detí, a volali: „Oheň, oheň, oheň!“ Uchopil som nádobu, plnú vody, a bežal som tam. Ale už bolo neskoro. Oheň zachytil budovu razom na rôznych stranách, a plamene bežaly rýchlosťou vetra po čerstvo lakovaných drevených stenách. Za čas niekoľko hodín bolo z drevenej budovy iba hromada popola.

Nebolo o tom pochyby, že tu išlo o podpaľáčstvo. Medzi mnohými cudzími, ktorí si po službách Božích obzerali kostol, spozorovali chlapci dvoch mužov, ktorí boli chvíľu zostali sami; odkiaľ boli prišli a kam sa podeli, nevedel nikto. Ztrata kostola bola veľkým úderom pre cirkev. No, neztratili sme odvahy. Ešte toho istého dňa pri kúriacich troskách som vravel shromaždeným kolonistom reč, v ktorej som im povedal, že najväčšie utrpenia bývajú vždy najlepšimi príležitosťami ukázať pravú mužnú odvahu a šľachetnú myseľ. Namiesto toho, aby sme si zúfali, preto radšej zase hneď priložíme ruku k dielu. Navrhujem, aby sme teraz namiesto dreveného postavili kamenný kostol, ktorý bude odolnejší oproti búrke a oproti plameňom ohňa. Na mieste započalo sa s úpisom, ktorý vyniesol 4000 dol. na peniazoch a 5000 dol. v pracovnom čase a na stavebnom materiále. A to nebolo len upísané, ale potom aj skutočne dané.

Vo štvrtok po požari prišiel biskup z Chicago do kolónie. Z vyšetrovania, ktoré sa dialo spolu s ním, vyplývalo, že bez pochybnosti vlastnými podpaľáčmi boli obaja kňazi, Courgeault a Lebel, ktorí na to najali ľudí. Podozrenie bolo mi istou, keď som sa potom skoro na to dozvedel, že Courgeault, zrejme len preto, aby ušiel ďalšiemu pátraniu, vstúpil do trapistického kláštora.

Návšteva biskupova, ktorej som sa veľmi tešil, stala sa mi žiaľ veľmi trpkou, najprv tým, že mi mnou vysoko vážený cirkevný knieža v dôvere sdělil, že zamýšľa složiť svoj biskupský úrad. Povedal mi, že nemôže ďalej niesť zodpovednosť, ktorá je spojená s jeho terajšími postavením. Ak by vraj chcel konať podľa kanonických podriadkov cirkvi, musel by s jedinou vý-

nimkou mňa a ešte dvoch alebo troch iných sosadiť všetkých svojich kňazov, lebo že sú totiž všetci, koľko ich je, alebo opilcami alebo že žijú v zjavnom konkubinate. Niektorí vraj majú deti od svojich vlastných sesterníc, áno, dvaja dokonca od svojich vlastných sestier! V nejakého Boha veria sotva desiati z nich. Náboženstvo nie je pre nich ničím iným ako výnosnou komédiou. Že proti tým ľuďom nemôžeme vykonať celkom ničoho, ináčťe že by musel, ako povedané, sosadiť všetkých dovedna. Ak by potrestal niektorého z nich, hrozí mu samému nebezpečenstvo, že ho otrávia ako jeho predchodcu, ktorému pokarhaný kňaz podal jed. Akonáhle vraj bude môcť, pôjde do Ríma a bude prosiť pápeža o lepšie biskupstvo; ak by mu ho nedal, že radšej dokončí svoje dni v službe nejakej malej cirkvi, než aby mal byť ešte ďalej biskupom z Illinois.

To všetko mi sdelil biskup so slzami, prv ako sme išli na odpočinok. Mienil som, že ho budem nasledujúceho dňa prehovárať, aby nijakým činom nevykonal toho, čo si zaumienil. Keď už bol čas raňajkovať, chcel som ho zobudiť. Ale na svoje zdesenie našiel som ho už zpitého bez smyslu! Bez môjho vedomia pred odchodom spať silou vyžiadal od mojej gazdinej fľašu s vínom, v ktorej som uchovával víno, určené pre omšu. Fľaša bola hodne veľká a obsahovala množstvo, ktoré by mi bolo stačilo pre menovaný účel na 6 mesiacov, a dôstojný pán ju vyprázdnil za jednu noc! Že je biskup Vandeveld opilcom, počul som už predtým, ale som tomu nikdy neveril. V mojej prítomnosti pil vždycky veľmi mierne. Ako sa vidí, mal obyčaj odškodniť sa za to v noci, keď ho nemohol nikto pozorovať; ale teraz ho prezradil pach, ktorý vládol v jeho spálni. Jednu čiastku obstaraného množstva totiž vydal počas spánku zo seba. Keď konečne okolo poludnia bol vyspal svoju opilosť, prosil gazdinú, že by ohavnosť zpusťošenia, ktorej narobil, podľa možnosti nenápadne odstránila.

Moja úcta, ktorú som dovtedy cítil pred mužom, bola pravda už tam. Už som ho nemohol odrádzať od jeho predsavzatia opustiť biskupstvo Illinois. Zkaza môjho kostola bola iste veľkým nešťastím pre mňa; ale sa mi zdala, jako čoby nebola ničím oproti smutnej zkušnosti, ktorú som tu spravil s biskupom, ktorému som pre jeho dobré vlastnosti bol dal celú svoju dôveru. Lebo veď spálený kostol bolo možno zase postaviť, ale dôvera v môjho biskupa bola nenávratiteľne ztratená.

Srdce mi krvácalo, lebo som ho dovtedy miloval ako otca. A predsa, jakokoľvek ma aj bolelo zažité zklamanie, naučil som sa potom ďakovať Bohu zaň. Tento prípad totiž rozviazal jedno z najmocnejších pút, ktoré ma ešte pútaly k Rímu, lebo nie najmenej sa mi tým stalo jasným, že nesedím v lone nepoškvrnenej cirkvi, jako som dovtedy veril, ale že som ako rímsky kňaz otrokom Smilnice veľkého Babylona (Zj.17,15), ktorá vínom svojej ohavnosti otravuje národy.

43. Z dažďa pod odkvap.

Niekoľko mesiacov po poslednej návšteve biskupa Vandevelda v našej kolónii som sa dozvedel, že pápež splnil jeho žiadosť a sveril mu iné biskupstvo v štáte Luisiáne. Biskupom z Chicaga bol učinенý nejaký Ir, menom O'Regan. Ten nemal nič pilnejšieho ako zapravotiť svojho predchodcu obviňujúc Vandevelda, že ukradol z biskupskej pokladnice 100.000 dolárov. Proces, ktorý viedli dvaja z najprefikanejších advokátov, obracal na seba pozor mnoho ľudí vo Spojených Štátoch a nie málo postavil cirkev do zlého svetla. Na koniec sa ujal veci pápež a vyzval rozvadených biskupov dostanoviť sa pred jeho tribunál. Rozhodol, že 100.000 dolárov, ktoré tamten naozaj vzal so sebou z Chicaga do svojho nového sídla biskupského v Natchez, sa musí čestne rozdeliť medzi oboch biskupov.

Táto história pravda neprispela k tomu, aby bola upevnila moju otrasenú dôveru v cirkev, ktorej som ešte vždy slúžil. Často sa ozývalo vo mne toho času: „Čo chceš ešte ďalej pomáhať šíriť moc cirkvi, ktorá je pelešou zlodejov, ožranov, nečistých ľudí, zapribohov, a ktorú riadia podvodníci a komedianti? To nebudeš poslúchať slovo Božie, lež lživé podania ľudí, keď budeš ešte i ďalej skláňať svoje kolena pred takými ľuďmi. Rozlám tie putá, ktoré ťa robia otrokom takých ľudí! Zvoľ si evanjelium za svoje jediné pravidlo, a Ježiša Krista za svojho jediného Majstra!“

Ale napriek všetkému tomu som predsa považoval za svoju povinnosť vykonať novému biskupovi návštevu, keď aj len dlho po tom, čo nastúpil svoj úrad. Nádejal som sa, že v rozhovore s ním nájdem do istej miery potešenia. Deň, ktorého som po prvý raz videl muža — bolo to 11. decembra 1854 - nikdy nezabudnem. Dojem, ktorý urobil na mňa vysoký du-

chovný pán, bol príliš unavujúci pre mňa. Bol strednej postavy; mal protivnú tvár, a neprestajne krútil svojou hlavou sem i tam. Každý jeho pohyb prezradzoval samopašnú, tyranskú a pyšnú myseľ človeka. Ani len nemal ničoho príjemného na sebe, ani vo svojich slovách ani vo svojom chovaní sa.

Keď som povedal svoje meno a padol som pred ním na kolena, aby som prijal jeho požehnanie a aby som bozkal jeho ruku, ktorá bola studená ako ruka mŕtvol, zvolal: „Ach tak, vy ste páter Chiniquy? Teší ma, že vás vidím. Vy ste na dlho odložili svoju návštevu. Prosím, sadnite si! Musím žiadať od vás vysvetlenie o podivnom písme, ktoré mi práve dnes prišlo do rúk“.

Po tých slovách bežal preč, aby doniesol spomenuté písmo. V spoločenskej izbe sedeli ešte iní dvaja kňazi, ktorí boli prišli práve predom mnou. Jeden z nich povedal: „Nazdali sme sa, že spravíme dobrú čaru, keď sme dostali tohoto biskupa na miesto Vandevelda; ale jako sa zdá, prišli sme z dažďa pod odkvap“. Pri tých slovách smiali sa obidvaja. Ja som sa nerohol smiať; plač mi bol bližšie.

Nejako o desať minút prišiel zase biskup a držal v ruke papier, ktorý som hneď poznal, že je to kúpna listina jednástich jutár zeme, ktoré som bol nadobudol, aby som na tom postavil kaplnu našej kolónie Sv. Anny.

„Či znáte túto listinu?“ pýtal sa ma biskup v podráždenom tóne.

Povedal som, že áno, na čo on odpovedal: „Ale potom musíte vedieť, že je to celkom bezcenný titul, pod ktorý ste nikdy nemali položiť svoj podpis“.

„Váš ctihodný predchodca v úrade prijal titul; nazdám sa, že čo by tomu asi chýbalo, je napravené biskupským potvrdením“, odpovedal som.

„Nestarám sa ani stebla o to, čo môj predchodca urobil“, kričal biskup nahnevany. „Už nie je tu, a tak sa nemôže brániť, a my sa tu nemáme čo zabávať ani o jeho zásluhách ani o jeho chybách. Nemáme dočinenia s biskupom Vandeveldom. ale s dokumentom, ktorý je celkom bezcenný, a ktorý je najlepšie hodiť do pece. Ja žiadam iný titul na to vlastníctvo!“

S tým hodil milostivý pán papier na zem. Ja som ho pokojne zdvihol a povedal som: „Veľmi ľutujem, že moje prvé stretnutie sa s vašou milosťou skytá príčinu k takým neprijem-

ným rozpravám. Avšak nadejem sa, že to ničoho neujme otcovským citom, ktoré istotne vložil Bôh do hrudi môjho biskupa i pre najmenšieho z vašich kňazov. Vidím, že vaša milosť je veľmi zamestnaná, a preto by som vám nechcel ďalej uberať z vášho drahocenného času. Zavrhnutý dokument vezmem so sebou, aby som zaň vystanovil iný, ktorý bude lepšie zodpovedať vašej žiadosti.“ Titul mal totiž, ako neskoršie ukážem, namiesto cirkevnej obce, ktorá kúpila pozemok, biskupa menovať jeho vlastníkom.

S akými pocitmi som sa vracal s tej návštevy do svojej kolónie, môže si láskavý čitateľ domyslieť. Otázky ľudí ohľadne biskupa zodpovedal som vyhýbavo. Cítil som, že sa blíži búrka. Viac než kedy som cítil potrebu privinúť sa bližšie k Bohu a bádať v Biblii. Započal som tiež vždy otvorenejšie hovoriť ľuďom o našich právach, ktoré jako kresťania máme podľa slova Božieho práve tak ako povinnosti.

Už pred svojou návštevou u biskupa som bol složil svoj úrad ako administrátor, správca farnosti v Bourbonnais, lebo mi trvale nebolo možné náležite obslúžiť oba sbory. Na to tam poslal biskup kňaza, ktorý sa, jako jeho predchodca Courgeault, dopustil previnení proti mravnosti, takže na žiadosť sboru musel byť zase skoro odvolaný. Na jeho miesto poslal teraz biskup bedára Lebela, ktorý sa v Chicagu bol stal nemožným pre hriech so svojou vlastnou sesternicou. Ale ani ten nezostal dlho. Biskup bol prinútený sosadiť ho pre opilstvo a pre iné nerestí. Asi v tom čase urobil nejakého belgického kňaza farárom susednej kolónie Kankakee. Toho zahnali z Belgie pre hrubé pohoršenie, a potom viacej rokov držal špatný dom v Chicagu, na ktorom si získal majetok. Keď konečne zunoval také povolanie, obrátil sa s prosbou na biskupa, že by mu dal nejakú faru, za čo ponúkol milostivému pánovi „sprepitné“ 5000 dolárov. A keďže bol biskup práve v peňažných nesnádzach, prijal zvodný ponuk a poslal bývalého majiteľa neveština jako misionára do Kankakee.

Hneď, ako nastúpil svoj úrad, prišiel kňaz so svojím dobrým priateľom Lebelom na návštevú ku mne. Prijal som tých dvoch tak úctivo, jako bolo možno, hoci už pri svojom príchode boli zpolo opilí. Po obede išli na polovku po prériových sliepkach a pri tej príležitosti sa tak opili, že Lebel nechal jednu zo svojich bôt trčať v močiari a prišiel späť bosý bez to-

ho, že by to aj len bol spozoroval. Ja som im potom pomohol vysadnúť do ich voza, ale nasledujúceho dňa som im napísal, aby sa chránili ešte voľakedy vkročiť do môjho domu. Na svoj úžas dostal som nejaký čas po tom list od biskupa, ktorý končil týmito slovami: „Na svoje poľutovanie musím vyrozumievať, že nemáte dobrého srozumienia so svojimi dvoma susednými kňazmi. To nemá tak byť, a nadejem sa, že naskore počujem, že ste sa s nimi smierili, tak ako sa to malo už dávno stať.“

Na to som odpovedal: „Je to v mojom vlastnom záujme, a je to aj moja povinnosť, aby som poslúchal svojho biskupa. Ale dokiaľ mi môj biskup dá takých ľudí za susedov, kňazov, z ktorých jeden verejne žil so svojou sesternicou, jako čo by bola jeho ženou, a druhý vydržoval v Chicagu verejný dom, prosím ponížene milostivého pána, žeby mi odpustil, keď nemôžem navštíviť menovaných kolegov.“

Tým listom sa cítil dôstojný pán byť svrchovane urazeným. Vyslovil sa otvorene, že by dal mnoho za to, keby sa mohol zbaviť toho priechneho Chiniquyho. Nejaký špekulant s majetkami, jeden z najhorších gaunerov, ktorý bol už trestaný pre falošnú prísahu, počul zbožnú žiadosť a ponúkol sa, že ak biskup zaplatí pravotné trovy, že ma dostane do väzenia. Bol totiž najedovaný na mňa preto, že som svojich krajanov vzal do ochrany pred jeho nestudatými obchodmi. Naozaj povolal i mňa pred súd do Kankakee 16. mája 1855. Ale jeho žaloba bola zamietnutá, kým musel zaplatiť trovy, a biskup mal potešenie, že mu musel dodržať sľub.

44. Zbojník v biskupskom rúchu.

Biskup sa už bol častejšie vyslovil o mne tak pohrdlivo, že som neočakával jeho návštevy. Ale predsa prišiel, a to v sprievode dvoch kňazov, Lebela a Carthuvala, ktorým som pre ich urážlivé chovanie bol zakázal vstúpiť do môjho domu. On pojal so sebou oboch opilcov, aby v mojej cirkvi prislúhovali sviatosť birmovky.

Mojí cirkevníci znali dostatočne urážlivý život oboch kňazov, preto mi bol ich príchod svrchovane pohoršlivý, a mal som veľkú chuť ich vôbec nepripustiť k svojmu stolu. Avšak som

sa obmedzil iba na to, že som v súkromnom rozhovore s biskupom energicky protestoval proti prítomnosti oboch zavrhnutých mužov.

Ale milostivý pán odpovedal celkom chladne: „Pán Chiniqy, vy zabúdate, že ja som biskupom z Illinois, a že vy ste len prostým kňazom, ktorého môžem sosadiť alebo presadiť, kedy sa mi to páči. Neprišiel som sem, aby som od vás prevzal rozkazy, ale aby som ich vám vydal. Láska je prvou ctnosťou, ktorú má dobrý kňaz snažne vykonávať; dokiaľ vám tá chýba, nedám nič na všetku vašu horlivosť. Ja musím vedieť, akých kňazov mám ustanoviť; do toho vám nič. Vy ich máte rešpektovať a ich driernejšie poblúdenia zabudnúť od toho dňa, ktorého uznám za dobré vziať ich do svojich služieb!“

Ja som odpovedal: „Milostivý pane, pri všetkej úcte, ktorú mám oproti vám, predsa si dovoľujem poznamenať, že evanjelium Kristovo, ktoré máme zvestovať, nám bráni mať obecnosť s ľuďmi, ktorí zjavne žijú nemravným životom. Vzhľadom na to jako aj vzhľadom na ľudí, ktorým kážem, nedovoľuje mi moje svedomie, aby som pestoval priateľstvo s kňazmi, ktorí sa zjavne dopustili hriechov proti mravnosti. Vaša milosť azda nevedela o tom, a preto ste verili tým dvom mužom. Ale ja vás môžem uistiť, že to spôsobí viere našich francúzskych Kanadčanov vážnu škodu, keď vo spoločnosti takých kňazov uvidia svojho biskupa udeľovať sviatosť birmovky. Úcta, ktorú som vám podľný, ma núti to povedať.“

Biskup odpovedal celkom nahnevane: „Vidím, že je tomu tak, ako mi tvrdili: vy sa stále odvolávate na evanjelium! Evanjelium je isté svätá kniha; ale vy máte poslúchať cirkev! Kristus povedal: „Poslúchajte cirkev!“ (Kde? prekladateľ.) A ja ako biskup som orgánom, nástrojom, ktorým vám hovorí cirkev. Kto mne odoprie poslušnosť, protiví sa cirkvi.“

„Dobre,“ miernil som, „ja som teraz zbavil svoje svedomie bremena a tak teraz už som hotový z povinnej úcty oproti svojmu vyššiemu a pre milý pokoj vyplniť vašu žiadosť a budem zaobchádzať s tými dvoma kňazmi tak, ako čo by boli hodni čestného postavenia, ktoré im vaša milosť pririekla.“

„Tak je to dobre!“ odpovedal biskup. „Ale teraz už bude čas ísť k obedu!“ doložil ešte netrpezlivo.

„Áno,“ povedal som, „práve odzvonilo.“

Išli sme do jedálne, a biskup sa pomodlil modlitbu pri stole. „Či vám nie je dobre?“ pýtal sa kňaza Carthuvala, ktorý sedel naproti nemu.

„Nie, nie celkom,“ odpovedal. „Najradšej by som si ľahol do posteľe.“

Bolo mu naozaj zle, lebo sa opil. Počas služieb Božích odišiel z kostolného sálu do bytu, ktorý bol pod sálom a násilu vyžiadal od mojej gazdinej vínovú fľašu, v ktorej som opatroval víno, určené pre sviatosť. Myslela, že ho potrebujú tam hore, a dala kňazovi fľašu. Vypil ho pred jej očima a potom sa vrátil zase do modlitebne, aby pomáhal biskupovi pri birmovaní 150 osôb, ktoré sa pripravily k tomu svätému výkonu!

Po obede ma prosil biskup, žeby som išiel s ním na malú prechádzku okolo našej kolónie. Blahoželal mi k dobrému vkusu, ktorý som dokázal pri voľbe miesta pre obec ako aj pre kostol. Potom razom zastal, ukázal na započatú stavbu z kameňa a pýtal sa ma, komu to patrí? Keď som mu povedal, že stavba patrí mne, ukazoval sa veľmi zadivený a chcel vedieť, či aj záhrada, ktorá bola pri tom, je moja. Keď som i na to povedal, že áno, pýtal sa, odkiaľže som vzal peniaze, že som mohol kúpiť pozemok a nechať stavať dom?

„Peniaze som zarobil v tvrdej práci a v pote svojej tvári jako aj iní čestní ľudia,“ povedal som.

„Tak,“ povedal biskup, „žiadam, aby ste mi odovzdali dom i s pozemkom!“

„Ľutujem, že nemôžem vyhovieť vašej žiadosti,“ odvetil som. „Dokiaľ sám potrebujem dom, nemôžem ho dať.“

„Vy ste zlý kňaz, ako to už ostatne dávno viem. Vy nechcete poslúchať svojho biskupa!“ zvolal nazlostený.

„Či preto mám byť zlým kňazom, že si chcem podržať, čo mi dal Bôh?“

„A či vy neviete, že vy nemáte práva mať nijaké vlastníctvo?“ okríkol ma biskup.

„Nie, toho som naozaj nevedel; neznám nijakého cirkevného práva, ktoré by popieralo kňazovi právo na súkromný majetok. Ale ak mi môžete ukázať taký zákon, vtedy vám ochotne dám nárok na pozemok.“

„Ak nieto takého zákona,“ povedal biskup a pri tom dúpal nazlostený nohami, „vtedy vynútim taký zákon!“

„Milostivý pane,“ odvetil som cele pokojne, vy ste istotne veľký biskup, máte veľkú moc v cirkvi; ale prinútiť ľudí, aby prijali taký zákon, na to ste, vaša milosť, predsa nie dosť veľký!“

„Vy drzý človeče, jaký ste,“ kričal biskup v svrchovanom rozrušení, „vy oľutujete svoju drzosť!“

Pri tom sa odvrátil odo mňa bez toho, že by vyčkal odpoveď, ponáhlal sa ku kostolu, dal zapriať a za štvrt' hodiny zmizol aj so svojimi rovnosmyšľajúcimi druhmi.

Tá návšteva zbojníka v biskupskom rúchu mnoho prispeľa z Božej milosti k tomu, že sme poznali rímskú cirkev v jej pravej náture.

45. Kňazské shromaždenie.

Biskupským nariadením zo dňa 24. júla 1855 boli všetci kňazi biskupstva povolani na 28. augusta do Chicaga, aby sa tam zúčastnili tak zvanej duchovnej retraite (utíšenie sa) a pocičili sa v pobožnosti. Nebolo niktorého, ktorý by bol smel nedostanoviť sa na cvičenia, ak ho len biskup písomne neosvobodil od toho.

Ja som rád použil danú príležitosť, aby som si raz zblízka obzrel v tomto biskupstve početne zastúpených írskych kňazov, keďže som od drevnejšieho biskupa Vandervelda počul tak málo pochvalného o nich. Preto som sa včas vybral na univerzitu Sv. Márie (St. Mary), kde sa mali konať cvičenia v pobožnosti, a kde mali i kňazi byť ubytovaní.

Dovtedy som ešte nikdy nebol videl takej veselej spoločnosti spolu. Zabávali sa medzi sebou pri zvučnom smiechu, sekali vtipy a oplzlé žarty, a kedykoľvek vstúpil nejaký nový kolega, pozdravili ho hlasným haló. Sice opilý nebol niktorý z nich, ale človek pozoroval a zavoňal od mnohých, že si dobre prihli liehových nápojov. Keby bol nejaký cudzinec vkročil do miestnosti, ťažko by si bol pomyslel, že sa ľudia shromaždili na to, aby zvýšili jeden z najväznejších a najsvätejších výkonov, aké jestvujú pre kňaza Ježiša Krista. S celkom malými výnimkami vyzerali jako veselí bratia z mokrej štvrti.

Za hodinu mali byť počiatkové služby Božie. Čas, kým sa nezapočaly, použili niektorí z najvrtejších chlapcov na to, aby urobili sbierku medzi kňazmi. Bankovky a zlaté peniaze

letely tam. Domnieval som sa, že ide o úhradu trôv za stravu a byť počas retraitu, a preto som si prichystal svojich 15 dolárov, ktoré som bol určil na ten cieľ. Keď prišla zbierka ku mne, bol klobúk už plný päť a desaťdolárových bankoviek.

„Načo je vlastne tá zbierka?“ pýtal som sa, prv ako by som bol vložil svoje peniaze.

„Milý páter Chiniquy“, odpovedali so smiechom, „je to možné, že by ste toho ešte nevedeli? Veď sa skoro dozviete! Keď tu musíme po tieto dni sedieť takí postískaní, budeme smädní a budeme radi nejakej dobrej kvapke!“

Pri tom sa smiali tak hlasito, jako len mohli. Ja som odpovedal zdvorile, ale vážne: „Mojí pánovia, ja som sem prišiel, aby som sa venoval pobožnosti. Keď budem smädný, napijem sa vody. Ja som abstinent; prosím, odpustite mi!“

„Aj my sme abstinenti!“ odpovedali kňazi smejúc sa. „My všetci sme podpísali u pátra Mathew-a, ale preto predsa tu a tam vypijeme nejakú kvapku, aby sme zahasili smäd a zostali zdraví. Páter Mathew nie je taký nemilosrdný jako vy.“

„Ja znám dobre pátra Mathew-a,“ odpovedal som. „Častejšie sme si písali, aj sme sa už videli. Viem, že je toho istého názoru jako ja čo do užívania liekových nápojov.“

„Či je to možné, že by ste znali pátra Mathew-a a s ním si dopisovali?“ pýtali sa irskí kňazi. „To je svätý človek a vykonal mnoho dobrého v Irsku a všade.“

„Isteže,“ odpovedal som; „ale dobré, ktoré vykonal, žiaľ nebude mať dlhého trvania, ak všetci jeho učeníci dodržia tak verne svoj sľub, ako to vy robíte.“

V tom rozhovore prišli viacerí kňazi bližšie a počúvali nás. Jeden z nich povedal pichľavo: „Ja som myslel, že nám bude kázať biskup Spaulding; nevedel som, že je tým poverený páter Chiniquy.“

„Ja vám len preto kážem o miernosti, keď ste mysleli o mne, že budem podporovať nemiernosť. Ináč vás nechám na pokoji a prajem si len to, že by aj mňa nechali robiť podľa môjho presvedčenia,“ odvetil som.

„Rozumie sa!“ volali všetci; ale vy predsa nebudete chcieť byť sám jediný, ktorý nám nedá ani centa, aby sme si kedyedy mohli vypiť nejakú kvapku!“

„Tým horšie, ak som len sám jediný; ale na ten účel naozaj nemôžem dať ničoho.“

Keď videli, že odo mňa nevytlčú ničoho, išli sberatelia ďalej a mrmľali si čosi pod nos, čomu som nemohol rozumieť. Na každý spôsob boli veľmi nespokojní so mnou. Avšak som predsa nebol jediný, ktorý neschvaľoval ich roboty, lebo pristúpil ku mne nejaký starší kňaz, poklepal mi na plece a povedal: „Mali ste celkom pravdu! Ja aspoň ľutujem za 5 dolármi, ktoré som hodil do klobúka. Je to predsa len hanba, že pri príležitosti tejto konferencie, ktorá je zvolaná nato, aby sa tu cvičili v pobožnosti, sa má prepíť 500 dolárov. Totiž toľko sa nasberalo, jako som sa práve dozvedel. Čo by myslel ľud o svojich kňazoch, keby to vyšlo na javo! Ostatne nemyslite, že by ste medzi prítomnými kňazmi nemali priateľov. Ja aspoň sa priznávam za jedného z nich. Moje meno, je Dunn; som farárom jednej z cirkví v Chicagu. Keby ste voľakedy prišli do rozpakov, pamätajte na mňa. Viem, že ste v biskupovi Vandeveldovi ztratili verného priateľa. Terajší biskup nie je vám naklonený. Lebel a Carhuval ho poštvajú proti vám. Ostatne nemyslím, že by jeho regiment mohol dlho trvať. Ani ľud ani kňazi z Illinois nebudú trpieť železných reťazí, ktorými by nás chcel spútať.“

Ja som naznačil pánu Dunnovi, že som už mal príležitosť poznať otcovskú lásku nového biskupa.

Zvonilo, a my všetci sme sa pobrali do univerzitetnej kaplny, kde nám biskup predložil program, podľa ktorého malo všetko bežať počas toho odpočinku. Na to sme zaspievali omšu.

Večer o 8. hodine hovoril biskup z Kentucky, lord Splauding, svoju prvú kázeň, ktorá patrila shromaždeným kňazom. Bol to parádny, veľký muž a dobrý rečník. Ale hovoril tak, že som mal dojem, že sám neverí tomu, čo hovorí. Mnoho slameného ohňa bolo v jeho prednáške. Kázal nám denne dvakrát, a okrem toho nám nejaký jezuita konal každý deň dve pobožnosti, ktoré trvalý 40—50 minút. V čase medzi tým sme čítali život nejakého svätého alebo sme riekali svoje modlitby, podrobili sme sa sebazkúške a spovedali sme sa. Pol hodiny trval každý pokrm, po ktorom sme mali jednohodinovú prestávku na odpočinutie.

To bol denný poriadok. Ale jako sa trávil noci?! Kto by to chcel opísať, a kto by chcel uveriť, čo poviem o tom, keď aj len polovicu sdelím toho, čo som videl a počul?!

V kňazskom seminári, v ktorého spálňach sme nocovali,

museli už o deviatej hodine vyhasiť svetlá. To sa dialo presne na čas. Ale potom sa začal hurhaj. Plné vínové a pálenové fľaše, ktoré kúpili z tých 500 dolárov, išly z ruky do ruky a vypily sa. Netrvalo to dlho, čo alkohol začal rozväzovať jazyky, k akým rečiam, dá sa myslieť. Spievaly sa najhoršie populárne pesničky; rozprávaly sa najoplzlejšie historky. Bolo 2 hodiny ráno, až bol pokoj. Jeden štekal ako pes; druhý kvákal ako žaba, tretí vyl ako vlk. Jednej noci boli na raz v ten istý čas, traja kňazi zachvátení deliriom. Jeden kričal: „Mám hromadu chrešišov vo svojej posteli!“ Druhý sa boril s tisícami netopierov, tretí s miliónmi pavúkov, ktorí ho vraj chcú zožrať. Ich vresk bol desný. A k tomu ten odporný zápach, ktorý šířily v spálni vyvrátené nápoje!

Čo som vytrpel v tých bezsenných nociach, to si nemôže nikto predstaviť. Jasný hlas mi vravel: „Či nevidíš, že tvoja cirkev je školou diablovou? Čím iným sú títo kňazi než bacchantami, nástupcami Bacchusových kňazov starého sveta? Nože vyjdi z Babylona!“ Ale jako poslušný syn cirkvi musel som hlas považovať za hlas satanov; veď nesmel som ztratíť vieru v cirkev. Preto som radšej chcel opustiť miesto takých ohavností a vrátiť sa domov. No, povedať som mohol iba toľko, že som chorý; ale som aj bol chorý od tých hrozných nocí. Avšak prv, ako by som bol odišiel, chcel som ešte hovoriť so svojim novým priateľom, farárom Dunnom. Nepovedal som mu nič nového. On sám strávil jednu noc v tej istej spálni a vedel ešte o veľa horšie veci ako ja, vedel o preoblečených prostitútkach, ktoré tam boli vpašovali. Išli sme spolu k biskupovi Splaudingovi a povedali sme mu, čo sme pozorovali. Zaviedol nás k biskupovi z Chicaga. Ten zdanlivo ľutoval toho, čo sa prihodilo, a dokonca sa ma pýtal, či by som nechcel povedať kázeň o miernosti. Ale žiaľ irskí kňazi nerozumeli francúzsky, a ja som sa neodvážil na anglickú prednášku. A tak požiadali biskupa Spauldinga, žeby to on vykonal. Zväšil svoju úlohu skvelým spôsobom. Ale čo tam pomohla i tá najpeknejšia reč? Opilí kňazi spali a chrápali vo svojich kostolných laviciach ako obyčajne. Síce bolo trochu tichšie v nasledujúcich nociach, ale tých 500 dolárov bolo naozaj pustené za krátky čas šiestich dní, či vlastne za päť nocí, dolu gágorom od kňazov, ktorí sa boli shromaždili, aby sa „cvičili v pobožnosti“.

166. Biskup proti Biblii.

Až posledný deň našej kňazskej schôdze nám malo byť jasným, prečo sme vlastne boli zvolaní. Všetci sme boli povolaní do veľkej dvorany univerzity. Tam nám sdelil biskup svoj plán, o ktorom sme pravda boli už niečo počuli, že totiž má v úmysle vystaviť palác, ktorý by bol schopný dodávať vážnosti katolíckej cirkvi v štáte Illinois. Nákladu napočítal predbežne na 100.000 dolárov (Dnes iste viac ako 20 mil. Kčs.)

My všetci sme boli tej mienky, že je to celkom prehnaný plán pre také mladé a chudobné biskupstvo. Ale pravda nemeseli sme dať nič o tom znať, lež sľúbili sme, že vykonáme, čo nám len bude možné, aby sme uskutočnili biskupovu túžbu. A hneď aj dali obiehať podpisnej listine medzi kňazmi. Za niekoľko minút bolo upísané 7000 dolárov.

Tým bol biskup predbežne spokojný, dostali sme jeho požehnanie a mohli sme ísť.

Ja som len priam bol opustil budovu, keď ma nejaký neznámy irský kňaz volal späť. Že vraj biskup chce ešte niečo so mnou hovoriť. Keď som vstúpil k nemu, povedal mi, bez akéhokoľvek úvodu, nasledujúcu reč: „Pán Chiniquy, čujem, zo všetkých strán, celkom podivné veci o vás. To najhoršie je, že ste vraj zakuklený protestant. Namiesto toho, aby ste hlásali učenia našej svätej cirkvi, jako je nepoškvrnené počatie Panny Márie, očistec, ušná spoveď a úcta oproti cirkevným vyšším, zaoberáte sa rozširovaním Biblií a Nových Zákonov medzi kolonistami. Či je tomu naozaj tak, alebo ma zle počuli?“

Odpovedal som: „Obvinenia, podané proti mne, sú len čiastočne pravdivé. Nie je pravda, že by som zamlčoval učenia cirkvi, ale naproti tomu naozaj rozširujem Bibliu a evanjeliá medzi ľuďmi.“

„A na to ste, jako sa mi vidí, ešte hrdý, namiesto toho, aby ste sa za také nekňazské chovanie hanbili!“ odpovedal biskup najedovány.

„Ale ja ani skutočne nevidím“, odvetil som, „prečo by sa mal kňaz Ježiša Krista hanbiť, keď medzi svojimi ľuďmi rozširuje slovo Božie. Veď ako kňaz som povinný ho hlásať a tak mám predsa nie len právo, ale dokonca je to mojou povin-

nostou vložiť im ho aj do rúk. Podľa môjho presvedčenia nikto nemôže tak účinne a mocne kázať slovo Božie ako sám Bôh, a On je to, ktorý nám hovorí v tej svätej knihe“.

„To je nahý protestantizmus, najčistejšie kacírstvo, čo tu hovoríte!“ zvolal biskup rozhnevaný.

„Môj drahý biskupe, odpovedal som pokojne, „ak je to protestantizmus, keď dávam ľuďom Bibliu do ruky a napomínam ich, aby v nej čítali a rozmýšľali o jej slovách, vtedy bol náš svätý otec, pápež Pius VI., tiež protestantom, lebo vo svojom známom liste, ktorý písal Martinimu, nie len že ho chválil, že preložil Bibliu do itaľštiny, ale aj vyzýva ľudí, aby čítali tú Bibliu.“

Kým som mu to odpovedal, díval sa biskup na mňa s výrazom najhlbšieho opovrzenia. „Tak tu teraz vidieť“, povedal, „aký nevedomý ste v týchto veciach. Keby ste boli lepšie poučený, vedeli by ste predsa, že Martiniho Biblia, ktorú pápež tak odporúčal, je dielo o 23 sväzkoch, ktoré si medzi desaťtisícami Italov jeden jediný môže zaopatriť. Ale Bibliu, jakú vy rozdáвате, by pápež nikdy nebol odporúčal“.

„A či vtedy pápež“, pýtal som sa, „len preto odporúčal ľudu Martiniho Bibliu, keď vedel, že jej jednako nedostane nikdy do rúk?“

„Rozumie sa“, potvrdil biskup s víťazoslávnym úsmevom. „Viem, že je tomu tak“.

„Ale ja sa predsa nadejem, že sa vaša milosť mylí“, odvetil som pokojne, „lebo keby tomu bolo naozaj tak, vtedy by ma nútil zdravý ľudský rozum, aby som povedal, že pápež bol klamárom i so všetkými, ktorí Ho nasledujú, a že spomenutá encyklika bola zjavným klamom, lebo veď my katolícki kňazi tlačíme tú pápežskú aprobáciu na všetky svoje Biblie a robíme tak, aby ľudia verili, že schvaľujeme čítanie tak approbovaného Sv. Písma“.

Tie slová pôsobili jako iskra v sude pušného prachu. Rozpálený hnevom vystrel biskup svoju ruku po mne a kričal: „Tak teraz mám zrejmy dôkaz, že nie ste ničím iným ako zakukleným protestantom! Biblia, Biblia a nič iné ako Biblia je vašim ustanovičným témom rozhovoru. Biblia je vám všetkým, ale svätá cirkev so všetkými jej pápežmi a biskupmi

vám nič neplatí! Jaké nestudaté, áno bohorúhavé slovo ste to práve vyslovili! Vy sa opovázíte pápežskú encykliku, pápežský okružný list svätého otca, pomenovať klamom!“

Márne som sa pokúšal o to, aby som sa mohol jasnejšie vyjadriť; biskup nechcel nič viacej počuť, len povedal ešte: „Keď vás naša svätá cirkev nejakej nešťastnej hodiny urobila kňazom v mojom biskupstve, urobila to preto, aby ste kázali učenia cirkvi, ale nie preto, aby ste rozširovali Biblie. Ak ste to zabudli, tak vás budem vedieť upomenúť na vašu povinnosť!“

S tou hrozbou, ktorá zavisala nad mojou hlavou jako Damoklesov meč, musel som ísť von dvermi, ktoré mi sám biskup otvoril bez akéhokoľvek pozdravu na rozlúčku. Avšak prvé prenasledovanie a potupenie, ktoré mi bolo zniest' pre milú Bibliu, nezmenšilo, vďaka Bohu, mojej lásky ku slovu Božiemu ani mojej dôvery voň ani najmenšie. Naopak, keď som prišiel domov, padol som na svoje kolená, pritisol som Bibliu na svoje srdce a prosil som svojho nebeského Otca o milosť, aby som ho, Slovo Božie, ešte úprimnejšie miloval ako doteraz a ho ešte vernejšie mohol nasledovať až do konca.

47. Biskup ako lupič chrámov.

Nový biskup sa viac a viac vykuklil ako najobyčajnejší lupič. Z celého biskupstva prichádzaly na neho samé žaloby. Noviny hovorily najhoršie veci o jeho hrabivosti. Francúzsko-kanadská cirkev v Chicagu ho obviňovala, že ukradol jej drahocenné omšové rúcho. Nemeckí katolíci v tom istom meste sa ponosovali, že ich ošmeknul o nejaký pozemok, ktorý im darovali, aby si na ňom vystavili kostol. Pozemok predal za 40.000 dolárov a utržené strčil do svojho vlastného vaku. Jeho peňazochtivosť je vraj taká veľká, tak sa hovorilo všeobecne, že by ešte len aj posviatnu zem hrobitova predal i s umrlčími kosťami, len aby z toho vytĺkol peniaze.

Ja som prirodzene nezabudol, ako pri svojej návšteve v mojej kolónii žiadal, aby som mu odstúpil svoj vlastný dom. Avšak som myslel, že to bol len nápad nejakej zlej hodiny; no, teraz som sa musel presvedčiť, že biskup všade robí to isté. To, o čom hovorily noviny, mi to dokázalo celkom zrejme;

lebo tam sdelené príbehy boli dosvedčené podpismi najväznejších ľudí. No, jednako som sa nádejal, že sa tam preháňa; ale obvinenia, znely čo ďalej tým horšie. Už ma viacej netrpelo v mojej uzavrenosti od sveta; sám som musel ísť, aby som sa presvedčil o pravdivosti veci.

Odobral som sa priamo do Chicaga a dopytoval som sa u francúzskokanadskej cirkvi. Bolo skutočne tak, ako som počul. Biskup vzal rečenej cirkvi nádherné omšové rúcha, ktoré z vlastných prostriedkov zaopatřila pre svojich kňazov. Dal ich odniesť do katedrály Sv. Márie pre svoju vlastnú potrebu. Moji kanadskí spoluobčania boli preto svrchovane rozhnovaní. Hovorili s takým opovržením o biskupovi, že ma to bolelo. Ale nie len oni, ale nemeckí a írskí katolíci, na koľko to bolo možno, boli ešte viacej nazlostení na neho. Prejavovali úmysel, že ho zapravotia u svetského súdu, áno, niektorí dokonca zamýšľali úkladné uderiť na neho. Ja som len tak mohol poniekať upokojiť ľudí, že som im sľúbil, že budem naliehať na biskupa, aby napravil učinenu krivdu.

Ale prv, ako by som bol vykonal ten krok, chcel som sa ešte pevne presvedčiť, ako sa to má s tým predajom tej posviatnej zeme, či je to ozaj pravda, že biskup predáva kosti svojich veriacich. Na ceste ku katolíckemu hrobitovu stretol som rad kár, ktoré boli naložené pieskom. Na moje dopytovanie povedali mi furmani, že piesok je z hrobitova. Pod jeho bránou stretol som práve tri káry, ktorých obsah som, s dovolením furmanov, dôkladnejšie prezrel. V prvej káre som našiel umrlejších kostí a už som si bol uľahčené vydýchol. Ale v druhej sa zjavila najprv skraň dieťaťa, potom ramenná kosť a na koniec celá ľudská noha. Furmani mi na moju žiadosť ukázali miesto, odkiaľ vzali piesok. Tu som sa mohol presvedčiť, že biskup luhal, keď na obvinenia, ktorými ho obviňovali, povedal, že dáva odväžať iba piesok, ktorý sa nachodí za ohradou hrobitova na brehu jazera. Pravdaže dal zpät preložiť nejaký starý plot, tak že jeho tvrdenie bolo na oko pravdivé. Avšak čo jeho terajšie počínanie urobilo tým hanebnejším, bola skutočnosť, že mesto Chicago svojho času len za daný sľub, pod prisahou, prepustilo biskupskému úradu patričný pozemok, ktorým sľúbil, že ho nepoužije na nijaký inakší účel než na pohrobište. Každá váha piesku, ktorá bola

predaná s toho pozemku, znamenala nie len svätokrádež, ale k tomu aj zrušenie zmluvy.

Možno si predstaviť, s akými pocitmi som kráčal k biskupskej rezidencii. Pravda nejakého veľkého úspechu som si nesľuboval zo svojich výčitiek, ktoré som chcel robiť biskupovi; ale ja som to proste považoval za svoju povinnosť, aby som mu povedal otvorene, jakú hanbu robí sebe i nám všetkým katolíkom svojím počinaním.

Keď ma prijal biskup, predniesol som mu bez okolkov svoju vec nasledovne: „Vašu milosť to zaiste neprekvapí, keď vám poviem, že všetko katolícke obyvateľstvo Illinois-a je bolestne dotknuté článkami, ktoré sa stále uverejňujú v novinách proti našemu biskupovi“.

„Áno, áno, to chápem“, odpovedal biskup krátko, „že všetci dobrí katolíci len s rozhorčením môžu pozorovať také útoky na svojho vyššieho, a rád verím, že aj vy ľutujete toho nehanebného postupovania proti mne, hoci sú to práve vaši krajaní, od ktorých vychádzajú útoky, lebo veď články sú väčšinou francúzskymi Kanadánmi podpísané. Zdá sa mi naozaj, že vy by ste im mohli odňať to remeslo“.

„Na to som aj sem prišiel, aby som škandálu, ak by to len bolo možné, urobil koniec“, odvetil som.

„Veľmi pekne od vás pán Chiniquy“, povedal biskup; „viem, že máte veľký vliv na svojich krajanov; použite ho v môj prospech, tak vás budem od toho času považovať za dobrého kňaza.“

„Nadejem sa, že mi bude možné splniť žiadosť vašej milosti; ale moje ustávanie môže len vtedy byť korunované úspechom, keď budú splnené dve podmienky, ktoré mám dať“.

„A tie by boly?“

„Po prvé, že vy, pán biskup, vydáte francúzskokanadskej cirkvi v Chicagu omšové rúcha, ktoré ste jej odobrali, a po druhé, že bez všetkého ďalšieho prestanete predávať piesok z hrobitova, ktorý pokrýva hroby zomrelých katolíkov“.

Biskup nepovediac ani slova povstal, uderil pästou na stôl a behal rozrušený v izbe sem a tam. Konečne pozrel na mňa, ukázal od hnevu trasúcim sa prstom na mňa a okríkol ma: „Teraz vidím, že je to pravda, čo mi pán Spink už dávno povedal o vás: vy ste môj najzarytejší nepriateľ, áno, vy ste vlastný podpaľáč a pôvodca proti mne namie-

rených útokov! Ale len nemyslíte, že sa dám zastrašiť! Omšových rúch nikdy viacej nevydám; sú moje a franúzsko-kanadská cirkev taktiež! A či vy nevíete, že všetko cirkevné vlastníctvo patrí biskupovi? Či to nebola hanba, že taká mizerná cirkev mala také bohaté rúcha, kým biskup musel v opravdových handrách úradovať? Biskupská hodnosť to vyžadovala, aby tu bola urobená zmena. Keby ste vy, pán Chiniquy, mali aj len trochu rešpektu pred svojím predstaveným, vysvetlili by ste svojim krajanom vec a povedali by ste im, že som použil iba právo, ktoré mi prislúcha, keď som tak vykonal.“

Tu ovšem musím vyznať, že sa mi to už mnoho ráz zdalo byť nepochopiteľným, ako to mohli biskupi Spojených Štátov presadiť u vlády štátu, aby bol prijatý zákon, ktorý vyhlásil každý cirkevný majetok za ich súkromné vlastníctvo. Ale s akou diabolskou nestudatosťou by mohol taký zákon byť využitý od nesvedomitého človeka, jakým bol aj taký O' Regan, toho som si predtým nebol nikdy uvedomil. Ale ja som bol rozhodnutý, že budem protestovať proti nespravедlivému zákonu, stoj, čo stoj, a tak som odpovedal:

„Je pravda, je taký zákon vo Spojených Štátoch; ale jeho smysel je sotva ten, ktorý mu ráči dávať vaša milosť. Je vydaný na ochranu cirkevných majetkov, ale nie na to, aby sa ním biskupi obohacovali. Na každý spôsob je to ľudský zákon a celkom sa protiví duchu evanjelia. Alebo kde stojí v celom evanjeliu jediné slovo, ktoré by pririekalo biskupovi takú moc? Syn človeka nemal kde by hlavu sklonil; ako by potom mohol chcieť, aby sa biskupi obohacovali cirkevnými majetkami?“

Biskup bol zrejme užaslý, že nejaký kňaz smie s ním tak hovoriť. Keď mu zlyhaly dôvody, znova uderil päšťou na stôl a kotal vo svojom hneve už často počuté obvinenia proti mne: „Vy ste protestant! Evanjelium a zase len evanjelium! To je vašou baštou, ktorú staviate oproti všetkým ustanoveniam a pravidlám svätej cirkvi. Lež ja sa nebojím takej bašty; ale naopak, ja vám ukážem, že máte poslúchať cirkev, a že ona vládne nad vami skrze svojho biskupa!“

„Ja chcem rád poslúchať cirkev“, odvetil som; „ale len takú, ktorá je založená na evanjeliu a rešpektuje ho!“

Ale to už bolo predsa len primnoho pre biskupa. Prerušil rozhovor a povedal: „Nemám času počúvať ešte ďalej vaše bezočivé tláchaniny! Practe sa! Naskore počujete viacej o mne.“

48. Abrahám Lincoln mojím obrancom.

Biskup dodržal svoj sľub. Skoro som zase počul o ňom, totiž keď jeho agent, Peter Spink, ma po druhé dal zavrieť na základe falošnej obžaloby a dal ma volať pred kriminálnu komoru v Kankakee.

O' Regan, môj milostivý pán, bol totiž rozhodnutý, že vyriekne nado mnou interdikt; ale keďže ani v mojom obcovaní ani vo vykonávaní mojich úradných povinností nemohol nájsť ničoho, čím by bol mohol ospravedliviť taký postup, použil zase služby menovaného špekulanta s majetkami, aby potom, ak by sa mu podarilo proti mne vymôcť súdny výrok, opierajúc sa naň mohol vyriečiť nado mnou interdikt.

Ale obidvaja dobrí priatelia znova zažili zklamanie, lebo 13. nov. 1855 ma súd znova oslobodil. Vydýchol som si od uľahčenia a ďakoval som Bohu za víťazstvo. Ale hneď na to prišli moji obaja advokáti a povedali mi, že Spink apeloval na vrchný súd pod zámienkou, že nemôže dôverovať súdu v Kankakee, a preto že sa musím 19. mája nasledujúceho roku dostanoviť pred súd v Urbáne a že do toho termínu môžem byť prepustený len tak, keď složím kauciu.

Keď som to počul, bez mála som zamdlel. Pol roka má zase nad mojou hlavou zavisieť Damoklesov meč. Mal som byť donútený dať dovolať svojich 15—20 svedkov na miesto, vzdialené 100 angl. míľ, na svoje útraty, ktorých mi moje skromné prostriedky nijakým činom nedovoľovali, a tam som mal znova ztrpieť, aby sa celá záplava nespravdivých a zo vzduchu nachytaných obvinení prevalila cezo mňa. To bolo primnoho pre mňa! Videlo sa mi, jako čo by ma už teraz Bôh bol opustil a vydal ma bezbranného do ruky mojich nemilosrdných nepriateľov. Ale mýlil som sa; keď bola moja tieseň najväčšia, Jeho pomoc mi bola najbližšia. Vo svojej otcovskej vernosti sám sa staral o mňa.

V tej chvíli, keď som opustil súdnu budovu, pristúpil ku mne neznámy pán a povedal: „Ja som sledoval vašu pravotu

hneď od počiatku. Vaša vec stojí horšie, ako sa sám domnievate. Váš žalobník Spink je len nástrojom O' Reganovým. Vaším vlastným protivníkom je tamten gauner, ktorý sedí na biskupskom stolci a vrhá na naše sväté náboženstvo, svojimi škandalóznymi činmi, zlú povesť. Preto že ste vy jediný zo všetkých kňazov, ktorý sa môže postaviť proti nemu čelom, chce sa vás zbaviť a za tým účelom nebude sa štitíť nijakej obeti ani nijakej krivdy. Najhoršie je, že keď má niekto biskupa proti sebe, so všetkými ostatnými z nich si to pokazí. Oni všetci sú v peci a pomáhajú si navzájom, aj keď sa nenávidia medzi sebou, jako to istotne robia oproti O' Reganovi. Tu pred súdom v Kankakee nebolo pre vás nijakého nebezpečenstva, lebo tu znajú váš život dobre a sú presvedčení o vašej nevine; ale v Urbáne to bude ináč. Tam ste cudzí, a váš protivník neomešká ovlivniť tamojších sudcov falošnými svedkami. Vy tu síce máte dobrých dvoch advokátov; ale v Urbáne by ste nevyhnutne mali mať ešte súcejšieho. Radím vám, obráťte sa na Abraháma Lincolna v Springfielde. Keď vás ten bude brániť, môžete byť istý šťastného východu svojej veci“.

Podakoval som sa neznámemu za jeho účasť a pýtal som sa po jeho mene.

„To nepatrí k veci“, odvetil. „Som katolík a už mám dost tyranstva našich katolíckych biskupov. Ja vás považujem a so mnou mnohí iní za muža, ktorý nás môže osvobodiť od toho jarma, a pre tú príčinu vám radím, že by ste hľadali obranu Abraháma Lincolna“.

„A kto je to ten Abrahám Lincoln ?“ pýtal som sa. „Toho mena som ešte nikdy nepočul“.

„Abrahám Lincoln je najsúcejší advokát a najpočestnejší človek v celom štáte Illinois“.

Po tých slovách som sa hneď odobral s neznámym priateľom ku svojim dvom advokátom a pýtal som sa ich, či by nemali niečoho proti tomu, keby som poprosil Abraháma Lincolna, že by im bol na pomoci v mojej obrane.

„Nemáme vonkoncom ničoho proti tomu!“ povedali. „Ak môžete mať toho právneho zástupcu, len si ho obstarajte!“

Za tým som bez odkladu odišiel do telegrafného úradu o opýtal som sa Abraháma Lincolna, či by chcel budúceho mája brániť moju česť a môj život v Urbáne. Už o dvadsať minút prišla kladná odpoveď.

Bol svrchovaný čas; lebo len o niekoľko minút po tom prišiel Spink a taktiež telegrafoval Lincolnovi, pravda, bezvýsledne. Ale môj neznámy priateľ, keď zaplatil moju telegrafickú zprávu, sadol do vlaku a odcestoval na sever. Nikdy som ho nevidel odvtedy ani som sa nemohol dozvedieť jeho meno.

49. Pred súdom v Urbáne.

Pred Veľkou nocou r. 1856, krátko pred termínom, na ktorý som sa mal dostanoviť do Urbány, vyšiel mi olej na pomazávanie, ktorý potrebuje katolícky kňaz na posledné pomazanie a na tak zvané chrisma (pomazanie) pri krste. Preto som poslal svoju striebornú fľaštičku po nejakom obchodníkovi z mojej cirkvi k biskupovi do Chicaga s prosbou, žeby mi ju naplnil. Lebo taký svätý olej sa musí brať od biskupov. Poslal mi fľašku prázdnu späť v sprievode grobianskeho listu, lebo som mu hneď neposlal 5 dolárov, ktoré požadoval za olej, ktorý mal sotva viacej hodnoty ako tri centy!

Na to som zanesol fľašku i s pekným listom a vlastnoručne som to oddal arcibiskupovi zo St. Louis a zažaloval som svojho biskupa u neho. Vysoký hodnostár mi odpovedal, že mu už mnohí kňazi z biskupstva Chicaga žalovali to isté. Vraj vie dobre o tom, že biskup O' Regan sa dopustil simonie, krádeže a rôznej lúpeže; ale že nemôže proti tomu nič vykonať; aby som sa vraj so svojou žalobou obrátil priamo na pápeža a podal za to čo možné najjasnejšie dôkazy, že aj sám napíše a potvrdí moje slová. Je vraj oprávnená nádej, že pápež venuje prípadu svoju pozornosť a nejakým vyslancom dá vyšetriť vec. „Ak vaše chvályhodné usilovania budú korunované úspechom“, tak mi povedal arcibiskup, „veľmi sa zaslúžite o cirkev; lebo ten nehodný hodnostár je na vine, že naša svätá religia vo Spojených Štátoch trätí všetku úctu a stáva sa predmetom opovrzenia“.

Avšak prv, než by som bol mohol písať pápežovi, prišiel 19. máj, ktorého to dňa som sa musel dostanoviť pred súd.

Toho dňa som videl Abraháma Lincolnu po prvý raz. Bol to veľký muž, nie len čo do postavy, ale veľká bola i jeho šľachetnosť a jeho láskavosť. Nebolo možné obcováť s ním

čo len päť minút bez toho, aby si ho človek nebol obľúbil. Jeho dobrotou a úprimnosťou bol človek ako očarený.

Keď sme sa stretli, stisol mi ruku a povedal: „Mýlili ste sa, keď ste sa vo svojom telegrame menovali neznámym. Podľa mena som vás už dávno poznal ako chrabrého bojovníka, ktorý bojujete proti tyranii svojho biskupa, a jako nebojácneho ochrancu vašich krajanov v Illinois. Dvaja kňazi, ktorých znám, mi mnoho rozprávali o vás, a večer mi sdělili vaši dvaja advokáti, že váš biskup sa snaží zbaviť sa vás prostredníctvom jedného svojho agenta. Nadejem sa, že sa nám podarí odraziť tie pletichy od vás“.

Lincoln chcel potom vedieť, kto ma upravil na neho. Povedal som, že toho ani sám neviem, keďže neznámy nechcel pomenovať svoje meno, len toľko mi povedal, že Abrahám Lincoln je najlepší advokát a najpočestnejší muž v celom štáte Illinois. Na to sa usmial Lincoln a povedal: „Váš neznámy priateľ by bol asi bližšie prišiel k pravde, keby bol povedal, že Lincoln je najošklivejším advokátom v celej zemi“.

Súdne pojednávanie trvalo šesť dní. Za ten čas ma moji žalobníci zahrnuli všetkými špatnosťami, jaké len mohli vymyslieť. Hlavnými svedkami mojej protivnej strany boli tamí dvaja krivoprišažní kňazi, Lebel a Carthual, s ktorými som už opätovne bol zažil také milé stretnutie; podporoval ich ešte tucet iných falošných svedkov. To bolo voľačo celkom neslýchané. Ale neslýchaná bola pre mňa aj výrečnosť, ktorou Abrahám Lincoln zničil všetky tie falošné obžaloby. Súd zostával z dvanásť prišažných. Jedonásti z nich boli protestanti, jeden, žiaľ, irský katolík. Ten prirodzene musel sa ujať strany biskupovej, a tak sa stalo, že napriek tomu, že ma jedonásti protestanti osvobodili, nebolo možno dosiahnuť jednohlasný osvobodzujúci výrok. Moji advokáti sa dopustili chyby, že neodmietli stranického sudcu. Preto musela byť vec ešte raz odročená, a to do 19. októbra 1895.

Keby mi v tom ťažkom čase nebola moja milá Biblia bývala potešením, bol by som býval najbiednejším človekom medzi všetkými ľuďmi. Ale som nachádzal v nej, hoci som bol ešte na púšti, ďaleko od zaslúbenej zeme, mannu a živú vodu, čo ma posilňovalo a občerstvovalo a čo mi vše dodalo novej odvahy.

50. Preloženie a či sosadenie?

Biskup O' Regan, ktorý bol Ir, nemal zrejme nič menšieho na mysli ako zničenie kvetúcich francúzskokanadských sborov svojho biskupstva. Skoro po Veľkej noci r. 1856 osadil farára francúzskeho sboru v Chicagu, ktorému ulúpil to omšové rúcho. Príčiny sosadenia a zahnania toho kňaza zo svojho biskupstva neudal. Ale niekoľko dní po tom predal faru, ktorú si bola cirkev sama nadobudla, za 1200 dolárov nejakému americkému občanovi. Avšak kostol, ktorý bola vystavila veľkými obeťami, dal do prenájmu irským katolíkom za 2000 dolárov ročne. Peniaze strčil biskup do svojho vlastného vaku, a to všetko vykonal tak, že toho cirkvi ani len vopred neoznámil. Keď som počul tie veci, nemohol som tomu zprvu vôbec veriť. Avšak keď som sa vypytoval tam na mieste, bolo mi potvrdené, že povest' je pravdivá v celom svojom rozsahu. Kvetúca cirkev bola úplne zničená, a stádo bolo rozohnané. Všetci, ktorých som videl, dávali výraz svojej nevoľi nad bezcitným lupičom v biskupskom rúchu. Pýtali sa ma, čo by tam bolo treba vykonať. Radil som im, aby poslali deputáciu k biskupovi, a aby sa ho ponížene opýtali, jakým právom to tak vykonal. Na to sa naozaj vybralo osem najväzenejších cirkevníkov k nemu. Odpovedal im: „Vy francúzski Kanadania ste zle oboznámení so zásadami svojho náboženstva. Keby ste ich voľačo lepšie znali, vedeli by ste, že ja mám právo predať vaše cirkevné budovy a majetky, strčiť peniaze za to do vaku a ztroviť ich tak, ako sa mi to vidí za dobré.“ S tou odpoveďou ich poslal preč. Neskorší svet to bude považovať za neuveriteľné, a predsa je to pravda.

Nasledujúceho dňa, bolo to 19. augusta 1856, som bol volaný k biskupovi, ktorý sa do počul o tom, že som v Chicagu. Po obede som odišiel k nemu, našiel som ho poloopilého a rozrušeného. Povedal mi:

„Pán Chiniquy, vy ste mi sľúbili, že budete pracovať u svojich krajanov na tom, aby zmenili svoje priečne chovanie sa proti mne. Ale namiesto toho musím vidieť, že sa neslušnejšie chovajú voči mne než kedykoľvek pred tým, a som skoro istý, že ste vy tomu na vine. Vy a tých niekoľko francúzskych Kanadánov v Chicagu mi robíte viacej ťažkosti ako

všetci moji ostatní kňazi a všetci obyvatelia štátu Illinois. To-
mu musí byť odpomožené tým, že vás presadím. Bývate príliš
blízko Chicaga. Postavím vás na nejaké miesto, kde budete mať
menej času a príležitosti miešať sa do mojich vecí. Potrebujem
vaše služby v Kahokii v mojom biskupstve Quincy. Ak tam ne-
budete do 5. septembra vyrieknem nad vami interdikt a ex-
komunikujem vás a tak urobím vašim pletichám navždy ko-
niec.“

Tie slová uderily do mňa ako hrom. Ešte nikdy mi nebolo
takým jasným, akú tyranskú vládu je schopný vykonávať taký
biskup, v ktorého ruke je kňaz bezbranným nástrojom, tak že
jeho česť, jeho postavenie a jeho život celkom závisí od neho.
Čo som mohol povedať, aby som zmenil úmysel toho despota?
Pokúšal som sa ukázať mu v celej úctivosti, že moje postavenie,
je mimoriadne tým, že som neprišiel do Illinois, aby som pre-
vzal už nejakú jestvujúcu cirkev, ale od jeho predchodcu som
bol pozvaný za určitým účelom, aby som prúd francúzsky
hovoriacich vystehovalcov upravil na určité miesto. Prišiel som
do pustiny a zmenil som ju na kvetúcu kolóniu, ktorú teraz
obýva usilovné a nábožensky smýšľajúce obyvateľstvo.
Vravel som, že v Kanade som zanechal čestné postavenie,
a jeho predchodca mi sľúbil, že dokiaľ budem dobre spravo-
vať svoj kňazský úrad, nikto ma nebude vyrušovať v mojom
diele.

Keď som pozoroval, že biskup pre svoje ochmelenie nie je
schopný sledovať moje vývody, povedal som mu krátko a pro-
sto, že ak by vyriekol nado mnou interdikt a exkomunikoval ma,
prv ako by zistil moju vinu, použijem všetky prostriedky, ktoré
poskytuje cirkev kňazovi, aby som bránil svoju česť a dokázal
svoju nevinu. Utečiem sa tiež k zákonom našej veľkej republi-
ky, ktorá chráni každého svojho občana proti násiliu a krivde.

Táto moja odpoveď, ktorú som dal celkom pokojne, po-
dráždila biskupa k hnevu. Uderil prudko päťou na stól
a povedal: „Nestarám sa ani slámky o vaše hrozby, lež vám
hovorím ešte raz, že ak do 15. septembra nebudete v Kahokii,
zosadím vás a exkomunikujem.“

Nuž preto, že som sa nechcel ďalej hádať s poloopilým
človekom, nechal som biskupa, ubezpečujúc ho ešte raz, že
vykonám všetko, čo môžem, ako kresťanský kňaz a americký

občan, aby som odvrátil od seba potupu interdiktu a exkomunikácie. Odobral som sa prvým vlakom domov a ztrávil som tam čiastku noci na modlitbe k Bohu, žeby ráčil zmeniť myseľ biskupovu, aby som mohol zostať medzi svojimi ľuďmi, ktorí sa mi stali tým drahšími, čím viac sa namáhal nepriateľ oddeľiť ma od nich. Potom som složil list na biskupa, v ktorom som mu vyložil príčiny, prečo nepovažujem svoje preloženie za radné, avšak na konci listu som sa osvedčil, že som hotový i napriek tomu priniesť tú obeť a poslúchnuť jeho rozkaz, keby nemohlo byť ináč.

Ale prv než by som bol odoslal list, dozvedel som sa už, že susední kňazi vypustili zvesť, že ma biskup sosadil, a že oni sú poverení duchovnou obsluhou kolónie Sv. Anny. Hneď som shromaždil cirkev a vysvetlil som ľuďom pravý stav vecí, že mi totiž biskup hrozil interdiktom, ak neprijmem preloženia do Kahokie. Ale že je dosť možné, že on sám púšťa povesť, že ma sosadil, hoci je to asi nie pravda. Od boriteľa francúzskej cirkvi v Chicagu vystane hocičo. Chce zničiť i tunajšiu cirkev. Ale to sa mu nemá tak ľahko podariť. My jako dobrí bojovníci Ježiša Krista chceme sa brániť oproti tomu nemilosrdnému tyranovi za svoj život všetkými prostriedkami, ktoré nám poskytujú cirkevné zákony, slovo Božie a ústava Spojených Štátov. Predo všetkým navrhujem, aby sme jako deputáciu vyslali štyroch vážených mužov zo svojej cirkvi k biskupovi. Tí mu zanesú môj list. Ale prv ako ho oddajú, nech predložia biskupovi nasledujúce tri otázky:

1. Či ste naozaj vyriekli interdikt nad pánom Chiniquym?

2. Prečo ste to urobili? Či dopustil sa pán Chiniquy nejakého zločinu, ktorý by ospravedlnil jeho sosadenie? Či mu je dokázaný taký zločin cirkevno-právnou cestou?

3. Prečo nám chcete vziať pána Chiniquyho?

Odpoveď, ktorú by dal biskup na tie tri otázky, mali poslanci v jeho prítomnosti položiť na písme a zachovať. Aj tak urobili a doniesli nasledujúcu zprávu:

K prvej otázke: „19. tohoto mesiaca som pána Chiniquyho pozbavil úradu pre jeho odpor, že nechce ísť do Kahokie.“

2. „Ak pán Chiniquy čítal odvtedy omšu, je neplatná, lebo len sám pápež môže sosadeného kňaza zase ustanoviť pre jeho cirkevné a kňazské funkcie.“

3. „I pri všetkých vašich námietkach vezmem ho preč zo Sv. Anny, pretože ani s jedným z tých dvoch kňazov, Lebelom a Carthuvalom, nechce žiť v pokoji a v priateľstve.“ Tu sa ho pýtala deputácia, či on sám nesesadil tých dvoch kňazov, na čo musel priznať, že to urobil“.

4. „Ďalšia príčina, prečo chcem vziať pána Chiniquyho zo Sv. Anny, je pravota, ktorú vedie pán Spink proti nemu, ktorej by som takým činom chceli urobiť koniec.“

Tu sa ho pýtali vyslanci, či sľúbi, že pravota prestane, keď sa pán Chiniquy dáł preložiť. Na to odpovedal biskup, že to nemôže sľúbiť.

Konečne pripustil biskup, že Chiniquy je jedným z najlepších kňazov v jeho biskupstve; že nemôže prostrádať jeho služby, ani na jeho mravné chovanie sa nebolo nikdy žalôb, a preto sa mu ani nemôžu pomenovať mená jeho žalobníkov.

Po tom biskupovom vyhlásení odovzdali mu vyslanci môj list, ktorý, jako sa videlo, urobil na neho hlboký dojem. Keď ho prečítal, povedal: „Nech príjde Chiniquy, aby prevzal odo mňa potrebné inštrukcie pre svoje nové pôsobíšte.“

51. Exkomunikačná komédia.

Nebolo mi ťažko dokázať mojim ľuďom, že si biskup sám protirečil, keď povedal vyslancom, že vyriekol nado mnou interdikt a že ma, ak som odvtedy čítal omšu, len sám pápež môže zase ustanoviť za kňaza, kým, mi predsa potom po tých istých vyslancoch odkázal, aby som prišiel a vzal inštrukcie pre nové pôsobíšte, ktoré určil pre mňa.

„To dokazuje predsa,“ povedal som svojej cirkvi, „že povedal nepravdu, keď tvrdil, že vyriekol nado mnou interdikt. Ostatne keby aj bol urobil, nebol by som potreboval nijakým činom ozeráť sa na to, lebo takto zneje náš cirkevný zákon: „Ak bol niekto nespravodlivo odsúdený, nemusí pripisovať súdnemu výroku nijakého významu, ba ani nepotrebuje sa ustávať o zrušenie takého nespravodlivého súdu,“ (kánon pápeža Sv. Gelázia). Keby bol biskup 19. augusta naozaj vyriekol nado mnou interdikt, bol by jeho výrok nespravodlivý, lebo veď sám vyznal, že nieto nijakej žaloby proti mne, že som jedným z jeho najlepších kňazov, a že nemôže postrádať moje služby. Z toho vidím jasne, že mu neišlo len o to, aby mňa za-

hubil, ale aj vás. Chcel by tunajšiu cirkev zrovna tak zničiť, ako rozptýlil francúzskokanadskú cirkev v Chicagu, ale práve pre tú istú príčinu žiadam si i ja tu zostať, aby som bránil vaše práva jako katolíkov. Ak budete verne so mnou držať, ako to ja chcem robiť voči vám, vtedy sa nemáme vonkoncom ničoho čo báť, pretože máme na svojej strane cirkevný poriadok, a čo je viac, evanjelium, áno, Boha evanjelia. I sám pápež, na ktorého budeme apelovať, bude za nás. Jemu budem na radu arcibiskupa zo St. Louis naskore písať a sdelím mu niečo o svätokrádeži biskupovej, ktorý nateraz predáva kosti svojich veriacich a začachroval faru i s kostolom našich krajanov v Chicagu. Ak budete jako kresťania a jako americkí občania pevne stáť pri svojom práve, vtedy sa smelo postavím proti tomu hrabivému človekovi a privolám mu: „Poď a vezmi nám faru i kostol, ak máš toľko smelosti!“ Ježiš hovorí: „Ak vás Syn osvobodí, vtedy budete naozaj svobodní. „Či to azda znamená, že musíme byť otrokmi biskupa O'Regana?“

„Nie, nie!“ volali všetci.

„Vďaka Bohu,“ povedal som, „že ste pochopili svoje práva jako kresťania! Všetci, ktorí chcú byť svobodní, nech pozdvihnú teraz svoju ruku!“

„Vďaka Bohu! Viac ako 3000 rúk mi svedčí, že chcete byť svobodní. Ale teraz nech pozdvihnú aj tí svoje ruky, ktorí nechcú brániť svoje práva jako kresťania a jako americkí občania!“

„Nedvihla sa ani jediná ruka! Tedy nieto zradcu medzi nami.“

Neopísateľné nadšenie zavládlo medzi ľuďmi. Prv ako by som ich bol rozpustil, povedal som ešte: „Tak teraz zaiste uvidíme naskore jednu z najsmiešnejších komédií, jaké len sú, a ktorá sa volá exkomunikácia. Tú, jako sa dá predvídať, vykonajú niektorí opilí kňazi, ktorých vyšle opilý biskup z Chicaga, aby nás exkomunikovali. To si musíte pozrieť; zaiste vás to poveseľí.“

Nemýlil som sa. Už nasledujúceho dňa sme počuli, že exkomunikácia bude 3. septembra. Keď sa dostanovili traja kňazi, ktorých vyslal biskup, aby vykonali slávnostnú funkciu, očakával ich zástup viac ako 3000 divákov. Prosil som ľudí, žeby sa nijakým činom nedali strhnúť k nejakému násiliu oproti vyslancom biskupovým, ale aby sa zachovali celkom ticho. Ved'

tí kňazi nie sú zodpovední za to, čo robia; konajú len z rozkazu svojho vyššieho a pravdepodobne sú opilí.

Keď prišli kňazi o 2. hodine, prijali ich s tleskaním rúk. Trasúc sa od rozpakov a od opilosti pokúšal sa jeden z nich prečítať exkomunikačný akt, ktorý potom pripál na dvere kaplny. Znel: „Nad dôstojným pánom Chiniquym, niekdajším farárom vo Sv. Anne, vyriekol som v každej forme interdikt na základe kanonického práva. A keď i napriek tomu i ďalej vykonával duchovný úrad, sprotivil sa tým autorite cirkvi, a preto ho treba považovať za kacíra. Menovaný sa týmto exkomunikuje. Následkom toho je každému katolíkovi zakázané mať s ním odteraz akékoľvek obecnstvo v duchovných veciach pod trestom exkomunikácie.

„Podpísal: Antonius, biskup z Chicaga a Quincy, 3. sept. 1856.“

Keďže sa traja kňazi čo najrychlejšie vzdialili vykonajúc svoje hrdinstvo, pozrel som sa na písmo. To, jako som tušil, nebolo vôbec podpísané biskupom ani jeho kancelárom a tak bolo už od začiatku celkom bezcenným. Jako som sa neskôršie dozvedel, dal ho napísať dvanásťročnému chlapcovi i podpísať. Tak mi znemožnil súdne napadnúť dokument, pretože nemalo nijakej platnosti, už aj preto nie, že nespočívalo na dôkazoch viny. Bol to len výstrel na postrach, vypočítaný pre domnele nevedomý ľud, ktorý chcel biskup hrozním exkomunikáciou každému katolíkovi, ktorý by ešte ďalej so mnou obcoval, odlúčiť odo mňa. Ale on tým dosiahol práve opak toho, lebo ľudia viseli ešte tým väčšou láskou na mne, čím viacej ma napádali.

Treja kňazi boli postavili svoj voz u jedného z našich farmárov, ku ktorému sa po pripätí toho dokumentu zase odobrali. Pýtali sa ho, či tam môžu ešte trochu zostať, a zapálili si cigaru. Potoml odišli do stáje. Farmár, ktorému sa to videlo byť čudným, išiel za nimi a videl, ako tam vytiahli svoje fľaše s páleným, aby ho dopili; ale preto, že im človek povedal, čo potrebovali, zobrali sa, vysadli na vozidlo a odišli zanôtiac si ešte pouličnú pesničku.

Tak zakončila exkomunikačná komédia, ktorá mojím ľudom viac otvorila oči ako všetko, čo boli doteraz zažili, o pravej podstate rímskej cirkvi.

52. Keď bola úzkosť najväčšia ...

Biskup sa presvedčil, že cestou fingovanej exkomunikácie ma nemôže zahubiť, lebo ja som pokojne ďalej dýchal v usrozmenní so svojou cirkvou, ktorá sa obrátila na mňa s prísom dôvery, ktorý odlačily všetky noviny v štáte Illinois. Za to sa usiloval biskup len tým istejšie zahubiť ma inou cestou, totiž pravotou, ktorú snažne viedol proti mne jeho agent Spink a ktorý ešte vždy nebol odbavený. 20. októbra som sa mal zase dostanoviť pred súd, a moji nepriatelia sa zrejme chystali na menovaný termín k rozhodnému úderu. Najpotupnejším mi bolo, keď som sa doočul, že biskup povolal k sebe kňaza Lebela, ktorého, jako sa pamätáme, bol svojho času sosadil. Tužil som, „že to smierenie medzi Pilátom a Heródesom neznamená nič dobrého pre mňa.

Keď započalo súdne pojednávanie v Urbáne, vtedy aj skutočne vystúpil ako prvý svedok kňaz Lebel proti mne, aby vypovedal o mojom charaktere. Mój obranca, Abrahám Lincoln, oponoval síce proti takému svedoctvu, lebo že je to neprípustné, a snažil sa dokázať, že Spink nemá práva dať pravote taký nový obrat; ale predseda súdu, Dávid Davis, neskorší viceprezident Spojených Štátov, rozhodol, že je to predsa prípustné. A Lebel aj hojne využil dané mu dovolenie. Hovoril skoro hodinu. Zopakovať tu jeho výpovedi by zaujalo mnoho miesta. Postačí, keď poviem, že započal tým, že Chiniquy je jedným z najhorších ľudí prítomnej doby. Všetko možné zlé počuť o ňom. O tom, čo vraj počul, rozprával potom široko-ďaleko, pri čom, pravda, nechcel na to prisahať, že je všetkému tak, ako hovoria, lebo vraj toho nevyšetroval. Ale niečo, to vraj vie, je celkom istotne pravda; sám sa presvedčil o veci. Nerád hovorí o tom, nie len preto, že tým bude zničená česť Chiniquyho, lež ešte viacej preto, že dobré meno jeho sestry je zapletené do tej histórie. Ale keďže má pred Bohom povedať pravdu, nuž musí to von. Totiž Chiniquy sa vraj so zločinným úmyslom blížil jeho sestre, pani Bosse. Ona mu to samému (Lebelovi) tvrdila pod prísahou a sama by to tu dnes dosvedčila pred celým svetom, keby nebola ťažkou nemocou prinútená zostať doma.

To bolo prirodzene všetko vyľhané. Ale Lebel vedel svoje falošné svedoctvo predniesť takým svodným spôsobom, že

malo na tolko zdanie pravdivosti, že moji priatelia, ba i moji obranci boli tou jeho výpoveďou jako ohromení. Kto ešte nezažil, čo znamená byť tak obvineným medzi poslucháčstvom, ktoré sa skladá z priateľov i nepriateľov, nemôže si nijakým činom predstaviť, ako som sa cítil. Sám Bôh vie, aké vlny valily sa v tú chvíľu cez moju dušu.

Potom, čo vrhol proti mne to najhanobnejšie zo všetkých obvinení, zavládlo v súdnej sieni, nabitej obecenstvom, otupné ticho. Všetkých oči uprely sa na mňa, a ja som mohol počuť, ako si niektorí šuškali: „Hanebný človek!“ Tie hlasy vnikaly jako jedovaté šipy do môjho srdca. Hoci som vedel, že som nevinný, predsa som si prial, že by sa zem otvorila a skryla ma vo svojom lone pred očami mojich priateľov a celého sveta.

Abrahám Lincoln ovšem skoro prerušil ticho, a podarilo sa mu aj jeho krížovými otázkami, ktoré predložil svedkovi, podstatne oslabiť svedkove výpovedi. A keď potom vystúpili moji dvanásť odbremeňujúci svedkovia a sdělili z vlastnej zkušnosti, jaký pijan a jaký nemravný človek je Lebel aj jako ma len preto nenávidí, že som neschvaloval jeho nekázného života, tu sa predsa len musel mnohý presvedčiť, že hodnovernosť takého svedka je dost' pochybná, a keby aj pod prísahou vypovedal, ako Lebel urobil.

Ale pri tom pri všetkom po zakončení súdneho pojednávania našiel som večer o 10. hodine Lincolna veľmi ustarosteného. Povedal mi: „Síce viem dobre, že je vyľhané všetko, čo povedal Lebel; ale bude mimoriadne ťažko zase zatrieť zlý dojem, ktorý svedoctvo urobilo na prisažných. Tí vás pravdepodobne považujú za vinného. Mám taký dojem a v takých veciach sa zriedka kedy klamem. Zbýva len jedna cesta záchrany, totiž, aby sme oproti falošnému svedoctvu Lebelovmu postavili pravé svedoctvo, ktorým by sa dokázalo, že jeho svedoctvo je lživé. Mohli by ste dokázať svoje alibi alebo menovať svedkov, ktorí toho istého dňa boli s vami v tom istom dome?“

„Ale čo by to tiež pomohlo“, odpovedal som, „keď môj pomluvač bol dost' schytralý na to, aby neudal dátumu, ktorého som sa toho udajného zločinu dopustil“.

„Máte pravdu“, povedal Lincoln; „nič by to neosožilo. Plán na vaše zničenie je ozaj pravou diabolskou chytrnosťou vy-

hútaný. Rozumie sa samo sebou, že za tým všetkým sa skrýva biskup. Lebelova sestra je poddajným nástrojom v jeho rukách a v rukách tohoto kňaza. Nedivil by som sa, keby sa zajtra sama dostanovila pred súd, aby prísahou potvrdila, čo povedal jej brat, lebo jej udajná nemoc nie je zrejme ničím iným ako zámienkou, ktorá má umožniť Lebelovi verejnú mienku vopred priaznivé naladiť pre ňu. Ale aj keby sama neprišla, zaiste donesú nejaké písomné, prísahou overené vyhlásenie, a to bude potom tým horšie než ústne svedectvo. Nič nepripravuje obrane takých veľkých ťažkostí jako také svedectvá žien, najmä ešte keď ich pôvodcovia, také ženy, zostanú preč od súdneho pojednávania. Ak sám všemohúci Bôh nebude riadiť vašej veci, pán Chiniquy, budete pravdepodobne ztratený. Volajte na Neho o Jeho pomoc; už len On sám vás môže zachrániť“.

Lincoln vyslovil slová s veľkou vážnosťou, a ony aj urobili na mňa hlboký dojem. Neskôršie sa ma často pýtali, či bol človek bohobojný. Podľa toho, čo povedal, nemôžem pochybovať o tom, že jeho dôvera bola hlboko založená v Bohu.

V tej najťažšej hodine svojho života nevedel som ukryť svoj hlboký zármutok. Horúce slzy mi tiekli po lícach, kým láskavý človek hovoril s takou sústrasťou so mnou. Bez toho, že by som bol mohol dostať zo seba slovo, opustil som ho a zavrel som sa vo svojej izbe. Tam som padol na kolená, aby som sa modlil. Ale dlho som nemohol nájsť slov, až konečne prúd slz uvoľnil môjmu sovrenému srdcu. Vtedy som mohol vzdychať: „Ó, Bože, sľutuj sa nado mnou! Ty vieš, že som nevinný! Či si Ty nezasľúbil, že tí, ktorí dúfajú v Teba, nebudú zahanbení? Nedaj mi zahynúť, lebo ja sa nadejem len na Teba!“

Tak som vzdychal od 11 hodín v noci do 3 hodín ráno. Ale zdalo sa, že to všetko je márne. Cítil som sa opusteným od Boha. Zdalo sa mi, že napriek svojej nevine som určený na záhubu.

Ale Bôh ma neopustil. O 3 hodinách ráno klepal niekto na moje dvere. Kto to bol? Bol to Abrahám Lincoln so žiarivou tvárou od radosti. „Dúfajte, pán Chiniquy!“ privolať mi. „Mám krivoprišažných kňazov vo svojej ruke. Ich diabolské

sprisahanie vyšlo na svetlo, a jestli Lebel neodpráši prv, ako bude svitať, istotne ho zlynčujú! Ďakujte Bohu, pán Chiniquy, ste zachránený!“

Radostná zpráva mi prišla tak neočakávane, že náhla zmena v nálade, ktorú mi spôsobila, by ma bolo skoro usmrtila. Keď som sa trochu prebral zo svojho prekvapenia, prosil som svojho zástupcu o bližšie vysvetlenie, ktoré mi dal nasledujúcimi slovami: „Keď bola úzkosť najväčšia ...

53. ... bola pomoc Božia najbližšia!

„Bezprostredne po tom, čo Lebel povedal svoje falošné svedectvo, telegrafoval nejaký reportér jedných z najvynikajúcejších novín v Chicagu: „Jako sa dá predvídať, Chiniquy bude odsúdený, lebo svedectvo, ktoré povedal Lebel proti nemu, sotva ponechá nejakú pochybnosť o jeho vine. Skoro na to pobehali irskí novinárski chlapčiská ulice s patričným číslom, ktoré obsahovalo rečený telegram, kričiac, aby robili reklamu svojim novinám: „Chiniquyho obesia, Chiniquyho obesia, Chiniquyho obesia!“ Senzačná zpráva na toľko zaujímala ľudí, že sa predalo 10.000 zvláštnych čísel spomenutých novín. Medzi tými, ktorí kúpili noviny“, povedal mi Lincoln, „bol aj jeden z vašich priateľov, menom Terrien. Ten išiel domov a povedal svojej žene novinu. Keď tá to počula, riekla: „To je predsa primnoho! Ja viem celkom iste, že Chiniquy je nevinný.“ „Ako to vieš?“ pýtal sa jej muž. „Lebo som bola pri tom“, odpovedala, „keď kňaz Lebel nahováral svoju sestru, aby prisahou potvrdila falošnú obžalobu proti Chiniquymu. Sľúbil jej za to dva kúsky zeme, keď to urobí.“ „Keď je tomu tak“, povedal jej muž, pán Terrien, „vtedy nesmieme dať odsúdiť Chiniquyho. Pod', zavezieme sa spolu do Urbány!“

„Ale žene nebolo dobre, a nemohla cestovať; avšak poslala svojho muža ku svojej priateľke, slečne Filoméne Moffatovej, ktorá bola vtedy s ňou v dome Lebelovej sestry a vypočula všetko spolu. Kňaz dával hanebný návrh svojej sestre, že by vystúpila s falošným svedectvom proti pátrovi Chiniquymu, kým byly dámy na návšteve u jeho sestry. Povedal jej, že jako kňaz jej môže dať za to rozhrešenie. Vyjednával s ňou vo veľšej izbe a nevedel, že obe ženy počujú všetko.“

„Terrien sa odobral ku slečne Moffatovej a našiel ju ochotnú odcestovať s ním ešte toho istého večera do Urbány. Kým ste vy, pán Chiniquy, kričali k Bohu o pomoc, poslali vám ju tedy po železnici. Slečna Moffatova mi už aj porozprávala celú tu históriu. Avšak ja som jej radil, aby sa pred započatím súdneho pojednávania nikde neukázala. Ja ju potom dám zavolať, aby povedala svoje svedectvo. Keď sa to stane, potom nech je Pán Boh milostivý Spinkovi i jeho krivoprísavným pomáhačom! Jako som už povedal, nič by som sa tomu nedivil, keby oboch zlynčovali. Lebo v meste vládne veľké rozrušenie, a mnohí sú toho názoru, že kňazi prisahali falošne, aby vás zahubili. Na každý spôsob je pravota vyhraná. Vy zažijete zajtra víťazstvo nad svojimi nepriateľmi, jakého už dávno nikto neslávil. Avšak pre zbývajúcu časť noci ľahnite si už teraz na pokoj: potrebujete ho a ja tiež!“

Po tých slovách sa vzdialil Lincoln.

Ďakoval som Bohu za svoje prepodivné osvobodenie a išiel som si ľahnúť. Ale kto neodpočíval tej noci, to bol kňaz Lebel. Vedel, že v Chicagu sú dve osoby, ktoré by ho mohli zradiť. Lebo slečna Moffatova sa mu svojho času spovedala, že ztratila dôveru v neho, odkedy ona i pani Terrien počuly, na čo nahováral svoju sestru. Po príchode posledného vlaku z Chicaga išiel a podíval sa do hotelovej knihy, kto sa tam zapísal. Na jeho zdesenie stálo tam meno Filomény Moffatovej. Nič dobrého netušiac, dal zavolať dámu. Prišla, keď práve bola mala tamten rozhovor s Lincolnom.

„Slečna Moffatova tu?“ pýtal sa zadivený. „Čože vás sem dovedlo?“

„To sa dozviete zajtra ráno!“ odpovedala dáma.

„Á, vy mizerná, prišli ste ma zničiť!“

„Vy ste už zničený pán Lebel. Všetko som povedala pánu Lincolnovi.“

„Ó, môj Bože!“ zvolal Lebel. Ale potom vyňal z vaku hrst bankoviek a povedal: „Dám vám, sto dolárov, ak sa zajtra prvým vlakom vrátite do Chicaga.“

„Toho neurobím, ani keby ste mi celý tento dom dali plný peňazí!“ odpovedala slečna.

Zanechal ju a bežal ku Spinkovi, potom ku svojmu spriahancovi Carthualovi, zobudil ho a ujazdil s ním.

Keď začalo súdne zasadanie, bola budova znútra i zvonku obľahnutá ohromným množstvom ľudu. Spink povstal bľadý jako smrť, a povedal: „Žiadam súd, že by mi dovolil, aby som smel odvolať svoju žalobu proti pánu Chiniquymu. Medzitým som sa presvedčil, že je nevinný!“

Lincoln, s ktorým sa predtým shováral, sa osvedčil v mojom mene, že je ochotný prijať jeho odvolanie. Vylíčil krátkou, ale úchvatnou rečou celú zlobu mojich útočníkov. Kňazi mohli byť radi, že uvrzgli, lebo rozľútenie obecnstva neznalo hraníc. Robili mi ťažké výčitky, že som dal podliakom utiecť. Ale ja som nachodil, že sú dostatočne potrestaní, a radšej som chcel ísť za hlasom Spasiteľovým, ktorý mi šeptal: „Odpusť im a miluj ich ako samého seba!“

Aj Spink bol potrestaným človekom. Pravota ho priviedla na nivoč. Lebo keď prišiel k biskupovi O'Reganovi, aby od neho vyžiadal ním sľúbené odškodné za vysoké trovy, ktoré mu spôsobila pravota, biskup mu povedal chladne: „Ja som vám sľúbil, že vám nahradím škodu, ak sa vám podarí zdolať Chiniquyho; ale keď teraz Chiniquy vás zdolal, nie som vám nič dlžen.“

Pravda i mňa stála pravota mnoho peňazí. Obidvaja moji prví zástupcovia žiadali každý svojich tisíc dolárov, čo sa mi nezdalo primnoho. No, nevykonali ani polovicu toľko jako Abrahám Lincoln. A tak som mohol od toho očakávať celkom iný účet. Na moju otázku, čo som dlžen, odpovedal, usmievajúc sa: „Môj milý pán Chiniquy, som hrdý na to, že som vás mohol brániť. Ja som to menej robil ako advokát, ale viac jako priateľ. Keby som od vás dostal peniaze, pokazilo by mi to radosť, ktorú cítim nad tým, že som smel bojovať za vás. Váš prípad je jedinečný v mojej praxi. Ešte som sa nikdy nestretol s nikým, koho by boli tak krute prenasledovali jako vás, a kto by to tak málo bol zaslúžil. Vaši nepriatelia sú ztelesnenými diabliami a zahrli proti vám ozaj pekelné sprisahanie. Ale za to ste aj celkom mimoriadnou cestou zachránení z nebezpečenstva, ktoré vám hrozilo. To, že slečna Moffatova neočakávané vstúpila do toho, mi potvrdilo, čo som často počul z úst svojej matky, že totiž náš Bôh vyslycha modlitby. Ja som nikdy o tom nepochyboval, a preto som vám aj radil, aby ste sa modlili, preto že vás už len sám Bôh mohol zachrániť. Ale to

vám musím vyznať, že som tomu predsa neveril, keď som vám dal tú radu, že by vaša modlitba tak rýchle a takým podivuhodným spôsobom mohla byť vyslyšaná, jako sa to teraz skutočne stalo. Nuž či by som vás ešte ja, keď vás Bôh tak podivne zachránil pred zkazou, ktorú vám boli určili vaši nepriatelia, mal konečne zničiť veľkou požiadavkou? Viem, že vám táto pravota beztak zapríčinila ohromné trovy, a keď nechcem pomáhať vás zničiť, zriekam sa jakéhokoľvek honoráru. Odteraz ma považujte za svojho verného a úprimného priateľa; to nech je mojou odplatom!“

„Áno,“ povedal som, „vy ste opravdu najvernejší a najúprimnejší priateľ, ktorého mi Bôh kedy dal, a máte pravdu, že moji nepriatelia ma skoro priviedli na nivoč. Ale vy ste aj otcom početnej rodiny; nemôžem to prijať, aby ste niesli trovy, ktoré vám zapríčinila moja obrana. Určite vás chcem odškodniť za vašu únavu a za vaše výdavky.“

„Nuž dobre,“ povedal, „spravíme to takto; vy mi podpíšete tento papier!“ Pri tom vyňal z vrecku formulár zmenky a napísal na to poukážku na 50 dolárov, ktorú som mal podpísať. Keď som to prečítal, povedal som: „Ale, pán Lincoln, vy žartujete! Jako môžete žiadať len 50 dolárov za výkon, ktorý je hodný aspoň 2000 dolárov?“

„Uspokojte sa,“ povedal smejúc sa, „za to ja nejakému bohatému kuvikovi pustím trochu lepšie žilu.“

Dobrota toho muža a zároveň i jakási tieseň, ktorá sa ma pre neho zmocnila, oboje ma tak dojalo, že som musel plakať. Lincoln chcel vedieť, čo ma tak zarmútilo, keď som dobyl také skvelé víťazstvo. Odpovedal som:

„Môj milý pán Lincoln, moja radosť je kalená strachom, ktorý pociťujem o vás. Videl som medzi poslucháčmi nejaký tucet jezuitov, ktorí boli prišli z Chicaga a zo St. Louis, aby sa kochali na mojom odsúdení. Keď im ušla tá radosť, a museli namiesto toho počuť, aký zničujúci súd ste vyslovili nad mojimi protivníkmi, mohol som v tvárach tých krvožiznivých ľudí čítať smrteľnú nenávisť oproti vám. Vy sám viete, koľko šľachetných ľudí už padlo za obeť nenávisť jezuitov.“

„Nuž,“ povedal Lincoln žartom, prisunúc mi vyhotovenú zmenku, „tak podpíšete teraz môj výrok smrti!“ Ale potom, váž-

nejší, doložil: „Viem to dobre, že jezuiti nezabudnú ničoho. Ale veď na tom nezáleží, kde a kedy zomrieme, len keď sa to deje na ceste česti.“

S tým ma opustil Abrahám Lincoln, ktorého som zase len potom uvidel, keď sa 4. marca 1861 stal prezidentom Spojených štátov.

54. Že sa mám poddať.

Keď som sa 1. januára 1855 na kolenách pred tvárou Božou rozhodol, že sa postavím proti svätokrádeži a tyranstvu biskupa O'Regana, netušil som ani zďaleka, do jakého hrozného boja mám byť zapletený s tým vysokým hodnostárom. Ja som ho chcel len prinútiť, aby bol čestný, spravodlivý a kresťanský oproti mojim Kanadánom, ktorí všetko, čo im bolo milé a drahé, boli opustili a prišli do Illinois, aby tu žili v pokoji, ako mysleli, vo svätej tóni rímskej cirkvi. Len otrokmi nechceli sme byť v zemi svobody.

Odtiaľ pochádzal môj boj s biskupom. Keby som bol vtedy vedel, že boj povedie k môjmu úplnému rozchodu s rímskou cirkvou, sotva by som ho bol podujal. Veď ja som chcel len svoju milovanú cirkev očistiť od zloriadov, ktoré boli jako škodlivá burina vnikly do nej a ktoré, jako som dobre videl, hubily drahocenné pravdy, ktoré nám Ježiš a jeho apoštolovia zjavili. Zdalo sa mi, že je to povinnosťou každého kňaza konať všetko, čo je v jeho moci, aby očistil cirkev od pohoršení, ktoré boli spôsobené tyranstvom a nespravdliivosťou biskupov. K tomu účelu som sa v celej úprimnosti posvätil Bohu.

Ovšem tušil som hneď od počiatku, že moc biskupov mi bude priveľká a že ma prv alebo neskoršie zadlávi. Ale zároveň som sa nádejal, že, keď ja padnem, iní vstúpia do medzery a povedú boj ďalej, až konečne víťazstvo privedie cirkev zase do pôvodného stavu, v ktorom sa nachádzala, keď ešte bola nepoškvrnenou nevestou Baránkovou.*)

*) Zkúsenosť učí, že cirkev ako teleso je ako človek: keď zomrel, je mŕtvy, nemožno ho reformovať. Čo v cirkvi zostalo ešte živé, musí osobitne nasledovať Krista. Návrat do pôvodného stavu, ku Kristu (reformácia), znamená vždy pokojnejší — nepokojnejší rozchod so starým, ustrnutým vo formách a odumrelým. Preklad. Topol.

Skvelé víťazstvo, o ktoré sa mi postarala Božia Prozreteľnosť v Urbáne, upevnilo ma v tom presvedčení, že je Bôh so mnou a že ma bude chrániť dotiaľ, dokiaľ nebudem hľadať nič iného ako pravdu a spravodlivosť. Môj otvorený odpor proti biskupovi vzbudil svrchovanú pozornosť v celej Amerike. Všetka náboženská i politická tlač sa tým zaoberala. Ale predovšetkým zaujímal prípad ostatných biskupov. Oni asi priali svojmu kolegovi O'Reganovi, že ho jeden z jeho vlastných kňazov prinútil k tomu, aby bol opatrnejší a statočnejší oproti svojmu duchovenstvu a oproti svojim cirkviam; avšak predsa sa nádejali, že tá exkomunikácia oslabí môj vliv, a radi by boli videli, keby bol Spink vyhral svoju pravotu, a keby som ja tým bol býval odsúdený k nečinnosti. Ale keď videli, že som vyhral pravotu, a že ani ja ani moja cirkev sme sa nestarali o exkomunikáciu, obrátili sa a vykričali ma všade za rebela, odbojcu a sektára a chystali sa, že vyrieknu nado mnou kľatbu.

Ale prv, než by to boli vykonali, chceli ešte urobiť posledný pokus, aby ma presvedčili o mojom „blude“. Kanadskí biskupi ustanovili k tomu účelu dvoch mne priateľských kňazov, farára Brassarda z Longueil, a prezidenta kňazského seminára Sv. Hyacinta, Izáka Desaulnier-a, ktorí mi mali vyčítať moje „škandalózne“ chovanie sa a pohnúť ma k tomu, aby som sa poddal vôli biskupovej, t. j. aby som uznal jeho tak zvanú exkomunikáciu.

Obaja kňazi, z ktorých prvý bol mojím otcovským priateľom, druhý spolužiakom zo študentských čias, dostanovi sa 24. novembra 1856 celkom neočakávane v kolónii Sv. Anny. Len niekoľko minút predtým som bol upovedomený o ich príchode. Neobyčajne som sa tešil ich príchodu; lebo o týchto dvoch mužoch som sa mohol nádejať, že ma pochopia. Ale cestou ich poriadne naplnili predsudkami proti mne. Ja som vraj už nie ten istý, ktorý som bol predtým, ale vraj som sa stal nevrlym a mrzutým človekom, hašterivým, hrubým a vysokomyseľným v najvyššom stupni. Na každý spôsob ich vraj hrubo odbyjem a nebudem trpieť, aby sa miešali do mojich vecí.

A preto boli veľmi milo zklamaní, keď som im išiel oproti plný radosti, pozdravil som ich čo najsrdečnejšie a povedal, že ich návšteva mi je milšia ako všetky poklady Kalifornie. Vy-

jadril som svoju nádej, že ich Bôh poslal, aby nám doniesli pokoj a urobili smutnému zmätku koniec, ktorý ich iste pohol k tej ceste.

Keď som videl, že obaja cestujúci sú zašpinení od dlhej cesty, pozval som ich, aby išli do svojich spální, aby sa mohli umyť a občerstviť.

„Spálňa? Spálňa?“ opakoval Desaulnier a spravil pri tom povážlivú tvár. „Naše napísané úpravy, ktoré nám dali biskupi, aby sme si ich vzali so sebou, zakazujú nám tu spať, pretože ste exkomunikovaný.“

„Áno, môj milý Desaulnier,“ povedal farár Brassard svojmu mladšiemu druhovi, „to ovšem stojí v našich napísaných nariadeniach; ale ja zo svojej strany som povedal biskupovi, že mi je nemožné prijať takú podmienku. Prosil som ho, žeby nás nechal konať tak, ako to môžeme slúčiť so svojím rozumom a so svojím svedomím. A to by som už nemohol vykonať, aby som odmietol také láskavé pozvanie a urazil nášho priateľa, ku ktorému sme poslaní jako poslovia pokoja. A tak tedy ja zo svojej strany rád prijímam ponúkaný kvartír.“

„A ja tiež!“ odvetil Desaulnier. „Lebo som neprišiel sem urážať svojho dobrého priateľa, ale aby som ho zachránil.“

Hostia vstúpili a večerali so mnou, jako čo by som nebol exkomunikovaný. Po celý čas večere sme sa zabávali čo najlepšie a nedotkli sme sa cirkevných zmätkov ani slovom.

Po večeri mi oddali kňazi listy kanadských biskupov, v ktorých ma napomínali, aby som sa podrobil svojmu duchovnému vyššiemu, a pre ten prípad, že poslúchnem, ma uistovali svojím úprimným priateľstvom.

„Nuž tak, môj milý Chiniquy,“ povedal mi Desaulnier, „kanadský ľud a kanadskí biskupi nás poslali, aby sme vás vyťahli z tej bezodnej priepasti, do ktorej ste upadli aj so svojou cirkvou. Len jeden deň a dve noci tu smieme zostať a preto nesmieme ztratiť času, ale musíme hneď prikróčiť k vykonaniu svojho dôležitého rozkazu.“

„Nuž tu musíme predo všetkým vidieť,“ odpovedal som, „či som naozaj upadol do takej bezodnej priepasti. Ak je tomu tak, a vy mňa i moju cirkev môžete vyťahnuť ztade, nuž budem vám večne vďačný za vaše milosrdenstvo.“

„Áno, ale či nie ste exkomunikovaný?“ pýtal sa Desaulnier trochu štipľavo. „A či ste napriek tomu nečítali omše i ďalej, nekázali a nepočúvali spovedi? Či ste sa tým fakticky neodlúčili od cirkvi, takže už len samým pápežom môžete byť znova ustanovený za kňaza?“

„Nie, môj milý Desaulnier,“ odvetil som, „ja som tak málo exkomunikovaný jako vy! Lebo písmo, ktorým som bol udajne exkomunikovaný, nie je ani podpísané ani overené, a teda nemá nijakej platnosti a preto ani nezaslúži nijakého považenia. Tu je; presvedčite sa sami, či je podpísané biskupom alebo inou známou osobou.“

Obaja kňazi čítali dokument, obracali ho na všetky strany, a nevedeli sa vzpomätať od úžasu.

„Keby som ho sám nebol čítal,“ začal zase po dlhom mlčaní Desaulnier, „naozaj by som tomu nebol uveril, že by bol biskup schopný hrať takú rúhavú komédiu pred očami celého sveta. Vy ste síce v novinách tvrdili, že je tomu tak; ale ani len vaši najlepší priatelia tomu neverili. Veď nebolo možné myslieť o biskupovi, že by bol u neho taký nedostatok najelementárnejšej počestnosti. Ale, prosím, pre kýho sveta potom nepodpísal listiny, keď mu predsa tak strašne išlo o tú exkomunikáciu?“

„To sa dá ľahko vysvetliť,“ odvetil som. „Hoci je náš biskup jedným z najväčších lotrov, má ešte o veľa väčšiu dávku zbabelosti. Hrozil som mu, že ho budem volať pred svetský súd, keby sa opovážil vyriechnúť nado mnou interdikt alebo ma exkomunikovať. Aby si to ušetril, proste nepodpísal listiny, lebo on dobre vie, že by som predto všetkým musel dať overiť jeho podpis, prv ako by som bol mohol podať proti nemu žalobu. Ale ktože by bol chcel takto prisahať na to, že je to podpis biskupa O'Regana? Asnád' vy, pán Desaulnier?“

„Nech ma Pán Bôh chráni od toho!“ zvolal. „To predsa vidieť, že to nemôže byť podpis biskupov ani podpis jeho kancelárov. Okrem toho,“ pokračoval, „sa vám musím priznať, že nám biskup, keď sme s ním hovorili, nemohol udať nijakého dostatočného dôvodu, prečo vás exkomunikoval. Musel uznať, že nevyšetroval toho, jako sa spravujete, ani vám nemohol vonkoncom nič vytykať iba to, že máte nepoddajnú povahu a nepreukazujete dosť potrebnej úcty a poslušnosti voči

svojim vyšším. Tvrdil tiež, že ste sa nechceli dať preložiť do Kahokie. Ale to povedal s takou zrejmovou ostýchavosťou a tak pri tom zrušenel, že sme dobre pozorovali, že je to nie pravda, jako nám to aj teraz vašimi štyrmi k biskupovi vyslanými vyslancami podpísané pismo dokazuje. Uistoval nás tiež, že exkomunikačnú listinu podpísal vlastnoručne. Tedy dvojnásobne nás oklamal. To je už ozaj od nejakého biskupa primného. Keby ste apelovali na pápeža a išli s týmto dokumentom do Ríma, s ľahkosťou by ste mohli vymôcť, aby bol zbavený úradu.“

Teraz sa obrátil farár Brassard, ktorý doteraz mlčal, na svojho sprievodcu a povedal: Či sa radšej hneď s tým nepriznáme, že biskup O'Regan je aj v očiach kanadských biskupov lotrom, a že sú tej mienky, že keby sa Chiniquy za protestu a za súčasného privolania sa na pápeža podrobil súdu svojho biskupa, že by našiel u pápeža právo a že by verejným dekrétom jeho svätosti bol zase ustanovený za kňaza.“

Potom nasledovali dlhé pojednávania, ktoré vyplnili pol noci a nasledujúci celý deň až večer do jedenástej hodiny. Konečne som sa osvedčil, že som hotový opustil svoje postavenie vo Sv. Anne pod tou podmienkou, že pán Brassard bude vymenovaný na moje miesto za farára v tejže kolónii, ale ja zostanem u neho jako jeho vikár. Priatelia vraveli, že mám takto výhľad, že za tej podmienky odvolá biskup tú tak zvanú exkomunikáciu, potom že francúzskokanadskej cirkvi v Chicagu vráti zase jej kostol a pošle do nej kňaza, ktorý hovorí francúzsky, a že konečne mne i mojej cirkvi odpustí naše domnelé neslušné chovanie sa voči nemu a zabudne.

V tom predpoklade podpísal som listinu, v ktorej som vyjadril svoje poľutovanie nad tým, že moje doterajšie kroky a publikácie byly tak chápané, jako čo by som sa chcel odtrhnúť od katolíckej cirkvi, a v ktorej listine som sa na dôkaz, že je to nie pravda, podriadil výroku biskupovmu a sľúbil som, že v budúcnosti budem len s jeho svolením spravovať duchovný úrad, a prosil som ho tiež, žeby zrušil interdikt, ktorý vyriekol nado mnou a nad mojou cirkvou.

55. Ako bolo prekazené moje podrobenie sa.

Bolo jedenásť hodín v noci, keď som podpísal dokument, ktorý vyjadroval moje podrobenie sa, pod tou podmienkou, že Brassard bude vyvolený na moje miesto za farára v tej kolónii. Obaja vyslanci boli celí bez seba od radosti nad úspechom svojho poslania a nad mojou ochotou obetovať sám seba pre milý pokoj.

„Tak teraz sme presvedčení,“ riekol Desaulnier, „že Chiniquy i so svojou cirkvou bol v práve a že nechcel nijakým činom spôsobiť roztržku ani sa nesnažil brojiť proti autorite cirkvi. Ak by biskup ešte ani teraz nechcel urobiť pokoj, povieme mu otvorene, že je to on sám, ktorý zapríčiňuje roztržku. Potom budeme apelovať na pápeža; ja sám odprevedím Chiniquiho do Ríma, a nebude nám ťažko vymôcť sosadenie biskupovo.“

Farár Brassard tomu prisvedčil a povedal, že aj on sám pôjde do Ríma, aby tam dosvedčil moju nevinu. Cestovné trovy pre nás troch vraj soberie s ľahkosťou v Montreali v niekoľkých dňoch.

Ďakoval som obom priateľom za ich blahovôľu a potom som sa pýtal Desaulniera, či by bol hotový opakovať práve povedané slová pred mojou celou cirkvou.

„Pravdaže,“ povedal, „s radosťou by som dosvedčil pred celou vašou cirkvou, že nemám čo namietat' proti vášmu doterajšiemu chovaniu sa. Ale to je už teraz nie možné, lebo je už jedenásť hodín, a ráno o šiestej hodine musíme odcestovať odtiaľto, aby som o 8. hodine dostihol v Kankakee vlak do Chicaga.“

Na to sme zakončili deň krátkou modlitbou, a ja som zaviedol priateľov každého do jeho izby prajúc im dobrú noc po únavnej dennej práci.

Desať minút neskôršie som bol v dedine, zaklopal som na dvere nejakého pol tucta svojich najväznejších cirkevníkov a prosil som ich, žeby dali vedieť v celej kolónii, že ráno o 5. hodine nám kanadskí vyslanci sdedia svoj názor o našom spore s biskupom. Že žiadam, aby boli ľudia takí dobrí a presne a 5. hodine sa dostanovili v kostole.

Ráno, krátko pred 5. hodinou klopal Desaulnier na moje dvere a pýtal sa ma celkom nastráchaný, jaký je to lomoz okolo domu. Počuť, ako zo všetkých strán prichádzajú vozy. Však len ľudia neprichádzajú už tak skoro do kostola?

„Co sa vám zdá?“ pýtal som sa. „Ja som spal dobre a nič som nepočul. Hádám sa vám sníva, či?“

„Nie, nie, nesníva sa mi to. Lebo nečujem len hrmotu vozov, ale aj vidím hromadu ľudí, ktorí stoja okolo kaply, a čujem, ako hlasno žvatľú medzi sebou.“

Potom prišiel aj Brassard a chcel vedieť, čo je to. Pýtal sa: „Však nám len nechcú ľudia vyviest' nejaké huncútstvo, aby sa pomstili na nás za to, že sa miešame do ich vecí?“

„Upokojte sa!“ povedal som. „Nemáte sa čoho báť. Či sa už nepamätáte na to, že Desaulnier povedal včera večer, že by bol hotový zopakovať medzi nami hovorené slová aj pred mojou celou cirkvou? To počuli anjeli v nebi, jako sa vidí, a povedali to ľudom cez noc. Preto prišli sem, aby to počuli z vašich úst, čo myslíte o našom boji s biskupom, ktorí tu ďaleko od svojej vlasti, bojujeme za pravdu a spravodlivosť.“

„Nuž áno,“ zvolal Desaulnier, „naozaj je len jeden Chiniquy na celom svete, ktorý vie tak chytiť človeka. Ja by som prirodzene nebol dal takého sľubu, keby som nebol vedel, že mi je nemožné ho splniť. Teraz ho už žiaľ nemôžem odvolať a tak musím chceš-nechceš dodržať svoje slovo.“

Nedá sa opísať, akú radosť prejavili ľudia, keď počuli z úst oboch svedkov, že nerobili proti cirkevným zákonom, keď nepripisovali exkomunikácii svojho farára nijakého významu, pretože bola celkom bezplatná a podľa biskupovej vlastnej výpovedi nebolo k nej nijakého dôvodu atď.

Desaulnier odcestoval o 6. hodine za jasotu zástupu. Brassard zostal, aby vyčkal odpoveď biskupovu. Ale jako sme žasli, keď dva dni na to prišiel od Desaulniera list, datovaný zo dňa 26. novembra 1856, ktorý obsahoval len nasledujúce slová pre Brassarda: „Je nevyhnutne potrebné, aby ste tak skoro, jako len možné, prišli s Chiniquym do Chicaga. Čakám vás pozajtre ku konečnému vybaveniu vecí!“

„To neznamená nič dobrého,“ povedal som Brassardovi. „Lutujem, že ste neišli hneď s Desaulnierom. To je klátivá povaha, a pravdepodobne sa dal zastrašiť biskupom. Ale môžete byť istý, že neprijmem nijakých iných podmienok ako tie, na ktorých sme sa dohodli. Ja nesklamem svojich ľudí a za nijakých okolností nevydám cirkvi vlkom!“

Keď sme ráno 28. novembra došli do Chicaga, čakal nás Desaulnier na nádraží. Bol bľadý jako smrť. Pojal som si ho na bok a pýtal som sa: „Jako sa má vec?“

„Tak sa má,“ povedal, „že vy a Brassard nemáte viac nič čo robiť ako zapakovať, aby ste sa vrátili späť do Kanady! Biskup nechce mať nič viac s vami. Predbežne ma vymenoval za farára vo Sv.; Anne.“

„A čo je s vašim sľubom, ktorý ste dali mne a mojej cirkvi, že totiž, ak biskup neprijme nášho dohovoru, pocestujete so mnou a s Brassardom do Ríma?“

„Bah, bah, bah, do Ríma! Biskup sa nestará ani stebľa o to, či pôjdete do Ríma a či nie. Ustanovil ma za svojho veľkovikára nad kolóniou Sv. Anny. Vy ju máte opustiť tak rýchle, jako možno!“

„A vy tedy chcete,“ povedal som Desaulnierovi, „hrať úlohu Judášovu? Tak dobre, keď sa vám baží po Judášovej odplate, tak len choďte do Sv. Anny. Tam vám dajú, čo zasluhujete!“

Desaulnier odpovedal: „Biskup sa nechce s vami smieriť, dokiaľ verejne neodvoláte, čo ste pre francúzskokanadskú cirkev v Chicagu písali proti nemu. Žiada, aby ste verejne vyhlásili, že bol v práve, keď vzal kostol.“

Obrátil som sa k Brassardovi a prosil som ho: „Nuž povedzte teraz, či môžem s dobrým svedomím vyhlásiť niečo také?“

„To by ste nemohli urobiť nijakým činom!“ Povedal úctyhodný muž.

„Či čujete, Desaulnier?“ povedal som. „Pán Brassard a vaše vlastné svedomie, ak ešte vôbec nejaké máte, hovoria vám to isté. Ak sa spolčíte s človekom, ktorého ste ešte len pred niekoľkými dňami sami menovali lupičom kostolov, vtedy nie ste lepší ako on. Len choďte a pracujte s ním! Ja sa vrátim do Sv. Anny do svojej milovanej cirkvi.“

„Čo tam budete robiť,“ pýtal sa Desaulnier, „keď vám to biskup zakázal?“

„Čo tam budem robiť? Budem učiť ľudí, jako verný učeník Kristov, aby vyhýbali tyranom a zradcom, a čo by aj nosili štvorhrannú čapicu. Idi, zradca, a dokonaj svoje judášske dielo!“

S tým som ho poslal preč a obrátil som sa k Brassardovi, ktorý tam stál bez slova a utieral si slzy. Objal som ho a povedal som: „S Bohom, môj milý Brassarde! Navráťte sa do Kanady a rozprávajte tam mojim priateľom, ako zbabelosť a ctibažnosť tohoto zradcu zmarily naše ustávania o návrat cirkevného pokoja. Ja idem späť ku svojim bratom do Sv. Anny s rozhodnutím, že ich budem ešte úsilnejšie ako doteraz chrániť pred tyranstvom a pred bezbožnosťou našich duchovných despotov. V budúcnosti mi to bude ešte ľahšie im ukázať, že nás Syn Boží vykúpil na kríži nato, aby sme boli ozaj svobodní, a nie nato, aby sme boli otrokmi takých nemilosrdných predavačov duší.“

Brassard mi chcel voľačo odpovedať, ale slzy udusily jeho hlas. „S Bohom, milý priateľu, s Bohom!“ To bolo všetko, čo dostal cez rty, tisnúc ma na svoje srdce.

56. Pápež Pius IX. a Napoleon III. rozhodnú v môj prospech.

Nezabudol som rady, ktorú mi 9. apríla 1856 dal arcibiskup Kenrick zo St. Louis, že aby som svoje žaloby na biskupa O'Regana podal priamo pápežovi. Ale mnohé pokušenia, ktoré sa valily cezo mňa, neponechaly mi doteraz času na to. Teraz, keď už aj posledný pokus urovnať cirkevný spor podobrotky zlyhal, nezostávalo mi nič iného ako sa odvolať na pápežský stolec. A tak som sa rozhodol v dôkladnom písme obsírne vyložiť pápežovi celú vec a neopomenul som verne opísať ani niktore tie súdne rozhodnutia, ktoré v rôznych pravotách, ktoré už biskup doteraz prehral, boli vynesené proti nemu, ani ich opisy dať overiť. To bola robota, ktorá ma stála skoro dva mesiace. Žalobný spis obsahoval nie menej ako 200 strán kancelárskeho formátu. Doprevádzal som ho s krátkym listom nasledujúceho obsahu:

„Svätý Otec! Pre dobro Vašich verných ovečiek, ktoré v našom veľkom biskupstve trhal a hltá dravý vlk, biskup

O'Regan, prosím Vašu Svätosť v mene nášho Pána Ježiša Krista, žeby ste sa ráčili o tom presvedčiť, či údaje, ktoré obsahuje tento dokument, sú správne a či nie. Ak sa najde že je všetko tak, potom nech ráči Vaša Svätosť pre krv, ktorá bola na Golgate vyliata za spásu našich nesmrteľných duší, vziať od nás toho nehodného biskupa, lebo sa už kresťanské obyvateľstvo nemôže ďalej dívať na jeho škandalózne chovanie sa.“

Aby som zamedzil to, že by prípadne pápežskí tajomníci nedali môjmu s námahou zostavenému aktóvému materiálu zmiznúť niekde vo veľkých papierových košoch Vatikánu, poslal som súčasne jeden opis toho Napoleonovi III., cisárovi Francúzov, ktorého som ponížene prosil, žeby svojim vyslancom vo Washingtone a svojim francúzskym konzulom v Chicagu dal zistiť, či moje údaje spočívajú na pravde a či nič. Porozprával som mu, jako zaobchodí biskup O'Regan s jeho krajanmi, ktorý šliape všetky ich práva svojimi nohami. Napoleon bol len nedávno predtým vyslal armádu do Číny, aby pokarhal tamojšiu vládu pre krivdu, ktorú vykonala nejakému Francúzovi. Povedal som mu: „Krivda, ktorá sa stala tomu Francúzovi v Číne, nie je ničím pri porovnaní s tým, čo sa tu poddaným Vášho Veličenstva deje každý deň. Ale jediné slovo cisára Francúzov na pápeža vykoná zrovna toľko v tomto prípade jako v Číne celá armáda. To prinúti nespravedlivého a nemilosrdného utlačovateľa francúzskych obyvateľov v štáte Illinois, aby im vrátil ich právo.

A ku všetkému, čo už bolo zbytočné, odvolával som sa ešte i na to, že môj starý otec bol francúzskym občanom a jako taký slúžil vo francúzskom námorníctve, za čo vo francúzskej Kanade dostal domovské právo, ktoré však potom s touto zemou prešlo do anglického majetku. A tak tedy ja som ako mnohí iní Kanaďania síce rodom britský poddaný a svojim vystehovaním sa do Illinois americkým občanom; ale po krvi som predsa ešte vždy Francúz, a moje náboženstvo zostalo rímskokatolicke. Preto sa aj opovažujem v mene mnohých šľachetných rodákov žiadať jeho veličenstvo, cisára Francúzov, o prímluvu u svätého otca.

Odvážny krok mal rýchlejší a dôkladnejší úspech, než by som to bol smel očakávať. Cisár Napoleon mal vtedy veľký

vliv v Ríme, lebo on to bol, ktorý previedol pápeža z Civita Vecchia zase do Ríma, kde ho chránil francúzskou posádkou. Biskup O'Regan nemálo žasnul, keď dostal predvolanie do Ríma pred pápežský stolec. Odtiaľ písal svojmu generálnemu vikárovi Dunnovi, ktorý mi ukázal jeho list, že najnepochopiteľnejším mu je to, že Napoleon uplatnil svoj vliv proti nemu. Že tomu nerozumie, prečo sa ten mieša do jeho vecí. Pápež poslal kardinála Bidiniho vyšetriť vec sem do Ameriky, a ten rozhodol v môj prospech.

O'Regan bol sosadený, t. j., namiesto biskupstva Illinois dostal také biskupstvo, ktoré od 1200 rokov jestvovalo len podľa mena, kde tedy nemohol nič pokaziť. Na to sa odobral do Irska, kde s tými rôznymi stotísicami nakradnutých dolárov, ktoré získal v Amerike a dopredku sa starajúc uložil v Paríži, otvoril bankový obchod. Zomrel roku 1865.

Na jeho miesto bol predbežne za administrátora chicagského biskupstva vymenovaný biskup v Dubuque. Z jeho rozkazu prišiel 11. marca 1858 ku mne môj priateľ Dunn, veľkovikár z Chicaga, ale v najprisnejšom incognito. Povedal mi: „Dobyli ste v Ríme skvelé víťazstvo! To ďakujete vlivu Napoleonovmu, ktorého žiadosť je nateraz v Ríme zákonom. Na jeho popud bol vyslaný kardinál Bidini. Potvrdil pápežovi všetko, čo ste písali o O'Reganovi, a ešte o veľa horšie veci k tomu. Následkom toho byly všetky od toho preláta proti vám urobené opatrenia vyhlásené v Ríme za celkom neplatné. A tak teraz ma poslal náš administrátor, aby som pripravil konečný mier. Ale na to je potrebné, aby ste dali písomné osvedčenie, že sa podrobujete autorite cirkvi. To je potrebné preto, lebo vás už na mnohých miestach považujú za odpadlíka, áno za protestanta. My, ktorí vieme, jako sa majú veci, vieme síce dobre, že tomu nie je tak; ale aby sa takým povestiam raz na vždy zaprely dvere, musíte dať také osvedčenie.“ Ďakoval som veľkovikárovi za dobré zprávy, ktoré mi doniesol, a spolu s ním som oslavoval Najvyššieho za tú milostivú záchranu. Aj som sa osvedčil, že som hotový písomne dosvedčiť, že sa podrobujem, a bez odkladu som si sadol, aby som napísal pismo. Kým som rozmýšľal, v akej forme to mám urobiť, znelo vo mne: „Teraz konečne prišla chvíľa, keď už raz máš zadovážiť svojmu svedomiu pokoj, ktoré ti znova

a znova robí výčitky preto, že v rímskej cirkvi nemôžeš poslúchať slovo Božie, ale tam musíš poslúchať lživé podania ľudí.“

A preto, som dal aktu, v ktorom som vyslovil svoje podrobenie, takéto znenie: „Môj Lord-biskup Smith, biskup v Dubuque a administrátor biskupstva v Chicagu! Prajeme si žiť a zomrieť vo svätej apoštolskej rímsko-katolíckej cirkvi, mimo ktorej niet spasenia. Aby sme to dokázali vašej milosti, sľubujeme, že budeme poslušní autorite cirkvi podľa slova Božieho a Božích prikázaní, jako sú obsažené v evanjeliu nášho Pána Ježiša Krista. — C. Chiniquy.“

„Či je to tak dobre?“ pýtal som sa Dunna podávajúc mu to, čo som napísal.

„To je všetko, čo potrebujeme!“ odvetil.

„Ale či myslíte, že to biskup prijme? Či nevidíte, že som dal podmienku, totiž, že chceme sa podriaadiť biskupskej autorite len v súhlase so slovom Božím?“

„Veď je to celkom v poriadku“, mienil biskupský vikár.

„Isteže“, odvetil som, „ale jednako sa obávam, že to nebude prijaté.“

„V tej veci sa mýlite“, povedal Dunn; „biskupa to istotne bude tešiť, že ste svoju pravovernosť dosvedčili takým spôsobom, ktorému nemožno zle rozumieť.“

Uspokojil som sa, a tak bol 25. marec určený za deň, ktorého mal byť dokument odovzdaný, lebo ho musela podpísať i moja cirkev. Ráno rečeného dňa sme prišli obidvaja do Dubuque a hlásili sme sa o 11. hodine v biskupskom paláci. Biskup ma prijal čo najsrdečnejšie, prečítal dokument dvakrát a potom ma objal so slzami v očiach dávajúc výraz svojej radosti nad mojím podrobením sa. Vraj bola všeobecná obava, že sa chceme odtrhnúť od cirkvi; ale teraz vraj vidí, že tomu nie je tak.

Na to bolo dohodnuté, že nasledujúcu nedeľu, a bola to práve Kvetná nedeľa, veľkovikár Dunn slávnostne vyhlási uzavretie mieru pred celou cirkvou, za ktorým účelom ma Dunn musel z rozkazu biskupovho doprevadiť do Sv. Anny.

Biskup nás pozval k obedu, pri ktorom som spozoroval na svoju radosť, že on i jeho kňazi boli temperencleri. Nariaдил mi na dva týždne, ktoré nasledovali po uzavretí mieru, na moje zotavenie sa z tých vzrušujúcich bojov posledných ro-

kov štrnásťdňový pobyt v niektorom tichom kláštore, ktorý som si mohol sám zvoliť. Rád som prijal dovolenie a prosil som o milosť, žeby som smel ztráviť čas odpočinku v kláštore Sv. Jozefa v Indiáne, čo mi biskup dobrotive dovolil.

Prv ako by sme boli opustili biskupa, prosil som ho ešte o písomné vyhlásenie pre seba a pre svoju cirkev, že je už teraz pokoj uzavretý. Vravím, že je to potrebné pre tých, ktorí by tomu neuverili, keby sa im to povedalo. Biskup si hneď sadol a začal písať. Ale ešte nebol napísal ani dva riadky, keď Dunn pozrel na svoje hodinky a povedal: „Nemôžeme ztratíť ani minúty, ak chceme včas dochytíť vlak do Chicagu.“

„Potom prosím“, povedal som biskupovi, „ráčte mi to písmo poslať po pošte. Pondelok si ho na ceste do Sv. Jozefa vyzdvihnem poste restante v Chicagu.“

Biskup sľúbil, a my sme sa ponáhľali preč, aby sme na druhý deň vo Sv. Anne boli prijatí s plesotom pred cirkvou.

Ku slávnostnému uzavretiu mieru hrnulo sa na Kvetnú nedeľu neprehľadné množstvo ľudu na miesto, lebo každý chcel počuť reč, ktorou bude biskupský vyslanec vyhlasovať mier. Učinil to vo svrchovane elegantnej anglickej reči, ktorú som pre svojich ľudí preložil do francúzštiny. Pred všetkým ľuďom mi odovzdal palmu pokoja a dostal takú istú odo mňa, ktorá bola bohato zdobená kvetami. To malo byť viditeľným znamením uzavretého mieru.

Ja som bol vtedy ešte dost zaslepený na to, aby som sa neradoval zo slávnosti. Ale Bôh vo svojom milosrdenstve sa postaral o to, aby môj pokoj, ktorý nebol pokojom uzavretým s Ním, ale s odpadlou cirkvou, sa skoro rozbil na kusy.

57. Ako ma Bôh vykúpil z pút pápežstva.

Biskup Smith dodržal svoje slovo a poslal mi svedectvo, v ktorom najslušnejšími a najláskavejšími slovami potvrdil, že už teraz po takom dlhom boji je konečne medzi mnou a mojou cirkvou z jednej strany a medzi katolíckou cirkvou z druhej strany uzavretý mier. S tým mne veľmi cenným písmom vo vačku odobral som sa na jeho žiadosť do kláštora Sv. Jozefa, aby som sa tam počas 14 dní venoval zvláštnym duchovným cvičeniam. Ten tichý čas mi bol na veľké požehnanie, lebo tam

prežití dni som ztrávil skoro celkom sám so svojou milou Bibliou, ktorá mi predtým nebola nikdy takou drahou jako teraz, keď som sa vo svojom osvedčení, danom biskupovi, otvorene k nej priznal. Ale aj cirkev mi bola teraz o veľa milejšia ako kedy predtým, lebo prijala osvedčenie, v ktorom som sa jej autorite len tak ďaleko podrobil, na koľko sa to môže diať v súhlase so slovom Božím. Teraz som už raz na vždy, tak som myslel, umlčal hlas, ktorý, jako som sa domnieval, bol hlasom nepriateľovým a ktorý mi vše vyčítaval, že v rímskej cirkvi neposlúcham slova Božieho, ale lživé podania ľudí. No, a teraz mi cirkev biskupom dokázala práve opak toho prijímúc to mnou a mojou cirkvou podpísané osvedčenie.

Tak som myslel ja; ale skoro som mal byť ináčé poučený. Na Veľkonočný pondelok som dostal list od svojho priateľa Dunna, biskupského veľkovikára v Chicagu, ktorý mi oznamoval, že jezuiti vyvolali novú búrku proti mne, ktorá, čo možno, bude ešte nebezpečnejšia ako tá, ktorú som práve prekonal. Už nasledujúceho dňa mi sdělil prior kláštora, ktorý bol tak tiež jedným z veľkovikárov biskupových, že biskup si žiada, aby som sa ešte raz dostanovil pred neho v Dubuque. Prior mi povedal, že ma veľmi ľutuje, že som ešte vždy nie na konci tých zmätkov. Ale ja som zostal pokojný a čítal som ďalej vo svojej Biblii, ktorá mi, tak sa mi zdalo, na každej strane privolávala: „Neboj sa, lebo ja som s tebou! hovorí Hospodin.“ Keď sa skončilo povolené mi voľno, vybral som sa na cestu do Dubuque. Ale cestou som sa dopytoval najprv u svojho verného priateľa Dunna po príčine novej búrky, ktorá reku udajne znova vypukla proti mne. Upomenul ma na to, že sme sa pred štrnástimi dňami na ceste do Sv. Anny zastavili u kňaza Mailloux v Bourbonnais, ktorý, keď prečítal listinu o mojom podrobení sa, zvolal vtedy, že veď to nie je nijakým podrobením sa pod autoritu biskupovu, lež podrobením sa pod Bibliu. Že mu síce odpovedal, či vraj chce byť pápežskejším od pápeža? Ale Mailloux sa jednako neuspokojil, ale hneď poslal svojho vikára do Chicaga, ktorý uvedomil jezuitov o veci. Tí potom prišli na biskupa, robili mu výčitky a pýtali sa ho, či predsa nevidí z toho, jako zneje osvedčenie, že Chiniquy nie je ničím iným ako zakukleným protestantom, keďže sa nestavia pod autoritu biskupovu, ale pod autoritu Bible. Že sa im aj po-

darilo trochu vrtkavého biskupa ovlivniť na toľko, že teraz bude požadovať odo mňa, aby som sa bezpodmienečne podrobil. Robí to vraj s usozumením viacerých iných biskupov, ktorých sa telegraficky pýtal o veci. Že tí všetci odpovedali, že len bezpodmienečné podrobenie možno prijať.

„Čo urobíte teraz ?“ pýtal sa ma Dunn, ktorý bol veľmi ustarostený o mňa a snašal horké žaloby na jezuitov, ktorí vládnu nad cirkvou železným prútom.

„Čo urobím“, odpovedal som, „teraz ešte sám neviem; ale som istý, že veľký a milosrdný Bôh mi ukáže, čo budem mať urobiť.“

„Nuž dobre; vtedy idte v mene Božom, a nech vám pomáha!“

Na druhý deň ráno som došiel do Dubuque a hneď som sa vybral do biskupského paláca. Milostivého pána som našiel vo spoločnosti nejakého jezuitu, takže sa mi zdalo, že som ako loď bez pomoci medzi dvoma ľadovými vrchami.

Na moju otázku, čo si praje biskup, žiadal si vidieť list, ktorý mi poslal do Chicaga, ktorý obsahoval svedoctvo o uzavretí pokoja. Podal som mu ho. Keď sa presvedčil, že je to naozaj jeho pismo, hodil ho do ohňa, ktorý horel v peci, ktorá bola v tej miestnosti. V prvom ľaku, ktorý mi spôsobilo to celkom neočakávané šibalstvo, som vôbec nepomyslel na to, aby som zachránil cenný dokument, a keď som ha potom chcel vytrhnúť plameňom, bol už obrátený na popol.

„Ale prosím,“ pýtal som sa biskupa, „jako mi môžete odňať dokument, ktorý preda mne patrí, a spáliť ho bez môjho dovolenia ?“

S nestudatosťou, jaká sa nedá napísať na papier, odpovedal: „Ja som váš predstavený a nepotrebujem vám účtovať.“

Ja som odvetil: „Áno, môj pane, vy ste môj predstavený! Vy ste veľkým biskupom v našej cirkvi, a ja som len úbohý, biedny kňaz. Ale je všemohúci Bôh a ten stojí tak vysoko nad vami jako nado mnou. Ten istý veľký Bôh mi dal práva, ktorých sa nikdy nevzdám preto, aby som sa ľúbil niektorému človekovi. Pred tvárou toho istého Boha protestujem proti vašej nespravodlivosti!“

„Či ste sem prišli nato, aby ste ma poučovali ?“ pýtal sa biskup.

„Nie, môj pane, neprišiel som, aby som vás poučoval, ale preto, že ste ma volali. Ale chcel by som vedieť, či ste ma zavolali na to, aby ste ma inzultovali, jako sa to práve stalo?“

„Rozkázal som vám prísť,“ odpovedal biskup, „preto že ste ma oklamali. Podali ste mi do rúk listinu o podrobení sa, ktorá nie je nijakým podrobením sa. Z omylu som ju prijal ale dodatočne ju musím zavrhnúť.“

„Ako môžete tvrdiť, že som vás oklamal?“ odvetil som. „Moje osvedčenie, ktoré som vám oddal, je predsa napísané v dobrej jasnej angličtine! Veď tam leží, na vašom stole. Dvakrát ste ho prečítali a dobre ste mu rozumeli. Ak ste boli oklamáný jeho obsahom, nuž tak ste sa sami oklamali, a za to ja nemôžem.“

Biskup vzal dokument do ruky a čítal ho pomaly. Keď prišiel na miesto, kde bolo napísané: „Podrobujem sa vašej autorite podľa slova Božieho, jako ho nachodíme v evanjeliu Kristovom,“ zastal a pýtal sa: „Jako tomu rozumiete?“

„Nijako ináče, než ako tam stojí,“ odvetil som. „Moja mienka je, že ani ja ani moja cirkev sa nepodrobíme nikomu ináče ako v súhlase s večnými zákonmi Božej pravdy, spravodlivosti a svätosti, jako to máme vyjadrené v Biblii.“

„Ale veď to je čistý protestantizmus!“ zvolal teraz biskup, rozhnevanej. „Ja nemôžem od niktorého kňaza prijať také podmienené podrobenie sa, ale iba bezpodmienečné!“

V tú chvíľu sa zase ohlásil v mojom vnútri ten podivný hlas, ktorý som už často bol počul: „Či teraz vidíš, že v rímskej cirkvi neposlúchate slova Božieho, ale lživé podanie ľudí?“ Vďaka Bohu, že som tej rozhodujúcej hodiny nesmel prepočuť ten hlas! Horúca, keď aj tichá modlitba vystupovala z hlbín môjho srdca hore ku trónu milosti. „Ó, môj Bože,“ vzdychal som, „hovor ešte raz ku svojmu biednemu sluhovi a udeľ mi milosti, aby som poslúchal Tvoje sväté slovo!“

Po tej prestávke som povedal biskupovi: „Veľmi ma zarmucuje, že zavrhuje moje osvedčenie, ktoré som dal, a žiadate odo mňa iné. Ale prosím, povedzte mi jasne, jaké osvedčenie žiadate odo mňa a od mojej cirkvi.“

Na to bol biskup trochu láskavejší a povedal zdvorilejším tónom: „Pán Chiniquy, nadejem sa, že vy jako dobrý kňaz

nebudete sa stavať proti mne, ale mi dáte také osvedčenie o svojom podrobení sa, také žiadam od vás. Vytrite zo svojho oddaného osvedčenia proste výrazy „slovo Božie, evanjelium Kristovo a Bibliu, potom budem spokojný.“

„Ale môj pán biskup,“ odpovedal som, „veď tie výrazy som doložil s usozumením so svojou cirkvou práve preto, že chcem len tých biskupov poslúchať, ktorí sa držia Božieho slova, a že sa len tej cirkvi chcem podrobiť, ktorá má evanjelium Kristovo v úcte a poslúcha ho!“

„Hovorím vám ešte raz,“ pokračoval biskup v svrchovanej nevôli, „vytrite tie výrazy Božie slovo, evanjelium Kristovo a Biblia, lebo vás ináč potrescem ako odbojcu!“ „Milostivý pane,“ povedal som, „tie výrazy tam stoja ako svedoctvo pre nás a pre celý svet, že slovo Božie, evanjelium Kristovo, áno, že Biblia je základom našej svätej cirkvi. Ak by sme zavrhlí ten základný kameň, na čom má potom spočívať naša cirkev a naša viera?“

Nahnevane odpovedal biskup: „Pán Chiniquy, ja som vašim predstaveným a nemám čo s vami dišputovať; vy ma máte proste poslúchať! Dajte mi hneď osvedčenie, v ktorom bez okolkov vyslovíte svoje a svojej cirkvi podrobenie sa pod moju autoritu a že ste hotový vykonať všetko, čo vám rozkážem.“

Na to som odvetil celkom pokojne: „To, čo tu žiadate odo mňa, nie je podrobenie, ale božská úcta. Niečo také rozhodne odopieram!“

„Keď je tomu tak,“ odpovedal biskup, „nemôžete byť ďalej rímsko-katolíckym kňazom!“

Na to vyhlásenie pozdvihol som svoje ruky k nebu a zvolal som hlasite:

„Nech je velebený všemohúci Bôh teraz i vždycky až na veky!“

58. Ako mi Kristus zjavil svoje spasenie.

Keď ma biskup takto poslal bežať, vzal som svoj klobúk a odišiel som do hotela. Tam som sa zamkol vo svojej izbe a hodil som sa na kolená, aby som pred tvárou Božou rozmýšľal o kroku, ktorý som práve vykonal. Tu mi bolo po prvý raz v mojom živote jasné, že cirkev, ktorej som doteraz patril,

nie je cirkvou Kristovou. Toho mi nepovedal asi nejaký protestant alebo nejaký iný protivník rímskej cirkvi, ale som to počul z úst jedného jej najučenejších a najpobožnejších biskupov! Moja cirkev bola naozaj nesmieriteľným nepriateľom slova Božieho až na smrť, ako som sa toho už často obával, ale tomu nikdy nechcel veriť. Avšak teraz som mal toho makateľný dôkaz. Nebolo mi dovolené ani len jediný deň ďalej zotrvať v tej cirkvi bez toho, že by som rozhodne a verejne sa nevzdal evanjelia Kristovho. Teraz mi už bolo jasným, že cirkev používa evanjelium len nato, aby klamala svojich prívržencov a ním zakrývala svoju nespravodlivosť, svoje tyranstvo, svoju poveru a svoje modlárstvo a tak kňazom a ľudu hádzala piesok do očí. Evanjelium tam nemá authority, lež vôľa a ustanovenia hriechnych ľudí sú jedine smerodajnými.

Teraz som už vedel, že hlas, ktorý tak často otriasal mojou vierou v cirkev, keď mi hovoril: „Ty neposlúchaš v rímskej cirkvi slova Božieho, ale lživé podanie ľudí,“ bol hlasom od Boha a nepochádzal, ako som myslel, od pukušiteľa.

„Môj Bože, môj Bože,“ zvolal som teraz, „rímska cirkev nie je Tvojou cirkvou! Opustil som ju, aby som bol poslušný hlasu svojho svedomia, ktorý je Tvojím hlasom. Keď som mal zvoliť medzi cirkvou a medzi Bibliou, neváhal som; nemohol som opustiť Tvoje sväté slovo, ale som opustil Rím! Ale teraz ó, Pane, kde je Tvoja cirkev? Ó, povedz mi to, kam mám ísť, aby som bol spasený?“

Viac ako hodinu som tak kričal k Bohu bez toho, že by som bol dostal odpoveď. Nijaký lúč mi nechcel zasvietiť. Čím viacej som sa modlil a plakal, tým hustejšia bola tma, ktorá ma obníkala. Zdalo sa, že ma Bôh opustil. Ten pocit mi spôsobil nevysloviteľný smútok. Tomu dopomáhala aj myšlienka, že som teraz, keď som opustil rímskú cirkev, opustil aj otca a mať, bratov, priateľov a vlasť, jedným slovom všetko, čo mi bolo milé a drahé. Neprial by som niktorému zo svojich čitateľov, aby musel voľakedy zkusiť, čo tu chcem povedať. Avšak obeti, ktorú som doniesol, som vonkoncom neľutoval, ale som myslel, že toho neprežijem. V slzách som kričal k Bohu, žeby mi dal silu a vieru, aby som mohol niest' svoj kríž. No, všetko sa zdalo márnym.

Videlo sa mi, jako čo by nesmieriteľnú vojnu boli vypovedali proti mne, ktorá mala zakončiť len mojou smrťou. Teraz ťa už, tak som si povedal, pápež, biskupi a všetci kňazi na celom svete preklajú; napadnú ťa, pošpinia tvoj charakter, tvoje meno a tvoju česť, kde len budú môcť, v tlači, na kanceliach, ale najmä v spovednici, kde budú rozdávať údery, ktorých pôvodcu človek nikdy nevie vynájsť. Odteraz ťa bude musieť každú rímsky katolík prekliať! Tvoji najlepší priatelia, tvoji vlastní bratia budú považovať za svoju povinnosť, aby sa s odporom odvrátili od teba jako od odpadlíka. Tak to znelo vo mne. A či som sa azda mohol tešiť tým, že ma za to protestanti prijmú s otvoreným náručím? Nie, lebo ved' ako kňaz som doteraz kázal a písal proti nim!

Opustený som bol od Boha i od ľudí. Kam som sa mal obrátiť? Život bol ztratil pre mňa jakýkoľvek pôvab. Bol sa mi stal neznesiteľným bremenom. Či to mám povedať? Áno; vytiahol som svoj nôž, aby som si podrezal hrdlo a takým činom urobil sám svojmu biednemu životu koniec. Ale milosrdný Bôh, ktorý ma chcel len pokoriť, aby mi ukázal moju vlastnú bezmocnosť, zadržal moju ruku, a nôž padol na zem.

Viac ako dve hodiny som neprestajne kričal k Bohu o lúč Jeho spasiteľského svetla, o slovo, ktoré by mi povedalo, kam mám ísť, aby som bol zachránený. Na koniec studený pot pokrýl celé moje telo. Moje srdce bilo vše pomalšie a slabšie. Myslel som každú chvíľu, že musím zamdlieť alebo dokonca mŕtvy padnúť na zem. Toto sa mi zdalo najprv žiadúcny. Ale potom som si povedal: „Ak zomrieš v tomto stave, čo bude potom s tebou? Ó, drahý Spasiteľu,“ kričal som na to, „pod' mi na pomoc! Daj, aby mi svietilo svetlo Tvojho smiereného obličaja!“

V tom okamihu mi prišla na myseľ, že ved' mám svoj Nový Zákon u seba a že v tej božskej knihe budem môcť nájsť odpoveď na svoje pokorné prosby. Trasúcou sa rukou a s modlitbou v srdci som ho otvoril; nie, sám Bôh ho musel otvoriť za mňa; lebo keď som ho mal pred sebou otvorený, padly moje oči na slovo 1.Kor.7,23: „Kúpení ste za drahú cenu; nebud'te sluhami ľudí!“

Tie slová pôsobili na mňa jako nadzemské svetlo. Razom mi odhalily, a to s podivuhodnou krásou a silou, veľké tajom-

stvo dokonaného vykúpenia jedine skrze Krista a tak tým vliaty hlboký a blažený pokoj do mojej duše. Povedal som sám sebe: „Ježiš ma vykúpil, a tak som Jeho! Lebo ak som niečo kúpil, patrí to mne; Ježiš ma vykúpil, a tedy patrí Jemu. Len on sám má právo na mňa; ja nepatrím ani pápežovi ani biskupom ani cirkvi, jako mi vždycky doteraz hovorili, ale Jemu a len Jemu! Jeho slovo musí byť mojim vodcom a mojim svetlom či vodne či v noci. Ale ak ma vykúpil, vtedy som i zachránený, celkom a navždy; lebo Ježiš ma nemôže zachrániť len zpolovice! On je Bôh, a Božie diela sú dokonalé. Spasenie, ktoré mi dáva, musí preto byť dokonalým spasením. A čím ma zachránil? Akú cenu zaplatil za moju vinou obťažnú dušu?“ Tak som sa pýtal. Ako blesk priletela odpoveď cez moju myseľ: „Vykúpil ťa svojou na kríži vyliatou krvou! Zachránil ťa svojou smrťou na Golgate!“

„Keď je tomu tak,“ povedal som sám sebe, „keď ma Ježiš dokonale vykúpil vyliatím svojej krvi na kríži, vtedy ani nepotrebujem, ako mi doteraz bolo povedané, vykúpenia svojimi kajaniami sa ani modlitbami k Márii a svätým ani vykúpenia spoveďou a odpustkom, ani už netreba plameňov očistca!“

Keď mi to bolo jasným, srútil sa celý ten ceremoniálny krám, ktorým sú úbohí katolíci klamaní, jako nejaká veža pred mojim duchom, ktorej vytrhli základy. Zostal mi len sám Ježiš ako Spasiteľ mojej duše. Oj, ako ma to blažilo!

Ale tá radosť mi bola zase skoro zatemnená. Čosi jako vysoký vrch sa blížilo a položilo sa na moju dušu: bola to tiaž mojich hriechov, ktorá mi hrozila, že ma udusí. Padol som na zem, a vrch sa valil cezo mňa. Sotva som už mohol dýchať. Vo svojom hroznom strachu som kričal na Boha o pomoc. Volal som tak hlasito, že to mnohí v hoteli počuli: „Ó, môj Bože, smiluj sa nado mnou! Moje hriechy ma chcú zadlaviť! Som ztratený, zachráň ma!“ Ale sa zdalo, jako čo by ma nemohol počuť; vrch bol medzi mnou a medzi Ním. Môj hlas nemohol preniknúť k Bohu, a On nemohol vidieť moje slzy. Videlo sa mi, že s takým hriešnikom nechce mať svätý Boh nič do činenia, ale že každú chvíľu otvorí brány pekla, aby ma hodil do horiacej pece, ktorá je pripravená pre Jeho nepriateľov, a ktorú som hojne zaslúžil.

Avšak mýlil som sa. Po ôsmich alebo desiatich minútach najhroznejšieho strachu začalo sa temno riediť; nové a nádherné svetlo preniklo cez tmavý oblak, ktorý bol obňal moju dušu nocou. V tom predivnom svetle som mohol jasne rozoznať Spasiteľa. Videl som Ho zohnutého, pod ťažkým bremenom Jeho križa. Jeho tvár bola postriekaná krvou; na hlave niesol trňovú konunu; hreby väzely v Jeho rukách. Díval sa na mňa s výrazom, plným sľutovania, s láskou, ktorá na nedá opísať. Tak sa mi blížil a vrazil: „Počul som tvoj krik a videl som tvoje slzy a teraz prichádzam, aby som sa ti sám ponúkol ako dar. Ponúkam ti svoju krv a svoje umučené telo jako dar na shladenie tvojich vín! Či mi chceš dať svoje srdce? Či chceš prijať moje slovo jako sviecu svojim nohám a jako jediné svetlo na svojej ceste? Donášam, ti večný život ako dar!“

Odpovedal som: „Najdrahší Ježišu, jaké sladké sú Tvoje slová mojej duši! Hovor, ó, hovor mi ešte! Áno, najmilejší Spasiteľu, ja Ťa chcem milovať! Ale či nevidíš vrchu, ktorý mi hrozí zablávením? Ó, odstráň ho! Vezmi preč moje hriechy!“

Kým som ešte tak hovoril, vystrel svoju mocnú ruku a dotkol sa vrchu. Strašlivé bremeno sa skotúlilo do hlbiny a zmizlo. Tej istej chvíle som cítil ako dopadla na mňa spŕcha krvi Baránkovej a očistila moju dušu. Teraz sa stala moja izbietka razom opravdovým rajom. Anjelia Boží nemôžu byť šťastnejší, ako som ja bol tej najpodivuhodnejšej a najpožehnanejšej hodiny môjho života. Srdcom, plným nevysloviteľnej radosti, povedal som svojmu Spasiteľovi: „Najmilejší Ježišu, Ty si tým darom Božím; ja Ťa, prijímam! Ty mi donášaš večný život ako dar; chápem ho! Ponúkaš mi odpustenie hriechov ako dar; beriem ho! Ty si ma vykúpil a zachránil, môj Spasiteľu; viem a cítim to! Ale to mi nestačí; ja nechcem byť len sám zachránený; zachráň i môj ľud, áno, celú moju zem! Akým bohatým a šťastným ma robí Tvoj dar! Daj mi tú milosť, aby som ukázal svojmu ľudu, jaký nádherný a drahocenný je, aby aj oni prijali ten dar a radovali sa mu, keď ho budú mať!“

Zjavenie, ktoré mi bolo tak zrazu udelené a ktoré mi razom objasnilo, že spasenie je dar, zmenilo celú moju bytosť. Bol

som nový človek. Nevysloviteľný smútok mojej duše uhol neopísateľnej radosti. Akýkoľvek strach zmizol. Smelosť a sila, jakých som nikdy neznal, ma teraz naplnily. Teraz mohli pre mňa hocaj všetci pápeži, biskupi a kňazi so svojimi miliónami oddaných otrokov vystúpiť proti mne; nebál som sa ich. Mojou najhorúcejšou túžbou bolo teraz bez odkladu sa navrátiť ku mojej cirkvi, aby som im povedal, čo Pán vykonal na mojej duši. Smyl som svoje slzy, zaplatil som svoj účet v hoteli a vzal som vlak do Kankakee, stanice to, ktorá bola najbližšie mojej kolónii Sv. Anny.

59. Moja cirkev sa rozhodne.

Biskup ma bol predišiel. Poslal telegram do Sv. Anny, ktorý obsahoval lakonický rozkaz: „Zažeňte svojho kňaza! Zdráhal sa osvedčiť sa, že sa mi bezpodmienečne podrobuje!“

Rozumie sa, že zpráva spôsobila rozruch. Celá cirkev sa shrnula v nedeľu ráno dovedna. Ja som prišiel práve v hodinu ranných služieb Božích vo Sv. Anne a videl som tlačenicu pri kostolných dverách. Keď ma uvideli ľudia, obštúpili ma a chceli viacej vedieť. Povedal som im: „Len choďte donútra, tam vám porozprávam, čo Pán vykonal na mojej duši!“

Keď si ľudia posadali, vystúpil som vo svojich cestovných šatách, bez kňazského ornátu, pred nich a začal som: „Náš Spasiteľ povedal v deň pred svojou smrťou svojim učeníkom: „Tejto noci sa všetci pohoršíte na mne.“ Ja vám musím dnes povedať to isté. Ale zrovna tak, ako pohoršenie, ktoré vtedy dal Pán Ježiš svojim učeníkom, bolo svetu na spasenie, nadejem sa i ja, že pohoršenie, ktoré vám ja musím teraz dať, vám bude veľkou milosťou Božou slúžiť na spasenie. Do večerajšieho dňa som bol vašim farárom. Dnes už nemám tej česti, lebo som polámal putá, ktoré ma robily otrokom biskupov a pápeža. Ja som sa totiž včera dozvedel, že rímska cirkev nechce mať nič do činenia so slovom Božím, lebo mi povedali, že nemôžeme zostať katolíkmí, ak by sme stáli na tom, že kladíme za podklad svojmu náboženstvu, svojej viere a svojmu podrobeniu sa pod biskupskú moc slovo Božie a evanjelium Kristovo. Keď mi povedal biskup, že alebo opustím slovo Božie ako podklad svojho podrobenia sa alebo titul rímskeho

kňaza, neváhal som, ale rozhodol som sa pre posledné. Radšej by som tisíckrát zomrel, než aby som mal zaprieť evanjelium Kristovo.

A tak tedy už nie som rímskym kňazom, ale viac než kedy som učeníkom Ježišovým, ktorý chcem nasledovať evanjelium. Stalo sa mi tým istým, čím bolo apoštolovi Pavlovi, mocou Božou na spasenie; je chlebom mojej duše a vodou večného života pre mňa a pre vás.“

Pripojene k tomu som potom porozprával cirkvi to, čo som zkusil včerašieho dňa, keď som v zúfalstve pre svoje hriechy ukrižovaným Kristom dostal spasenie ako dar, ktorý ma učinil bohatým, blaženým a silným. A reku, ten dar je aj pre vás, smiete ho prijať.

Moja reč trvala vyše dvoch hodín. Bôh ju požehnal podivuhodne. Povedal som ľuďom, že som hotový ísť, ale že pôjdem len vtedy, keď to budú výslovne žiadať. Ak považujú za lepšie nasledovať pápeža namiesto Krista a spoliehať sa na vlastné zásluhy namiesto na krv Baránkovu; ak chcú radšej nasledovať podania ľudí ako evanjelium Kristovo a jestli myslia, že je lepšie, aby ich rímsky kňaz držal pri nohách pápeža a biskupov, než aby som im ja zvestoval čisté slovo Božie, aby mi to osvedčili svojím povstaním.

Na môj veľký podiv nikto nepovstal. Pravda očakával som, že pekný počet z nich čítaním Nového Zákona bude na toľko osvietený, že sa odvážia verejne potrať sväzky s cirkvou; ale predsa som sa len obával, že veľká väčšina bude chcieť zostať pri starom. Vyčkajúc niekoľko minút, či sa niekto nepozdvihne, opakoval som za vzlykania zástupu svoje vyzvanie ešte raz. Ale znova sa nikto nehnul. Až teraz som spozoroval, aká podivuhodná zmena sa bola stala s mojimi poslucháčmi. Ich vzhľad sa úplne zmenil. V ich očiach leskly sa slzy radosti, a ich rozhodnuté tvári žiarily. Videl som na nich, že dostali nové svetlo a že sú hotoví vykonať so mnou krok, ktorý by ich uspôsobil nasledovať Krista a len Jeho samého. A tak som povedal:

„Mojí milí ľudia! Všemohúci Bôh, ktorý mi včera daroval svoje spasiteľné svetlo, môže i vám dnes udeliť tú istú milosť. On môže zrovna tak ľahko zachrániť tisíc duší jako jednu

jedinú. Vidím to na vás, že už nechcete ďalej byť služobníkmi ľudí; chcete byť svobodnými deťmi Božími, rozumnými nasledovníkmi Kristovými a Jeho evanjelia. Svetlo vám vzišlo, a vy ho milujete. Bôh vám ponúkol svoj dar, a vy ste ho prijali. Chcete so mnou opustiť porobu, ktorá je horšia ako bola tá egyptská, aby ste v nasledovaní Krista zaujali zem zaslúbenia do dedičstva. A tak teraz nech sa pozdvihnú všetci tí,“ končil som, „ktorí chcú radšej nasledovať Pána Ježiša Krista ako pápeža, ktorí dávajú slovu Božiemu prednosť pred ľudskými podaniami a ktorí si prajú, aby som tu zostal, aby som vám nezvestoval nič iného ako slovo Božie!“

Bez výnimky povstali teraz všetci. Viac ako tisíc mojich ľudí tým raz na vždy zlomilo s pápežstvom a tak zamenilo egyptskú porobu za požehnanie zaslúbenej zeme. Pravda boli potom v slede ešte všelijaké boje. Dá sa myslieť, akým prekvapením pre mnohé ženy a deti bolo, keď po tých pamätihodných službách Božích prišli domov rodinní otcovia a povedali im: „Teraz som už navždy opustil rímsku cirkev a nadejem sa, že to urobíte aj vy. Odteraz nás má už len sám Pán Ježiš spravovať a len On sám má vládnuť nad nami a nie viacej pápež a biskupi. Slovo Božie má byť naším jediným vodcom. Spasenie je darom, a nie zásluhou; ja som ho prijal a majúť ho som šťastný.“ V iných domoch to zase boli ženy, ktoré doniesly svojim zvestí. Všeliktorí mysleli najprv, že je to len žart, ale keď sa museli presvedčiť, že je to ozaj vážna vec, boli vo všeliktorých domoch prudké výstupy.

Avšak búrky sa skoro upokojily. V čase niekoľkých málo dní ohlásilo 400—500 celých rodín našej kolónie svoj výstup z rímskej cirkvi, a už po niekoľkých málo mesiacoch musel nejaký rímsky kňaz pred súdom v Kankakee prisahou potvrdiť, že len 15 rodín v kolónii Sv. Anny zostalo v rímskej cirkvi.

60. Ako sme sa zbavili modiel, sôch a obrazov, a jako sme unikli ohňu očistca.

Jedným z najpozoruhodnejších zjavov v náboženskom hnutí, ktoré začalo v mojej cirkvi s výstupom z rímskej cirkvi, bola túžba ľudí po slove Božom. Teraz chcel každý sám čítať evanjelium, ktoré nás oslobodilo. Ale že členovia obce, ktorí

vyrástli v kanadskej katolíckej cirkvi, sotva zpolovice rozumeli tomu umeniu, museli sme ku školám, ktoré v našej kolónii už jestvovaly pre deti, zariadiť aj školy pre dospelých. Vypomohli sme si nedeľnými školami, v ktorých deti, ktoré cez týždeň navštevovaly školu, fungovali v nedeľu jako učitelia a učily starých čítať! A tak sa stalo, že celé obyvateľstvo vedelo čítať s výnimkou niektorých málo, ktorí zostali verní katolíckej cirkvi.

No, dá sa myslieť, že rozídením sa s rímskou cirkvou nevymizol ešte všetok rímsky kvas z nášeho streda. Mnohé predsudky, ktoré katolík ešte s materínským mliekom vsal do seba, boly tam. Ako hmla len poznenáhla mizne, keď vyjde slnko, tak mohly byť blud a povera len postupne premožené. Vedel som, že je to moja povinnosť, aby som bojoval proti tým bludom; ale z dejín reformácie, ktoré som vtedy pilne študoval, som tiež videl, ako ťažko je toto všetko odpratať, a jako práve bojom proti takým zloriadom môže ľahko vzniknúť rozkol a pohoršenie.

Kričal som k Bohu o múdrosť a silu, mohol som aj v tom kritickom čase hojne zakúsiť, že vyslycha modlitby.

Jako každý rímsky katolík, tak som i ja i so svojou cirkvou doteraz horlivo slúžil obrazom. V našej kaple viselo 14 obrazov, ktoré predstavovaly tak zvané stanice utrpenia Kristovho, a nad každou z nich týčil kríž. Mali sme vo zvyku tri štyrikrát do týždňa na kolená padnúť pred nimi a zvolať: „Ó, svätý krížu, vzdávam ti úctu!“ K nim sme vysielali hore svoje najhorúcejšie modlitby prosiac o čistotu srdca a posvätenie života. Vo svojej zaslepenosti skláňali sme sa pred nimi až k zemi.

Zvláštnu úctu sme vzdávali soche, ktorú mi niektorí bohatí priatelia z Montrealu r. 1852 poslali, pre náš dom Boží. Predstavovala Máriu jako dieťa, jako sa u nŕh svojej matky, sv. Anny, podľa ktorej sme pomenovali svoju kolóniu, učila čítať. Bolo to ozaj umelecké dielo, ale nám voskrz slúžilo za modlu, lebo sme sa mu horlivo klaňali a vzývali sme ho. Ale odkedy som zažil i so svojou cirkvou také nádherné Turíce, musel som sa pri pohľade na ten oltárny obraz po každe začervenat'. Bol by som dal mnoho za to, keby všetky obrazy, kríže a so-

chy byly jedným razom zmizly. Ale sám sám ich dotknúť svojou rukou neopovážil som sa tak rýchlo. Báł som sa, aby som nedal slabým pohoršenia, ktorí boli ešte málo osvietení, aby to zniesli. Jako rád by som bol napodobil príklad Knoxov alebo Kalvínov, o ktorých som vtedy čítal, ako tí vypratali obrazy; ale mi bolo jako Jakobovi, keď povedal svojmu bratovi Ezavovi: „Môj pán vie, že deti sú útle, a že mám so sebou brezé ovce a telné kravy, a jestli ich nad mieru poženú čo len jeden deň, pomrie mi celé stádo.“ 1.Mojž. 33,13. Milostivý Bôh pohliadol na to a ukázal mi cestu, ktorou som sa bez toho, že by som bol ublížil slabým, predsa len mohol zbaviť modiel.

Jednej nedele, ktorej som kázal o 2. prikázani: „Neučiniš si rytiny ani nijakej podoby,“ zostal som po službách Božích sám v kaplnke, aby som sa modlil. Obzrel som si oltárnu sochu a potom som povedal obom figúram: „Moje milé ženy, vaša hodina udrela: musíte sostúpiť so svojho vznešeného miesta. Odteraz tu majú vzývať len samého všemohúceho Boha. Keby ste mohly chodiť, zdvorile by som vás poprosil, žeby ste samy sostúpily a opustily kostol. Ale vy nie ste ničím iným ako nemými, hluchými, slepými a nehybnými modlami; máte oči, ale nevidíte, uši, a nečujete, nohy, a predsa nemôžete chodiť; Čo si mám s vami počať? Vaše panstvo je u konca.“

Kým som tak hovoril, razom mi prišlo na myseľ, že som svojho času sochu, aby nespada, príviazal silnou hodvábnou šnúrou na stenu za oltárom. Teraz som tedy prerezal šnúru, lebo som predvidel, že modla potom naskore sama spadne, jakonáhle sa podlaha kaplny otrasie zástupom ľudu. A tak sa potom nebude nikto môcť pohoršiť na páde svätej. A tak som aj povedal obrazom, keď som prerezal šnúru: „Nuž, moje dobré ženy, pozorujte, najmä keby asi od vetra alebo od zástupu nábožného ľudu dala sa hýbať budova.“

Môj výpočet sa dokázal byť správnym. Keď najbližšie nedeľné ráno pri počiatku služieb Božích padla cirkev na svoje kolená, ztratily obe ženy na oltári rovnováhu. Poklonily sa, ako čo by nás byly hcely ešte na rozlúčku pozdraviť, a potom padly s veľkým hmotom na zem, kde preto, že žiaľ byly len z gypsu, rozbily sa na sto kusov. Pri pohľade na to, vypukla celá, cirkev v hlasitý smiech, a pád bezpomocných modiel mal za

následok, že nasledujúceho rána bez môjho pričinenia zmizlo celé obrazové haraburdie z chrámu a bolo zničené.

Jako v tej dôležitej veci, tak som nechal podľa možnosti aj vo všetkých iných otázkach ľuďom čas, aby si zo slova Božieho sami utvorili presvedčenie. Poľahom na učenie očistci na pr. bolo mi celkom jasné, že však ľudia bádáním v Písme prijdú k poznaniu, že nie je ničím iným ako diabolským výmyslom, ktorý rímskí kňazi používajú na svoje vlastné obohatenie na úkor svojich úbohých slepých otrokov. Ale preto, že som vedel, že v mojej cirkvi sú ešte aj mnohí slabí, ktorí ešte nepoznali toho klamu, videlo sa mi ťažko napadnúť blud bez toho, že by som im neublížil.

Po mnohej modlitbe rozhodol som sa konečne, že narážim nasledujúcou cestou. Na Všetech svätých sa vždycky robievala sbierka, aby sa za sobrané peniaze dala čítať omša za úbohé duše v ohni očistca. A tak keď prišiel rečený deň, 1. november, s kancľa som povedal cirkvi nasledujúcu reč: „Vy ste navykli od samého detstva skladať peniaze, aby sa dalo modliť za úbohé duše v očistci. Ale odkedy sme opustili rímsku cirkev a vstúpili do cirkvi Kristovej, ztrávili sme mnohé pekné hodiny pri čítaní a uvažovaní evanjelia. Ako viete, nikdy sme ani len jediného slova v ňom nenašli o očistci. Slovo Božie nezná nijakého iného prostriedku na očistenie našich vinou obťažaných duší ako krv Baránkovu, ktorá bola vyliata na kríži. Ale napriek tomu viem, že niektorí z vás ešte visia na očistci. Tých by som nechcel nijakým činom znepokojovať daromnými vysvetľovaniami alebo tým, že by som odmietol peniaze, ktoré chcú obetovať na dobro svojich zomrelých priateľov a príbuzných. Len jeden návrh si dovoľím podať. Doteraz sme pri sbierke dali vždy len jednej plechovici kolovať. Nech sa teraz podávajú dookola dve, jedna čierna a jedna biela. Kto jako ja už neverí v očistec, nech vloží svoj dar do bielej, ktorej obsah sa potom použije na chudobné vdovy a siroty cirkvi, na poživu a na šatstvo na zimu. Ale ten, kto ešte verí v očistec, nech dá svoj dar na dobro zomrelých do čiernej plechovice. Len nech mi potom patriční povedia, jako mám ich peniaze poslať ich zomrelým priateľom. Ja vám totiž otvorene vyznám, že peniaze, ktoré sa dávajú kňazom, neprospejú

nikdy ničím úbohým dušiam v očistci, lež kňazi si ich podržia pre seba.“

Ludia ma porozumeli; to bolo vidieť po ich úsmeve, ktorým prijímali moje na to sa vzťahujúce poznámky. V bielej plechovici sa potom našlo 35 dolárov; v čiernej nebolo ani centa! Od toho času bol u mojej cirkvi koniec viere v očistec.

Takým spôsobom som postupoval aj vo všetkých iných otázkach dotyčne odstraňovania bludov a modloslužobných obyčají rímskej cirkvi. Okrem nedeľných služieb Božích konaly sa každý týždeň dve verejné shromaždenia, pri ktorých sa naša kaplna zrovna tak naplnila jako v nedeľu. Po zakončení bohoslužobných výkonov mohol hocikto dávať otázky na také veci, ktoré boli ohlásené v predošlom shromaždení. V tých shromaždeniach hovorilo sa jedno po druhom o učení o ušnej spovedi, o modlení sa v latinskej reči, o omši, o svätenej vode a o odpustku.

Tie veci boli po dôkladnom uvážení jedna po druhej hodené cez palubu. Také diskusné večery donášaly nespočítateľné požehnanie. Naši obrátení učili sa takým spôsobom sami poznávať nie len veľké pravdy kresťanstva, lež videli aj to, jako ich majú iným objasniť a brániť ich proti útokom, robeným na ne. Ale pretože naše rozlúčenie sa s rímskou cirkvou, rozumie sa, budilo na všetky strany v zemi veľkú pozornosť, prichádzali ľudia často zďaleka, aby boli prítomní našim shromaždeniam. Všetliktorí z nich dostali pri tej príležitosti prvý lúč svetla, ktoré slnko spravodlivosti tak bohato vylialo na mňa a na moju milú cirkev. Už o tri mesiace po našom východe zo zeme poroby nebolo menej ako 6000 francúzskych Kanaďanov, ktorí spolu s nami putovali do zeme zaslúbenia.

Nedá sa opísať radosť, ktorú som pociťoval vtedy, keď som pod ochranou tmy išiel ulicami Sv. Anny a počul som, ako skoro v každom dome buď predčítavali Bibliu buď spievali niektorú z našich nádherných duchovných piesní. Ako často som opakoval vtedy vo svojom srdci slová 103. žalmu: „Dobroreč, moja duša, Hospodinovi, a všetky moje vnútornosti menu Jeho svätosti!“

61. Rím robí posledný pokus.

Pápež bol medzitým vymenoval nového biskupa pre biskupstvo Illinois. Lord Duggan, tak sa volal, nechcel len tak mne nič, tebe nič ztratiť svoje ovečky vo Sv. Anne; mienil urobiť aspoň pokus, či by ich nebolo možno zase získať a priviesť späť do lona samospasiteľnej cirkvi. Svoj úmysel sdělil viacerým svojim kolegom v biskupskom úrade. Ja som dostal zprávu o tom písme prostredníctvom svojho priateľa Dunna v Chicagu, ktorý mi poslal jeho opis. Biskup sa v ňom takto vyjadril:

„Rozkol, ktorý zapríčinil odpadlicky Chiniquy, šíri sa s neuveriteľnou rýchlosťou. Tvrdia, že počet jeho prívržencov obnáša desať tisíc! Síce sa nadejem, že je to prehnané; ale na každý spôsob je zlo dosť veľké. Nesmieme ďalej váhať ani chvíle, lež musíme vykonať všetko, čo je v našej moci, aby sme ním zmámeným ľuďom otvorili oči. Jestli dá Bôh, mienim budúceho útorok, 3. augusta, navštíviť Sv. Annu, pevnosť to toho nového sektárskeho hnutia. A keďže zrovna tak dobre hovorím francúzsky ako anglicky, oslovím oklamanych ľudí v ich vlastnej reči. Môj úmysel je strhnúť Chiniquymu masku a ukázať, aký je to človek. Chcem ľuďom objasniť aj to, jaká bláznivá vec je veriť, že by sami mohli čítať Bibliu a rozumiieť jej. Ak sa to podarí, iste nebude ťažko im tiež dokázať, že mimo rímskej cirkvi nikde nenajst' spasenia. Modlite sa za mňa sv. Panne Márii, žeby mi na záchranu tých ztratených udelila svoj rozum.

Na prvú nedeľu v auguste som prečítal list svojej cirkvi a potom som im povedal: „Viera kresťana musí byť prečistená v ohnivej zkuške. Budúci útorok budete mať príležitosť dokázať svetu, že ste hodní bojovať v najprednejších radoch tých, ktorí v mene Ježiša Krista vzdorujú Jeho nesmieriteľnému nepriateľovi, pápežovi. Len prijdite všetci a počujte, čo má biskup, aby povedal. Ak vám môže dokázať, že som svodcom, bezo všetkého ma zažeňte preč. Ďalej, ak vám môže dokázať, že nemáte práva čítať Bibliu, a že vám chýba na to inteligencia, aby ste jej rozumeli, len mu ju potom vydajte alebo ju spál'te. Ale ak vás presvedčí, že mimo rímskej cirkvi niet spasenia, vtedy sa musíte bezodkladne navrátiť do jej lona a podrobiť sa zástupcovi pápežovmu. Avšak jestli sa mu ne-

podarí dokázať vám to všetko (a istotne sa mu nepodarí), vtedy aj budete vedieť, čo máte urobiť. Budúci útorok bude iste pre nás pre všetkých slávnym dňom. Bude sa biť veľká a rozhodujúca bitka medzi veľkými kresťanskými zásadami pravdy a svobody a medzi zásadami lži a tyranie pápežstva. Prosím vás len o jedno: modlite sa vážne za to, žeby nám veľký Bôh skrze Ježiša Krista ráčil dať silu, aby sme Jemu a Jeho evanjeliu zostali verní!“

Zdalo sa nám, že ešte nikdy tak nádherne neosvecovalo slnko kopcov Sv. Anny jako na 3. augusta 1858. V najlepšej nálade shromaždilo sa všetko obyvateľstvo o poludnej hodine na voľné miesto v prostredku našej osady. Pod holým nebom sme tam pripravili rečníšte, na ktoré sme postavili pohovku pre biskupa i so stolkami pre kňazov, ktorí ho budú sprevádzať, k tomu aj jeden pre mňa a veľký stôl, na ktorom ležaly rôzne knihy, ktoré by som asi bol potreboval pre svoju odpoveď.

Asi o 2. hodine blížil sa biskupov voz, za ktorým išly niektoré iné, v ktorých sedeli jeho kňazi. „Milostivý pán“ prišiel v plnom biskupskom ornáte, v bielej kamži a s biskupskou čapicou, zrejme preto, že sa nádejal, že v takej paráde naženie ľuďom viacej rešpektu.

Bol som požiadal cirkev, aby sa chovali ticho a preukázali biskupovi všetku česť, ktorú sme podľní vysokej návšteve.

Keď prišiel biskupov voz do blízkosti našej kaplny, na mnou dané znamenie vytiahli americká vlajku na stožiar, ktorý stál na hrote budovy. Tým znamením som chcel upozorniť vyslanca pápežovho, že nenachodí sa v zemi inkvizície a otroctva, lež v zemi svobody. Zdalo sa že tomu porozumel, lebo jakonáhle uvidel hviezdnatý prápor, zbládnul ako smrť a vonkoncom ho to neupokojilo, keď počul, ako zástup okolo neho vypukol v mnohotisíchlase hurá. On i jeho sprievodcovia zrejme mysleli, že je to znamenie, aby ich pobili, lebo ich vystríhali pred nami jako pred svrchovane nebezpečnými ľuďmi. Niektorí kňazi, ktorí zrejme málo túžili po mučenickej korune, aj soskočili so svojich vozov a dali sa na veľkú veselosť zástupu v nohy. Keď som videl, v akom veľkom strachu je biskup, ponáhlal som sa mu oproti a ubezpečoval som ho, že nieto vonkoncom nijakého nebezpečenstva, lež naopak, že nám to robí veľkú radosť, že prišiel.

Podal som mu ruku, aby som mu pomohol s voza, ale on ju odstrčil. Keď sa potom trochu prebral zo svojho strachu, pošuškal svojmu sprievodcovi, veľkovikárovi Maillouxovi, niečo do ucha, ktorý jako farár susednej cirkvi bol mojim ľuďom dobre známy. Na to sa ten pozdvihol rozvážne a zavolať veľkým hlasom: „Moji drahí francúzskokanadskí spoluobčania, tu je váš svätý biskup; padnite na kolená a udelí vám svoje požehnanie!“

To bol chytro vypočítaný figeľ; ale zlyhal celkom, lebo sa nesklonilo ani len jedno jediné koleno. Zdalo sa, že sa ľudia ozaj málo starajú o biskupovo požehnanie.

Veľkovikár myslel, že ho asi dobre nerozumeli, a tak opakoval svoje vyzvanie ešte o veľa hlasnejším hlasom. Avšak namiesto toho, aby boli ľudia padli na kolená, odpovedal mu jeden hlas zo zástupu: „A či vy neviete, že my už neskláňame svojich kolien pred nikým človekom, ale len pred Bohom?“

Všetok ľud volal „ameň“ na príhodné slovo. Ja zo svojej strany som nemohol potlačiť slzu radosti, keď som videl, ako unikli ľudia smečke, ktorá im bola tak chytré nadstavená. Ale som vedel aj to, že bitka ešte tým nie je vyhnaná, a preto som sa úpenlivo modlil Bohu o múdrosť a silu. Potom som po druhé ponúkol biskupovi svoju ruku, aby som mu pomohol s voza; ale i teraz ju odmietol. Naproti tomu prijali moje pozvanie, žeby prišiel na estrádu, ktorá bola pripravená pre neho. Ale keď videl, že ho tam nasledujem, obrátil sa a chcel mi zakázať vyjsť hore; že vraj mňa nechce mať tam hore, ale iba svojich kňazov.

„Možno“, odvetil som, „že by ste ma radšej nevideli tam hore, ale ja práve predsa idem, pretože vám chcem odpovedať. Nezabudnite, že ja som tu na svojej zemi a na vlastnej pôde a nie na vašej!“

Vpravil sa do toho a pomaly vystúpil hore schodami. Keď vyšiel, ponúkol som mu dobrý stolec s operadlom, avšak odmietnul i ten a zvolil si sám jeden, na ktorý sa posadil, obkľúčený svojimi kňazmi. Na to som ho takto oslovil: „Milostivý pane, ľud i farár Sv. Anny sa mimoriadne tešia tomu, že vás vidia vo svojom strede. Budeme vás pozorne počúvať pod touto podmienkou, že budeme mať právo vám odpovedať.“

„Vy tu nemáte čo hovoriť!“ okríkol ma biskup.

Na to predstúpil a začal svoju reč trasúcim sa hlasom francúzsky. Ale tá mu žalostne zlyhala. O nejakom dôkaze, že rímska cirkev je samospasiteľná, ani reči. Ešte menej mohol ľudí presvedčiť o tom, že nemajú práva čítať Bibliu a že nemajú dosť známosti, aby jej mohli rozumieť. Tvrdil taký nensmysel, že ľudia vypukli v hlasitý smiech, a niektorí mu povedali do tváři: „To nie je pravda! Vy ani neviete, o čom hovoríte! Biblia hovorí práve opak toho!“

Avšak ja som povedal ľuďom, aby boli ticho a upomenul som ich na ich sľub, že ho nebudú prerušovať.

Koniec jeho reči platil mne. Pozrel na mňa a povedal: „Vy ste bezbožný, buričský kňaz a pozdvihli ste sa proti svätej cirkvi. Choďte do kláštora a čiňte tam pokánie za svoje hriechy! Tvrdíte, že ste nikdy neboli právoplatne exkomunikovaní. V budúcnosti to už nebudete môcť tvrdiť, lebo teraz vás exkomunikujem tu pred všetkým ľuďom!“

Teraz som ho ja sám prerušil a povedal som: „Vy zabúdate, že nemáte nijakého práva exkomunikovať niekoho, kto už dávno verejne opustil vašu cirkev!“

Videlo sa, že naozaj cítil, že sa potkol, lebo to trvalo niekoľko okamihov, až zase mohol pokračovať vo svojej reči. Keď zase našiel ztratenú odvahu, začal hovoriť v inej tónine. Odvolával sa na zbožný cit ľudí a predstavil im, ako ich otcovia a matky, priatelia a príbuzní doma v Kanade prelievajú slzy nad ich odpadnutím. Vedel veľmi dojemne líčiť ich zármutok. Ale potom sa zahnal k poslednému úderu, od ktorého si zrejme najviacej sľuboval. Predložil totiž nasledujúcu otázku:

„Mojí milí priatelia, ktože bude teraz vašim vodcom na Božích cestách, keď ste opustili svätú cirkev svojich otcov svoju domovskú cirkev, ktorá vás vyučovala cestám Božím?“

Na tie slová, vyslovené s nemalou vážnosťou a slávnosťou, nasledovalo hlboké ticho, o ktorom som najprv nevedel, či je znamením hlbokého dojmu, ktorý urobila otázka, a či je to ticho pred búrkou. Biskup, ktorý, jako sa videlo, nádejal sa to prvé, opakoval svoju otázku ešte s väčšou vážnosťou: „Kto bude teraz vašim vodcom na ceste spasenia?“

Najprv zase to isté slávnostné ticho. Ale potom bolo vidieť, ako nejaký starý farmár pozdvihol hore svoju Bibliu, ktorú si všetci doniesli so sebou, a odpovedal hlasne: „Táto

Biblia je jediným vodcom, ktorého potrebujeme. Ničoho viacej nepotrebujeme ako čisté slovo Božie, aby sme vedeli, čo musíme konať na svoje spasenie. Chodte len domov a neprijdite nikdy viacej sem!“

Na tie slová nasledovalo pättisichlasé ameň. Všetko to množstvo kričalo: „Biblia, Biblia, sväté slovo Božie je naším jediným vodcom ku spaseniu! Preč s vami a neprijdite viacej!“

Toto volanie, opakované znova a znova od celého zástupu, trafilo biskupa jako hrom. Bitka bola dobitá; on ju prehral! Slzy ho zalialy, a hodil sa do kresla, ktorým bol predtým opovrhol.

Keď som potom videl, že sa poniekiaľ znova upokojil, takže som mohol dúfať, že bude počúvať, čo mu mám odpovedať, vstal som a predstúpil som pred ľud. Ale ešte som nebol povedal ani dve slová, keď som pocítil, ako čo by ma dlapa tигра bola lapila za plece. Biskup bol vyskočil, triasol ma a kričal zúrivo na mňa: „Ani slova! Ani slova!“

Chcel som mu práve povedať, že mám právo mu odpovedať, keď padly moje oči na výjav, ktorého nikdy nezabudnem. Množstvo ľudu podobalo sa vlniacemu sa moru. Videli, že biskup pozdvihol proti mne svoju ruku, a to rozpálilo ich hnev, ktorý bol už dávno len ťažko držaný. „Hanebný darebák!“ kričali; „Znova by nás chcel otročiť. Odoprie nášmu farárovi slovo! Preč s ním“ A pri tom sa tlačili, aby spravili útok na rečnište. Len s veľkou námahou som ich mohol zdržať, aby sa nepustili do biskupa. Konečne sa mi podarilo pomocou nejakého mladého človeka, ktorý bol dobrým rečníkom, utíšiť búrku. Mladý človek vystúpil na estrádu a vysvetlil ľuďom, že skôr majú byť radi ako sa hnevať na neslušné chovanie sa biskupovo, ktorý sa tým len sám odsúdil. A keď sa mu podarilo utíšiť zástup, zvolal veľkým hlasom: „Ľudia zo Sv. Anny, práve ste dobyli skvelé víťazstvo proti pápežskému tyranstvu. Nech žije Sv. Anna, hrob tyranstva rímskych biskupov v Severnej Amerike!“ To zvolanie sa šírilo ďalej zástupom. A ja som odprevadil biskupa a kňazov k ich vozom. Nikto im neublížil; ale biskup bol od tejto hodiny zlomeným človekom; dokončil svoje dni v blázinci v St. Louis.

62. Naše pripojenie sa k protestantskej cirkvi.

Podivuhodná moc evanjelia sa preslávnou dokázala vo viťazstve, ktoré moja cirkev 3. augusta 1858 dobyla na návrší Sv. Anny nad rímskym biskupom. Na americkej pevnine sa doteraz nebolo ešte nikdy nič podobného prihodilo. Prosté čítanie evanjelia dalo tým ináčou neučným ľuďom silu, aby zamienili reťazi pápežstva za svobodu v Kristu. V moci viery porazili obra a prápor svobody vztýčili práve na takom mieste, ktoré si rímsky biskup bol vyhládol za baštu pápežskej moci v Spojených Štátoch.

Ja sám som bol pri tom pri všetkom skôr len ako svedok Božieho pôsobenia než ako jeho nástrojom. Lebo to, čo sa tam podialo, ležalo vonkoncom za mojimi výpočtami a schopnosťami. Božia mocná ruka bola príliš viditeľná v tom, než aby som bol mohol niečo sebe pripísať. Iný pocit než pocit obdivu a vďaky za Božie riadenie nemohol vzkrásnúť vo mne.

Ale čím väčšia bola milosť, ktorá sa nám diala, tým silnejšie som aj cítil zodpovednosť svojho postavenia.

Možno si myslieť, akú pozornosť vzbudila zpráva o našom vystúpení z rímskej cirkvi v celej Amerike, áno i v samej Európe. Zo všetkých strán prichádzalo ku mne neuveriteľné množstvo listov, v ktorých zástupcovia najrozličnejších protestantských cirkví žiadali bližšiu zprávu o udalostiach. Veľmi často byly listy sprevádzané i knihami, ktorých obsah ma zaiste mal pohnúť k tomu, aby som pristúpil k patričnej cirkevnej spoločnosti. Ale preto, že som cítil, že som ešte mladý a nezkúsený na cestách Božích nato, aby som podal cele správny obraz diela Pánovho medzi nami, obyčajne som odpovedal na také dotazy pozvaním, žeby sa páčilo samým prísť a vidieť, čo milosrdný Bôh koná medzi nami. A tak aj prišlo v prvých šiestich mesiacoch už viac ako sto ctihodných služobníkov Kristových a vynikajúcich kresťanských laikov rôznych vierovyznaní do našej kolónie. Tí všetci, ktorí nás už či kratší či dlhší čas tešili svojou návštevou, a z ktorých nám všeliktorí boli na veľké požehnanie, svedčili, že toto je najpodivuhodnejším a najsolidnejším dielom reformácie medzi rímskymi katolíkmi, jaké kedy videli. Pozývali ma, aby som v rôznych mestách Ameriky konal verejné prednášky o tom,

čo Pán učinil medzi nami, a môžem povedať, že som v tých rôznych cirkviach, kde som vystúpil, v Chicagu, v Baltimore, vo Washingtone, vo Filadelfii, v New Yorku, v Bostone atď., bol čo najlaskavejšie prijatý. My sme, jako sa ešte ľudia pamätajú, pri svojom výstupe z rímskej cirkvi boli prijali meno „Kristovi katolíci“; avšak sme skoro nahliadli, že ak sa nepripojíme niektorej jestvujúcej protestantskej cirkvi, hrozí nám nebezpečenstvo, že sa staneme novou sektou. Po mnohých modlitbách a poradách zdalo sa nám, že bude najlepšie, keď sa spojíme s cirkvou, ktorá stojí najbližšie francúzskoprotestantskej cirkvi, totiž s prezbyteriánskou cirkvou Spojených Štátov. A prezbytérium v Chicagu bolo aj tak láskavé, že konalo svoje zasadnutie 15. apríla 1860 namiesto v Chicagu vo Sv. Anne, pri ktorej príležitosti som skoro s 2000 obrátenými vstúpil do plného sväzku s menovanou cirkvou. Následkom toho založili prezbyteriáni, ktorí mali doteraz len anglicky (teraz už aj nemecky) hovoriace sbory, celý rad misií a sborov medzi francúzskokanadskými vystehovalcami, z ktorých už veľký počet pôsobením mojich kázni medzi nimi prijal svetlo evanjelia. Vcelku bolo vtedy našou službou už 6500 drahých duší osvobodené zo železných pazúrov pápežstva. To mi pôsobilo nevysloviteľnú radosť; ale tiež nie málo žiaľu, lebo veď ako som mal ja sám jediný francúzsky hovoriaci protestantský kazateľ poskytnúť chlieb života ovciam, ktoré boly rozptýlené na území viac sto štvoročných míľ?! Videl som sa byť nútený založiť seminár, v ktorom mali byť vzdelaní synovia našich obrátených, aby kázali evanjelium medzi svojimi vlastnými krajanmi. A keďže sa mi v krátkom čase ponúklo k tomu účelu 32 našich mladých mužov, nuž bez odkladu som započal prípravný kurz s nimi popri iných svojich prácach môjho povolania.

Avšak moja práca bola skoro prerušená cestou do Európy, ktorú to cestu som podujal na pozvanie škótskych prezbyteriánov, ktorí si priali, aby som bol prítomný ich tristoročnému reformačnému jubileu 16. augusta 1860. Po tej veľkolepej slávnosti, pri ktorej som musel dvakrát hovoriť pred ohromným shromaždením, ztrávil som ešte 6 mesiacov vo Veľkej Británii, vo Francii a vo Švajčiarsku, kde všade som konal prednášky. Za ten čas som sbieral pre svoj kazateľský seminár, ktorý sa mal založiť, a dostal som na ten cieľ od kresťanov

rôznych zemí, ktoré som navštívil, peknú sumu, 15.000 dolárov!

Ale môj Bôh uznal za dobré previesť ma cez ťažký očisťujúci oheň. Keď som sa počiatkom roku 1861 navrátil do Sv. Anny, našiel som tam všetko v najväčšom zmätku. Mladý človek, ktorý ma zastupoval počas mojej neprítomnosti, žiaľ, dokázal sa byť nehodným veľkej dôvery, ktorú som bol složil v neho, a svojou ctibažnosťou nasial semena nesvornosti vo sbore. A k tomu prišlo i to, že celá hore spomenutá suma, ktorú som nasbieral pre seminár, zhynula v bankrote new-yorkskej banky, prostredníctvom ktorej mi ju moji priatelia v Anglii chceli poslať. Láskovou pomocou kanadských presbyteriánov, našich krajanov, podarilo sa nám po kuse napraviť dvojnásobnú škodu.

63. Cesty a nebezpečenstvá.

Roku 1874 ma znova volali do Veľkej Británie, teraz z príležitosti návštevy cisára Viléma I. a kniežaťa Bismarka. V Anglii sa totiž bolo utvorilo zvláštne komité osobitne k účelu, aby blahoželali cisárovi a jeho kancelárovi k ich smelému boju proti pápežstvu. Pod predsedníctvom lorda Russela bolo k tomu účelu 27. januára 1874 v Exeter Hall v Londýne veľké shromaždenie, v ktorom bolo mne povedať reč. Nasledujúceho dňa ma žiadali niektorí evanjelickí duchovní, žeby som uverejnil svoje zkúsenosti na poli ušnej spovedi za 25 rokov, čo by mohlo mocne účinkovať proti katolizujúcim snahám ritualistu dr. Pusey, ktoré vtedy vzbudzovaly veľkú pozornosť v anglickej štátnej cirkvi. Ten chcel totiž popri iných katolíckych zvykoch zaviesť aj ušnú spoveď v anglickej (protestantskej) anglikánskej cirkvi. Po dlhom váhaní a po mnohých modlitbách rozhodol som sa, že napíšem knihu, ktorá má titul: „Kňaz, žena a spovedelnica“. Bôh ju bohate požehnal a použil na obrátenie mnohých katolíkov. Už vyšla vo 27 vydaniach.

Po čas šesť nasledujúcich mesiacov odbavoval som vo väčších mestách Anglie, Škótska a Irska shromaždenia o katoľicizme.

Keď som sa zase vrátil do Ameriky, naliehavo ma prosili kanadskí protestanti, žeby som aspoň na nejaký čas prišiel

k nim evanjelizovať medzi francúzskymi katolíkmi mojej vlasti. Tým cieľom som sa presťahoval do Montrealu a zažil som radosť, že v čase štyroch rokov 7000 kanadských katolíkov a francúzskych vstehovalcov verejne opustilo rímske bludy, a obrátilo sa k evanjeliu Kristovmu.

Po tých štyroch rokoch nepretržitej práce bol som tak vyčerpaný, že mi lekári radili, aby som sa na svoje zotavenie zdržal nejaký čas na pobreží Tichého oceánu. Prekročil som skalné pohorie a ztrávil som dva mesiace v San Franciscu, v Portlande, v Oregone a na území Washingtonu, kde som sa stretol s mnohými francúzskymi krajanmi, ktorým som smel zvestovať evanjelium, ktorí ho aj s veľkou radosťou prijali.

Odtiaľ som cestoval cez Sandwichské ostrovy do Austrálie, Tasmánie a do Nového Zélandu, kde som celé dva roky evanjelizoval. Keby som chcel rozprávať, čo všetko som na tej tak mnoho raz nebezpečnej a predsa zaujímavej ceste smel zažiť z dôkazov Božej milosti, mohol by som tým zaplniť celú knihu. Za tie dva roky som vykonal nie menej ako 610 verejných prednášok a predsa som sa vrátil úplne zdravý do svojej kolónie Sv. Anny, takže som mohol spievať z celého srdca: „Dobroreč, moja duša, Hospodinovi; tvoja mladosť sa obnovila jako orol!“

Avšak láskavý čitateľ má právo počuť aj niečo o nebezpečenstvách, cez ktoré ma previesť uznal Pán za dobré. Rímska cirkev je totiž ešte vždy zrovna taká krvožiznivá jako za časov, keď upálili Jána Husa, a jako za času Bartolomejskej noci, keď vo Francii zavraždili 30.000 protestantov. Vo všetkých rímsko-katolíckych seminároch sa až do dnešného dňa prísne vštepuje budúcim kňazom nasledujúca veta zo summa theologica Tomáša Aquinského: „S kacírmí treba mať, hoci si toho nezasluhujú, tak dlho trpezlivosť, dokiaľ sa neuvidí, či by ich, keď nie po prvom, po druhom napomenutí nebolo možno priviesť zpät ku viere cirkvi. Avšak tých, ktorí aj po opätom napomenutí zotrývajú vo svojom blude, treba nie len exkomunikovať, ale ich aj vydať svetskej moci, aby boli popravení.“ Že tá zásada je ešte aj dnes súčiastkou rímsko-katolíckeho učenia cirkevného, to musel 31. decembra 1869 veľadostojný biskup Foley z Chicaga pred súdom v Kankakee na moju žiadosť potvrdiť prisahou. Ja som zkušil sám na sebe

že to cirkevné nariadenie platí ešte i dnes, lebo od toho času, ako som sa obrátil, nebolo z rímsko-katolíckej strany spáchané menej ako 30 atentátov na môj život. Niektoré z nich spomeniem krátko.

Keď som po svojom obrátení zase prvý raz navštívil Quebec, na jar 1850, vyslali kňazi 50 mužov proti mne, ktorí ma mali prinútiť, že už nikdy nebudem kázať o Biblii; ak by som sa vraj zdráhal odprisahať to, mali rozkaz usmrtiť ma na mieste. Bolo ráno 4 hodiny, keď ma prepadli. Pozdvihli svoje kyjaky proti mne a priložili mi dýku na prsia revúc mi do uší: „Ty biedny odpadlíku, teraz ťa máme vo svojej moci! Si synom smrti, ak nesľúbiš pod prísahou, že nebudeš už nikdy kázať o prekliatej Biblii!“

Uprostred medzi tými ľuďmi, ktorí ma obňali jako zúriví tígri, a od ktorých som musel každý okamih očakávať, že ma prekolú, pozdvihol som svoje oči k nebu a povedal som: „Ó, môj Bože, vyslyš a požehnaj posledné slová svojho sluhu! Slávnostne prisahám, že dokiaľ sa len môže hýbať môj jazyk, budem kázať Tvoje slovo, jako ho nachodím vo Sv. Písme!“ Po tej modlitbe som obnažil svoje prsia a povedal som svojim stíhačom: „Zabite ma!“

Ale nesmeli. Môj Bôh bol prítomný a chránil ma. Prešiel som pomedzi nich na cestu, kde som našiel drošku, ktorá ma zaviezla k mešťanostovi. Ukázal som mu svoje krvácajúce prsia a povedal som: „Práve som unikol zázračným spôsobom rukám vrahov, ktorí sa sprisahali, že ma zabijú, ak by som ešte raz kázal evanjelium Kristovo. Ale napriek tomu mienim dnes na poludnie zase kázať, a hoci by ma to stálo život. Tým sa staviam pod ochranu britskej vlajky.“ Následkom toho bolo povolaných 1000 britských vojakov, ktorí museli tvoriť špalier s nasadeným bodlom po uliciach, ktorými som mal prejsť, kým ma sám mešťanosta viezol na svojich vlastných saniach do sálu, v ktorom sa mala konať prednáška. Tam som mohol najmenej 10.000 poslucháčom hovoriť, ktorí sa boli dnu a okolo budovy shromaždili, aby ticho počúvali moju prednášku o Biblii, a na koniec som mal ešte to potešenie, že som mohol viac ako 500 Biblií rozdať v tom zástupe ľuďom, ktorí žiznili po slove Božom ako niekto prahnúci, ktorý za veľa dní nedostal vody.

**64. Jaké prenasledovanie som zažil
— a zo všetkých ma Pán vychránil.
(2. Tim. 3, 11.)**

O prenasledovaniach, ktoré ma stihly, chcem tu podať len krátke resumé.

Dvadsaťkrát ma kameňovali, pri čom som bol často zranený, ale podivuhodným spôsobom som vždy unikol so životom. 10. júla 1873 som kázal v kanadskom meste Antigonish v kostole pastora Goodfelowa. Keď sme opustili kostol, sypaly sa na nás kamene jako ľadovec. Patrily mne. Avšak jeden z kameňov pochybil a trafil môjho sprievodcu tak nešťastne do hlavy, že zaliaty krvou padol na zem. Hoci som i ja sám krvácal z viacerých rán, vzal som ho na svoje ramená. Istotne by nás boli obidvoch zabili, keby nám nejaký šľachetný Škót, menom Cameron, nebol otvoril svojho domu a poskytol nám ochrany vystaviac nebezpečenstvu svoj vlastný život pred pápežskou vražednou bandou. Za to potom obliehala zúrivo luza jeho dom od 10. hodiny dopoludnia do druhého dňa ráno do 3. hodiny. Naši nepriatelia hrozili, že zapália dom, ak nás nevydajú, aby nás mohli povešať. A istotne by aj boli vykonali svoju hrozbu, keby sa neboli museli obávať, že pri tom aj ich celé, z dreva postavené mesto zblkne plameňom. Tak sa uspokojili tým, že povybíjali obloky a pristavili rebríky, aby nás dostali von, čo sa však nepodarilo. A to všetko sa dialo pred očima pol tučta kňazov, ktorí sa zďaleka dívali na stváranie, ktorého pôvodcami boli sami.

V Paramente pri Sydney, v Austrálii, taktiež hádzali rímanci do mňa kamene. Jeden ma trafil tak prudko, že som myslel, že mi zlomil nohu, a bol som niekoľko dní chromý.

V Novom Južnom Walesu ma bili bičmi a palicami, ktoré mi zanechali trvalé znamenia na pleciach. V tej istej austrálskej provincii, v meste Marshame, obsadili rímski 1. apríla 1879 kostol, v ktorom som kázal, vtrhli na mňa s dýkami a s pištoľmi a kričali: „Dolu s ním, zabite ho!“ V trmevrme, ktorá pre to povstala, podarilo sa mi ujsť jednými zadnými dverami, odkiaľ som cez stoku na rukách a na nohách vylietol do domu svojho hostiteľa. Keď spozorovali, že sorn tam, vybili obloky a kameňami poškodili nábytok nie málo. Bol to pravý zázrak, že som unikol so zdravou kožou.

V Ballaret-e, v meste tej istej zeme, trikrát napadli domy, v ktorých som býval, a porúcali ich. Pastor Inglis, jeden z najvýbornejších kazateľov toho mesta, bol, ako mnohí iní, poranený, keď ma sprevádzal. Ženu iného kazateľa by boli bezmála zabili, kým som býval v jej dome.

V tom istom meste stalo sa, že kým som na stanici čakal na vlak, prišla ku mne jemne oblečená dáma a napľula mi do tvári a súčasne mi hodila blato do očí. Nejaký tajomník a strážnik ju zadržali, kým som si ja, tak dobre, jako sa dalo, svojim vačkovým ručníkom čistil tvár. No, prosil som pánov, žeby nechali hrdinu bežať a vravel som; im: „Ona toho neurobila z vlastného popudu, ale na radu svojho spovedného otca. Domnieva sa, že vykonala záslužný skutok. Ani Spasiteľ sa nepomstil, keď mu napľuli do tvári; chceme nasledovať Jeho príklad.“

Nasledujúceho dňa v Castlemaine po zakončení prednášky ma prudko napadli a poranili ma na hlave. Taktiež poranili aj duchovného, ktorý ma sprevádzal a ktorý tak ztratil mnoho krvi.

Asnád' najnebezpečnejšia bola situácia, keď ma (vo veku 74 rokov) 17. júna 1884 po kázni, ktorú som hovoril v Quebecu na text: „Čo mám učiť, aby som dedične obdržal večný život?“ (Mar. 10, 17), napadlo 1500 katolíkov, ktorých viedli dvaja kňazi. Povyrážali obloky na kostole a hádzali do mňa kamene, aby ma konečné dorazili. Viac ako sto kameňov ma trafilo, a keby som nebol mal pri sebe dvoch tlstých vrchných kabátov, bolo by bývalo po mne. Ale takto som mohol ovinúť jeden okolo hlavy a druhý okolo prs. Ale i pri tom pri všetkom som bol ťažko poranený, tak že som tri týždne musel ležať v posteli a dlho som sa vznášal medzi životom a medzi smrťou. Mladého muža, menom Lefevre, ktorý sa vrhol medzi mňa a medzi jedného z mojich útočníkov, šesťkrát bodli vtedy do tvári dýkou.

Toho istého roku ma opätovne privítali v Montreáli dažďom kameňov, keď som vychádzal z kostola. Viacerí priatelia, ba dokonca strážnici, ktorí sa mi ponáhľali na pomoc, boli poranení, a lepšie bolo až vtedy, keď sa na moju ochranu pod menom protestantská garda utvorila dobrovoľná meštianska braná, ktorá pozostávala z tisíc mladých mužov.

Avšak biskupi a kňazi sa neupokojili takými makateľnými útokmi, lež keď videli, že nedosiahli svojho cieľa kameňami, palicami, pištoľmi a dýkami, siahli ešte k účinnejšiemu prostriedku, k pomluve, rozširujúc o mne najhoršie lži a prisahali na ne pred súdom. Tak ma obžaloval veľkovikár Mailloux z Bourbonnais, že som zabil akéhosi človeka a že som ho hodil do rieky, aby som takým činom zakryl svoj zločin. Tiež ma obviňoval, že mám vinu na požiare kostola v Bourbonnais, ktorý, jako bude ešte v pamäti, bol vystavaný mojím ustávaním sa a ktorý potom na deň posviacky kňazi podpálili, na čo som sa hneď prichytil znova ho postaviť.

Takým spôsobom som bol pre falošné obžaloby plných 18 rokov v rukách sudcov, a moje meno stálo 32 ráz u rôznych civilných a kriminálnych súdov medzi menami zločincov najhoršieho druhu.

Ale vďaka Bohu konečne sa vždy podarilo dostať pravdu na svetlo a dokázať, že svedkovia na popud svojich spovedných otcov falošne prisahali. V poslednej pravote, ktorú mi nanútili, považoval som to za svoju povinnosť ako občan a kresťan, aby som požadoval potrestanie toho, ktorý vo svojich lživých žalobách na mňa tak zjavne šliapal svojimi nohami každé božské i ľudské právo. Bez akéhokoľvek citu chcieť sa pomstiť — Boh vie o tom — žiadal som ochranu zákonov oproti tým neprestajným útokom na môj charakter. Páter Brunet bol uznaný za vinného vynálezu falošných žalôb proti mne a podnecovania k falošnému svedectvu a podľa toho bol odsúdený na pokutu 2500 dolárov alebo, ak by suma nebola složená, na 14 rokov žalára. Zvolil si to druhé, keďže mu jeho priatelia sľúbili, že veď ho oni vysvobodí z väzenia. A tak ho zatvorili v Kankakee. Ale už po šiestich mesiacoch podarilo sa jeho priateľom jednej búrlivej noci vysvobodiť ho, na čo utiekol do Montrealu, vzdialeného 900 anglických míľ. Tam rozprával katolíkom, že sa mu zjavila Panna Mária vo skvejúcom sa rúchu vo väzení a že mu otvorila dvere žalára.

Toho všetkého nerozprávam nato, aby som poburoval svojich čitateľov proti slepým otrokom pápežstva, ale iba nato, aby som dokázal, že rímska cirkev je ešte vždy celkom tá istá ako vtedy, keď napájala zem krvou mučeníkov. Tiež by som chcel pohnúť milých čitateľov k tomu, aby spolu so mnou ďakovali Bohu, že ma tak podivne zachránil.

Mám mnoho čo ďakovať, lebo ani všetky tie prenasledovania, ktoré zostaly nespomenuté, neboly schopné hatiť evanjelizačné hnutie v jeho behu, ktorému to hnutiu sa venoval môj život; naopak, len mu dodávaly viacej sily a živosti. Často som pozoroval, že keď som niektorého dňa bol bitý a ranený, druhého dňa bol počet obrátených hodne väčší. Nikdy nezabudnem, ako po tej strašnej noci, keď ma viac ako tisíc katolíkov chcelo ukameňovať, a ja som bol nebezpečne ranený, na druhý deň ma viac ako sto mojich krajanov prosilo, žeby som napísal ich mená do počtu vyznavačov evanjelia, keď už boli prv oznámili sami biskupovi, že vystupujú z rimskej cirkvi. Dnes kráča evanjelium neodolateľnou mocou medzi francúzskymi Kanaďanmi víťazne v pred na celej čiare od Atlantického až po Tichý oceán. V každom meste, od New Yorku až po San Francisco, nachodí sa pekný počet obrátených katolíkov, ktorí jako chrabrí bojovníci Kristovi bojujú pod Jeho zástavou. Medzi nimi je aj pekný počet bývalých kňazov a celý rad mladších farárov, ktorí, narodení v rimskej cirkvi, teraz pôsobia ako horliví zvestovatelia evanjelia. Na mnohých sto miestach ztratila rímská cirkev svoje prednostné postavenie. Ľudia sa divajú na kňazov ľahostajne, ak nie dokonca s opovržením, i tam, kde ešte neprijali svetla evanjelia.

To isté, čo o evanjelizácii medzi francúzskymi katolíkmi, platí dnes aj o práci medzi početnými Irmí, ktorí sa osadili vo Spojených štátoch. Medzi tými prísne katolíckymi prístehovalcami, ktorí sú najvernejšími synmi rimskej cirkvi, začali niektorí anglickí duchovní pekné dielo, ktoré čo do rozmerov zaiste prevyšuje dielo, ktoré sa koná medzi francúzskymi katolíkmi.

Tak dnes čujeme všade viac než kedy hlas Pánov: „Pozdvihnite svoje oči a podívajate sa na krajiny, že sa belejú, len ich žať!“ (Ján 4, 35.) Bárs by skoro prišiel deň, ktorého by všetci moji krájaní poslúchli volanie Baránkovo a prišli, aby oprali svoje rúcho v Jeho krvi! Či sa ozaj dožijem hodiny, keď tmavá noc, v ktorej Rím až do dnešného dňa v zajatí drží moju milovanú Kanadu, ustúpi jasnému a spasiteľnému svetlu evanjelia?

Na každý spôsob môžem len ďakovať Bohu za všetko, čo smely vidieť moji oči a počuť moje uši o Jeho milosti, ktorú preukázal mne a mojim krajanom. Od najútlejšieho detstva ma vzal na svoje ramená a viedol ma tak milostivé na cestách, ktorým som nerozumel, von z najtemnejších oblastí povery

a tam do predivnej ríše svetla, pravdy a života. Počnúc od toho času, keď mi na kolenách mojej milovanej matky dal čítať svoje slovo až do hodiny, ktorej sa mi Pán Ježiš zjavil ako dar Boží, neušiel deň, aby mi nejako nebol dal počuť svoj výstražný a ostriahajúci hlas. Žiaľ nie vždy venoval som Jeho sladkému hlasu náležitú pozornosť — vyznávam to na svoje zahanbenie. Moje srdce bolo tak veľmi naplnené svodnými bludmi Ríma, že som dlhý čas považoval hlas Boží za hlas pokašiteľa. Ale Pán bol verný, a keď som ho nechcel počuť vodne, prišiel v nociach a hovoril so mnou. Plných dvadsaťpäť rokov ma upozorňoval na ohavnosti, ktoré sa odohrávajú medzi múrami veľkého Babylona, a keď ma naplnil oškľivosťou pred nimi, vyniesol ma odtiaľ ako na perutiach orla. Doviedol ma na svoj nádherný a ľúbezny Sion a postavil moje nohy na skalu spasenia. Tam ukojil moju túžobnú žízeň čistou vodou z prameňa večného života a dal mi jesť chlieb, ktorý sostúpil z neba.

Rád by som prostredníctvom tejto knihy prebehol celý svet a povedal so žalmistom: „Podťe, čujte všetci, ktorí sa bojujete Boha, a budem rozprávať, čo učinil mojej duši!“ (Ž. 66,16.)

Bárs by všetky deti Božie, ktoré budú čítať túto knihu, cítily sa byť pohnutými oslavovať so mnou Pána! Bárs by spojili svoje srdcia s mojím srdcom, aby Ho milovali! Lebo ja sám nie som schopný Ho tak oslavovať a Ho milovať, ako to zaslúži. Keď pozerám späť na tých 76 rokov, ktoré prešly cezo mňa (Toľko mal rokov Chiniquy, keď toto písal), poskakuje moje srdce od radosti, lebo myslím, že som na konci svojich pokúšení. Skoro už bude za mnou putovanie púšťou. Už je len úzky Jordán medzi mnou a medzi Novým Jeruzalemom. Je mi tak, ako čo by som už počul hlas z neba hovoriť: „Hľa, stánok Boží s ľuďmi, a bude bývať s nimi, a oni budú Jeho ľuďom, a On, Bôh, bude s nimi a bude ich Bohom. A Bôh sotrie každú slzu s ich očí, a smrti už viacej nebude ani žalosti ani kriku, ani bolesti viacej nebude, lebo prvé veci pominuly... Kto zvíťazí, zdedí všetko.“ (Zj. 21, 3—7.)

Súc obohatený nevysloviteľným darom, ktorý mi je daný, tisnem svoju drahú Bibliu na svoje srdce a ponáhl'am sa

plný radosti do zeme zaslúbenia. Ešte niekoľko dní, a počujem hlas Baránkov, ktorý privoláva mojej duši: „Hľa, prídem skorol!“ Preto Mu smiem odpovedať: „Áno, prídi, Pane Ježišu!“

65. Verný až do smrti.

Vernému bojovníkovi Ježiša Krista bol určený dlhší boj, ako by to bol sám myslel podľa svojej v predošlej kapitole vyslovenej nádeje. Bôh mu pridala ku jeho 76 rokom ešte 14 ďalších rokov, a to neboly roky nečinnosti, ale roky neúnavnej práce ako predtým. Pri tom sa mohlo povedať o ňom to, čo je napísané o mužovi Božom, Mojžišovi: „Jeho oko nebolo zoslablo, ani nebola ušla od neho jeho sila.“ (5. M. 34, 7). V jeho 90 rokoch ho neunavila kázeň viacej, ako keď vo svojich 25 rokoch hovoril svoju prvú kázeň. Pravda prekonal viacero nemocí a ešte ako 84 ročný stavec sa podrobil životu nebezpečnej operácii. Ale ju prekonal, a keď vyzdravel, písal biskupovi v Montreáli, ktorý počas jeho nemoci chcel konať pri ňom natískavé pokusy obrátenia, list, v ktorom mu posvietil nasledujúcimi slovami:

„Som zase úplne zdravý, pán biskup! Moja telesná sila mi je zase tak dokonale znova darovaná, že tento list môžem písať bez okuliarov, a moja ruka sa netrasie viacej ako vtedy, keď mi bolo 30 rokov, hoci teraz stojím v 85. roku svojho života.

Áno, môj pán biskup, som uzdravený, cele uzdravený, hoci som nepoužil ani kvapky vašej vody „Matky Božej z Lourdes“ ani som neputoval k dobrej sv. Anne v Beaupré.

Som zase zdravý napriek kliatbam a exkomunikačným výrokom rímskych biskupov a kňazov. Som zdravý, cele zdravý bez toho, že by som si bol zavesil okolo hrdla niektorú z vašich medailí alebo amuletov, dokonca i bez toho, že by som si bol kúpil nejakú posvätenú sviečku, ktorú by som bol mohol kúpiť u vás za 15 centov.

Ale aby ste snád' nemysleli, že len sám diabol by bol mohol uzdraviť takého zlého človeka, jako som ja, musím vám sdeliť tajomstvo svojho uzdravenia. Od toho dňa, ktorého som polámal reťazi, ktoré ma púťaly k modlám pápežstva, postavil som sa pod opateru najlepšieho Lekára, jakého kedy svet videl.

Jeho meno je Ježiš. Je ako Boží Syn tak i Syn človeka. Viac ako pred 1800 rokmi prišiel z neba, aby nás zachránil z našej duchovnej, ba i z našej telesnej biedy. Ale učinil to len s tou podmienkou, že tí, ktorým má pomôcť, nebudú vzývať nikto-rého iného mena ako Jeho samého, lebo ani nieto iného mena pod nebom, daného ľuďom, v ktorom by sme mali byť spa-sení.“ (Sk. 4, 12.)

„Od toho dňa, ktorého som opustil pápeža, aby som nasledoval Krista, smel som zakúsiť, že je to najväčšou radosťou, najväčším šťastím, keď Mu človek smie slúžiť a keď Ho smie milovať. A preto som aj zostal s Ním spojený a každého času som poznal, že je verný svojim zaslúbeniam.

Nuž, keď som bol zachvátený svojou poslednou ťažkou nemocou, cítil som, ako veľmi potrebujem toho mocného a milostivého Priateľa. Nebolo možné, aby som Ho zamenil za mizerné modly, ktoré mi chceli doniesť vaši kňazi a vaše mníšky. Tedy neďte sa, že som tým poslancom Ríma vtedy, plný nevole, ukázal dvere.“

Chiniquy vedel dobre, prečo v tej nemoci neprijal návštevy kňazov. Hneď by boli oznámili do celého sveta, že hľadiac smrti tvárou v tvár ešte sa obrátil ku katolíckej cirkvi. Vedel, že mali obyčaj po každé rozširovať takú lživú povesť, keď ležal nemocný. A preto aj prv, ako by sa bol podrobil operácii, nadiktoval krátke vierovyznanie, v ktorom výslovne udal príčiny, pre ktoré sa nikdy viacej nemôže vrátiť do rímskej cirkvi. Vyznanie bolo vtedy uverejnené v kanadských novinách a v novinách Spojených Štátov.

Ale jako rečené, jeho koniec ešte nebol prišiel. Po tej operácii žil a pracoval ešte skoro 6 rokov, až konečne i jemu uderila posledná hodinka, a tak aj on smel vojsť do radosti svojho Pána. O tom nám rozpráva jeho zať, francúzsky farár Morin v nekrológu, ktorý (i s obrazom Chiniquyho) láskavo poslal pisateľovi tohoto, nasledujúce:

Nemoc, ktorej podľahol pán Chiniquy, nebola dlhá. 18. dec. 1898 navštívil Point-aux-Trembles (blízko Montrealu, kde ztrávil svoje posledné roky), kázal tam chovancom ústavu a rozdal večeru Pánovu.

24. dec. zúčastnil sa 90 ročný stavec slávnosti nedeľnej školy v kostole Sv. Jána. Radosť detí ho blažila. Napomínal

ich, aby pilne používaly dary, ktoré im Bôh daroval, menovite vraj aby vypestovali svoje hlasy, aby ich potom použili na chválu Božiu. Vianočnú nedeľu slávil naposledy sv. večeru Pánovu s cirkvou Sv. Jána, pre ktorú tak mnoho pracoval. Jako sa tomu tešil, keď pri tej príležitosti mohol podať istej rodine bratskú ruku, ktorá krátko predtým opustila rímskú cirkev a pripojila sa k evanjelickej cirkvi. Tej istej nedele išiel odpoľudnia do Longue-Pointe, aby kázal v tamojšom starobinci. To bola jeho posledná kázeň. Možno, že sa tam nachladil. Zachvátila ho zákerná chrípka, ktorá si v poslednú zimu vyžiadala toľko obetí, a tá oslabilá jeho silný organizmus, ktorý vzdoroval predtým tak mnohým nemociam.

Počas prvého týždňa jeho nemoci sa síce nikto neobával o jeho život. Ešte sa mohol sám pozdvihnúť a bol pri plnom vedomí. Síce častejšie povedal svojim priateľom, že je na konci svojej púti života, a vraj nebo vše jasnejšie predstupuje pred jeho dušu; že bude skoro u Boha; ale my sme mu to nechceli veriť, preto že sme ho neradi púšťali.

Po každej, keď ho navštívil jeho farár, povedal mu: „Nože mi prečítajte niekoľko pekných žalmov a pomodlite sa dobrú modlitbu!“ Keď mu potom predčítaval, nemocný ho často prerušil, aby čítané vyložil a vyslovil nad tým svoju radosť. Prostred modlitby zvolal často: „Áno, môj Bože, áno, môj Spasiteľu, to je pravda. Ďakujem Ti, že si ma zachránil!“

V posledných dvoch dňoch svojho života nebol drahý nemocný vždy pri jasnom vedomí. Avšak niekoľko hodín pred svojim koncom prišiel zase na toľko k sebe, že poznal svojich príbuzných a svojho farára. Pondelok, 16. jan. 1899, zdal sa behom dopoludnia zase voľačo silnejší. Avšak už nehovoril a usnul rečeného dňa, večer krátko pred 10. hodinou, bez bolesti, v ramenách svojho Vykupiteľa.

Zpráva o nebezpečnom onemocnení pátra Chiniquyho rozniesla sa hneď v prvých dňoch nového roku jako zachvacujúci oheň v meste Montreáli jako i v celej zemi. Vyvolala rôzne pocity v obecnstve. Monseigneur Bruchesi, katolícky arcibiskup v Kanade, ktorý sídlil v Montreáli, poslal 10. jan. nasledujúce písmo Chiniquyho zaťovi:

„Pán pastor Morin, čujem, že pán Chiniquy leží ťažko nemocný, a že by mohol snáď i zomrieť. Hoci sa už dávno odlúčil od nás, predsa nemôžem zabudnúť na to, čo má cirkev vždy na zreteli, a myslím, že tým plním duchovnopastiersku povinnosť, keď vám vravím, že ak si ma praje vidieť, ochotne mu stojím k službám.

Nuž buďte taký láskavý a uvedomte nemocného o mojej ochote a prijmite týmto uistenie mojej oddanosti.

† Pavel, arcibiskup v Montreáli.“

Jeho eminencia dostala ešte toho istého dňa od Chiniquyho lekára nasledujúcu odpoveď:

„Monseigneur! Pán pastor Morin, ktorý taktiež leží na chrípku, ma požiadal, že by som odpovedal na Váš dopis, keďže to nemôže sám vykonať.

Pán Morin ako i jeho celá rodina boli hlboko dojatí Vaším záujmom o spasenie pána Chiniquyho, ktorý prejavujete. Uznáva kresťanskú zdvorilosť Vášho postupu.

My sme prečítali pánu Chiniquymu Váš list, a ja mám česť sdeliť Vám týmto jeho odpoveď tak verne, jako je to možné. Povedal:

„Ďakujem arcibiskupovi... ale ja som s konečnou platnosťou odišiel od rimskej cirkvi... Som dokonale šťastný vo viere v Ježiša Krista ... Bôh a Ježiš mi stačia... Túžim po chvíli, keď budem smieť ísť domov.“

Keď som sa ho pýtal, či by ochotne neprijal Vašej návštevy, keby zase vyzdravel, odpovedal: „Zaiste, veľmi rád!“

Päť osôb, medzi nimi ošetrovatelka a ja, sme počuli tie slová ktoré raz alebo dva razy opakoval. Ostatne shodujú sa s jeho náboženskou závetou a so všetkými jeho dievnymi výpoveďami.

Chcúc, Monseigneur, vyplniť svoju pastorálnu povinnosť zaslúžili ste si našu úctu; avšak pán Chiniquy, ktorý svojimi slovami sa drží svojho 40 rokov zastávaného presvedčenia, dokazuje tým úprimnosť svojej viery. Teraz chce už len na milosrdenstvo Najvyššieho volať, pred ktorým sa jedného dňa všetci ukážeme.

Dovoľte, Monseigneur, aby som Vás uistil svojou hlboko čitenu úctou.

Dr. Coussirat.“

Pastor Morin poznamenáva k listu arcibiskupa nasledujúce:

Nech už ho pohlo čokoľvek k tomu listu, toľko je isté, že je v tom prejavnený nedostatok taktu a zdravého úsudku, keď predpokladal, že by sa Chiniquy, keď 40 rokov zvestoval evanjelium, zase mohol vrátiť do rímskej cirkvi a prijať služby niektorého z jej duchovných! A keďže arcibiskup vedel, že nemocný je obklúčený evanjelickými pastiermi duší, znamenal jeho ponuk zároveň aj svedoctvo chudoby pre nich. Zdvorilá odpoveď, ktorú mu dali, upomenula ho na spasiteľnú pravdu, že arcibiskup sa bude musieť zrovna tak postaviť pred najvyšším Sudcom ako prostý veriaci.

O smútočných dňoch a o pohrebe sdeľuje nám pán Morin nasledujúce:

Kým 17. januára všade čítali zprávy, ktoré hlásily, že páter Chiniquy predošlej noci opustil bojište a vošiel do svojho pokoja, oplakávala jeho milujúca manželka (ktorá bola roku 1864 v Illinois s ním sosobášená) svojho manžela a jeho dcéry svojho drahého otca, ktorého smrť im i pri jeho vysokom veku prišla dosť neočakávane; lebo už boli navykli na to, že vždy prekonal všetky nemoci.

Keď som odpoľudnia 17. opustil dom smútku, stretol som nejakú dámu, ktorá ma takto oslovila: „Chcela by som vidieť pána Chiniquyho; mala by som sa ho tak mnoho čo pýtať. Prijíma návštevy?“

„Áno, madam,“ odvetil som, „prijíma ale už nehovorí. Len ráčte ísť na číslo 65 a vstúpte bez zaklepania.“ Vošla a vstúpila do izby, v ktorej zomrel, a v ktorej boli ponechali všetko tak, ako to bolo vo chvíli jeho smrti; len tam ležal blízko piana, vedľa ktorého tak často, sediac vo svojej pohovke, prijímal svojich priateľov, páter Chiniquy, studený jako mramor, ale s výrazom nebeského pokoja, obňatý vencami a kvetmi. Vo svojej ľavici držal palmu, znamenie víťazov, ktorí prišli z toho veľkého súženia a oprali svoje rúcha a zbielili ich v krvi Baránkovej.

Úbohá žena sa mu priblížila, urobila znamenie kríža, dlho sa dívala na neho, vzdychla a povedala; „Ach, ako často som si priala vás počuť. Vy by ste snáď boli mohli mojej zamútenej duši zadovážiť pokoj.“ Hodila na neho ešte posledný pohľad a potom sa rozlúčila s ťažkým srdcom od már.

Tá bola prvým z viac ako 3000 návštevníkov, ktorí za tie tri dni, za ktoré bolo mŕtve telo vystavené, chceli posledný raz pozdraviť zomrelého. Tu bolo vidieť, aký hlboký dojem zanechali jeho slová v srdciach. Koľkí mu povedali: „Ďakujem a do videnia! Bohato ste siali, budete aj bohato žať!“ A zase iní dali pri jeho márach svojmu poľutovaniu výraz, že ho nikdy nepočuli alebo dokonca ho voľakedy prenasledovali alebo mu ublížili.

Desať tisíc ľudí odprevadilo chrabrého bojovníka na jeho poslednej ceste. Kostol Erskine v Montreáli, najväčší prezbyteriánsky kostol, v ktorom často kázaval Chiniqy, nemohol ani zďaleka pojať všetkých priateľov, ktorí sa boli zo všetkých strán dohrnuli na pohreb. Reči hovorili v oboch úradných jazykoch Kanady, francúzsky a anglicky. Zo všetkého, čo bolo povedané, vyznievalo, že kanadská cirkev utrpela nenahradiateľnú ztratu. Chiniqy bol mužom viery, a to smelej viery, ktorá obstála vo všetkých pokušeniach. Ale on mal aj neúnavnú lásku, ktorá ho uspôsobnila zabudnúť na všetky urážky. Jako kazateľ mal zriedkavú výrečnosť a jako spisovateľ bol mimoriadne plodný. Bez preháňania možno ho pomenovať apoštolom miernosti a evanjelia pre Kanadu. Jeho meno nepominie, lebo jeho skutky idú za ním.

Doslov.

Po smrti pátra Chiniquyho vyšla ešte jedna ním napísaná kniha, ktorá obšírne líči jeho zkúsenosti a jeho vystúpenie z rímskej cirkvi.

Vďaka Pánovi za všetko!

OBSAH.

1. Biblia a rímskokatolícky kňaz	5
2. Očistec a krava chudobnej vdovy	9
3. Narodeniny kňazove	13
4. Príprava k prvému prijímaniu	18
5. Môj vikariát v St. Charles	21
6. Pálenie Kanad'ana	25
7. Cvičenia v pokání	30
8. Cholera v Quebec-u	33
9. Kupčenie s omšami	36
10. Spolok „troch omší“	39
11. Biskup z Montrealu	43
12. Oblátka vo vaku na veste	45
13. Ako som sa stal apoštolom temperencie	49
14. Obeť zvyku užívať opojný nápoj	52
15. Jako obracajú protestantov na katolíkov	57
16. Kajúci zloději	60
17. Dvakrát omilostený zločinec	67
18. Moje podivuhodné uzdravenie	71
19. Vymenovaný za farára v Beauporte	76
20. Prvá nedeľa v Beauporte	79
21. Božia ruka v zakladaní spolku miernosti	82
22. Odpor kňazov zlomený	85
23. Premožený biskup	87
24. Jako zožral potkan „Boha“ Ríma	91
25. Jako som staväl školské budovy	93
26. Moje preloženie do Kamurasky	97
27. Dvojnásobné víťazstvo	101
28. Sklamaní obchodníci s rumom	104
29. Ja idem do kláštora	107
30. Medzi oblátmi nepoškvrnenej	109
31. Kanadský apoštol miernosti	113
32. Jako bola otrasená moja viera v Pannu Máriu	118
33. Môj rozhovor s biskupom o vzývaní Panny Márie	120

34. Prasa chudobného človeka	123
35. Ako rozumel biskup z Detroitu miernosti	127
36. Veľkolepé plány	131
37. Prečo má bohatá vdova ísť do kláštora	133
38. Pomsta biskupova	137
39. Ako som prinútil biskupa odvolať	140
40. Založenie osady Sv. Anny v Illinois	144
41. Škandál v Bourbonnais	147
42. Duchovní podpaľáči	152
43. Z dažďa pod odkvap	156
44. Zbojník v biskupskom rúchu	159
45. Kňazské shromaždenie	162
46. Biskup proti Biblii	166
47. Biskup ako lupič chrámov	168
48. Abrahám Lincoln mojím obrancom	172
49. Pred súdom v Urbáne	174
50. Preloženie a či sosenie	176
51. Exkomunikačná komédia	179
52. Keď bola úzkosť najväčšia ...	182
53. ...bola pomoc Božia najbližšia	185
54. Že sa mám poddať	189
55. Ako bolo prekazené moje podrobenie sa	194
56. Pápež Pius IX. a Napoleon III. rozhodnú v môj prospech	197
57. Ako ma Bôh vykúpil z pút pápežstva	201
58. Ako mi Kristus zjavil svoje spasenie	205
59. Moja cirkev sa rozhodne	210
60. Ako sme sa zbavili sôch a obrazov, a ako sme unikli ohňu očistca	212
61. Rím robí posledný pokus	217
62. Naše pripojenie sa k protestantskej cirkvi	222
63. Cesty a nebezpečenstvá	224
64. Jaké prenasledovania som zažil a zo všetkých ma Pán vychránil	227
65. Verný až do smrti	232

OPRAVY.

Pre tiež prevratové pomery i v tlači, žiaľ, vlúdily sa do textu početné tlačové chyby. Láskevého čitateľa upozorňujeme alespoň na rušivejšie z nich.

Uvedené tiskové chyby v originálu byly v elektronickém přepisu opraveny.

Dobové výrazy v textu ponechány; některé provedené změny zachyceny níže.

Změny v elektronickému přepisu – původní text zde:

str. 7

...Triente

str. 18

Katechismus, podľa ktorého sa vyučuje, je základom všetkej tej modloslužby a povery, ktoré vydáva rímská cirkev za náboženstvo Ježiša Krista. Jemu ďakuje z veľkej časti za zbožnú úctu, ktorou katolíci vzhliadajú k pápežovi a k jeho námestníkom.

str. 23

... 9. odriekanie večierne 1.30—2

str. 33

... odňal dieťa, ktoré ďakovalo svoj život jej spovedníkovi.

str. 36

Keď hnal ako vietor na dvojkolesom vozidle, ...

Inú knihu, než pre katolíckeho kňaza absolútne nepostrádateľný breviár, som zriedka kedy videl v jeho rukách.

str. 45

Knihy jedného takého obchodu v Paríži zkušali r. 1874 súdne,

str. 46

... aby bola zariadená.

str. 52

Po každé, keď som hovoril s jeho ženou o chybe, sľubovala so slzami, že v budúcnosti nebude piť iba množstvo, ktoré jej nariadil lekár.

str. 55

... a ten, kto chce byť spasený a pre nejakú vážnu príčinu sa ho cele nezriekne, obmedzí jeho požívanie na minimum a bude vyhýbať spoločnostiam, kde sa pije, len aby sa pilo, čo robia opilci. Ešte vo väčšej miere platí toto o iných opojných nápojoch.

str. 66

...aby ma trestal, preto že som tak mnoho zlého bol nahovoril na protestantov a tak často potupil ich náboženstvo.

str. 67

-dole na stránce přeházené řádky srovnány-

str. 77

...ktorý môže podujať nádejny boj proti tomu hlboko zakorenenému zlu ošklivému.

str. 87

...ktorý v revolúcii 1830 utratil svoju korunu.

str. 91

... O krátky čas po svojom ...

str. 105

...utopilo dvanásť čel'adných otcov, ...

str. 108

...ktorý by z poverenia kláštora napomáhal hnutie miernosti.

str. 110

Hovorila totiž o nich o všetkých s najväčším opovržením, tak že musím vážne pochybovať o tom, že by nejaký kňaz, keby vedel, akú mienku podávajú oblátovi o ňom, dovolil niektorému z nich účinkovať vo svojej cirkvi.

Predčítavalo sa zo zbožných kníh.

str. 115

A ovocie nevystálo.

Počas nesledujúcich štyroch rokov,...

str. 134

...ktorý sa tak mile vzhliada vo velerieke Sv. Laurinca,...

str.137

jako najpomstichtivejší

str. 139

Ale dvoje očí mi urobil jako tíger a povedal: „Nemôžem vykonať vašu prosbu, môj pane!“

str. 146

...z Bourbonnais za lacnú cenu.

str. 147

A teraz už bude mojou úlohou ukázať mojim čitateľom, kúzelné putá, ktorými som doteraz ako otrok bol držaný pri nohách pápeža, a jako otvoril moje oči a oči duší, ktoré mi sveril, takže sme mohli poznať ohavnosti Ríma.

str. 148

A vás, môj milostivý pane“, obrátiac sa k biskupovi povedal, „nemôžem len uistiť, že som veľmi rád, že táto moja zlosť vyšla na javo. Prosím, odpustite mi! V budúcnosti budem vašim poslušným a oddaným služobníkom“.

str. 150

...,„Môj milý biskupe“,...

str. 172

48. Abrahám Linkoln mojím obrancom.

str. 173

Najhoršie je, že keď má niekto biskupa proti sebe, so všetkými si to pokazí.

str. 187

Váš prípad je unikom v mojej praxi.

str. 201

Ja som bol vtedy ešte dost zaslepený na to, aby som sa neradoval slávnosti.

str. 206

Neprial by som niktorému zo svojich čitateľov, aby musel voľakedy zkusiť, čo to chce povedať...

Překlad některých výrazů pro české čtenáře k lepšímu porozumění textu:

lež	leč, ale
trstenica	rákoska
ujec	strýc
clivo	teskně
vačkový ručník	šátek, kapesníček
vyprešovať	vytlačit, vymačkat, (vylisovat)
paša	pastva, pastvina
bedákať	bědovat, naříkat
ponuka	nabídka
prívet	pozdrav, uvítací řeč
nože	no, tak
krčah	džbán
imanie	jmění
nehanebný	hanebný, nestoudný
vysviacka	vysvěcení
obor	obr
nešporný	nešporní, odpolední
karhajúci	kárající, plísníci
kancel'	kazatelna
vystríhať	varovat
temperencie, miernosť	střídmost, umírněnost
hať	hráz
pliaga	pohroma, zlo, metla, dopuštění
rapotať	brebentit
súcejšij	schopnější
najnesúcejšij	nejneschopnější
funt	libra
čuvy	nervy, nervstvo
bariel	berlí
báďla	berle, hole
bariny	str. 77 v tomto případě zkrvaveniny, jinak obvykle bažiny
zatôniť	zastínit
uvrzgnúť	upláchnout, zmizet
nevystane	neujde, neuteče
ustávanie	snaha, námaha, úsilí

posotit'	postrčit
radom	postupně, po řadě
ponosovat'	stěžovat
tanistra	torba, mošna
cmiter	hřbitov
badateľne	zjevně
utiahnuť	stáhnout se, odejít
prior	představený
vinič	vinný kmen, réva
paškrtný	labužnický, mlsný
sotit'	odstrčit
kar	pohřební (smuteční) hostina
hradské	silnice
perfidny	zrádný, věrolomný
lobda	vlastnictví, (majetek, otroctví)
atrament	inkoust
šumný	pěkný, hezký
hydina	drůbež
znoj	pot
vysotit'	vyhodit, vystrčit
uhnúť	uhnout, str.151 v tomto případě čelit
zaďakoval	odstoupil
pochop	ponětí, chápaní
pravota	soudní spor, pře
samopašný	panovačný, (pohrdlivý)
čara	výměna, handl
zunovat'	omrzet, přestat bavit
trova	výdaj, náklad, útrata
hurhaj	kravál, povyk
borba; borit'	boj, zápas; bojovat, zápasit
gágor	chřtán
poniekaľ	poněkud
otupný	nejhlubší
osožit'	prospět
vyhútaný	vymyšlený
nachodil	str. 187 minil (přenesený význam) běžně nacházet (se)
kuvik	sýček
tôň	stín, (tůň)

burina
zadlávit
huncútstvo
reku
stanice utrpenia Kristovho
Turíce
poživa
smečka
ctibažnosť
mešťanosta
bárs
natískavý
trma-vrma

plevel, býlí
zašlápnout, udupat
šibalství, čtveráctví
jářku
křížová cesta
letnice
jídlo, (živobytí)
nástraha, past, oko
ctižádostivost
purkmistr
kež by, třebas, byť
vnucený
mela, zmatek